

Stora Enso Oyj

Tilinpäätös ja toimintakertomus

1.1 – 31.12.2018

Sisällysluettelo

Hallituksen toimintakertomus*	1
Konsernitilinpäätös	
Konsernin tuloslaskelma	37
Konsernin laaja tuloslaskelma	38
Konsernin tase	39
Konsernin rahavirtalaskelma	41
Konsernin laskelma oman pääoman muutoksista	44
Konsernin tilinpäätöksen liitetiedot	45
Emoyhtiön tilinpäätös	
Emoyhtiön tuloslaskelma	161
Emoyhtiön tase	162
Emoyhtiön rahoituslaskelma	163
Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot	164
Tilinpäätöksen ja hallituksen toimintakertomuksen allekirjoitukset	187
Tilinpäätösmerkintä	189
Tilintarkastuskertomus	

* Hallituksen toimintakertomusta ei ole tilintarkastettu

Kaikki hallituksen toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen luvut on pyöristetty lähimpään miljoonaan, ellei toisin ole mainittu. Tästä syystä prosenttilukemat ja luvut eivät välttämättä täsmää esitettyjen summien kanssa ja saattavat poiketa myös aiemmin julkaistuista taloudellisista tiedoista.

Hallituksen toimintakertomus

Hallituksen toimintakertomusta ei ole tilintarkastettu.

Stora Enso – esittely

Stora Enso on pakkaus-, biomateriaali-, puutuote- ja paperiteollisuuden uusiutuvien tuotteiden maailmanlaajuinen toimittaja osana biotaloutta. Asiakkaitamme ovat pakkausvalmistajat, brändin omistajat, paperin ja kartongin valmistajat, kustantajat, jälleenmyyjät, painotalot, jatkojalostajat sekä rakennus- ja puusepänteollisuuden yritykset.

Puukuituun pohjautuvat materiaalimme ovat uusiutuvia ja kierrätettäviä. Ratkaisumme tarjoavat vähähiilisen vaihtoehdon fossiilisiin raaka-aineisiin ja muihin uusiutumattomiin materiaaleihin pohjautuville tuotteille. Uskomme, että kaikki, mikä tänään valmistetaan uusiutumattomista materiaaleista, voidaan huomenna valmistaa puusta.

Pyrimme käyttämään puun sataprosenttisesti tuotteidemme valmistamiseen sekä bioenergiaan. Vähennämme fossiilisten polttoaineiden käyttöä tuotannossa ja pyrimme niin hiilineutraaliin tuotantoon kuin teknisesti ja kaupallisesti on mahdollista. Harjoitamme ja edistämme kestävästä metsänhoitoa ja teemme töitä varmistaaksemme, että puita istutetaan enemmän kuin kaadetaan.

Stora Enson palveluksessa on noin 26 000 henkilöä. Konsernin liikevaihto vuonna 2018 oli 10,5 miljardia euroa ja operatiivinen liiketulos 1,3 miljardia euroa. Osakkeet noteerataan Nasdaq Helsinki Oy:ssä (STEAV, STERV) ja Nasdaq Stockholm AB:ssä (STE A, STE R).

Markkinatilanne ja toimitukset

Kartongin kysyntä kasvoi Länsi-Euroopassa 2 % ja jatkui vahvana Itä-Euroopassa, saavuttaen lähes 5 %:n kasvun vuonna 2018. Kartongin kysyntä Pohjois-Amerikassa laski 1 %, kun taas Aasian ja Tyynenmeren alueella kysyntä laski 2 % pitkän ja voimakkaan kysynnän kasvun jälkeen. Tämä oli seurausta markkinan 5 %:n pienenemisestä Kiinassa.

Aaltopahvin raaka-aineen kysyntä pysyi hyvällä tasolla vuonna 2018. Vuoden keskimääräiset kasvuluvut kuitenkin laskivat hieman loppuvuodesta maailmanlaajuisen taloudellisen epävarmuuden vuoksi, joka liittyi esimerkiksi kauppakiistoihin. Aaltopahvin kysyntä kasvoi voimakkaasti, ja Euroopan kohdemaissa keskimääräinen vuosittainen kasvu oli lähes 3 %.

Kemiallisen markkinasellun kysyntä hidastui maailmanlaajuisesti edellisvuodesta, ja kasvoi noin 1,2 % vuonna 2018. Havupuusellun kysyntä supistui 2,5 % ja lehtipuusellun kysyntä kasvoi 3,7 % vuoteen 2017 verrattuna. Maailmanlaajuinen kysyntä kasvoi Euroopassa ja Kiinassa ja pysyi ennallaan tai laski muilla alueilla. Tarjonnan maailmanlaajuinen kasvu keskittyi jälleen lehtipuusellusegmenttiin.

Vahvoja markkinoita ja ennätyksellisen korkeita hintoja tukivat lukuisat vuoden aikana koetut tarjontapuolen häiriöt etenkin havupuusellun sektorilla. Uusi kapasiteetti ja havupuusellun korvaaminen lehtipuusellulla pitivät lehtipuusellun kysynnän vahvana. Suuret varastot sekä Kiinan heikko paperi- ja kartonkisektori alkoivat supistaa sellun kysyntää vuoden toisella puoliskolla.

Markkinasellun kapasiteetti kasvoi vuonna 2018 maailmanlaajuisesti noin 4,7 % eli 3,1 milj. tonnin verran. Lehtipuusellun kapasiteetti kasvoi 5,7 % eli 2,1 milj. tonnia. Kasvu oli merkittävintä Aasiassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Havupuusellun kapasiteetti kasvoi 3,5 % eli 1 milj. tonnia, pääasiassa Euroopassa. Yleinen kysynnän ja kapasiteetin tasapaino oli 88 % eli neljä prosenttiyksikköä alempi kuin vuonna 2017.

Havusahatavaran kysyntä pysyi vuonna 2018 edelleen hyvällä tasolla, vaikka Euroopassa kysyntä laski loppuvuonna. Markkinakysyntä Yhdysvalloissa oli myös vahvaa, mikä nosti hinnat historiallisen korkealle tasolle kesäkuukausina. Kokonaiskysyntä oli suotuisaa useimmilla markkinoilla, mutta maailmantalouden yleinen epävarmuus oli näkyvää vuoden toisella puoliskolla. Australiassa sahatavaramarkkina pysyi vilkkaana ja hinnat nousivat. Markkina kamppaili alitarjonnan kanssa suurimman osan vuotta. Japanin asuntomarkkinat laskivat hieman vuodesta 2017 ja joidenkin tuotteiden varastot olivat markkinoilla edelleen suuret. Euroopassa havusahatavaran tuotanto kasvoi hieman joillakin alueilla tapahtuneen kulutuksen kasvun sekä lisääntyneen viennin vuoksi. Paperin kysynnän rakenteellinen heikkeneminen jatkui vuonna 2018 Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa. Paperin kysyntä Euroopassa laski vuoden 2017 tasosta 6 %. Euroopassa tarjonta ja kysyntä olivat kuitenkin tasapainossa etenkin sanomalehtipaperissa ja päällystämättömissä aikakauslehtilaaduissa, mikä johtui huomattavista kapasiteetin vähennyksistä. Pohjois-Amerikassa kysyntä laski 4 % vuoteen 2017 verrattuna. Aasiassa kysyntä laski 2 %. Paperin maailmanlaajuinen kulutus laski 4 % vuoteen 2017 verrattuna. Eri paperilaatujen välillä oli kuitenkin suuria eroja. Päällystämättömän hienopaperin maailmanlaajuinen kysyntä pysyi vakaana, kun taas sanomalehtipaperin kysyntä laski 8 %.

Toimitukset ja tuotanto

	2018	2017	Muutos % 2018–2017
Kuluttajapakkauskartongin toimitukset, 1 000 tonnia	2 914	2 816	3,5 %
Kuluttajapakkauskartongin tuotanto, 1 000 tonnia	2 922	2 871	1,8 %
Aaltopahvin raaka-aineen ulkoiset toimitukset, 1 000 tonnia	985	1 023	-3,8 %
Aaltopahvin raaka-aineen tuotanto, 1 000 tonnia	1 320	1 333	-1,0 %
Aaltopahvin toimitukset, milj. m ²	1 059	1 103	-4,0 %
Markkinasellun ulkoiset toimitukset, 1 000 tonnia	2 017	2 135	-5,5 %
Puutuotetoimitukset, 1 000 m ³	5 095	5 097	0,0 %
Paperin toimitukset, 1 000 tonnia	4 591	4 713	-2,6 %
Paperin tuotanto, 1 000 tonnia	4 633	4 672	-0,8 %

Arvioitu paperin, kartongin, sellun ja havusahatavaran kulutus vuonna 2018

Milj. tonnia	Eurooppa	Pohjois- Amerikka	Aasia ja Tyynenmeren alue
Kuluttajapakkauskartonki	11,2	9,2	26,9
Aaltopahvin raaka-aine	33,5	32,1	80,9
Aaltopahvi (mrd. m ²) ¹	10,5	n/a	75,2
Kemiallinen markkinasellu	18,3	7,6	32,2
Havusahatavara (milj. m ³)	96,5	99,5	n/a
Sanomalehtipaperi	5,5	2,7	9,9
Päällystämätön aikakauslehtipaperi	3,1	1,3	0,2
Päällystetty aikakauslehtipaperi	4,6	2,3	3,1
Päällystetty hienopaperi	4,7	3,5	10,8
Päällystämätön hienopaperi	7,3	7,5	20,6

¹ Keskeiset Euroopan markkinat (Baltian maat, Suomi, Puola, Venäjä, Ruotsi) ja Kiina Lähde: Pöyry, ICCA, RISI, Numera, Euro-Graph, PPPC, Stora Enso, UNECE

Konsernin kuluttajapakkauskartongin toimitukset olivat yhteensä 2 914 000 tonnia, mikä on 98 000 tonnia eli 3,5 % enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Tämä oli pääasiassa seurausta suuremmista volyyymeistä Euroopassa. Aaltopahvin raaka-aineen ulkoiset toimitukset laskivat 38 000 tonnia eli 3,8 %, 1 023 000 tonnista 985 000 tonniin, pääasiassa Heinolan flutingtehtaan investointiseisokin vuoksi vuonna 2018. Aaltopahvitoimitukset laskivat hieman ja olivat 1 059 000 m². Markkinasellun toimitukset laskivat 5,5 % eli 118 000 tonnia ja olivat yhteensä 2 017 000 tonnia. Lasku oli seurausta pohjoismaisen puunhankinnan haasteista alkuvuonna ja Montes del Platan sellutehtaan pienemmistä toimituksista. Puutuotteiden toimitukset pysyivät ennallaan ja olivat 5 095 000 kuutiometriä. Paperitoimitukset olivat yhteensä 4 591 000 tonnia. Laskua oli vuoteen 2017 verrattuna 122 000 tonnia eli 2,6 %, ja siihen vaikutti paperikone 8:n sulkeminen Kvarnsvedenin tehtaalla.

Operatiiviset tunnusluvut, vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät ja muut ei-IFRS- tunnusluvut

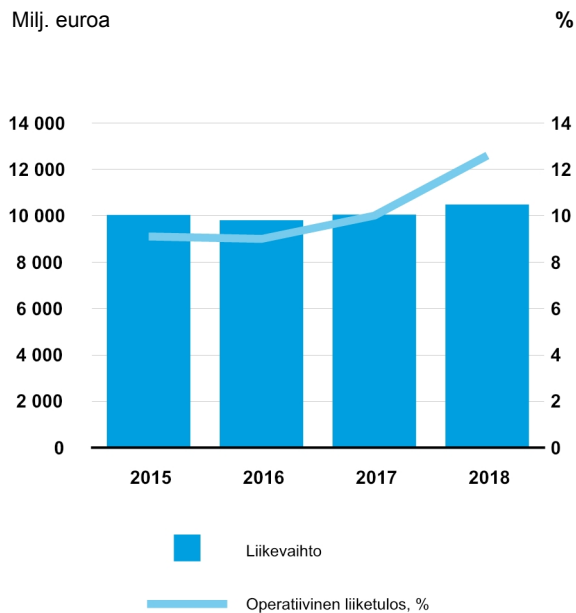
Luettelo Stora Enson ei-IFRS-tunnusluvuista sekä tunnuslukujen laskentaperiaatteet ovat toimintakertomuksen lopussa. Katso myös kappale *Ei-IFRS-tunnusluvut* toimintakertomuksen lopussa.

Tulos – konserni

Liikevaihto oli 10 486 (10 045) milj. euroa eli 4,4 % suurempi kuin vuotta aiemmin, pääasiassa korkeampien myyntihintojen ja aktiivisen myynnin jakauman hallinnan ansiosta. Tätä tapahtui kaikissa divisioonissa. Valuuttakurssimuutokset pienensivät liikevaihtoa 149 milj. euroa. Liikevaihto ilman paperiliiketoimintaa kasvoi 4,1 %.

Operatiivinen liiketulos oli 1 325 (1 004) milj. euroa, jossa kasvua oli 32,0 % eli 321 milj. euroa. Liiketulosprosentti on 12,6 % (10,0 %).

Liikevaihto ja operatiivinen liiketulos

Korkeammat myyntihinnat ja myynnin jakauman aktiivinen hallinta kaikissa divisioonissa kasvattivat operatiivista liiketulosta 795 milj. euroa. Muuttuvat kustannukset olivat 387 milj. euroa korkeammat. Tämä johtui etenkin puun hinnasta sekä korkeammista sellu-, kemikaali- ja kuljetuskustannuksista. Kiinteät kustannukset nousivat 55 milj. euroa pääasiassa korkeampien henkilöstö- ja kunnossapitokustannusten vuoksi. Valuuttakurssien nettovaikutus laski operatiivista liiketulosta 34 milj. euroa, ja osakkuus- ja yhteisyritysten operatiivinen tulos oli 8 milj. euroa alhaisempi. Pienempien poistojen positiivinen vaikutus oli 20 milj. euroa. Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten operatiivisista liiketuloista oli yhteensä 81 (89) milj. euroa, josta suurin osa tuli Bergvik Skogista ja Tornatorista.

IFRS-liiketulos sisältää käyvän arvon muutoksista aiheutuvan negatiivisen 6 milj. euron nettovaikutuksen (negatiivinen 7 milj. euroa), joka koostuu osakeperusteisten maksujen kirjaamisesta ja hiilidioksidin päästöoikeuksista. Lisäksi IFRS-liiketulos sisältää negatiivisen 2 milj. euron nettovaikutuksen (negatiivinen 6 milj. euroa), joka aiheutuu konserniyhtiöiden ja yhteisten toimintojen metsäomaisuuden arvostamisesta IAS 41 -standardin mukaisesti, sekä positiivisen 53 milj. euron nettovaikutuksen (negatiivinen 3 milj. euroa), joka aiheutui Stora Enson osuudesta osakkuus- ja yhteisyritysten nettorahoituseristä, veroista ja metsäomaisuuden arvostamisesta IAS 41 -standardin mukaisesti. Positiivinen vaikutus johtui pääasiassa pohjoismaisen metsäosakkuusyritys Bergvikin metsäomaisuuden käyvän arvon noususta.

Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumiset olivat yhteensä 1 (27) milj. euroa.

Konserni kirjasi vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä, joilla oli noin 20 milj. euron positiivinen (negatiivinen 84 milj. euroa) vaikutus IFRS-liiketulokseen ja noin 27 milj. euron negatiivinen (positiivinen 11 milj. euroa) vaikutus tuloveroon. Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät liittyvät Stora Enson 47 milj. euron osuuteen osakkuusyritys Bergvik Skogin latvialaisen tytäryhtiön myynnistä saadusta myyntivoitosta ja Brasilian Rosário do Sulissa sijaitsevan puunhankintayhtiön myyntiin Copa Florestal III FIP Multiestrategialle. Puunhankintayhtiön kaupasta syntyi 28 milj. euron tappio, mikä johtui kertyneiden valuuttakurssien muuntoeroista, jotka vapautettiin

pääomasta kaupantekopäivän tuloslaskelman kautta vuoden 2018 toisella neljänneksellä. Tuloveroihin kohdistuva negatiivinen vaikutus liittyy varaukseen, joka johtuu keskeneräisestä vuosien 2013–2016 korkovähennyksiin liittyvästä kiistasta Ruotsissa.

IFRS-liiketulos oli 1 390 (904) milj. euroa.

Operatiivinen liiketulos, vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät, käyvän arvon muutokset ja tavanomaiseen liiketoimintaan kuulumattomat erät sekä liiketulos segmenteittäin

31.12. päättyvä tilikausi						
Milj. euroa	Operatiivinen liiketulos		Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät, käyvän arvon muutokset ja liiketoimintaan kuulumattomat erät		Liiketulos	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Consumer Board	231	285	-1	-32	230	253
Packaging Solutions	245	170	-1	-4	244	166
Biomaterials	427	264	-3	-10	425	254
Wood Products	165	111	-1	-9	164	102
Paper	234	128	0	-22	234	106
Muut	23	46	71	-23	93	23
Yhteensä	1 325	1 004	65	-100	1 390	904
Nettorahoituserät					-180	-162
Tulos ennen veroja					1 210	742
Tuloverot					-221	-128
Tilikauden tulos					988	614

Operatiivinen liiketulos koostuu segmenttien liiketuloksesta ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä ja käyvän arvon muutoksia sekä Stora Enson osuudesta osakkuus- ja yhteisyritystensä liiketuloksesta, ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä ja käyvän arvon muutoksia.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät ovat poikkeuksellisia eriä, jotka eivät liity tavanomaiseen liiketoimintaan. Tavallisimpia vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä ovat omaisuuden myyntivoitot, ylimääräiset omaisuusarvojen arvonalentumiset tai arvonalentumisten peruutukset, toiminnan uudelleenjärjestelyistä johtuvat varaukset ja sakot. Yksittäinen vertailukelpoisuuteen vaikuttava erä ilmoitetaan normaalisti erikseen, mikäli sen tulosvaikutus on yli sentin osakkeelta..

Käyvän arvon muutokset ja liiketoimintaan kuulumattomat erät sisältävät osakesidonnaiset kannustinjärjestelmät ja niihin liittyvät suojaukset, hiilidioksidin päästöoikeuksien arvostuksen, biologisten hyödykkeiden uudelleenarvostuksen sekä Stora Enson osakkuus- ja yhteisyritysten tuloveroista ja nettorahoituseristä.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät, käyvän arvon muutokset ja tavanomaiseen liiketoimintaan kuulumattomat erät

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden sekä biologisten hyödykkeiden arvonalentumiset ja arvonalentumisten peruutukset	0	-8
Uudelleenjärjestelykustannukset ilman aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumisia	0	-14
Yritysmyynnit	20	-28
Muut	0	-34
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	20	-84
Käyvän arvon muutokset ja tavanomaiseen liiketoimintaan kuulumattomat erät	45	-16
Yhteensä	65	-100

Operatiiviset varat, velat ja sidottu pääoma segmenteittäin

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi					
	Operatiiviset varat		Operatiiviset velat		Sidottu pääoma	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Consumer Board	2 486	2 477	535	537	1 951	1 940
Packaging Solutions	1 138	1 100	215	223	923	877
Biomaterials	2 722	2 578	260	253	2 462	2 325
Wood Products	866	789	245	238	621	551
Paper	1 588	1 561	792	811	796	750
Muut ja eliminoinnit	2 668	2 339	466	389	2 202	1 950
Yhteensä	11 468	10 844	2 513	2 451	8 955	8 393

Tunnusluvut

	2018	2017	2016
Liikevaihto, milj. euroa	10 486	10 045	9 802
Operatiivinen liiketulos, milj. euroa	1 325	1 004	884
Operatiivinen liiketulos, %	12,6 %	10,0 %	9,0 %
Liikevoitto (IFRS), milj. euroa	1 390	904	783
Liiketulos (IFRS), %	13,3 %	9,0 %	8,0 %
Oman pääoman tuotto (ROE), %	15,5 %	10,3 %	7,2 %
Operatiivinen sijoitetun pääoman tuotto (ROCE), %	15,5 %	11,9 %	10,2 %
Velkaantumisaste	0,31	0,38	0,47
Tulos/osake, euroa	1,28	0,79	0,59
Tulos/osake ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä, euroa	1,29	0,89	0,65
Osinko/varojenjako osaketta kohti ¹ , euroa	0,50	0,41	0,37
Osinkosuhde ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä, %	38,8 %	46,1 %	56,9 %
Osinkosuhde (IFRS), %	39,1 %	51,9 %	62,7 %
Efektiiivinen osinkotuotto (R-osake), %	5,0 %	3,1 %	3,6 %
Hinta/voitto-suhde (P/E) (R-osake), ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä	7,82	14,90	15,70
Oma pääoma/osake, euroa	8,51	7,62	7,36
Markkina-arvo 31.12., milj. euroa	8 123	10 422	8 085
Päätöskurssi 31.12., A/R-osake, euroa	11,05/10,09	13,20/13,22	10,40/10,21
Keskikurssi, A/R-osake, euroa	16,36/14,61	11,93/11,54	8,50/7,88
Osakkeiden määrä 31.12. (tuhatta)	788 620	788 620	788 620
Osakevaihto, A-osake (tuhatta)	3 068	6 768	1 254
% A-osakkeiden määrästä	1,7 %	3,8 %	0,7 %
Osakevaihto, R-osake (tuhatta)	610 300	571 717	765 122
% R-osakkeiden määrästä	99,7 %	93,4 %	125,0 %
Osakkeiden keskimääräinen määrä, laimentamaton (tuhatta)	788 620	788 620	788 620
Osakkeiden keskimääräinen määrä, laimennettu (tuhatta)	789 883	790 024	789 888

¹ Ks. hallituksen ehdotus osingonjaosta.

Nettorahoituskulut 180 (162) milj. euroa olivat 18 milj. euroa suuremmat kuin vuotta aiemmin. Kasvu nettorahoituskuluissa oli pääasiassa seurausta 33 milj. euron nettovaluuttakurssitappiosta (34 milj. euron voitto), joka syntyi valuuttamääräisten nettovelkojen uudelleenarvostamisesta ja niihin liittyvistä valuuttasuojauksista tytäryrityksissä ja yhteisissä toiminnoissa. Nettokorkokulut laskivat 10 milj. euroa 129 milj. euroon. Taustalla olivat pääasiassa pienentyneet keskimääräiset velkatasot ja alhaisemmat pankkikulujen poistot. Muut nettorahoituskulut 18 milj. euroa olivat 39 milj. euroa alhaisemmat kuin vuotta aiemmin,

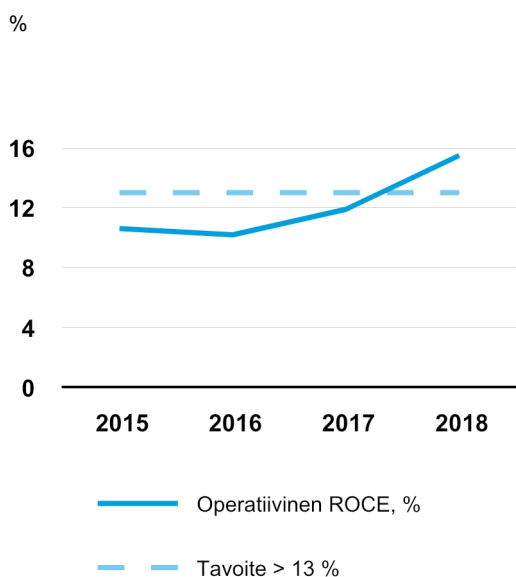
pääasiassa vuonna 2017 kirjattujen joukkovelkakirjalainojen takaisinostoihin liittyvien rahoituskulujen puuttumisen takia.

Nettoverot olivat yhteensä 221 (128) milj. euroa, mikä vastaa 18,3 %:n (17,3 %:n) efektiivistä verokantaa. Tuloveroista on yksityiskohtaisempaa tietoa konsernitilinpäätöksen liitteessä 9 (Tuloverot).

Määräysvallattomien omistajien osuus tappiosta oli 24 (11) milj. euroa, eli yhtiön osakkeenomistajille kohdistuva voitto oli 1 013 (625) milj. euroa.

Osakekohtainen tulos ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä oli 1,29 (0,89) euroa. Osakekohtainen tulos vertailukelpoisuuteen vaikuttavien erien jälkeen oli 1,28 (0,79) euroa. Operatiivinen sijoitetun pääoman tuotto oli 15,5 % (11,9 %).

Operatiivinen sijoitetun pääoman tuotto (ROCE)

Konsernin sijoitettu pääoma 31.12.2018 oli 8 824 milj. euroa eli 516 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna.

Sijoitetun pääoman muutoksen jakauma

Milj. euroa	Sijoitettu pääoma
31.12.2017	8 308
Investoinnit vähennettynä poistoilla	59
Arvonalentumiset ja arvonalentumisten peruutukset	-1
Biologisten hyödykkeiden käyvän arvon muutos	-2
Biologisten hyödykkeiden kasvatuskustannukset	-66
Myytavissä olevat sijoitukset, operatiiviset (pääasiassa PVO:n osakkeet)	104
Osakkuus- ja yhteisytykset	186
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden nettovelka	-27
Operatiivinen käyttöpääoma ja muut korottomat erät, netto	384
Nettoverovelka	-54
Muuntoerot	-81
Muut muutokset	14
31.12.2018	8 824

Rahoitus

Liiketoiminnan rahavirta oli 1 365 (1 492) milj. euroa ja rahavirta investointien jälkeen 811 (825) milj. euroa. Käyttöpääoma kasvoi 428 (pieneni 37) milj. euroa, varastot 267 milj. euroa ja lyhytaikaiset saamiset 179 milj. euroa. Tällä oli negatiivinen vaikutus käyttöpääomaan. Aiemmin ilmoitettuihin varauksiin liittyvät maksut olivat 19 milj. euroa.

Operatiivinen liiketoiminnan rahavirta

Milj. euroa	2018	2017
Operatiivinen EBITDA	1 878	1 587
Operatiivisen EBITDAn vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	20	-76
Muut oikaisut	-104	-56
Käyttöpääoman muutos	-428	37
Liiketoiminnan rahavirta	1 365	1 492
Aineellisiin ja aineettomiin sekä biologisiin hyödykkeisiin investoidut rahavarat	-525	-658
Osakkuus- ja yhteisyritysosuuksien hankinnat	-29	-9
Rahavirta investointien jälkeen	811	825

Tilikauden lopussa konsernin korolliset nettovelat olivat 2 092 (2 253) milj. euroa. Rahavarat vähennettynä käytetyillä luottolimiiteillä olivat 1 128 (603) milj. euroa.

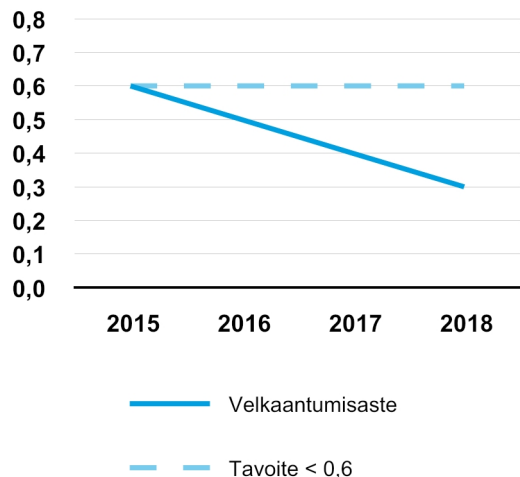
Fitch Ratings antoi vuoden 2018 kolmannella neljänneksellä Stora Enso Oyj:lle luottoluokituksen BBB- ja vakaat näkymät. Tämä heijastaa Stora Enson parantunutta rahavirran tuottoa ja vahvempaa tasetta. Vuoden 2018 viimeisellä neljänneksellä Moody's Investors Service päivitti Stora Enso Oyj:n liikkeeseenlaskijan pitkän aikavälin luottoluokituksen Ba1:stä Baa3:een vakailta näkymillä.

Vuonna 2018 Stora Enso julkisti myös Green Bond -ohjelman eli vihreät joukkovelkakirjat osana vastuullisen rahoituksen malliaan. Tavoitteena on tarjota lainamuotoa, jolla tuetaan vastuullisuuden keskittyvää korkosijoittamista, sekä raportoida eräiden sijoitusten ja liiketoimien suorista ympäristövaikutuksista.

Stora Ensolla on 600 milj. euron jatkuva valmiusluotto, joka oli kokonaan nostamatta vuoden lopussa. Lisäksi Stora Ensolla on käytettävissään erilaisia pitkäaikaisia rahoituslähteitä 1 000 (900) milj. euroon saakka.

Velkaantumisaste 31.12.2018 oli 0,31 (0,38). Nettovelan suhde kuluneen 12 kuukauden operatiiviseen EBITDAan oli 1,1, kun se edellisen vuoden lopussa oli 1,4.

Velkaantumisaste

Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta IFRS 9:n mukaisesti arvostettavien rahavirran suojausten ja pääomasijoitusten käyvän arvon muutokset lisäsivät pääomaa 75 milj. euroa (lisäys 69 milj. euroa). Kasvu oli pääasiassa seurausta muihin laajan tuloksen eriin kirjatusta konsernin PVO-osakeomistuksen käyvän arvon noususta sekä voimassa olevien hyödykesuojausten nettovoitoista, ja kasvua osittain kumosi voimassa olevista valuuttariskisuojausista syntynyt nettotappio.

Stora Enson joukkovelkakirjojen luokitukset olivat vuoden lopussa seuraavat:

Luokitukset 31.12.2018

Luottoluokituslaitos	Pitkän/lyhyen aikavälin luokitus	Voimassa alkaen
Standard & Poor's	BBB- (vakaa)	8.8.2018
Moody's	Baa3 (vakaa) / P-3	1.11.2018

Tulos – segmentit

Consumer Board -divisioona

Consumer Board -divisioona haluaa olla kansainvälinen tiennäyttävä korkealaatuisessa ensikuitukartongissa. Tavoitteemme on olla halutuin kumppani asiakkaille ja brändin omistajille sekä korkealaatuisissa pakkauksissa että graafisissa loppukäyttökohteissa. Laaja kartonki- ja päällystevalikoimamme soveltuu erilaisiin kuluttajille suunnattuihin pakkauskonsepteihin ja käyttötarkoituksiin, kuten neste- ja elintarvikepakkauksiin sekä lääkkeiden ja ylellisyystuotteiden pakkauksiin.

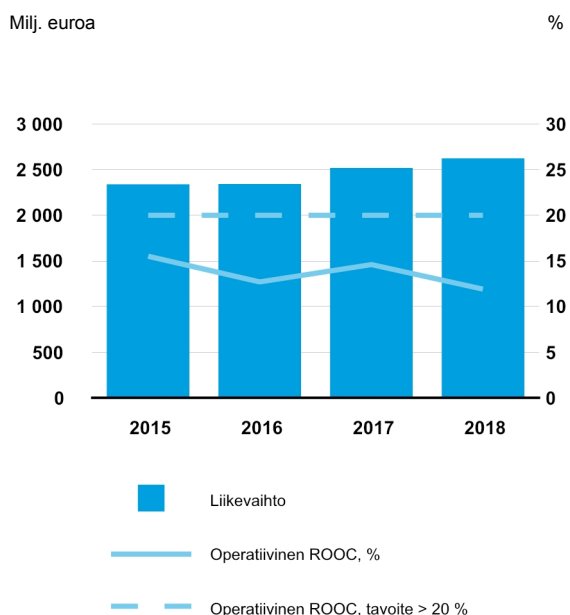
Milj. euroa	2018	2017
Liikevaihto	2 622	2 516
Operatiivinen EBITDA	423	477
Operatiivinen EBITDA, %	16,1 %	19,0 %
Operatiivinen liiketulos	231	285
Operatiivinen liiketulos, %	8,8 %	11,3 %
Operatiivinen ROOC, %	11,9 %	14,6 %
Liiketoiminnan rahavirta	339	458
Rahavirta investointien jälkeen	177	218
Kartongin toimitukset, 1 000 tonnia	2 914	2 816
Kartongin tuotanto, 1 000 tonnia	2 922	2 871

Consumer Board -divisioonan liikevaihto kasvoi yli 4 % ja oli 2 622 (2 516) milj. euroa. Myyntivolyymit kasvoivat vahvan operatiivisen suorituksen ansiosta ja keskihinta tonnia kohti nousi hinnankorotusten ja myynnin jakauman suotuisan kehityksen ansiosta. Valuuttakursseilla oli 22 milj. euron negatiivinen vaikutus liikevaihtoon.

Operatiivinen liiketulos laski 19 % ja oli 231 (285) milj. euroa. Lasku oli seurausta merkittävästi korkeammista raaka-ainehinnoista puun, sellun ja kemikaalien osalta. Tämä ei ollut korvattavissa myyntihintojen korotuksella, koska useimmat Consumer Board -divisioonan sopimuksista ovat pitkäaikaisia. Kiinteät kustannukset laskivat kustannussäästötoimenpiteiden ja heikomman Ruotsin kruunun johdosta.

Liikevaihto ja operatiivinen ROOC

Consumer Board

Packaging Solutions -divisioona

Packaging Solutions -divisioona tarjoaa kuitupohjaisia kartonkimateriaaleja ja aaltopahvipakkauksia sekä palveluita, jotka on suunniteltu monenlaisiin käyttötarkoituksiin. Uusiutuvat ja korkealuokkaiset pakkausratkaisumme palvelevat johtavia jatkojalostajia, brändin omistajia ja jälleenmyyjiä, myös verkkokaupassa mukana olevia, jotka haluavat optimoida suorituskykyään, edistää innovaatiota ja parantaa vastuullisuuttaan.

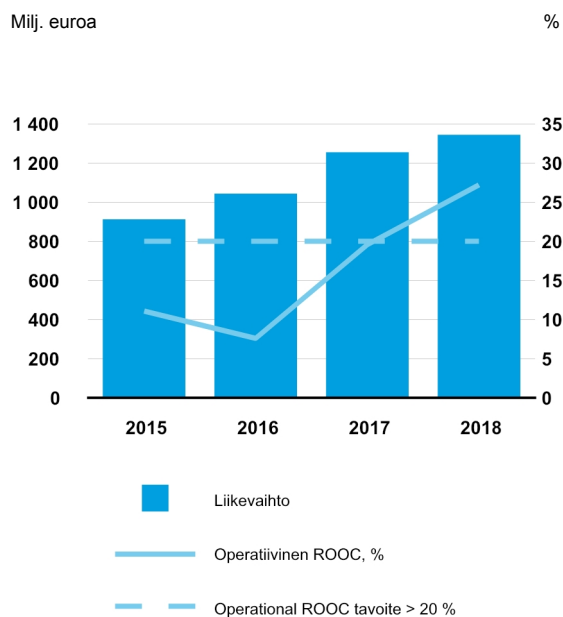
Milj. euroa	2018	2017
Liikevaihto	1 344	1 255
Operatiivinen EBITDA	313	240
Operatiivinen EBITDA, %	23,3 %	19,1 %
Operatiivinen liiketulos	245	170
Operatiivinen liiketulos, %	18,2 %	13,5 %
Operatiivinen ROOC, %	27,2 %	19,6 %
Liiketoiminnan rahavirta	272	249
Rahavirta investointien jälkeen	172	156
Kartongin toimitukset, 1 000 tonnia	985	1 023
Kartongin tuotanto, 1 000 tonnia	1 320	1 333
Aaltopahvin toimitukset, milj. m ²	1 059	1 103
Aaltopahvin tuotanto, milj. m ²	1 048	1 102

Packaging Solutions -divisioonan liikevaihto kasvoi 7 % edellisvuodesta ja ylsi ennätyselliseen 1 344 (1 255) milj. euroon. Kasvu oli seurausta korkeammista myyntihinnoista kaikissa liiketoiminnoissa ja myyntijakauman parantumisesta, joita kumosivat osittain alhaisemmat volyymit ja valuuttakurssien vaikutukset.

Operatiivinen liiketulos 245 (170) milj. euroa oli niin ikään ennätysellisen korkea ja kasvoi 44 % edellisvuodesta merkittävästi korkeampien myyntihintojen ansiosta. Operatiiviseen liiketulokseen vaikuttivat negatiivisesti korkeammat raaka-ainekustannukset Euroopassa, Heinolan tehtaan investointiseisokista johtuvat alhaisemmat volyymit ja korkeammat kiinteät kustannukset China Packaging -yksikössä.

Liikevaihto ja operatiivinen ROOC

Packaging Solutions

Biomaterials-divisioona

Biomaterials-divisioona tarjoaa laajan valikoiman sellulaatuja paperin, kartongin, pehmopapereiden sekä tekstiilien ja hygieniatuotteiden valmistukseen. Divisioonan tavoitteena on maksimoida mäntyöljyn, biomassasta saatavan tärpätin sekä muiden prosessin sivutuotteiden liiketoimintapotentiaali. Vahvan innovaatiopanostuksemme ansiosta kaikilla biomassan jakeilla, kuten sokereilla ja ligniinillä, on useita sovellusmahdollisuuksia.

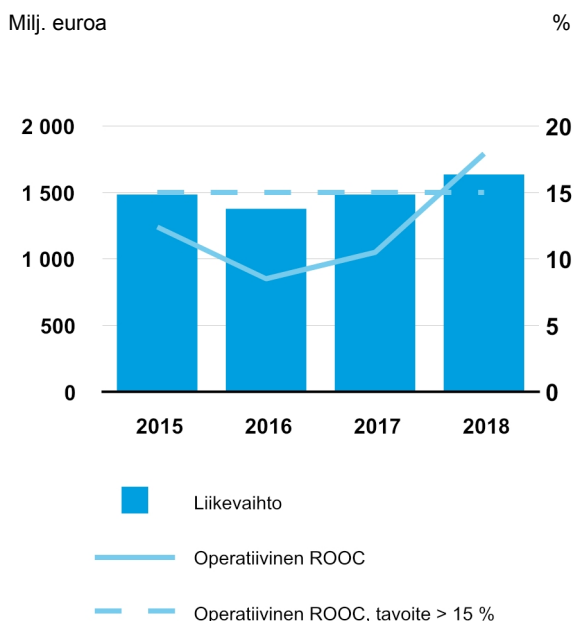
Milj. euroa	2018	2017
Liikevaihto	1 635	1 483
Operatiivinen EBITDA	550	409
Operatiivinen EBITDA, %	33,6 %	27,6 %
Operatiivinen liiketulos	427	264
Operatiivinen liiketulos, %	26,1 %	17,8 %
Operatiivinen ROOC, %	17,9 %	10,5 %
Liiketoiminnan rahavirta	438	404
Rahavirta investointien jälkeen	327	271
Sellun toimitukset, 1 000 tonnia	2 432	2 597

Biomaterials-divisioonan liikevaihto kasvoi 10 % ja oli 1 635 (1 483) milj. euroa, mikä johtui kaikkien sellulaatujen merkittävästi korkeammista myyntihinnoista. Toimitusvolyymit olivat pienempiä, ja valuuttakursseilla oli negatiivinen vaikutus liikevaihtoon.

Operatiivinen liiketulos oli 427 (264) milj. euroa eli 62 % korkeampi kuin edellisvuonna. Kasvu johtui kaikkien laatujen merkittävästi korkeammista hinnoista. Operatiivista liiketulosta heikensivät kohonneet puu-, kemikaali- ja energiakustannukset. Kiinteät kulut olivat suuremmat korkeampien kunnossapitokustannusten takia. Valuuttakursseilla oli negatiivinen vaikutus operatiiviseen liiketulokseen.

Liikevaihto ja operatiivinen ROOC

Biomaterials

Wood Products -divisioona

Wood Products -divisioona on johtava innovatiivisten puupohjaisten ratkaisujen tarjoaja. Tuotevalikoima kattaa kaikki rakentamisen osa-alueet, kuten massiivipuu-elementit ja puukomponentit. Tarjontaan kuuluu myös laaja sahatavaravaliikoima sekä pelletit kestävään lämmitykseen. Kehitteillä oleva biokomposiittien tuotevalikoima hyödyntää mahdollisuuksia korvata muovi kuluttajatuotteissa ja luo potentiaalia erilaisiin vaativiin ulkoisiin käyttökohteisiin kilpailukykyisesti.

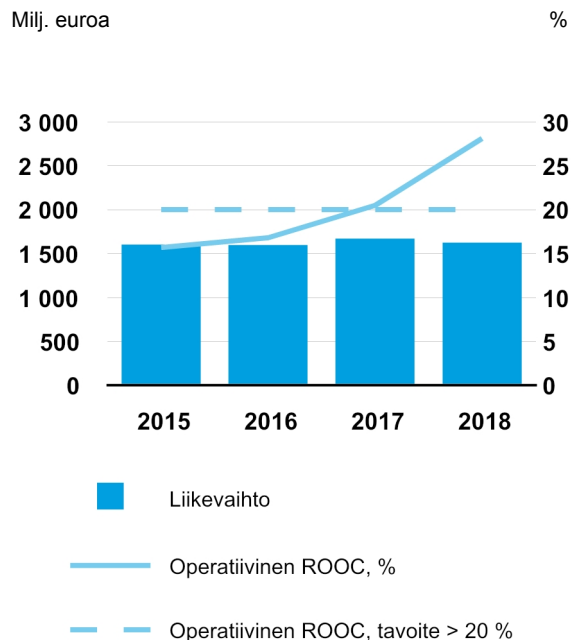
Milj. euroa	2018	2017
Liikevaihto	1 622	1 669
Operatiivinen EBITDA	199	147
Operatiivinen EBITDA, %	12,3 %	8,8 %
Operatiivinen liiketulos	165	111
Operatiivinen liiketulos, %	10,2 %	6,7 %
Operatiivinen ROOC, %	28,1 %	20,5 %
Liiketoiminnan rahavirta	147	152
Rahavirta investointien jälkeen	80	90
Toimitukset, 1 000 m ³	4 932	4 926

Wood Products -divisioonan liikevaihto oli 1 622 (1 669) milj. euroa. Vertailukelpoinen liikevaihto kasvoi 5 %. Luvussa ei ole mukana marraskuussa 2017 myytyä Puumerkkiä tai Muut-segmenttiin vuoden 2017 toisella neljänneksellä siirrettyjä Baltian puunhankintatoimintoja. Kasvu johtui pääasiassa korkeammista myyntihinnoista sekä Varkauden LVL-viilupuutehtaan ylösajosta ja Puolassa sijaitsevan Murówin sahan modernisoinnista ja laajentamisesta.

Operatiivinen liiketulos kasvoi 49 % edellisvuodesta ja oli ennätyskallisen korkea 165 (111) milj. euroa. Korkeammilla myyntihinnoilla ja suuremmilla volyyymeilla oli positiivinen vaikutus. Alhaisemmat puun hinnat Keski-Euroopassa kumosivat Pohjoismaiden, Baltian maiden ja Venäjän korkeampien puun hintojen vaikutukset. Logistiikkakustannukset ja kiinteät kustannukset olivat edellisvuotta korkeammat.

Liikevaihto ja operatiivinen ROOC

Wood Products

Paper-divisioona

Stora Enso on Euroopan toiseksi suurin paperintuottaja, jolla on vakiintunut asiakaskunta ja laaja tuotevalikoima painetun viestinnän tarpeisiin ja toimistokäyttöön. Asiakkaat hyötyvät Stora Enson laajasta sekä kierrätys- että ensikuidusta valmistettujen paperien valikoimasta ja vahvasta kokemuksesta, osaamisesta ja asiakastuesta.

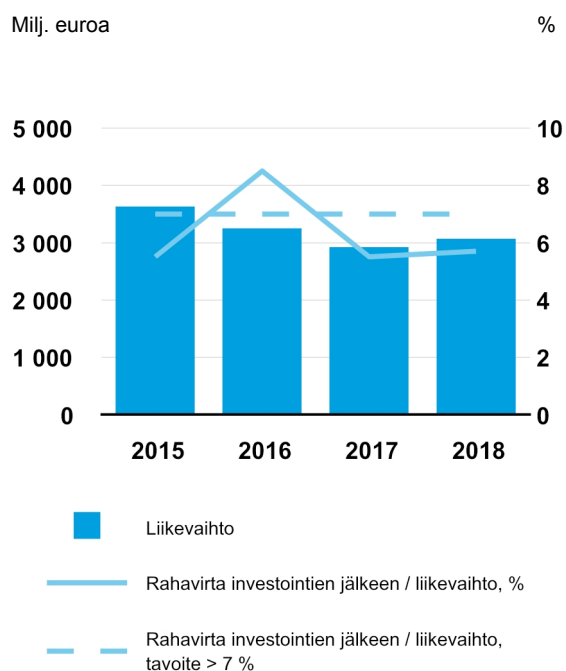
Milj. euroa	2018	2017
Liikevaihto	3 066	2 920
Operatiivinen EBITDA	345	239
Operatiivinen EBITDA, %	11,3 %	8,2 %
Operatiivinen liiketulos	234	128
Operatiivinen liiketulos, %	7,6 %	4,4 %
Operatiivinen ROOC, %	30,2 %	14,8 %
Liiketoiminnan rahavirta	222	259
Rahavirta investointien jälkeen	175	160
Rahavirta investointien jälkeen / liikevaihto, %	5,7 %	5,5 %
Paperin toimitukset, 1 000 tonnia	4 591	4 713
Paperin tuotanto, 1 000 tonnia	4 633	4 672

Paper-divisioonan liikevaihto oli 3 066 (2 920) milj. euroa, jossa oli kasvua 5 %. Kasvu oli seurausta korkeammista hinnoista paikallisissa valuutoissa. Valuuttakurssitappioilla oli 43 milj. euron negatiivinen vaikutus liikevaihtoon. Volyymit olivat pienempiä, pääasiassa heinäkuussa 2017 suljetun Kvarnsvedenin tehtaan paperikone 8:n ja puuvapaiden päällystettyjen papereiden (WFC) pienemmän kysynnän vuoksi. Lisäksi viimeisellä neljänneksellä Nymöllan tehdas Etelä-Ruotsissa pystyi 11 viikon ajan tuottamaan vain puolet kapasiteetistaan vesipulan takia.

Operatiivinen liiketulos oli 234 (128) milj. euroa ja kasvoi 83 % vuodesta 2017. Tämä oli seurausta korkeammista myyntihinnoista, jotka kumosivat korkeampien puu-, sellu- kemikaali- ja kuljetuskustannusten sekä pienempien volyymien vaikutukset.

Liikevaihto ja rahavirta investointien jälkeen / liikevaihto¹

Paper

¹ Paper-divisioonan avainmittari on rahavirta investointien jälkeen suhteessa liikevaihtoon (ei-IFRS), koska divisioonan tavoitteena on tuottaa rahavirtaa konsernille, jotta konserni voi muuttua uusiutuvien materiaalien kasvuyhtiöksi.

Muut

Muut-segmentti sisältää pohjoismaiset metsäosakkuusyritykset, Stora Enson osakkuuden energiayhtiö Pohjolan Voimassa, Pohjoismaiden ja Baltian maiden tehtaiden puunhankinnan, tehdasalueisiin liittymättömät puuviljelmät sekä konsernin yhteiset palvelut ja hallinnon.

Milj. euroa	2018	2017
Liikevaihto	3 425	2 490
Operatiivinen EBITDA	48	75
Operatiivinen EBITDA, %	1,4 %	3,0 %
Operatiivinen liiketulos	23	46
Operatiivinen liiketulos, %	0,7 %	1,8 %
Liiketoiminnan rahavirta	-52	-30
Rahavirta investointien jälkeen	-119	-70

Muut-segmentin liikevaihto 3 425 (2 490) milj. euroa kasvoi edellisvuodesta pääasiassa korkeampien puun hintojen ja Wood Products -divisioonasta vuoden 2017 toisella neljänneksellä siirrettyjen Baltian puunhankintatoimintojen vuoksi. Liikevaihdon kasvuun vaikutti myös se, että aiemmin liiketoiminnan muissa tuotoissa esitetty kuljetusten ja rahdin sekä Suomen metsänhoitopalveluiden myynti siirrettiin kirjanpitokäytännön muutoksen takia liikevaihtoon.

Operatiivinen liiketulos 23 (46) milj. euroa pieneni edellisvuodesta pääasiassa koska osakkuus- ja yhteisyritysten tulokset olivat alhaisemmat ja operatiiviset kustannukset puunhankinnassa olivat korkeammat.

Investoinnit

Lisäykset aineellisiin ja aineettomiin sekä biologisiin hyödykkeisiin mukaan lukien aktivoidut sisäiset kustannukset olivat 574 (640) milj. euroa vuonna 2018. Kokonaisinvestoinnit sisältävät 83 (80) milj. euron lisäyksen biologisiin hyödykkeisiin.

Vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä saatiin suunnitelmien mukaisesti päätökseen 19 milj. euron hanke aaltopahvipakkausten valmistuksen keskittämiseksi Suomessa. Skutskärin tehtaalla Ruotsissa saatiin päätökseen 16 milj. euron hanke, jolla parannettiin tehtaan ympäristötehokkuutta rikkipäästöjä vähentämällä. Biokomposiittirakeiden tuotanto alkoi Hylten tehtaalla Ruotsissa, kun 12 milj. euron investointi saatiin päätökseen.

Vuoden 2018 toisella neljänneksellä Stora Enso sai päätökseen Heinolan Fluting-tehtaalla tehdyn 28 milj. euron investoinnin, jossa parannettiin laatua ja kasvatettiin puolikemialliseen aallotuskartonkiin AvantFlute SC:hen perustuvien tuotteiden tuotantokapasiteettia. Tuotanto Ruotsin Skutskärin tehtaan uudella revinnäissellulinjalla alkoi suunnitellusti 26 milj. euron investoinnin jälkeen.

Investointi uuteen ristiinliimattua puuta (CLT) valmistavaan tuotantoyksikköön Gruvönin sahalla Ruotsissa etenee suunnitellusti. Kaupallisen tuotannon on määrä alkaa vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä. Investointi kemihierteen (CTMP) saatavuuden parantamiseksi Imatran tehtaalla etenee suunnitellusti. Hankkeen on määrä valmistua vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä. Investointi liukosellun tuotantokapasiteetin kasvattamiseksi Enocellin tehtaalla etenee myös suunnitellusti, ja hankkeen on määrä valmistua vuoden 2019 toisella puoliskolla.

Kesäkuussa 2018 Stora Enso kertoi kannattavuusselvityksestä ja ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (YVA-menettely), jotka liittyvät mahdolliseen investointiin Oulussa. YVA-menettely valmistui joulukuussa 2018. Kannattavuustutkimuksen ja YVA-menettelyn avulla arvioidaan Oulun paperitehtaan muuntamista pakkauskartongin tuotantolaitokseksi. Oulun tehtaan nykyinen tuotantokapasiteetti on 360 000 tonnia kemiallista havupuusellua ja 1 080 000 tonnia puuvapaata päällystettyä paperia kahdella paperikoneella. Mahdolliseen investointiin sisältyisi uusi kemihierretehdas, ruskeapohjaisen kartongin linja, jonka kapasiteetti olisi 450 000 tonnia vuodessa, ja kraftlainerilinja, jonka vuotuinen kapasiteetti olisi 400 000 tonnia. Oulun tehtaan mahdollinen muuntaminen antaisi Stora Ensolle mahdollisuuden parantaa entisestään asemaansa kuluttajapakkauskartongin ja pakkausratkaisujen kasvavilla markkinoilla. Se olisi myös merkittävä askel yhtiön muutoksessa. Toisena vaihtoehtona on jatkaa nykyistä hienopaperin valmistusta.

Heinäkuussa 2018 Stora Enso ilmoitti investoi 13 milj. euron investoinnista Latvian Laukalnen sahan sahaus- ja höyläyskapasiteetin kasvattamiseen. Käynnistyksen on määrä tapahtua vaihteittain vuoden 2019 toisen ja kolmannen neljänneksen aikana.

Niin ikään heinäkuussa Stora Enso ilmoitti investoivansa 25 milj. euroa vihreän energian tuotannon lisäämiseen Maxaun paperitehtaalla. Hanke saataneen päätökseen vuonna 2020. Stora Enso haluaa varmistaa energiatuotannon pitkän aikavälin kannattavuuden Maxaun tehtaalla suuremman sähköntuotannon ja paremman tehokkuuden avulla. Uusi 57 MW:n väliottolauhdutusturbiini täydentää nykyistä sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitosta, joka aloitti toimintansa vuonna 2010. Investointi laskee energiakustannuksia ja varmistaa paperitehtaan pitkän aikavälin kilpailukyvyn.

Lokakuussa 2018 Stora Enso kertoi 9 milj. euron investoinnista Riikan aaltopahvitehtaan modernisointiin ja laajennukseen Latviassa. Hankkeen arvioidaan valmistuvan vuonna 2019.

Lokakuussa Stora Enso ilmoitti myös investoivansa 7 milj. euroa biokomposiittien osaamiskeskuksen rakentamiseen Hylten tehtaalle Ruotsiin. Investointi kattaa myös uusien koneiden asennuksen suurten kuitujen jauhamiseksi biokomposiittimateriaalia varten. Tuotannon suunnitellaan käynnistyvän vuoden 2019 loppuun mennessä.

Stora Enso ja energiayhtiö Gasum ilmoittivat rakentavansa biokaasulaitoksen Stora Enson Nymöllan paperitehtaalle Ruotsiin. Gasumin rakentama ja operoima laitos muuttaa tehtaan jäteveden uusiutuvaksi energiaksi. Stora Enson kokonaisuus investoinnista on noin 5 milj. euroa.

Joulukuussa Stora Enso kertoi 22 milj. euron investoinnista Skoghallin tehtaalla Ruotsissa. Hankkeessa laajennetaan tehtaan nykyistä vedenkäsittelylaitosta.

Niin ikään joulukuussa Stora Enso ilmoitti että se hankkii 25 % osuuden Tree to Textile AB:ta, joka on H&M-groupin, Inter IKEA Groupin ja innovoija Lars Stigssonin yhteisyrittäjä. Yrityksen tavoitteena on kehittää uusia tekstiilikuituja vastuullisesti ja kustannustehokkaasti. Stora Enso tulee yhteisyrittäjään mukaan perustamalla koetehtaan yhden pohjoismaisen tehtaansa yhteyteen. Neljä yhtiökumppania omistavat saman suuruiset osuudet TreeToTextilesta

Stora Enso uudelleenjärjestele omistustaan ruotsalaisessa metsäyhtiö Bergvik Skogi AB:ssa. Liiketoimi pyritään saamaan päätökseen vuoden 2019 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana. Uudelleenjärjestelyn myötä Stora Enson metsäomaisuus Ruotsissa kasvaa 1,4 miljoonaan hehtaariin, josta 1,15 miljoonaa hehtaaria on tuottavaa metsämaata. Joulukuun 2018 lopussa Stora Enson 49,8 % osuus Bergvik Skogin tuottavasta metsämaasta vastasi 0,9 miljoonaa hehtaaria. Liiketoimen arvioidaan kasvattavan Stora Enson tasetta noin 1,0 mrd. euroa. Liiketoimen kokonaisarvo Stora Enson taseessa on noin miljardi euroa. Bergvik Skogin metsävarat Ruotsissa omistavat sen tytäryhtiöt Bergvik Väst AB (noin 83 %) ja Bergvik Öst AB (noin 17 %). Uudelleenjärjestelyn seurauksena Stora Enso muuntaa nykyisen 49,8 %:n osuutensa Bergvik Skogista metsävarojen suoraan omistukseen, joka kattaa 69,8 % Bergvik Västin metsäomaisuuden arvosta.

Innovaatiot, tutkimus ja kehitys

Stora Enso käytti vuonna 2018 innovaatioihin, tutkimukseen ja kehitykseen 149 (142) milj. euroa eli 1,4 % (1,4 %) yhtiön liikevaihdosta. Vuonna 2018 Stora Enso laajensi T&K:n määritelmää niin, että se sisältää myös innovaatiot. Vuoden 2017 luku on muutettu vastaavasti.

Muutos uusiutuvien materiaalien yhtiöksi jatkuu. Uskomme, että kaikki, mikä tänään valmistetaan fossiilipohjaisista materiaaleista, voidaan huomenna valmistaa puusta.

Vuonna 2018 Wood Products -divisioona aloitti biokomposiittien tuotannon Hylten tehtaalla ja ylösajaa parhaillaan tuotantoa ja myyntiä DuraSense™ by Stora Enso -tuotenimen alla. Biomaterials-divisioona lanseerasi tuotenimen Lineo™ by Stora Enso ligniinipohjaisia tuotteita varten ja Consumer Board -divisioona on edennyt mikrokuitusellusta (MFC) valmistetun kalvon pilotointivaiheeseen.

ECO™ by Stora Enso -teknologia mahdollistaa RFID-tunnisteiden tuotannon sataprosenttisesti kuitupohjaiselle paperille perinteisten muovitunnisteiden sijaan. Tämä pienentää kestävyttä tavoittelevien B2B- ja B2C-yhtiöiden hiilijalanjälkeä. ECO-tunniste voidaan kierrättää ympäristöystävällisellä tavalla yhdessä paperi- ja kartonkituotteiden kanssa. Lisäksi se tarjoaa parempaa johtavuutta pienemmillä kustannuksilla kuin grafeeni- tai hopeapainetut antennit. ECO-teknologia on monien käynnissä olevien projektien käytössä eri sektoreilla.

Stora Enso määrittelee innovaation prosessiksi, jolla ideat muutetaan lisäarvoksi. Tutkimus- ja kehitystyö on prosessin keskeinen osa.

Yhtiö keskittyy viiteen T&K-teemaan uusiutuissa materiaaleissa: metsätalous ja biomassa, biopohjainen kemia, materiaalitieteet ja suunnittelu, prosessiratkaisut sekä puu rakennusmateriaalina. Lisäksi keskitymme digitalisaatioon, jossa painopistealueita ovat ohjelmistorobotiikka (RPA), koneoppiminen, älykkäät toiminnot, läpinäkyvä toimitusketju, digitaalinen asiakaskokemus ja älykkäät pakkaukset.

Vahvalla pyrkimyksellä vähentää fossiilipohjaisten muovien käyttöä ja korvata ne kestäväillä materiaaleilla on ollut myönteinen vaikutus uusien kuitupohjaisten ratkaisujen kiinnostavuuteen asiakkaidemme keskuudessa.

Tällaisia sovelluksia ovat muun muassa erilaiset pakkauskartonkimateriaalit, joiden on tarkoitus korvata erityisesti kertakäyttöistä muovia ja muovipakkauksia. Varmistaaksemme pitkän aikavälin menestyksen teemme yhteistyötä korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa. Nopeita tuloksia saavuttaaksemme teemme yhteistyötä startup-yritysten kanssa. Hyviä esimerkkejä tästä ovat Sulapac, jonka kanssa yhteistyö juontaa juurensa Stora Enson Accelerator-ohjelmaan, sekä 20tree.ai, jonka kohdalla yhteistyö on tulosta yhteishankkeesta Combient Foundry Venture Client Programin kanssa. Sulapacilla on biohajoavien materiaalien patenteja, 20tree.ai:n teknologia taas mahdollistaa metsäomaisuuden arvioinnin satelliittikuvien avulla.

Käynnistääksemme innovointiprosesseja tarvitsemme ideoita, joita saamme asiakkailtamme, toimittajiltamme, erilaisilta sidosryhmiltä ja omilta työntekijöiltämme. WeNovate, konserninlaajuinen työkalumme Stora Enson divisioonista ja toiminnoista saatujen ideoiden keräämistä ja arviointia varten, otettiin onnistuneesti käyttöön vuonna 2017. Se on muuttanut ideointi- ja innovointikulttuuriamme osallistamalla toimintaan entistä suuremman määrän työntekijöitä. Vuonna 2018 meillä oli 25 kampanjaa ja seitsemän ideakanavaa. Ideoita kerättiin yhteensä yli 850 kappaletta, vuonna 2017 niitä saatiin 175. Soveltuvimpien ideoiden kehittelyä jatketaan divisioonien ja toimintojen state-gate-prosesseissa.

Stora Enso on perustanut rahastoja, joita voidaan käyttää ketterästi investointeihin uusissa, liiketoimintapotentiaalia omaavissa hankkeissa. Innovaatorahastosta rahoitetaan uusia pilotoititason hankkeita ja liiketoimintamalleja, digitalisaatorahastosta taas digitaalisten työkalujen ja mallien pilottihankkeita. Hakemukset näille resursseille hyväksytään yhtiön investointityöryhmässä. Olemme kohdistaneet varoja myös joustavaan agility-rahastoon kattaaksemme divisioonien välisten hankkeiden toimintakulut vuonna 2019. Näillä toimilla pyrimme kasvattamaan hyvien innovaatiohankkeiden määrää.

Stora Enso työllistää lähes 400 ihmistä seuraavissa T&K-keskuksissa:

- Tutkimuskeskus ja sellun osaamiskeskus Imatralla
- Tutkimuskeskus ja sellun osaamiskeskus Ruotsin Karlstadissa
- Biomateriaalien innovaatiokeskus Tukholman Sicklassa
- Pakkausalan innovaatiokeskus Helsingissä
- Tukikeskus Saksan Mönchengladbachissa
- Biokomposiittien osaamiskeskus Ruotsin Hyltessä
- Älypakkusalan keskus Tampereella
- Virdian koetehdas Louisianassa ja tutkimuskeskus Virginiassa Yhdysvalloissa

Stora Enson innovaatiostrategian tukena on useita yhteistyöhankkeita tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen kanssa. Tavoitteena on laajentaa näkemystä yhtiön tarpeiden ja korkeakoulujen osaamisen yhteensovittamisesta etenkin Stora Enson tutkimusteemojen ja divisioonien pitkän ajan tutkimustarpeisiin liittyvien kohteiden osalta. Toisena tavoitteena on laajentaa kontaktien verkostoa. Kolmas tavoite on tunnistaa yhtiölle erityisen kiinnostavia kandidaatti-, maisteri- ja tohtorihjelmien aihepiirejä, myös tehtaiden sekä tutkimus- ja innovaatiokeskusten rekrytoinnin kannalta.

Yhteistyökumppaneitamme ovat muun muassa Aalto-yliopisto, Chalmersin teknillinen korkeakoulu, Ruotsin Kuninkaallinen teknillinen korkeakoulu, Teknologian tutkimuskeskus VTT, SweTree Technologies AB sekä Wallenberg Wood Science Centerin T&K-osasto. Stora Enso on jäsenenä biotalouteen ja metsäasioihin keskittyvissä kansallisissa ja eurooppalaisissa alan järjestöissä, kuten Euroopan paperiteollisuuden liitossa (CEPI), Forest Technology Platformissa (FTP) sekä suomalaisissa ja ruotsalaisissa metsäteollisuusalan liitoissa. Stora Enso kuuluu myös Euroopan unionin Bio-based Industries Consortium yhteenliittymään (BIC) sekä biopohjaisten teollisuudenalojen yhteisyritykseen, joka on EU:n Horisontti 2020 tutkimusohjelman puitteissa muodostettu kumppanuushanke.

Teollis- ja tekijänoikeuksilla on kasvava merkitys Stora Enson strategian tukena ja kilpailijoista erottautumisen keinona. Vuoden 2018 aikana Stora Enso jatkoi patenttiportfolionsa vahvistamista. Yhtiö teki 56 patenttihakemusta ja sai koko maailmassa yli 324 patenttia. Vastuu konsernin immateriaalioikeusasioiden hoidosta on konsernin IP-tiimillä. Näihin sisältyvät patentoitavuus-/tavaramerkki-/suunnittelulausunnot, arvioinnit, valmistelut, hakemukset ja immateriaalioikeuksien ylläpito sekä ulkoisten osapuolien immateriaalioikeuksien selvittäminen ja niitä koskevat lausunnot, väitteet ja muutoksenhaut. Lisäksi yhteistyö IP Landscaping -ryhmän kanssa on keskeisen tärkeää ennen T&K-hankkeiden aloitusta myös osana Stora Enson state-gate-prosessia. Landscaping-ryhmä voi myös löytää potentiaalisia lisensiointi- ja ristiinlisensointiehtokkaita sekä mahdollisia kohteita kehittämis-yhteistyösopimuksille jne. Konsernin IP-tiimi toimii aktiivisessa yhteistyössä lakiasiainosaston kanssa immateriaalioikeuksiin liittyviä sopimuksia laadittaessa. Ennen uusien tuotteiden lanseerausta on myös suoritettava toiminnanvapaustutkimus. Konsernin toimitusjohtaja on vahvistanut konsernin IP-strategian konsernin IP-ohjausryhmän tuella.

Muut kuin taloudelliset tiedot

Alla raportoidaan Suomen kirjanpitolain mukaiset muut kuin taloudelliset tiedot. Raportointi kattaa konsernin suurimmiksi riskeiksi tunnistetut, muita kuin taloudellisia tietoja koskevat aiheet.

Näihin aiheisiin liittyviä riskejä, politiikkoja ja periaatteita kuvataan myös sivuilla 20–30. Lisäksi alla käsitellään ihmisoikeuksia nimenomaisesti riskien näkökulmasta.

Liiketoimintamalli

Fossiilipohjaisten resurssien korvaaminen uusiutuvilla raaka-aineilla on kestävä biotalouden perusta. Stora Enson tuotteet edistävät vähähiilistä kiertotaloutta, joissa materiaaleja käytetään uudelleen ja kierrätetään samalla, kun hävikki minimoidaan ympäristöllisen, yhteiskunnallisen ja taloudellisen lisäarvon maksimoimiseksi. Stora Enson liiketoimintamalli on toimintakertomuksen alussa ja arvonmuodostuksen malli esitetään vuosikertomuksen englanninkielisessä Strategy 2018 -osiossa sivulla 10.

Vastuullisuus

Vastuullisuus on keskeinen osa Stora Enson konsernihallinnointia, ja sen edistämisestä ovat vastuussa hallitus, toimitusjohtaja ja konsernin johtoryhmä. Lopullinen vastuu konsernin vastuullisuusstrategian toimeenpanosta on toimitusjohtajalla. Vastuullisuustyötä johtaa suoraan toimitusjohtajan alaisuudessa toimiva yritysvastuujohtaja. Stora Enson vastuullisuusstrategian sekä yritysetiikkaa ja sääntöjen noudattamista koskevan strategian toimeenpanoa valvoo hallituksen vastuullisuus- ja yritysetiikkavaliokunta. Valiokunta kokoontui neljästi vuonna 2018.

Stora Enson vastuullisuuspolitiikka kuvaa kokonaisvaltaisen lähestymistapamme vastuullisuuteen ja siihen liittyvän hallinnointimallimme. Myös eettiset toimintaohjeemme ja muut politiikat, ohjeistukset ja tietyt vastuullisuuden osa-alueita koskevat lausunnot kirkastavat lähestymistapaamme ja ohjaavat työntekijöitämme heidän päivittäisessä työssään. Nämä asiakirjat ovat saatavilla osoitteessa storaenso.com/sustainability.

Lisätietoa Stora Enson lähestymistavasta vastuullisuuteen löytyy englanninkielisestä vastuullisuusraportista (Sustainability 2018).

Ympäristöasiat

Metsät, puuviljelmät ja maan käyttö

Avainpolitiikka: Puun- ja kuidunhankinta sekä maankäyttöpolitiikka

Edistymistämme metsänhoidon vastuullisuudessa seurataan tunnusluvulla (KPI), joka mittaa sertifioidujen maa-alueiden osuutta kaikista Stora Enson omistamista ja hallinnoimista puuntuotanto ja -korjuumaista.

Tavoitteemme on ylläpitää korkeaa 96 %:n tasoa. Vuonna 2018, osuus oli 96 % (97 % vuonna 2017¹).

Tammikuusta 2018 alkaen tunnusluku ei kata metsänhoitoyksiköitä, joiden pääasiallinen tarkoitus ei ole puuntuotanto ja -korjuu. Tällaisia maa-alueita ovat esimerkiksi testi- ja pilottialueet. Vuoden lopussa Stora Enson omistamien tai hallinnoimien maa-alueiden kokonaispinta-ala oli 933 000 hehtaaria.

Vuonna 2018 tehtaillemme toimitettiin puuta (mukaan lukien raakapuu, hake ja sahanpuru) yhteensä 38,7 milj. m³ (kuoreton kiintotilavuus) (37,5 milj. m³ vuonna 2017). Ulkopuolisten sertifioidun puun osuus Stora Enson koko puunhankinnasta oli 76 %. Vuodesta 2018 alkaen sertifioidun puun osuus ei sisällä yhtiön ulkopuolelle toimitettua sertifioidua puuta. Tämä laskee sertifioidun osuutta verraatuna edellisiin vuosiin.

Hiilidioksidi

Avainpolitiikka: Energia- ja hiilipolitiikka

Stora Enson tieteellinen päästövähennystavoite (KPI) on pienentää toiminnasta aiheutuvia kasvihuonekaasupäästöjä 31 % tuotettua sellu-, paperi- ja kartonkitonnia kohti vuoteen 2030 mennessä vuoden 2010 lähtötasoon verrattuna. Vuonna 2018 hiilidioksidiekvivalenttipäästömmme (CO₂e) myytävissä olevaa sellu-, paperi- ja kartonkitonnia kohti olivat 18 % alle vuoden 2010 viitearvon (21 % vuonna 2017). Päästövähennys pieneeni kolme prosenttiyksikköä, pääosin koska kahdella tehtaalla Suomessa lisättiin turpeen käyttöä ja ostetun sähkön tuotannossa Suomessa ja Puolassa käytettiin enemmän fossiilista polttoainetta.

¹ Laskettu uudelleen tarkastetun määrittelyn mukaisesti.

Sosiaaliset asiat ja henkilöstöasiat

Työntekijät ja laajempi työvoima

Avainpolitiikat: HR:n vähimmäisvaatimukset, työterveys- ja -turvallisuuspolitiikka

Konsernissa oli 26 100 (25 700) työntekijää 31.12.2018. Henkilöstöä oli vuonna 2018 keskimäärin 26 100 eli noin 100 vähemmän kuin edellisvuonna. Lukuihin sisältyvät Stora Enson 50 %:n osuudet Brasiliassa sijaitsevan Veracelin tehtaan ja Uruguayssa sijaitsevan Montes del Platan tehtaan työntekijöistä.

Henkilöstökulut olivat yhteensä 1 330 (1 331) milj. euroa eli 12,7 % liikevaihdosta. Palkat ja palkkiot olivat 1 000 (999) milj. euroa, eläkekulut 170 (166) milj. euroa ja muut henkilöstökulut 153 (158) milj. euroa.

Vuoden 2018 lopussa konserni työllisti eniten ihmisiä seuraavissa kolmessa maassa: Suomi, Kiina ja Ruotsi. Työntekijöistä 26 % (26 %) oli naisia.

Henkilöstön vaihtuvuus vuonna 2018 oli 15,0 % (14,6 %). Sairauksista johtuneet poissaolot olivat 3,0 % (3,1 %) teoreettisesta kokonaistyöajasta.

Tammikuussa 2018 Stora Enso allekirjoitti maailmanlaajuisen puitesopimuksen kolmen kansainvälisen ammattiliiton - IndustriALL Global Unionin, UNI Global Unionin ja Building and Wood Worker's Internationalin kanssa jatkaakseen sellaisten työympäristöjen luomista, joissa kaikkia työntekijöitämme kohdellaan kunnioittavasti ja tasa-arvoisesti.

Vuoden 2018 alusta Stora Enso muutti työturvallisuutta mittaavan pääasiallisen tunnuslukunsa (KPI) LTA:sta (poissaoloon johtaneiden tapaturmien määrä miljoonaa työtuntia kohti) TRI:ksi (lääketieteellistä hoitoa vaatineiden tapaturmien määrä miljoonaa työtuntia kohti). TRI-luku antaa kokonaisvaltaisemman kuvan työturvallisuudesta, sillä se sisältää myös vähemmän vakavat onnettomuudet.

Vuonna 2018, TRI-luku oli 6,1¹ (7,4). Luku pieneni 18 % vuodesta 2017.

Stora Enson johtamisindeksi mittaa työntekijöiden mielikuvaa esimiehistään. Indeksillä lasketaan vuosittaisen työntekijäkyselymme tulosten perusteella. Tavoitteemme oli saavuttaa indeksi 80/100 vuoteen 2018 mennessä. Vuonna 2018 johtamisindeksi nousi 83:een (81 vuonna 2017).

Henkilöstöstä ja henkilöstöstrategiasta on yksityiskohtaisempaa tietoa konsernin vuoden 2018 yritysraportissa (Sustainability Report 2018) ja vuoden 2018 strategiassa, jotka julkaistaan viikolla 7.

Hallituksen ja johtoryhmän palkkiot on kuvattu konsernitilinpäätöksen liitteessä 7.

¹ Luku laskettu uudelleen Q4/2018 osavuosisikatsauksen julkaisemisen jälkeen saadun tiedon vuoksi.

Toimittajat

Avainpolitiikka: Toimittajien eettiset toimintaohjeet

Stora Enson vastuullista hankintaa mittaava tunnusluku osoittaa, kuinka suuri osa kokonaishankintakustannuksistamme maksetaan toimittajille, jotka ovat toimittajien eettisen toimintaohjeen piirissä, kun kaikki kategoriat ja maantieteelliset alueet huomioidaan. Vuoden 2018 lopussa 95 % Stora Enson materiaalien, tavaroiden ja palvelujen hankinnasta oli toimintaohjeen piirissä (95 % vuoden 2017 lopussa). Luku vastaa tavoitettamme ylläpitää 95 %:n korkeaa tasoa.

Yhteisö

Avainpolitiikat: Yhteiskuntavastuuohjeet, ihmisoikeuspolitiikka

Guangxi, Kiina

Stora Enso vuokraa yhteensä 82 217 hehtaaria maata Guangxin provinssissa Kiinassa. Vuokratuista maista 29 265 hehtaaria (29 581 hehtaaria vuonna 2017) eli 36 % (36 %) kokonaispinta-alasta on sosiaalisesti omistettua maata, joka on vuokrattu kyläyhteisöiltä, kotitalouksilta ja paikallisilta metsätiloilta.

Bahia, Brasilia

Brasilian Bahiassa jatkettiin työtä vuonna 2012 käynnistetyn kestävä kehityksen mukaisen asuttamisaloitteen parissa. Aloituksen tarkoituksena on tarjota maatalousmaata ja koulutustukea maattomien liikkeeseen kuuluville paikallisille perheille. Vuonna 2018 Veracel allekirjoitti uuden sopimuksen maattomien liikkeiden kanssa täydentääkseen aikaisempaa kestävä kehityksen mukaista asutusaloitetta. Uuden sopimuksen myötä Veracel myy 3 300 hehtaaria aikaisemmin vallattuja maa-alueita liikkeille ja niihin liittyville yhdistyksille ja liikkeet poistuvat Veracelin mailta alueilla, joiden koko on 800 hehtaaria. Lisäksi Veracel lahjoittaa 225 hehtaaria maa-alueita. Tämän uuden sopimuksen jälkeen 468 hehtaaria Veracelin omistamia tuotantoalueita on sellaisten

maattomien liikkeiden valtaamaa, jotka eivät ole mukana kestävän kehityksen mukaisessa asutusalioitteessa. Veracel jatkaa edelleen vallattuna olevien alueiden palauttamista yhtiölle oikeusmenettelyjen kautta. Veracel on aiemmin oma-aloitteisesti varannut 16 500 hehtaaria maata kestävän kehityksen mukaista asutusalioitetta varten. Vuoden 2018 lopussa Veracelin omistamat maa-alueet olivat yhteensä 213 500 hehtaaria, josta 76 000 hehtaarille on istutettu eukalyptuspuuta sellun tuotantoa varten.

Ihmisoikeuksien kunnioittaminen

Avainpolitiikka: Ihmisoikeuspolitiikka

Stora Enson sitoutuminen ihmisoikeuksiin kattaa kaikki toimintomme, mukaan lukien työntekijämme, urakoitsijamme, toimittajamme ja lähialueiden yhteisöt. Sen lisäksi, että olemme sitoutuneet noudattamaan YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevia periaatteita, Stora Enso kunnioittaa Ison-Britannian Modern Slavery Act -lakia ja noudattaa sen vaatimuksia. Jatkamme myös samankaltaisen lainsäädännön kehityksen seuraamista muissa maissa. Ihmisoikeudet ovat osa vastuullisuusohjelmaamme, joka noudattaa YK:n Global Compact -aloitteen kymmentä periaatetta, mukaan lukien sen ihmisoikeuksia koskevat periaatteet.

Ihmisoikeuksiin kohdistuvat riskit ja niiden vaikutukset huomioidaan kaikessa toiminnassamme, myös fuusioita ja yrityskauppoja koskevissa investointipäätöksissä. Investointiohjeidemme mukaisesti ympäristöön, yhteiskuntaan ja myös ihmisoikeuksiin liittyvät riskit ja vaikutukset on tunnistettava ja arvioitava ja niihin on puututtava ennen investointia projekteihin, joihin liittyy liiketoiminnan kannalta kriittisiä riskejä.

Vuonna 2018 saimme päätökseen ihmisoikeusprioriteettijamme koskevan määrittelyn kansainvälisen asiantuntijaorganisaation BSR:n tuella. Tätä kuvataksemme päivitimme ja julkaisimme ihmisoikeuslausuntomme ihmisoikeuspolitiikkana ja vahvistimme kahdeksan konserninlaajuisesti keskeisintä ihmisoikeusprioriteettia:

- Työturvallisuus
- Yhtäläiset työolot
- Pakkotyö
- Kokoontumisoikeus
- Syrjimisestä ja häirinnästä vapaat työyhteisöt
- Maa-alueisiin ja luonnonvaroihin liittyvien oikeuksien hankinta ja hallinnointi
- Valitusmekanismit
- Lasten oikeudet (koskee metsänhoitosektoria)

Vaikka kunnioitamme kaikkia ihmisoikeuksia ja pidämme niitä kaikkia tärkeinä, tunnistetut keskeisimmät ihmisoikeusprioriteettimme tulevat olemaan työmme painopisteessä. Tähän sisältyy päivitetty vaatimustenmukaisuuden seurantaohjelmamme, joka viimeistellään ja toteutetaan vuonna 2019. Pyrimme myös luomaan uuden konserninlaajuisen tunnusluvun ihmisoikeustyöllemme vuonna 2019 seurataksemme kahdeksaa keskeisintä ihmisoikeusprioriteettia koskevan sitoumuksemme noudattamista.

Korruption ja lahjonnan torjunta

Avainpolitiikat: Liiketoimintakäytäntöjen politiikka, Stora Enson eettiset toimintaohjeet

Liiketoiminnan etiikkaan liittyen Stora Enson eri palautekanavien kautta saaduista ilmoituksista 68 todettiin mahdollisiksi laiminlyöntitapauksiksi vuonna 2018 (61 vuonna 2017). Vuoden 2018 loppuun mennessä valmiiksi saatujen tutkimusten perusteella 20 (14) tapauksessa todettiin olevan kyse väärinkäytöksestä, joka johti kurinpitotoimiin, oikeudenkäyntiin ja/tai prosessikehitykseen, minkä lisäksi 18:sta (22) muussa tapauksessa valitus oli perusteltu, mutta kyse ei ollut väärinkäytöksestä.

Arviomme mukaan kahden todennetun väärinkäytöstapauksen voidaan katsoa liittyvän korruptioon ja/tai petokseen. Molemmat näistä tapauksista johtivat työntekijän irtisanomiseen tai kurinpitomenettelyyn ja toisessa tapauksessa liikesuhde ulkoiseen osapuoleen irtisanottiin.

Yhtiön eettisten toimintaohjeiden indeksillä seurataan ja arvioidaan työntekijöiden käsitystä Stora Enson työstä toimintaohjeiden piiriin kuuluvissa asioissa, ja se perustuu vuosittain toteutettavan henkilöstökyselyn tuloksiin. Vuonna 2018 indeksi nousi 85 (83 vuonna 2017). Tavoitteenamme on tämän myönteisen kehityksen jatkuminen.

Ympäristökulut ja -varaukset

Vuonna 2018 Stora Enson ympäristöinvestoinnit olivat yhteensä 46 (65) milj. euroa. Pääasiassa niillä parannettiin ilman ja veden laatua, pienennettiin päästö- ja vuotoriskiä ja parannettiin resurssitehokkuutta ja energiaomavaraisuutta.

Stora Enson ympäristökulut vuonna 2018 olivat yhteensä 184 (170) milj. euroa. Niihin on luettu mukaan poistot, mutta ei korkoja. Ympäristökulut sisältävät verot, palkkiot, hyvitykset, lupiin liittyvät kustannukset, korjaus- ja ylläpitokulut sekä jäteveden puhdistuksessa käytettävät kemikaalit ja tietyt muut materiaalit.

Ympäristövaraukset olivat yhteensä 99 (108) milj. euroa 31.12.2018. Ympäristövarauksista on yksityiskohtaisempia tietoja konsernitilipäätöksen liitteessä 22 (Muut varaukset). Tällä hetkellä ei ole käsiteltävänä tai vireillä ympäristöasioihin liittyviä korvausvaatimuksia, joilla voisi olla olennainen negatiivinen vaikutus konsernin taloudelliseen tilanteeseen. Ympäristövelvoitteisiin liittyvät käteiskulut olivat 8 (11) milj. euroa.

Riskit ja riskienhallinta

Lähestymistapamme riskienhallintaan

Riskit ovat olennainen osa liiketoimintaa, ja niihin sisältyy sekä uhkia että mahdollisuuksia. Stora Enso on sitoutunut varmistamaan, että riskien ja mahdollisuuksien järjestelmällinen, kokonaisvaltainen ja oma-aloitteinen hallinta kuuluu ydinosamaiseemme ja muodostaa olennaisen osan kaikkea konsernin toimintaa ja että kaikessa päätöksenteossa edistetään riskejä ennakoivaa yrityskulttuuria. Hallitsemme riskejä dynaamista riskianalyysia johdonmukaisesti soveltaen parantaaksemme mahdollisuuksiamme saavuttaa kilpailuetua ja vähentääksemme liiketoimintaamme kohdistuvia uhkia.

Riskienhallinnan johtaminen

Stora Ensolla riski määritellään epävarmuuden vaikutukseksi konsernin kykyyn toimia organisaation arvojen, tavoitteiden ja päämäärien mukaisesti. Konsernin hallituksen hyväksymässä riskejä ja sisäistä valvontaa koskevassa toimintapolitiikassa määritellään riskienhallintaan sovellettavan COSO-viitekehysten (Committee of Sponsoring Organizations) ja ISO 31000 -standardin mukaisen lähestymistavan pääpiirteet.

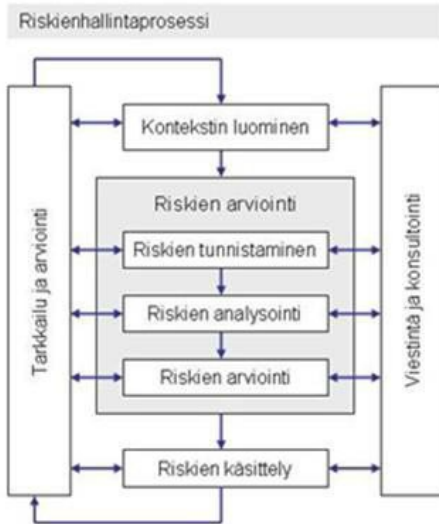
Perimmäinen vastuu yleisestä riskienhallintaprosessista sekä asianmukaisen ja hyväksyttävän riskitason määrittelystä on yhtiön hallituksella. Hallitus on perustanut talous- ja tarkastusvaliokunnan, joka tukee hallitusta Stora Ensossa sovellettavan riskienhallintaprosessin riittävyden seurannassa ja etenkin taloudellisten riskien hallinnassa ja raportoinnissa. Vastuullisuus- ja yritysetiikkavaliokunnan tehtävänä on valvoa yhtiön toimintaa vastuullisuutta ja yritysetiikkaa koskevissa asioissa sekä yhtiön pyrkimyksiä mallikkaan yritysvastuukansalaisuuden toteuttamiseen ja yhtiön panostusta vastuullisuuden kehitystyöhön.

Riskienhallinnasta vastaava johtaja toimii suoraan talousjohtajan alaisuudessa ja on vastuussa konsernin riskienhallintakehysten ylhäältä alas tapahtuvan toteutuksen suunnittelusta, kehittämisestä ja seurannasta. Kunkin divisioonan vetäjä on oman johtoryhmänsä kanssa vastuussa prosessin täytäntöönpanosta ja kehityksen ja ohjeistuksen välittämisestä eteenpäin organisaation muille tasoille. Sisäinen tarkastus arvioi Stora Enson riskienhallintaprosessin toimivuutta ja tehokkuutta.

Riskienhallintaprosessi

Divisioonat ja konsernin tuki- ja palvelutoiminnot suorittavat keskeisiin tavoitteisiinsa liittyvän kokonaisvaltaisen perusriskiarvioinnin vuosittaisen strategiaprosessin yhteydessä. Riskienhallintaprosessia koskevat erityisohjeet esitetään riskienhallintajärjestelmän ohjeissa, jotka jaetaan strategisen ohjeistuksen yhteydessä.

Liiketoimintayksiköt ja toiminnot tunnistavat riskien lähteet, tapahtumat, mukaan lukien olosuhteiden muutokset, sekä niiden syyt ja mahdolliset seuraukset. Stora Enson riskimallissa esitetään yleinen riskikartta (risk universe), jota käytetään kokonaisvaltaisen riskien tunnistamisen ja riskien yhdistelyn tukena. Riskimalli myös luokittelee ja johdonmukaistaa käytettävää riskiterminologiaa. Riskinottoiky arvioidaan merkittävimmässä riskiluokissa divisioonien tasolla.

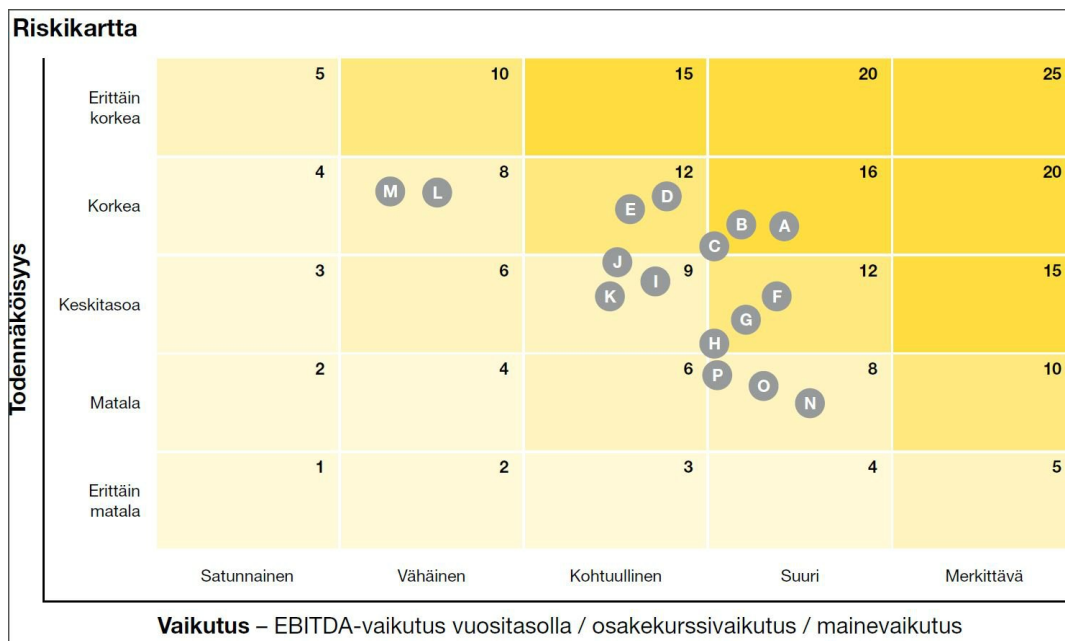
Riskianalyysiin kuuluu riskiä koskevan ymmärryksen lisääminen, mistä on hyötyä riskien arvioinnissa. Riskiarvioinnin tarkoitus on määrittellä riskien tärkeysjärjestys ja tukea päätöksentekoa määrittämällä, mitkä riskit vaativat toimenpiteitä. Riskejä arvioidaan niiden vaikutuksen ja toteutumisen todennäköisyyden perusteella, ja kun huomioon otetaan lisäksi käytössä olevien, riskin pienentämiseen tähtäävien toimenpiteiden toimivuus, voidaan määrittellä jäännösriskitaso. Ennalta määritellyissä vaikutusasteikoissa huomioidaan vaikutukset talouteen, ihmisiin ja maineeseen, niin määrällisesti kuin laadullisestikin.

Riskien käsittely kattaa yhden tai useamman riskienhallintavaihtoehdon valinnan. Vaihtoehtoja ovat muun muassa välttäminen, vähentäminen, jakaminen ja pitäminen. Koetun riskirajan ylittävillä riskeillä määritellään myös muita riskien vähentämistoimenpiteitä, joissa yhdistyvät riskien käsittelytoimenpiteiden vastuunjako ja aikataulutus.

Vuosittaisen perusriskiarvioinnin jälkeen priorisoidut ja kehittyvät riskit, niiden arviointi ja niihin liittyvät vastaavat riskienhallinnan toimet sekä liiketoiminnan jatkuvuussuunnitelmat käydään läpi divisioonien neljännesvuosittain pidettävissä raportointikokouksissa.

Huolimatta siitä, mitä toimenpiteitä riskien hallinnassa ja niiden vaikutusten lievittämisessä käytetään, ja ottaen huomioon, että osa riskeistä ei ole johdon suoraan hallittavissa, riskien toteutuessa ei voida absoluuttisesti taata, ettei niillä voisi olla merkittäviä haittavaikutuksia Stora Enson liiketoimintaan, taloudelliseen tilaan, tulokseen tai kykyyn täyttää taloudelliset velvoitteensa.

Pääasialliset riskitekijät

Suurimmat riskit vuonna 2018

Riski	Riskiluokka	Ajanjakso	Muutos vuodesta 2017	Johdon mahdollisuus vaikuttaa
Suuri vaikutus – korkea todennäköisyys*				
A. Ilmaston lämpeneminen	E/S	LT	vakaa	matala
B. Makrotalous, geopolitiikka ja valuuttakurssit	E/S/F	ST/LT	kasvanut	matala
C. Hankinta	I/S/O	ST/LT	vakaa	keskitasoa
Kohtuullinen vaikutus – korkea todennäköisyys*				
D. Sääntelyn muutokset	E/S/C	ST/LT	kasvanut	matala
E. Informaatioteknologia ja tietoturva	I/O	ST	kasvanut	keskitasoa
Suuri vaikutus – todennäköisyys keskitasoa*				
F. Etiikka ja vaatimustenmukaisuus	M/C	ST	vakaa	keskitasoa
G. Ihmiset ja osaaminen	I/O	ST/LT	kasvanut	korkea
H. Strategiset investoinnit	M/C	ST/LT	laskenut	keskitasoa
Kohtuullinen vaikutus – todennäköisyys keskitasoa*				
I. Yhteisösuhteet ja sosiaalinen vastuu	I/O/C	ST	vakaa	keskitasoa
J. Kilpailu ja markkinakysyntä	E/S	ST/LT	kasvanut	matala
K. Tuoteturvallisuus	M/O/C	ST	laskenut	korkea
Vähäinen vaikutus – korkea todennäköisyys*				
L. Työterveys ja -turvallisuus	I/O	ST	vakaa	korkea
M. Omaisuusriskit	I/O	ST/LT	vakaa	korkea
Suuri vaikutus – matala todennäköisyys*				
N. Digitalisaatio	I/S	ST/LT	vakaa	korkea
O. Metsien ja maan käyttö	I/O/C	ST/LT	vakaa	keskitasoa
P. Fuusiot, yritysostot ja -myynnit	M/I/O/C	ST	vakaa	korkea

* Jäännösriski = riskin käsittelyn jälkeen jäljelle jäävä riski

Symbolit

M = pakolliset velvoitteet
E = ulkoiset tekijät
I = sisäiset taidot

S = strateginen
O = operatiivinen
C = vaatimustenmukaisuus
F = rahoitusmarkkinat ja raportointi

ST = lyhyt aikaväli
LT = pitkä aikaväli

Strategiset riskit

Ilmaston lämpeneminen

Muutokset sademäärissä, kuivuus, taifuunit ja ankarat pakkaskaudet subtrooppisilla alueilla saattavat vahingoittaa tuotantoa ja puuviljelmiä. Keskilämpötilojen nousu voi muuttaa metsien puulajeja. Leudommat talvet voivat vaikuttaa puunkorjuuseen ja puiden kuljetukseen sekä kuljetuskustannuksiin pohjoisilla alueilla. Biopolttoaineiden ja maatalousmaan lisääntyvä kysyntä saattaa rajoittaa kuidun tuottamiseen saatavilla olevaa maata ja vaikuttaa näin biomassan hintaan. Maailmanlaajuisesti kasvava veden kysyntä saattaa pitkällä aikavälillä vaikuttaa toimintaamme hankintaketjumme kautta.

Toimintaperiaatteet ja riskinhallintatoimenpiteet

Stora Enso on sitoutunut ilmastonmuutoksen vaikutusten lieventämiseen hakemalla aktiivisesti ratkaisuja, joiden avulla se pystyy pienentämään hiilijalanjälkeään. Stora Enso hallitsee ilmastonmuutokseen liittyviä riskejä etsimällä puhtaita, edullisia ja turvallisia tuotannon ja kuljetusten energianlähteitä sekä vähentämällä energian kokonaiskulutusta. Lisäksi energiatehokkuuden lisääminen, hiilineutraalien biopolttoaineiden ja yhdistetyn sähkön ja lämmön tuotannon käyttäminen sekä hiilidioksidin sitoutuminen metsään ja puutuotteisiin auttavat hidastamaan ilmastonmuutosta. Perusteellinen puuviljelmien suunnittelu hallalle alttiiden alueiden välttämiseksi ja kiistoja aiheuttamattomat puunviljelyohjelmat ja T&K-ohjelmat parantavat puiden ääriämpötilojen sietokykyä. Stora Enso ylläpitää monimuotoisia metsätyppejä ja -rakenteita ja tukee monimuotoisuutta myös puun hankinnassa. Puunkorjuu pehmeällä maalla vaatii parhaiden käytäntöjen ohjeistuksen toimeenpanoa. Peltometsäviljelyn konseptit otetaan käyttöön erilaisten maankäyttömuotojen yhdistämiseksi sekä maa-alueisiin liittyvän kilpailun ja elintarvikkeiden nousevien hintojen vaikutuksen vähentämiseksi.

Mahdollisuudet

- Ilmaston lämpenemisen osalta uskomme, että lyhyellä aikavälillä mahdollisuudet ovat suuremmat kuin riskit.
- Uusiutuvista materiaaleista valmistetut tuotteemme, joilla on matala hiilijalanjälki, auttavat asiakkaitamme ja koko yhteiskuntaa alentamaan hiilidioksidipäästöjä, sillä ne tarjoavat vaihtoehdon fossiilisista polttoaineista ja muista uusiutumattomista materiaaleista valmistetuille tuotteille.

Makrotalous, geopolitiikka ja valuuttariskit

Stora Enso toimii yli 30 maassa, ja maailmantalous vaikuttaa sen toimintoihin. Muutokset taloustilanteessa, markkinoiden tiukat korjausliikkeet, valuuttakurssien epävakaus ja talouden krooninen epätasapaino voivat vaikuttaa kielteisesti ja olennaisesti konsernin tulokseen, rahavirtoihin ja taloudelliseen tilanteeseen. Maailmanlaajuisen taantumien pitkittyminen voi vaikuttaa olennaisesti ja haitallisesti Stora Enson tulokseen ja taloudelliseen tilanteeseen. Taantuma voi vaikuttaa olennaisesti myös konsernin asiakkaisiin, toimittajiin ja muihin liiketoiminnan osapuoliin. Valuuttakurssien vaihtelulla voi olla olennainen vaikutus raportoituihin tuloksiin transaktio- ja muuntoriskin vaikutusten kautta.

Talouden merkittäväällä tai pitkittyneellä taantumalla tai vastaavalla tapahtumalla voi olla olennainen haitallinen vaikutus konsernin operatiiviseen toimintaan ja taloudelliseen tilanteeseen. Konsernin raportoidut tulokset ja raportoitu netto-omaisuus voivat vaihdella valuuttakurssien muuttuessa.

Stora Enso altistuu erilaisille rahoitusmarkkinariskeille, joita konsernin tulee hallita hallituksen hyväksymien toimintatapojen mukaisesti. Tavoitteena on kustannustehokas konserniyritysten varainhankinta ja tuloksen heilahtelujen pienentäminen rahoitusinstrumenttien avulla. Konsernin pääasialliset rahoitusriskit valuuttariskin ohella ovat korkoriski, varainhankintariski, hyödykkeiden hintariski ja luottoriski.

Rahoitusriskejä käsitellään yksityiskohtaisemmin konsernitilinpäätöksen liitteessä 24 (*Rahoitusriskien hallinta*).

Toimintaperiaatteet ja riskinhallintatoimenpiteet

Konsernin monipuolinen liiketoimintaportfolio pienentää altistumista yksittäisissä maissa ja tuotesegmenteissä. Seuraamme jatkuvasti ulkoisen ympäristön kehitystä ja käytämme suunnittelussa oletuksia, jotka ottavat huomioon keskeisiin makrotaloudellisiin tekijöihin liittyvät merkittävät lähiajan, keskipitkän aikavälin ja pitkän

ajan kehitysajurit. Seuraamme tarkasti hallituksen hyväksymää riskinottoa tiettyjen taloudellisten mittarien osalta ja hallitsemme aktiivisesti rahavirtaa ja likviditeettiä. Suojaamme 50 % hyvin todennäköisestä 12 kuukauden nettovaluuttavirrasta päävaluutoissa. Vähennämme muuntoriskiä rahoittamalla investoinnit paikallisella valuutalla silloin, kun se on taloudellisesti mahdollista. Divisioonat seuraavat säännöllisesti tilausvirtojaan ja muita keskeisiä käytettävissä olevia mittareita, jotta ne voivat reagoida nopeasti kauppapolosuhteiden heikkenemiseen. Merkittävän taantuman sattuessa konserni tunnistaa ja toteuttaa kustannussäästöjä tasapainottaakseen myynnin heikentymisen vaikutusta katteisiin.

Mahdollisuudet

- Stora Enson laaja-alainen liiketoiminta ja laaja maantieteellinen toiminta-alue, kilpailulliset vahvuudet ja vahva tase vähentävät konsernin riskialttiutta.
- Ympäristössä, jossa valuuttakurssit ja makrotalous vaihtelevat, on tarjolla myös strategisia liiketoimintamahdollisuuksia.

Strategiset investoinnit

Stora Enson liiketoimintastrategia on muuttua perinteisestä paperin- ja kartonginvalmistajasta asiakaskeskeiseksi uusiutuvien materiaalien kasvuyhtiöksi. Tämän muutoksen onnistuminen riippuu Stora Enson kyvystä ymmärtää asiakkaidemme tarpeet ja löytää parhaat tavat, valikoimat ja tuotantolaitteet heidän palvelemiseensa. Strategisten projektien sovittua aikataulua myöhäisemmällä valmistumisella tai sovitun budjetin tai tarkennusten noudattamatta jättämisellä saattaa olla vakavia seurauksia konsernin taloudelliselle tulokselle. Merkittävät, ennakoimattomat muutokset kuluissa tai kykenemättömyys myydä suunniteltuja volyymeja tai saavuttaa suunniteltuja hintatasoja voivat estää meitä saavuttamasta liiketoimintatavoitteitamme.

Toimintaperiaatteet ja riskinhallintatoimenpiteet

Riskejä hallitaan jokaista mittavaa investointia edeltävien perusteellisten ja yksityiskohtaisten esisoveltuvuus- ja toteutettavuustutkimusten avulla. Konsernin investointiohjeet määrittelevät strategisiin projekteihin sovellettavat prosessi-, hallinnointi-, riskienhallinta- ja seurantamenetelmät. Ympäristöön liittyvien ja sosiaalisten vaikutusten arviointi (Environmental and Social Impact Assessments, ESIA) tehdään kaikille uusille projekteille, joilla voi olla merkittäviä epäsuotuisia vaikutuksia paikallisyhteisöihin. Kaikista merkittävistä investoinneista tehdään loppuarviointi.

Mahdollisuudet

- Uusiutumattomien materiaalien korvaaminen innovoimalla ja kehittämällä uusia puuhun ja muihin uusiutuviin materiaaleihin perustuvia tuotteita ja palveluja.

Kilpailu ja markkinakysyntä

Kilpailutilanteen sekä raaka-aineiden, energian ja tuotteiden tarjonnan ja kysynnän epätasapainon jatkuminen voi vaikuttaa kannattavuuteen. Pakkaus-, sellu-, puutuote- ja paperitoimialat ovat kypsiä ja pääomavaltaisia, ja niillä on kova kilpailu. Stora Enson pääkilpailijoihin kuuluu useita suuria kansainvälisiä metsäteollisuusyhtiöitä sekä lukuisia alueellisia ja erikoistuneita kilpailijoita. Asiakaskysyntä vaikuttaa tuotehintoihin, ja talouden yleinen kehitys sekä varastotasot heijastuvat kysyntään. Tuotehinnat ovat tällä toimialalla yleensä syklisiä, ja niihin vaikuttava kapasiteetin käyttöaste pienenee laskusuhdanteiden aikana. Hintamuutokset vaihtelevat tuotteiden ja maantieteellisten alueiden välillä.

Seuraavassa taulukossa esitetään +/-10 % myyntihintojen ja volyymien muutoksen vaikutus eri segmenttien liiketulokseen vuoden 2018 lukujen perusteella.

Liiketulos: +/-10 %:n muutoksen vaikutus, milj. euroa

Segmentit	Hinta	Määrä
Consumer Board	251	84
Packaging Solutions	129	59
Biomaterials	162	85
Wood Products	160	44
Paper	283	75

Toimintaperiaatteet ja riskinhallintatoimenpiteet

Tuotekesynnän ja kulutustottumusten muutoksiin vastaaminen sekä uusien kilpailukykyisten ja taloudellisesti järkevien tuotteiden kehittäminen edellyttävät innovaatiokykyä, jatkuvaa kapasiteetin hallintaa ja rakenteellista kehittämistä. Kysyntään, hintoihin, kilpailuun ja asiakkaisiin liittyviä riskejä seurataan säännöllisesti divisioonissa ja liiketoimintayksiköissä osana normaalia liiketoiminnan johtamista. Näitä riskejä seurataan ja arvioidaan jatkuvasti myös konsernin tasolla. Tavoitteena on luoda laajempi kuva konsernin tuotantorakenteesta ja yleisestä pitkän aikavälin kannattavuuspotentialista.

Mahdollisuudet

- Keskitämme puun ja muiden biomassojen käyttöön liittyvän asiantuntemuksemme asiakkaiden ja kuluttajien tarpeisiin vastaamiseen muuttuvassa maailmassa.

Digitalisaatio

Liiketoiminnan digitalisoituminen muuttaa edelleen organisaatioiden toimintatapoja. Digitalisaation mahdollisuudet läpäisevät liiketoiminnan ja toimintamallien kaikki osa-alueet ja muokkaavat uusiksi tapoja, joilla yritykset ja toiminnot tuottavat lisäarvoa. Siksi digitalisaatioon liittyy myös mahdollisia häiriötekijöitä. Asiakkaat, sääntelyviranomaiset ja muut sidosryhmät odottavat lisäksi, että yritykset ymmärtävät niillä tosiasiasa tai mahdollisesti hallussaan olevien tietojen luonteen ja tähän liittyvät riskit ja että niiden tiedonhallinta on suunnitelmallista.

Liiketoimintaprosessien eroosio sekä kyvyttömyys hyödyntää teknologian tuomia mahdollisuuksia tai siihen liittyviä synergiaetuja saattavat vaikuttaa merkittävästi Stora Enson kykyyn kilpailla markkinoilla.

Toimintaperiaatteet ja riskinhallintatoimenpiteet

Stora Ensolla on kattava digitalisaatio-ohjelma, jonka tavoitteena on tuottaa konsernille kilpailuetua hyödyntämällä täysimääräisesti mahdollisuuksia kasvattaa liikevaihtoa ja lisätä sisäistä tehokkuutta. Stora Ensolla on myös ulkopuolisten kumppaneiden kanssa perustettu ohjelma, jonka tavoitteena on löytää teknologian kehityshankkeita, joilla on selkeä liiketoiminnallinen tavoite. Hankkeissa hyödynnetään nopeaa, kokeellista prototyyppien valmistusta, ja niiden avulla on mahdollista tunnistaa ja kehittää edelleen aloitteita, jotka nopeuttavat Stora Enson digitaalista kypsymistä uusien tekniikoiden ja ominaisuuksien tutkimisen kautta.

Mahdollisuudet

- Digitalisaation mahdollisuudet ylittävät selkeästi riskit.
- Uusi tekniikka tarjoaa merkittäviä mahdollisuuksia prosessien entistä pidemmälle viedylle optimoinnille ja automatisoinnille, uusien liiketoimintamallien kehittämiseksi sekä entistä paremmille arvolupauksille niin asiakkaiden kuin kuluttajien suuntaan.

Fuusiot, yritysostot, yritysmyyntit ja uudelleenjärjestelyt

Odotetun hyödyn tai arvon saamatta jäämisellä jonkin hankinnan tai omaisuuden myymisen tai uudelleenjärjestelyn yhteydessä saattaa olla vakavia taloudellisia vaikutuksia. Konsernin saatetaan katsoa olevan vastuussa hankitun liiketoiminnan aikaisemmista toimista tai laiminlyönneistä ilman riittävää valitusoikeutta. Jos konserni ei saavuta odotettua arvoa omaisuuserien myynnistä tai toimituksista, tällä saattaa olla vaikutusta konsernin taloudelliseen asemaan. Yritysoston yhteydessä kohdeyrityksen aiemmat menettelytavat esimerkiksi saasteiden, kilpailulain noudattamisen tai korruption osalta voivat aiheuttaa Stora Ensolle ylimääräisiä kustannuksia ja vahingoittaa yhtiön mainetta. Yritysmyynteihin voi liittyä ylimääräisiä kustannuksia aiempien tai huomioon ottamattomien velvoitteiden seurauksena. Liiketoiminnan uudelleenjärjestelyillä voi olla myös mainevaikutuksia.

Toimintaperiaatteet ja riskinhallintatoimenpiteet

Yritysjärjestelyjä koskevia tiukkoja ohjeita, mukaan lukien due diligence -menettelyjä, noudatetaan kaikkien yhtiön hallituksen hyväksynnän vaativien yritysostojen arvioinnissa ja toteutuksessa. Uudelleenjärjestelyjä koskevassa päätöksenteossa noudatetaan strukturoitua hallintomallia sekä vastuullisen koon mukauttamisen toimintaperiaatteita ja muita menettelytapoja.

Mahdollisuudet

Vahva tase ja rahavirta mahdollistavat arvoa lisäävät yrityskaupat, kun ajoitus ja mahdollisuudet ovat oikeat.

Toimintariskit

Hankinta

Stora Enson toimittajille suunnatun eettisen ohjeiston noudattamatta jättäminen voi johtaa sopimuksellisiin, taloudellisiin tai maineeseen liittyviin vahinkoihin ja liikevaihdon menettämiseen, mikäli Stora Enso joutuisi asiakkaitensa mustalle listalle. Samoin alihankkijoiden huono työturvallisuus voi olla riski maineellemme. Raaka-aineiden nousevat hinnat ja materiaalien, tuotteiden ja palvelujen saatavuus voivat vaikuttaa haitallisesti Stora Enson kannattavuuteen. Edullisen ja luotettavan hankinnan takaaminen sekä ennakoiva kustannusten ja tuottavuuden hallinta ovat tärkeitä. Stora Enso on riippuvainen ulkopuolisista maakaasun, öljyn, hiilen sekä turpeen toimittajista. Lisäksi lähes puolet konsernin kuluttamasta sähköstä tulee ulkopuolisilta toimittajilta.

Seuraavassa taulukossa on esitetty Stora Enson tärkeimmät kustannustekijät.

Kustannusten jakauma 2018

Operatiiviset kustannukset	% kokonaiskustannuksista	% liikevaihdosta
Logistiikka ja komissiot	11 %	10 %
Tuotantokustannukset		
Kuitu	34 %	30 %
Kemikaalit ja täyteaineet	10 %	9 %
Energia	7 %	6 %
Materiaalit	7 %	6 %
Henkilöstö	14 %	13 %
Muut	12 %	10 %
Poistot	5 %	5 %
Yhteensä	100 %	88 %
Operatiiviset kustannukset ja liikevaihto yhteensä (milj. euroa)	9 241	10 486
Osakkuus- ja yhteisytykset, operatiivinen		81
Operatiivinen liiketulos		1 325

Stora Enso on monilla alueilla riippuvainen tavarantoimittajista sekä niiden kyvystä toimittaa oikeanlaisia tuotteita ja palveluja oikeaan aikaan. Stora Ensolle tärkeimmät tuotteet ovat kuitu, kemikaalit ja energia sekä koneet ja laitteet käyttöpääomainvestoinneissa. Tärkeimmät palvelut ovat kuljetukset sekä erilaiset ulkoistetut liiketoiminnantukipalvelut. Toimittajien rajallinen määrä voi muodostaa riskin.

Toimintaperiaatteet ja riskinhallintatoimenpiteet

Tuotantopanokulujen epävakautta seurataan tarkasti niin liiketoimintayksikköjen kuin divisioonien ja konsernin tasolla. Konsernilla on johdonmukainen ja pitkäaikainen energian suojausstrategia. Hinta- ja tarjontariskejä hallitaan lisäämällä omaa energiantuotantoa ja omistamalla Pohjolan Voiman ja Teollisuuden Voiman kaltaisten kilpailukykyisten voimalaitosten osakkeita sekä pitkäaikaisten toimitussopimusten ja johdannaisten avulla. Konserni suojaa hintariskejä raaka-aine- ja lopputuotemarkkinoilla ja tukee osaltaan kyseisten markkinoiden kehitystä. Siksi konsernilla on useita toimittajia, joiden toimintaa se seuraa, jotta tuotannon jatkuvuus, liiketoimet tai kehitysprojektit eivät vaarantuisi.

Toimittajat ja alihankkijat ovat osa Stora Enson arvoketjua, joten niiden on noudatettava yhtiön yritys vastuuvaatimuksia. Yritysvastuuasioiden heikko hallinta toimitusketjussa voi vahingoittaa Stora Ensoa ja

sen mainetta. Stora Enson toimittajille asettamat yritys vastuuvaatimukset ja tarkastusjärjestelmät kattavat hankkimamme raaka-aineet, tavarat ja palvelut. Toimittajimme liittyvien ympäristö-, yhteiskuntavastuu- ja liiketoimintariskien arvioinnissa käytetään itsearviointilomakkeita ja toimittajien auditointeja. Tällaisissa arvioinneissa tehtyjä havaintoja seurataan jatkuvasti, ja progressiivisia mustan listan menetelmiä sovelletaan tarpeen mukaan.

Ympäristövastuun ja sosiaalisen vastuun hallinta puun- ja kuidunhankinnassa sekä metsänhoidossa on Stora Enson sidosryhmien ensisijainen vaatimus. Jos konserni ei pysty takaamaan puun alkuperän hyväksyttävyyttä, tällä saattaa olla vakavat seuraamukset markkinoilla. Stora Enso hallitsee tätä riskiä laatimillaan kestävän puun- ja kuidunhankinnan sekä maankäytön periaatteilla, jotka sisältävät koko konsernin puun- ja kuidunhankintaa koskevat perusvaatimukset. Puun alkuperän jäljitysjärjestelmiä käytetään puun alkuperän dokumentoinnissa ja niiden avulla varmistetaan, että puu tulee laillisista ja hyväksyttävistä lähteistä.

Mahdollisuudet

- Rakentamalla vahvoja ja mitattavissa olevia suhteita parhaisiin toimittajiin voimme lisätä globaalin liiketoimintamme arvoa ja lisätä innovaatiota.
- Yhtenäisen hankintaprosessin vahvistaminen lisää kyvykkyyttämme ja tarjouspyyntöjen laatua kulujen karsimiseksi. Toimittajien vastuullisuuden kehittäminen vähentää omia riskejämme.

Informaatioteknologia ja tietoturva

Stora Enso on riippuvainen tietojärjestelmistä sekä sisäisessä ja ulkoisessa viestinnässään että päivittäisessä liiketoiminnan hallinnassa. Konsernin tietojärjestelmät, henkilöstö ja toimitilat altistuvat kyberturvallisuusriskeille. Epäonnistuminen digitalisaation ja kognitiivisen teknologian hyödyntämisessä voi heikentää Stora Enson kilpailukykyä. Muut tietotekniikkariskit liittyvät IT-palvelujen mahdollisiin käyttökatoihin toimintojen inhimillisen virheen, tietokonetilojen ja palvelinkeskusten laiteaurion tai verkkoyhteyden ongelmien seurauksena tai kun toimittaja ei pysty noudattamaan palvelutasosopimusta.

Luottamuksellisen tiedon paljastuminen tietojen käsittelyperiaatteiden noudattamatta jättämisen, vahingon tai rikollisen teon seurauksena voi johtaa taloudellisiin vahinkoihin, sakkoihin, häiriöihin tai viivästyksiin uusien liiketoimintojen käynnistyksessä, asiakkaiden ja markkinoiden luottamuksen menetykseen sekä tutkimussalaisuuksien ja muun ratkaisevan tärkeän liiketoimintatiedon menetykseen. Mahdollisia seurauksia ovat myös varmuuskopioiden menetykset ja tietosuojasäännösten rikkomukset.

Toimintaperiaatteet ja riskinhallintatoimenpiteet

Riskejä hallitaan aktiivisesti IT-riskien hallintajärjestelmän puitteissa. Lisäksi sovelletaan parhaiden käytäntöjen mukaista muutoksenhallintaa ja projektimenetelmiä. Käyttöön on otettu useita turvatoimia, joiden avulla vahvistetaan luottamuksellisen tiedon suojausta ja helpotetaan kansainvälisten määräysten noudattamista. Erityisiä menetelmiä ovat perusteellinen tarjouspyyntöprosessi liiketoiminnan kannalta ratkaisevan tärkeiden palvelujen toimittajien valinnassa, toimittajien auditoinnit, vuosittaiset tarkastukset ja auditoinnit, matalan riskien alueilla sijaitsevat palvelinkeskukset, kriittisten palvelujen varayhteydet, toipumissuunnitelmat, kohdennetut tarkkailu- ja tutkintatoimet, viestinnän, tiedon ja laitteiden salaus sekä laiteturvallisuuden etähallinta ja tietoturvakoulutus.

Mahdollisuudet

- Toiminnan tehostaminen ja suorituskyvyn optimointi, innovatiivinen tuotevalikoima ja uudet asiakkaille tarjottavat palvelut digitalisaation ja pitkälle kehitettyjen IT-järjestelmien avulla.

Ihmiset ja osaaminen

Rekrytointi, työntekijöiden pysyvyys ja osaavan henkilöstön kehittäminen sekä lahjakkuuksien hallinta kautta Stora Enson maailmanlaajuisen organisaation on elintärkeää yhtiön menestykselle. Kilpailu työntekijöistä on kovaa, eikä konserni välttämättä pysty houkuttelemaan tai pitämään pätevää henkilöstöä. Merkittävä osa Stora Enson työntekijöistä on ammattijärjestöjen jäseniä. Konserni saattaa joutua mukaan työsopimuskiistoihin etenkin silloin, kun yksiköiden myyntien ja sulkemisten takia toteutetaan uudelleenjärjestelyjä ja vähennetään henkilöstöä.

Mahdollisia vaikutuksia ovat avainhenkilöiden menetykset, konsernin kyvyttömyys houkutella uusia tai asianmukaisesti koulutettuja työntekijöitä tai viivästykset avainhenkilöiden palkkauksessa. Nämä vaikutukset voivat vahingoittaa merkittävästi konsernin liiketoimintaa sekä estää konsernia ja sen divisioonaa saavuttamasta strategiset tavoitteensa. Työsopimuskiistoilla ja lakoilla voi olla olennaisia haittavaikutuksia liiketoimintaan, taloudelliseen tilanteeseen ja kannattavuuteen.

Toimintaperiaatteet ja riskinhallintatoimenpiteet

Stora Enso pyrkii erilaisin toimin minimoimaan organisaation avainhenkilöiden menettämisen riskiä. Näitä toimia ovat esimerkiksi paremman kokonaiskuvan saaminen yhtiön henkilöstöstä, Stora Enson työnantajabrändin

tunnettuuden lisääminen yhtiön sisällä ja ulkopuolella, tiettyjen palkitsemiskäytäntöjen maailmanlaajuinen käyttöönotto ja lahjakkuuksien tunnistamisen ja kehittämisen tehostaminen. Lisäksi hyödynnämme aktiivisesti lahjakkuuksien ja johdon arvioiteja sekä seuraajasuunnittelua avainasemissa. Ammattijärjestöt edustavat suurinta osaa työntekijöistä, ja voimassa on useita työehtosopimuksia niissä maissa, joissa Stora Enso on toimintaa. Näin ollen suhteilla ammattijärjestöihin on tärkeä merkitys työmarkkinariskien hallinnassa.

Mahdollisuudet

- Taitavat ja omistautuneet työntekijät erittäin tärkeitä yhtiön menestykselle
- Sitoutuneet ja tehokkaat työntekijät mahdollistavat yhtiön muutosstrategian toteuttamisen ja kaupallisen menestyksen.

Yhteisösuhteet ja sosiaalinen vastuu

Sosiaaliset riskit voivat vahingoittaa olemassa olevaa toimintaa ja investointien kehittämistä etenkin kasvumarkkinoilla. Epäonnistuminen suhteiden ylläpitämisessä paikallisyhteisöjen ja kansalaisjärjestöjen kanssa voi häiritä toimintojamme ja vaikuttaa haitallisesti konsernin maineeseen. Joissakin konsernin toimintamaissa maan ja resurssien omistusoikeudet ovat epäselviä, mikä voi aiheuttaa ongelmia.

Mahdollisia vaikutuksia ovat mainevaikutukset, kielteinen julkisuus, yhteisöjen ja oikeudenomistajien vahingot, toimintojen keskeytyminen ja toimiluvan menetys.

Toimintaperiaatteet ja riskinhallintatoimenpiteet

Stora Enso pyrkii tunnistamaan ja minimoimaan sosiaalisiin kysymyksiin liittyvät riskit hyvissä ajoin investointiprosessien päätöksenteon ja käynnissä olevien toimintojen tueksi. Esimerkiksi vastuullisuusriskien arvioinnin ja ihmisoikeuksia koskevan due diligence -menettelyn sekä ympäristövaikutusten ja sosiaalisten vaikutusten arvioinnin avulla varmistetaan, että haitallisia hankkeita ei käynnistetä ja että kaikki hankkeisiin liittyvät riskit ja mahdollisuudet ovat tiedossa. Nämä työkalut auttavat myös hankesuunnitelmien ja toimintakäytäntöjen soveltamisessa paikallisiin olosuhteisiin. Vuoropuhelu kansalaisjärjestöjen kanssa on osa konsernin sidosryhmäyhteistyötä. Stora Enson vastuullisuusraportissa on lisätietoja yhteistyöstämme paikallisyhteisöjen kanssa.

Mahdollisuudet

- Stora Enson menestyksekkään ja vastuullisen toiminnan kannalta on olennaisen tärkeää varmistaa, että meihin liittyvät yhteisöt voivat hyvin taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöasioiden näkökulmasta.
- Sosiaaliseen vastuuseen panostaminen tuottaa Stora Ensolle selkeitä liiketoiminnallisia etuja, sillä sosiaalisesta vastuustaan huolehtivat yritykset ovat aina vain arvostetumpia yhteistyökumppaneita asiakkaille, liikekumppaneille, sijoittajille ja mahdollisille työntekijöille.

Tuoteturvallisuus

Tuotteitamme käytetään kuluttajille tarkoitetuissa neste- ja elintarvikepakkauksissa. Mahdolliset viat voivat siten aiheuttaa terveysriskejä tai heikentää pakkausten toiminnallisia ominaisuuksia, mikä voi johtaa kalliiksi tuleviin tuotteiden takaisinveitöihin. Puutuotteitamme käytetään rakennuksissa, mikä voi johtaa tuotevastuuseen rakenteellisessa suunnittelussa, tuotteiden valinnassa tai asennuksessa mahdollisesti sattuneista virheistä. Tuoteturvallisuuden takaamisessa epäonnistumisen mahdollisia vaikutuksia ovat tuotteiden takaisinvedot, joihin liittyy merkittäviä kustannuksia, kuten kuluttajien epäsuorien kulujen korvaaminen, sekä mainevahingot.

Toimintaperiaatteet ja riskinhallintatoimenpiteet

Elintarvikepakkauksia valmistavat tehtaat ovat laatineet sertifioituja hygieniajärjestelmiä, jotka perustuvat riski- ja vahinkoanalyysiin. Tuoteturvallisuuden varmistamiseksi Stora Enso osallistuu aktiivisesti Euroopan paperiteollisuuden liiton (CEPI) kemikaalien turvallisuuden ja tuoteturvallisuuden työryhmiin. Lisäksi kaikilla Stora Enson tehtailla on sertifioitua ISO-laaturajajärjestelmät. Riskeille altistumista rajoitetaan myös sopimusten vastuunrajoituksilla ja vakuutuksilla.

Mahdollisuudet

- Erottautuminen ja arvon luominen ylivoimaisella tuotteiden laadulla ja mahdollisimman korkealla vaatimustenmukaisuudella.

Työterveys ja -turvallisuus

Turvallisuuden hallinnassa epäonnistuminen voi vahingoittaa konsernin työntekijöitä tai urakoitsijoita sekä toimintojemme lähellä olevia yhteisöjä ja ympäristöä. Fyysisten vammojen, terveysvaikutusten ja ympäristövahinkojen lisäksi mahdollisia vaikutuksia ovat vahingonkorvaukset työntekijöille tai kolmansille osapuolille, konsernin maineen vahingoittuminen tai konsernin kyvyttömyys houkuttaa ja pitää ammattitaitoisia työntekijöitä. Valtion viranomaiset voivat myös väliaikaisesti sulkea yhtiön toimintoja.

Henkilöstön turvallisuudesta ei voida koskaan tinkiä, joten Stora Enson tulee olla tietoinen mahdollisista turvallisuusriskeistä ja ohjeistaa henkilöstöä niiden varalta. Riskit voivat liittyä esimerkiksi matkustamiseen, työskentelyyn ja oleskeluun maissa, joissa turvallisuustaso on alhainen ja rikollisuus yleistä. Liiketoiminnan jatkuvuuden kannalta on tärkeää panostaa avainhenkilöiden turvallisuuteen.

Toimintaperiaatteet ja riskinhallintatoimenpiteet

Stora Enso mittaa työterveyttä ja työturvallisuutta tapaturmien ja läheltä piti -tilanteiden tulosmittareiden ja turvallisuushavaintoihin perustuvien ennakoivien mittareiden avulla. Työturvallisuudessa on lopullisena tavoitteena nolla tapaturmaa, mutta tapaturmien määrälle on asetettu myös vaativia välitavoitteita. Stora Enso on ottanut käyttöön yhteisen työturvallisuuden hallintamallin sekä työkaluja, jotka on otettava käyttöön kaikissa yksiköissä. Työkalujen käyttöönoton etenemistä seurataan ja siitä raportoidaan neljännesvuosittain. Yksiköille järjestetään koulutusta ja valmennusta sekä tilaisuuksia parhaiden käytäntöjen jakamiseen. Yksiköillä on päävastuu turvallisuusriskien tunnistamisesta ja hallinnasta. Tehtaiden terveys- ja työturvallisuusriskit arvioidaan yhteistyössä työterveyshuollon kanssa. Konsernitasolla terveys- ja työturvallisuusriskien seurannasta ja arvioinnista vastaa työterveys- ja työturvallisuusyksikkö.

Henkilöstön turvallisuuteen liittyvien riskien, mukaan lukien terveysriskit, jatkuva seuranta sekä tiedon jakaminen internetissä ja suoraan matkalle lähteville työntekijöille. Terveysteen tai turvallisuuteen liittyvissä kriisitilanteissa on apuna ulkopuolinen palveluntarjoaja, joka toimii Stora Enson kriisinhallintatyöryhmän ohjauksessa.

Mahdollisuudet

- Hyvät tulokset työterveydessä ja -turvallisuudessa vahvistavat yhtiön työnantajamielikuvaa.
- Sitoutuminen, tehokkuus ja tuottavuus paranevat.

Omaisuusriskit

Fyysiseen omaisuuteen, josta tuotantolaitosten kapasiteetti muodostuu, liittyy ominaisriskejä ja vioittumisen vaara. Riskinä on myös ohjeiden vastainen käyttö, jolloin tuotteiden laatu tai määrä saattaa kärsiä tai tuotantokustannukset nousta. Tuhoisia vaurioita mahdollisesti aiheuttavien ominaisriskien lisäksi johdon on otettava huomioon myös niiden suhteellinen merkitys, esimerkiksi kunkin omaisuuserän kriittisyys laitoksen kyvyille toimittaa tilaukset ja noudattaa liiketoimintasuunnitelmaa. Joissakin tapauksissa riskit ovat seurausta laitteiden suunnittelun puutteista tai käytötavasta ja -käytännöistä. Konsernissa merkittävät omaisuusriskit liittyvät valtaosin integroidun (mutta myös integroimattoman) sellun sekä siihen liittyvän energian tuotantoon.

Toimintaperiaatteet ja riskinhallintatoimenpiteet

Stora Ensolle on tärkeää suojata tuotantolaitokset ja liiketoiminnan tulokset, jotta yllättäviltä tuotannonkeskeytyksiltä voidaan välttyä. Järjestelmällisten menetelmien avulla voidaan tunnistaa, mitata ja valvoa erityyppisiä riskejä ja niille altistumista. Divisioonien riskiasiantuntijat käsittelevät näitä asioita yhdessä vakuutusyhtiöiden ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Tuotantoyksiköissä suoritetaan vuosittain teknisiä riskiarvioita. Riskienhallintaohjelmia ja ehdotettujen investointien kustannushyötyanalyysseja hallinnoidaan sisäisen raportoinnin sekä riskien arviointityökalujen avulla. Lisäksi käytössä on sisäisiä ja ulkoisia omaisuusvahinkojen ehkäisyohjeita, palovahinkojen torjumiseen kohdistuvia arviointeja, tärkeimpiin koneisiin liittyviä riskienarviointeja ja muita vahinkojen ehkäisyohjelmia.

Suunnitellut kunnossapitoseisokit ja muut työt ovat tärkeitä koneiston toimintakunnon ylläpidossa. Määräaikaishuolto-ohjelmien ja varaosaseurannan avulla varmistetaan tärkeimpien koneiden ja laitteiden käytettävyyttä sekä teho. Tärkeää on myös löytää oikea tasapaino riskien hyväksymisen ja välttämisen, niiden käsittelemisen tai jakamisen välillä.

Mahdollisuudet

- Kunnossapidon optimointi ja tarkasti ohjatut vahinkojen ehkäisyohjelmat
- Mahdollisuus saada kilpailuetua tuottavuuden ja kokonaistehon kasvattamisella

Vaatimuksenmukaisuusriskit

Sääntelyn muutokset

Konsernin liiketoimintaan saattavat vaikuttaa poliittiset ja lainsäädännölliset muutokset kaikissa niissä maissa ja niillä lainkäyttöalueilla, missä konserni toimii, mukaan lukien muutokset finanssi-, verotuksellisissa, ympäristö- ja muissa lainsäädäntöoloissa. Mahdollisiin vaikutuksiin lukeutuvat korkeammat kulut ja käyttöomaisuusinvestoinnit, joita tarvitaan uusiin ympäristövaatimuksiin vastaamiseksi, omaisuuserien pakkolunastus, rojaltien määrääminen sekä paikallista omistusta tai jalostamista koskevat vaatimukset. Erityisesti EU:n energia- ja hiilidioksidilinjaukset saattavat vaikuttaa kuidun saatavuuteen ja hintaan. Poliittinen epävakaus voi myös johtaa levottomuuksiin sekä olemassa olevien sopimusten, korjuulupien tai maa-alueiden vuokrien mitätöimiseen. Odottamattomat muutokset metsien sertifiointijärjestelmissä voivat rajoittaa sertifioidun raaka-aineen saatavuutta.

Toimintaperiaatteet ja riskinhallintatoimenpiteet

- Sääntelyn ja poliittisen tilanteen aktiivinen seuraaminen konsernin toimintamaissa
- Osallistuminen sääntelyn kehittämiseen pääasiassa teollisuuden etujärjestöjen kautta

Mahdollisuudet

Sääntelyn muutokset tuovat mukanaan kasvua vastuullisten tuotteiden markkinoilla. Resurssitehokkuus, kiertotalous ja uusiutuvuus ovat yhä tärkeämpiä kilpailuetuja.

Yritysetiikka ja vaatimustenmukaisuus

Stora Enson liiketoiminta on tarkasti säänneltyä ja altistuu siksi riskeille, jotka liittyvät sovellettavien lakien ja säännösten rikkomiseen (esim. pääomamarkkinoiden sääntely, yhtiö- ja verolait, tullisäännökset ja turvallisuussäännökset) sekä konsernin toimintaperiaatteiden rikkomiseen (esim. eettinen toimintaohje ja toimittajien eettinen toimintaohje sekä liiketoimintatapoja koskevat menettelysäännöt, kuten petoksia, kartelleja, lahjontaa, eturistiriitoja ja muita väärinkäytöksiä koskevat toimintaohjeet). Ympäristölainsäädännöstä ja ympäristömääräyksistä saattaa aiheutua Stora Ensolle huomattavia lupaehtojen noudattamiseen tai maaperän puhdistukseen liittyviä kustannuksia. Katso myös kohta "Tietojärjestelmät ja tietoturvasäilytykset". Mahdollisiin seuraamuksiin lukeutuvat oikeuskäsittelyt, sakot, sopimussakot sekä sopimukselliset, taloudelliset ja maineeseen kohdistuvat vahingot.

Toimintaperiaatteet ja riskinhallintatoimenpiteet

Stora Enso kehittää ja päivittää jatkuvasti sääntöjen ja eettisten periaatteiden noudattamisen ohjelmaansa, johon kuuluvat toimintapolitiikan määrittäminen, arvojen edistäminen, koulutus ja osaamisen jakaminen sekä valitusmekanismit. Muita vaatimustenmukaisuuden mekanismeja ovat konsernin sisäinen valvontajärjestelmä ja sisäisten tarkastusten varmistus, toimittajien eettinen toimintaohje osana toimittajasopimuksia, toimittajien koulutus, toimittajien auditointi ja mustat listat. Vastauksena pääomamarkkinoiden sääntelyyn Stora Enson viestintäpolitiikka korostaa läpinäkyvyyden, uskottavuuden, vastuullisuuden, ennakoimisen ja vuorovaikutuksen tärkeyttä.

Ympäristönhallintajärjestelmien sekä yritysostojen ja yritysmyyntien yhteydessä suoritettavien due diligence-menettelyjen avulla minimoidaan ympäristöriskejä. Lisäksi käytetään vastuusitoumuksia, kun tehokkaat ja asianmukaiset maaperän puhdistushankkeet ovat tarpeen. Erityisiä maaperän puhdistushankkeita, jotka liittyvät lopetettuihin toimintoihin ja tehtaiden sulkemisiin, suoritetaan riskienarviointien perusteella.

Mahdollisuudet

- Keskittymisellä eettiseen toimintaan pelkkää määräysten noudattamista laajemmin parannetaan liiketoiminnan menestymismahdollisuuksia, tuetaan vastuullisuutta ja parannetaan yhtiön mainetta.

Metsien ja maan käyttö

Puu on Stora Enson tärkein raaka-aine. Kasvuolosuhteiden heikkeneminen sekä esimerkiksi ilmastonmuutoksen aiheuttamat luonnonkatastrofit saattavat aiheuttaa Stora Ensolle merkittäviä taloudellisia menetyksiä. Sidosryhmien odotuksiin vastaamatta jättäminen tai laiminlyönnit alkuperäketjun seurannassa sekä taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestävässä maan- ja metsänhoitokäytännöissä puunhankinnan ja -istutusten eri vaiheissa saattaisivat myös vahingoittaa Stora Enson mainetta ja aiheuttaa rahallisia menetyksiä. Väestönkasvun, maatalousmaan kasvavan kysynnän sekä puun tuotannon ja sen kysynnän välisen kuilun levenemisen kaltaiset globaalit haasteet edellyttävät meiltä entistä tehokkaampaa luonnonvarojen käyttöä.

Toimintaperiaatteet ja riskinhallintatoimenpiteet

Stora Enson kestävä puun- ja kuidunhankinnan sekä maankäytön periaatteilla, luotettavilla jäljitettävyyssjärjestelmillä sekä metsien sertifiointin aktiivisella edistämällä varmistetaan, ettei tuotantoketjumme pääse missään vaiheessa muista kuin hyväksytyistä lähteistä peräisin olevaa puuta tai kuitua. Hakkuutähteitä ja muuta metsäperäistä biomassaa energiakäyttöön hankkiessaan Stora Enso noudattaa metsäenergian korjuuta varten laadittuja erityisohjeita, jotka myös sisältävät tiukkoja ympäristövaatimuksia.

Mahdollisuudet

Puut sitovat hiilidioksidia ilmakehästä ja yhdessä puupohjaisten tuotteiden kanssa toimivat hiilinieluinä, joten kestävästi hoidetuista metsistä peräisin oleva puu on hiilineutraali, uusiutuva vaihtoehto monille uusiutumattomille materiaaleille. Kun metsiä ja viljelmiä hoidetaan vastuullisesti, uudet puut kasvavat kaadettujen tilalle sitoen jälleen lisää hiilidioksidia ilmakehästä. Hyvin hoidetut metsät voivat parantaa kokonaisten ekosysteemien kykyä sietää paremmin haitallisia vaikutuksia ja hyödyntää myönteisiä tekijöitä.

Konsernihallinnointi Stora Ensossa

Stora Enso noudattaa Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n julkaisemaa Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia. Hallinnointikoodi on osoitteessa www.cgfinland.fi. Stora Enso noudattaa myös Ruotsin hallinnointikoodia lukuun ottamatta selvityksen hallinnointi- ja ohjausjärjestelmästä liitteessä 1 mainittuja poikkeuksia. Poikkeukset johtuvat eroista ruotsalaisessa ja suomalaisessa lainsäädännössä, hallinnointikoodissa ja -käytännössä, ja niiden osalta Stora Enso noudattaa kotimaansa käytäntöjä. Ruotsin hallinnointikoodin on julkaisut Ruotsin hallinnointilautakunta, ja se on luettavissa osoitteessa www.corporategovernanceboard.se.

Oikeudenkäynnit

Ehdolliset velat

Stora Enso on tehnyt merkittäviä uudelleenjärjestelyjä viime vuosina. Toimenpiteisiin on kuulunut liiketoimintojen ja tuotantoyksiköiden myyntejä sekä tehtaiden sulkemisia. Tapahtumiin liittyy riski mahdollisista ympäristö- tai muista velvoitteista, joiden olemassaololle saadaan vahvistus vasta, jos yksi tai useampi epävarma tapahtuma, joka ei ole täysin konsernin hallittavissa, toteutuu tai ei toteudu.

Stora Enso on osallisena tietyissä oikeudenkäyntimenettelyissä, jotka ovat syntyneet tavanomaisessa liiketoiminnassa ja jotka sisältävät lähinnä kauppaoikeudellisia vaateita. Yrityksen johto ei usko, että näillä menettelyillä kokonaisuutena ennen mahdollisia vakuutuskorvauksia olisi merkittäviä vaikutuksia yrityksen taloudelliseen asemaan tai liiketoiminnan tulokseen.

Oikeudenkäynnit Latinalaisessa Amerikassa

Veracel

Stora Enso ilmoitti 11.7.2008 liittovaltion tuomarin Brasiliassa antamasta päätöksestä, jonka mukaan Bahian osavaltion Veracelin toiminnalle myöntämät luvat eivät olleet päteviä. Tuomari myös määräsi Veracelin ryhtymään tiettyihin toimenpiteisiin, kuten luonnonmetsän istuttamiseen osaan Veracelin puuviljelmistä. Lisäksi yhtiölle määrättiin mahdollinen 20 milj. Brasilian realin (5 milj. euron) sakko. Veracel kyseenalaistaa päätöksen ja on tehnyt siitä valituksen. Veracel toimii täysin kaikkien Brasilian lakien mukaisesti ja on saanut asiaankuuluville viranomaisilta kaikki tarvittavat ympäristö- ja liiketoimintaluvat teollisuustoiminnoille ja puuviljelmille. Marraskuussa 2008 tuomioistuin lykkäsi päätöksen täytäntöönpanoa. Veracel ja Stora Enso eivät ole tehneet kirjanpidollisia varauksia metsänistutusten tai mahdollisen sakon vuoksi.

Kesäkuussa 2017 Veracel sai huomautuksen verolakien rikkomisesta vuonna 2012. Vaade on yhteensä 224 miljoonaa Brasilian realia (50 milj. euroa) sisältäen korot ja sakot. Riita-asia rajoittuu vuoteen 2012, jonka osalta veroviranomainen sovelsi eri siirtohinnoittelumetodia poikkeavan siirtymäsäännöksen tulkinnan vuoksi. Veracel toimii täysin Brasilian siirtohinnoittelulakien mukaisesti ja teki verohuomautuksesta valituksen heinäkuussa 2017. Kesäkuussa 2018 Veracel sai vaateeseen liittyen myönteisen päätöksen (Federal Revenue Judgement), joka vahvistettiin (Administrative Council For Fiscal Resources) tammikuussa 2019. Vuoden lopussa

kokonaisvaade sisältäen koron oli 241 miljoonaa realia (54 milj. euroa), josta Stora Enson osuus on 120 miljoonaa realia (27 milj. euroa). Veracel ja Stora Enso eivät ole tehneet kirjanpidollisia varauksia asian vuoksi. Veroviranomaisten näkemyksen mukaan Veracel Celulose SA (Veracel) ei olisi oikeutettu hyvityksiin osasta raaka-aineiden ja palveluiden hankintojen yhteydessä maksetuista PIS (Social Integration Program)- ja COFINS (Contribution for the Financing of Social Security) -veroista vuodesta 2006 lähtien. Stora Enson ja Veracelin mielestä väite on perusteeton, eikä asiaan liittyen ole tehty kirjanpidollisia varauksia. Riita-asia on yhä vireillä.

Oikeudenkäynnit Suomessa

Raakapuukanne

Markkinaoikeus määräsi joulukuussa 2009 Stora Ensolle seuraamusmaksun kilpailulain rikkomisesta Suomen raakapuumarkkinoilla 1997-2004. Stora Enso ei valittanut päätöksestä. Metsähallitus käynnisti maaliskuussa 2011 oikeudenkäynnin Stora Ensoa, UPM:ää ja Metsäliittoa vastaan vaatien korvauksia vahingoista, joiden väitetään syntyneen kilpailulain rikkomisesta. Kesäkuussa 2016 antamassaan tuomiossa Helsingin kärjäoikeus hylkäsi Metsähallituksen Stora Ensolle, Metsäliitolle ja UPM:lle esittämän vahingonkorvausvaatimuksen. Metsähallitus valitti kärjäoikeuden tuomiosta Helsingin hovioikeuteen, joka antoi asiasta tuomion toukokuussa 2018. Tuomiossaan hovioikeus hylkäsi Metsähallituksen valituksen ja piti kärjäoikeuden ratkaisun voimassa. Metsähallituksen Stora Ensoa, UPM:ää ja Metsäliittoa vastaan yhdessä esittämän vaatimuksen kokonaissumma oli noin 125 milj. euroa ja toissijainen vaatimus yksin Stora Ensoa vastaan oli noin 68 milj. euroa. Metsähallitus haki asiassa valituslupaa korkeimmalta oikeudelta. Korkein oikeus hylkäsi Metsähallituksen valituslupahakemuksen 29.1.2019. Tämä päättää oikeudenkäynnin niin, että Stora Ensolla ei ole mitään maksuvelvollisuuksia Metsähallitukselle. Koko raakapuukannetta voi nyt pitää loppuun käsiteltynä ja raportointi sen osalta loppuun.

Oikeudenkäynnit Ruotsissa

Vakuutuskanne

Heinä-elokuussa 2016 kuusi ruotsalaista vakuutusyhtiötä nostivat kanteen Stora Ensoa vastaan ruotsalaisessa ympäristöoikeudessa ja Falunin kärjäoikeudessa Ruotsin Västmanlandissa vuonna 2014 sattuneesta metsäpalosta aiheutuneiden vahinkojen vuoksi. Yhtiöt hakevat kaikkiaan noin 300 milj. Ruotsin kruunun (30 milj. euron) arvoisia korvauksia. Stora Enso kiistää korvausvastuunsa. Ympäristöoikeus ja sen jälkeen myös hovioikeus ovat todenneet että ympäristölakia ei sovelleta tulipalon aiheuttamiin vahinkoihin.

Yrityssakko

Tammikuussa 2018 Ruotsin syyttäväviranomainen nosti kanteen Stora Ensoa ja sen toimittajaa vastaan Ruotsin Västmanlandissa vuonna 2014 sattuneen metsäpalon vuoksi vaatien molemmilta vastaajilta 5 milj. kruunun yrityssakkoa. Stora Enso ja toimittaja kiistävät kanteen.

Osakepääoma

Stora Ensolla on kaksi osakesarjaa: A ja R. Kaikki osakkeet oikeuttavat saman suuruiseen osinkoon, mutta äänioikeudessa on eroja. Yhtiökokouksessa A-osakkeiden omistajalla on yksi ääni edustamaansa osaketta kohti. R-osakkeet tuottavat omistajalleen yhden äänen kymmentä osaketta kohti. Jokaisella osakkeenomistajalla on kuitenkin vähintään yksi ääni.

Vuoden 2018 aikana yhteensä 79 648 A-sarjan R-sarjaan muunnettua osaketta merkittiin kaupparekisteriin. Stora Enson liikkeeseen laskemia A-sarjan osakkeita oli 176 312 672 kappaletta ja R-sarjan osakkeita 612 307 315 kappaletta 31.12.2018. Yhtiön omistuksessa ei ollut sen omia osakkeita. Stora Enson liikkeeseen laskettuja osakkeita oli yhteensä 788 619 987. Osakkeiden äänimäärä oli vähintään 237 543 403. Hallituksella ei ole tällä hetkellä oikeutta laskea liikkeeseen, ostaa tai myydä Stora Enson osakkeita.

Suurimmat osakkeenomistajat 31.12.2018

Äänimäärän mukaan	A-osakkeet	R-osakkeet	% osakekannasta	% äänistä
1 Solidium Oy ¹	62 655 036	21 792 540	10,7 %	27,3 %
2 FAM AB ²	63 123 386	17 000 000	10,2 %	27,3 %
3 KELA	23 825 086	973 982	3,1 %	10,1 %
4 Varma	8 513 018	1 140 874	1,2 %	3,6 %
5 Ilmarinen	3 352 286	17 778 548	2,7 %	2,2 %
6 MP-Bolagen i Vetlanda AB, (Werner von Seydlitz kuolinpesä)	4 818 000	1 390 000	0,8 %	2,1 %
7 Stiftelsen Erik Johan Ljungbergs Utbildningsfond	1 780 540	2 336 224	0,5 %	0,8 %
8 Swedbank Robur -rahastot	0	10 674 443	1,4 %	0,4 %
9 Stiftelsen Bergslagets sjuk- och hälsovårdskassa	626 269	1 609 483	0,3 %	0,3 %
10 Valtion eläkerahasto	0	7 200 000	0,9 %	0,3 %
11 Nordea sijoitusrahastot	0	5 913 015	0,7 %	0,2 %
12 Keva	0	5 251 101	0,7 %	0,2 %
13 Työeläkeyhtiö Elo	0	4 680 000	0,6 %	0,2 %
14 Unionen (ruotsalainen ammattiliitto)	0	3 477 750	0,4 %	0,1 %
15 SEB Investment Management	0	3 157 906	0,4 %	0,1 %
Yhteensä	168 693 621	104 375 866	36,1 %³	75,9 %³
Hallintarekisteröidyt osakkeet	74 382 979	473 956 786	69,5 % ^{3,4}	51,3 % ^{3,4}

¹ Kokonaan Suomen valtion omistama.

² Kuten Stora Ensolle on ilmoitettu.

³ Koska osa listan osakeomistuksista on hallintarekisteröityjä, prosenttiosuukien summa ei ole 100 %.

⁴ Lähde: Euroclear Finland.

Lista on koottu Euroclear Finlandin ja Euroclear Swedenin toimittaman osakstiedon sekä Citibank, N.A.:n (Citi) ylläpitämän tietokannan perusteella. Nämä tiedot sisältävät ainoastaan suoraan rekisteröidyt omistukset, joten tiettyjä hallintarekisteröityjä tai pankkiiriliikkeiden tileillä olevia omistuksia (jotka voivat olla huomattaviakin) ei voida sisällyttää. Tästä syystä lista on epätäydellinen.

Omistusmääräjakauma 31.12.2018

Lukumäärän mukaan, A-osake	Osakkeenomistajat	% osakkeenomistajista	Osakkeet	% osakkeista
1–100	4 740	49,57 %	220 209	0,13 %
101–1 000	4 185	43,76 %	1 511 244	0,86 %
1 001–10 000	605	6,33 %	1 396 829	0,79 %
10 001–100 000	27	0,28 %	513 702	0,29 %
100 001–1 000 000	0	0,00 %	0	0,00 %
1 000 001–	6	0,06 %	172 670 688	97,93 %
Yhteensä	9 563	100,00 %	176 312 672	100,00 %

Lukumäärän mukaan, R-osake	Osakkeenomistajat	% osakkeenomistajista	Osakkeet	% osakkeista
1–100	10 889	27,61 %	624 069	0,10 %
101–1 000	21 563	54,67 %	9 141 510	1,49 %
1 001–10 000	6 367	16,14 %	16 998 021	2,78 %
10 001–100 000	519	1,32 %	14 249 726	2,33 %
100 001–1 000 000	79	0,20 %	23 597 005	3,85 %
1 000 001 –	23	0,06 %	547 696 984	89,45 %
Yhteensä	39 440	100,00 %	612 307 315	100,00 %

Lähde: Euroclear Finland

Omistusjakauma 31.12.2018

	% osakekannasta	% äänistä
Solidium Oy ¹	10,7 %	27,3 %
FAM AB ²	10,2 %	27,3 %
KELA	3,1 %	10,1 %
Suomalaiset yhteisöt (pl. Solidium ja KELA)	11,6 %	8,6 %
Ruotsalaiset yhteisöt (pl. FAM)	4,9 %	4,6 %
Suomalaiset yksityiset osakkeenomistajat	4,2 %	2,5 %
Ruotsalaiset yksityiset osakkeenomistajat	3,1 %	2,2 %
ADR-todistusten haltijat	2,0 %	0,7 %
Hallintarekisteröidyt (muut kuin suomalaiset/ruotsalaiset) osakkeenomistajat	50,2 %	16,7 %
Yhteensä	100,0 %	100,0 %

¹ Kokonaan Suomen valtion omistama

² Kuten Stora Ensolle on ilmoitettu

Näkymät ja lyhyen aikavälin riskit

Stora Enso ottaa käyttöön uuden tulosohjeistustavan koko vuoden näkymille ja vuosineljänneksen tulosohjeistukselle. Konserni ohjaa tästä lähin vuosineljänneksen operatiivisen liiketuloksen absoluuttista vaihteluväliä sen sijaan, että vertailisi vuosineljänneksen liikevaihtoa ja operatiivista liiketulosta kvalitatiivisesti edelliseen vuosineljännekseen.

Stora Enson vuoden 2019 odotetaan olevan pääosin samalla tasolla vuoden 2018 kanssa olettaen, että nykyiset kaupalliset olosuhteet eivät merkittävästi muutu. Kysynnän kasvun odotetaan jatkuvan muiden Stora Enson tuotteiden osalta, paitsi paperin Euroopassa. Sen osalta kysynnän laskun ennustetaan jatkuvan vuonna 2019. Yhtiön liikevaihdon odotetaan olevan suurempi ja kustannusten odotetaan kasvavan vuonna 2019 vuoteen 2018 verrattuna. Stora Enso rajoittaa kustannusten nousua ja kasvavan epävarmuuden vaikutuksia uudella kannattavuudenturvaamisohjelmalla.

Stora Enso julkaisee vuosineljänneksen tulosohjeistukset osavuosikatsauksissaan.

Lisääntyvä kilpailu sekä paperi-, sellu-, pakkaus-, puutuote- ja raakapuumarkkinoiden tarjonnan ja kysynnän epätasapaino voivat vaikuttaa Stora Enson markkinaosuuteen ja kannattavuuteen. Muutokset maailman taloustilanteessa ja poliittisessa ilmapiirissä, markkinoiden äkkinäiset korjausliikkeet, valuuttakurssien epävakaus ja päämarkkina-alueidemme talouksien heikkeneminen voivat vaikuttaa Stora Enson tulokseen, rahavirtoihin ja taloudelliseen tilanteeseen.

Nykyisissä geopolittisissä olosuhteissa kasvavana riskinä on protektionististen toimien kiihtyminen pisteeseen, jossa maailmankauppa supistuu huomattavasti. Tämä sysäisi liikkeelle ketjureaktioita, jotka vaikuttaisivat suuresti inflaatioon, yritysten ja kuluttajien luottamukseen sekä viime kädessä maailmanlaajuiseen talouskasvuun.

Kun maailmantalous on siirtymässä uuteen vaiheeseen, jossa suurimmat keskuspankit ryhtyvät jälleen kiristämään löysää rahapolitiikkaansa, epävarmuus saattaa kasvaa, mikä vaikuttaa kielteisesti Stora Enson liiketoiminnan edellytyksiin.

Muut riskit ja epävarmuustekijät sisältävät muun muassa toimialan yleiset olosuhteet, kuten muutokset raaka-aineiden kustannuksissa tai saatavuudessa, energia- ja kuljetuskustannukset, odottamattomat kulut, jotka liittyvät nykyisten ja uusien ympäristö- ja muun virallisen sääntelyn noudattamiseen sekä käynnissä oleviin tai potentiaalisiin oikeudenkäynteihin, merkittävät häiriöt jollakin tuotantolaitoksellamme, yhteisyritysten liiketoimintaan olennaisesti kuuluvat riskit ja muut tekijät, joista kerrotaan Stora Enson lehdistötiedotteissa ja raportoinnissa.

Energiaherkkyysoanalyysi: sähkön, lämmön, öljyn ja muiden fossiilisten polttoaineiden markkinahintojen 10 %:n nousulla olisi noin 12 milj. euron välitön negatiivinen vaikutus operatiiviseen liiketulokseen seuraavan 12 kuukauden ajan suojausvaikutuksen jälkeen.

Puuraaka-aineen herkkyysoanalyysi: puun hintojen 10 %:n nousulla olisi noin 203 milj. euron välitön negatiivinen vaikutus operatiiviseen liiketulokseen seuraavan 12 kuukauden ajan.

Sellun herkkyyssanalyysi: sellun markkinahintojen 10 %:n nousulla olisi noin 130 milj. euron välitön positiivinen vaikutus operatiiviseen liiketulokseen seuraavan 12 kuukauden ajan.

Kemikaalien ja täyteaineiden herkkyyssanalyysi: kemikaalien ja täyteaineiden hintojen 10 %:n nousulla olisi noin 62 milj. euron välitön negatiivinen operatiiviseen liiketulokseen seuraavan 12 kuukauden ajan.

Energian, puuraaka-aineen, sellun tai kemikaalien ja täyteaineiden hintojen laskun vaikutus olisi vastakkainen.

Valuuttakurssien herkkyyssanalyysi seuraaville 12 kuukaudelle: Yhdysvaltain dollarin arvon 10 %:n vahvistumisella suhteessa euroon olisi noin 184 milj. euron välitön positiivinen vaikutus vuotuiseseen operatiiviseen liiketulokseen. Ruotsin kruunun 10 %:n vahvistumisen vaikutus olisi 99 milj. euroa negatiivinen ja Englannin punnan 38 milj. euroa positiivinen. Valuuttakurssien heikkenemisen vaikutus olisi vastakkainen. Luvut ovat ennen suojausvaikutusta ja oletuksena on, että vain yksittäisessä valuuttakurssissa tapahtuu muutoksia.

Konsernin Brasilian-toiminnoista aiheutuu vuosittain Brasilian realissa (BRL) laskettuna noin 120 milj. euron arvoiset suojaamattomat nettokustannukset. Kiinan-toiminnoista aiheutuu vastaavasti 110 milj. renminbin (CNY) suojaamattomat nettokustannukset. Valuutan arvon 10 %:n vahvistuminen heikentäisi operatiivista liiketulosta 12 milj. euroa Brasiliassa ja 11 milj. euroa Kiinassa.

Tilikauden jälkeiset tapahtumat

29.1.2019 Korkein oikeus hylkäsi Metsähallituksen valituslupahakemuksen raakapuukauppakanteeseen liittyen.

1.2.2019 Stora Enso ilmoitti aloittavansa kannattavuuden turvaamisohjelman, jolla tähdätään 120 milj. euron vuotuisiin kustannussäästöihin. Yhtiön investointiennustetta vuodelle 2019 supistetaan 50 milj. eurolla.

Ehdotus osingonmaksusta

Hallitus esittää varsinaiselle yhtiökokoukselle, että vuodelta 2018 maksetaan osinkoa 0,50 euroa osakkeelta. Osinko maksetaan osakkaalle, joka osingonmaksun täsmäytyspäivänä 18.3.2019 on merkitty joko Euroclear Finland Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon tai Euroclear Sweden AB:ssa rekisteröityjen osakkeiden osalta viimeksi mainitun pitämään omistajaluetteloon. Euroclear Sweden AB huolehtii osingon maksusta Euroclear Sweden AB:ssa rekisteröidyille osakkeille ja osinko maksetaan Ruotsin kruunuina. Citibank N.A. huolehtii osingon maksusta Citibank N.A.:n hallinnoimien ADR-todistusten haltijoille ja osinko maksetaan Yhdysvaltain dollareina.

Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että osinko maksetaan arviolta 25.3.2019.

Yhtiökokous

Stora Enso Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään torstaina 14.3.2019 klo 16.00 Finlandia-talossa, Mannerheimintie 13 e, Helsinki.

Ei-IFRS-tunnusluvut

Konsernin tärkein ei-IFRS-tunnusluku on operatiivinen liiketulos, jonka avulla arvioidaan segmenttien tuloksia ja ohjataan niille resursseja. Operatiivinen liiketulos koostuu segmenttien liiketuloksesta ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä ja käyvän arvon muutoksia sekä Stora Enson osuudesta osakkuus- ja yhteisyritystensä liiketuloksesta, ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä ja käyvän arvon muutoksia.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät ovat poikkeuksellisia eriä, jotka eivät liity tavanomaiseen liiketoimintaan. Tavallisimpia vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä ovat omaisuuden myyntivoitot, ylimääräiset omaisuusarvojen arvonalentumiset tai arvonalentumisten peruutukset, toiminnan uudelleenjärjestelyistä johtuvat varaukset ja sakot. Yksittäinen vertailukelpoisuuteen vaikuttava erä ilmoitetaan normaalisti erikseen, mikäli sen tulosvaikutus on yli sentin osakkeelta.

Käyvän arvon muutokset ja liiketoimintaan kuulumattomat erät sisältävät osakesidonnaiset kannustinjärjestelmät ja niihin liittyvät suojaukset, hiilidioksidin päästöoikeuksien arvostuksen, biologisten hyödykkeiden uudelleenarvostuksen sekä Stora Enson osakkuus- ja yhteisyritysten tuloveroista ja nettorahoituseristä.

Liiketoiminnan rahavirta (ei-IFRS) on konsernikohtainen tapa esittää liiketoiminnan rahavirta ilman suojausvaikutusta laajasta tuloksesta ja alkaen operatiivisesta EBITDAsta liiketuloksen sijaan.

Rahavirtaan investointien jälkeen (ei-IFRS) kuuluvat liiketoiminnan rahavirta (ei-IFRS), pois lukien investoinnit aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin, biologisiin hyödykkeisiin sekä osakkuus- ja yhteisyrityksiin.

Tunnuslukujen laskentaperiaatteet

Operatiivinen sijoitetun pääoman tuotto, operatiivinen ROCE (%)	100 ×	<u>Operatiivinen liiketulos</u> Sijoitettu pääoma ^{1 2}
Operatiivinen sidotun pääoman tuotto, operatiivinen ROOC (%)	100 ×	<u>Operatiivinen liiketulos</u> Sidottu pääoma ²
Oman pääoman tuotto, ROE (%)	100 ×	<u>Katsauskauden tulos</u> Oma pääoma yhteensä ²
Korolliset nettovelat		Korolliset velat – korolliset saamiset
Nettovelkaantumisaste		<u>Korolliset nettovelat</u> Oma pääoma ³
Tulos/osake (EPS)		<u>Katsauskauden tulos</u> ³ Osakkeiden keskimääräinen lukumäärä
Osinkosuhde ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä, %	100 ×	<u>Osakekohtainen osinko</u> EPS ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä
Efektiivinen osinkotuotto, %	100 ×	<u>Osakekohtainen osinko</u> Osakkeen päätöskurssi
Hinta/voitto-suhde (P/E), ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä		<u>Osakkeen päätöskurssi</u> EPS ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä
Operatiivinen liiketulos		Liiketulos ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä ja käyvän arvon muutoksia sekä Stora Enson osuus osakkuus- ja yhteisyritystensä liiketuloksesta ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä ja käyvän arvon muutoksia.
Operatiivinen EBITDA		Liiketulos ilman biologisten hyödykkeiden arvonalentumisia, aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden poistoja ja arvonalentumista, vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä ja käyvän arvon muutoksia. Määritelmä sisältää vastaavat osuudet osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta.
Nettovelan suhde edellisten 12 kk operatiiviseen EBITDAan		<u>Korolliset nettovelat</u> Edellisten 12 kuukauden operatiivinen EBITDA
Kiinteät kulut		Kunnossapito, henkilöstö, muut hallinnolliset kulut, ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä ja käyvän arvon muutoksia
Edelliset 12 kuukautta		Raportointikauden päätöstä edeltävät 12 kuukautta
TRI (Total recordable incidents) -taajuus		Lääketieteellistä hoitoa vaatineiden tapaturmien määrä miljoonaa työtuntia kohti

¹ Sijoitettu pääoma = sidottu pääoma – nettoverovelka

² Katsauskauden keskiarvo

³ Jakautuminen emoyhtiön omistajille

Ei-IFRS-tunnusluvut

Operatiivinen EBITDA	Operatiivinen sijoitetun pääoman tuotto (ROCE)
Operatiivinen EBITDA, %	Tulos/osake, ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä
Operatiivinen liiketulos	Nettovelan suhde edellisten 12 kk operatiiviseen EBITDAan
Operatiivinen liiketulos, %	Kiinteät kustannukset/liikevaihto
Investoinnit	Operatiivinen ROOC
Sijoitettu pääoma	Liiketoiminnasta kertyneet rahavirrat
	Rahavirta investointien jälkeen

Konsernitilinpäätös

Konsernin tuloslaskelma

Milj. euroa	Liite	31.12. päättyvä tilikausi	
		2018	2017
Liikevaihto	3	10 486	10 045
Liiketoiminnan muut tuotot	5	92	147
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muuots		125	28
Materiaalit ja palvelut		-6 157	-5 945
Toimituskulut ja komissiot		-932	-968
Henkilöstökulut	6	-1 330	-1 331
Liiketoiminnan muut kulut	5	-526	-551
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	13	181	66
Biologisten hyödykkeiden nettomuutos	12	-68	-72
Poistot ja arvonalentumiset	10	-479	-515
Liiketulos	3	1 390	904
Rahoitustuotot	8	27	38
Rahoituskulut	8	-207	-200
Tulos ennen veroja		1 210	742
Tuloverot	9	-221	-128
Tilikauden tulos		988	614
Jakautuminen:			
Emoyhtiön omistajille	18	1 013	625
Määräysvallattomien omistajien osuus	19	-24	-11
Tilikauden tulos		988	614
Osakekohtainen tulos			
Laimentamaton ja laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos, euroa	32	1,28	0,79

Konsernin laaja tuloslaskelma

Milj. euroa	Liite	31.12 päättyvä tilikausi	
		2018	2017
Tilikauden tulos		988	614
Muut laajan tuloksen erät			
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi			
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavat oman pääoman ehtoiset osakkeet	14	97	0
Etuusperusteisten järjestelyiden vakuutusmatemaattiset tappiot ja voitot	20	-24	61
Tuloverot eristä, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi	9	5	-10
		78	51
Erät, jotka voidaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi			
Osakkuus- ja yhteisyritysten muiden laajan tuloksen erien osuus, joka voidaan siirtää tulosvaikutteiseksi	27	4	5
Oman pääoman nettinvestointien muuntoerot	28	-36	-288
Määräysvallattomien omistajien osuuden muuntoerot	19	0	-3
Nettisijoitusten suojaukset	28	-14	40
Rahavirran suojaukset	27	-24	32
Suojauskulut - optioiden aika-arvo	27	-2	0
Määräysvallattomien omistajien osuudet rahavirran suojauksista	19	-2	0
Myytavissä olevat sijoitukset	14	0	39
Tuloverot eristä, joita voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi	9	7	-10
		-68	-185
Laaja tulos yhteensä		999	480
Jakautuminen:			
Emoyhtiön omistajille		1 025	494
Määräysvallattomien omistajien osuus	19	-27	-14
Laaja tulos yhteensä		999	480

Liitteet muodostavat olennaisen osan tätä konsernitilinpäätöstä.

Konsernin tase

Milj. euroa	Liite	31.12	
		2018	2017
Varat			
Liikearvo	O 11	243	237
Muut aineettomat hyödykkeet	O 11	254	229
Aineelliset hyödykkeet	O 11	5 234	5 310
	11	5 731	5 776
Biologiset hyödykkeet	O 12	457	448
Päästöoikeudet	O	26	12
Osakkuus- ja yhteisyritykset	O 13	1 729	1 600
Noteeratut arvopaperit	I 14	13	21
Noteeraamattomat arvopaperit	O 14	422	318
Pitkäaikaiset lainasaamiset	I 25	54	55
Laskennalliset verosaamiset	T 9	120	154
Muut pitkäaikaiset varat	O 15	48	50
Pitkäaikaiset varat		8 601	8 434
Vaihto-omaisuus	O 16	1 567	1 321
Versaamiset	T 9	9	9
Lyhytaikaiset korottomat saamiset	O 17	1 487	1 319
Korolliset saamiset	I 25	55	80
Rahavarat	I	1 130	607
Lyhytaikaiset varat		4 248	3 336
Varat yhteensä		12 849	11 770
Oma pääoma ja velat			
Osakepääoma	18	1 342	1 342
Ylikurssirahasto		77	77
Käyvän arvon rahasto	27	290	210
Kertyneet muuntoerot	28	-335	-288
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		633	633
Kertyneet voittovarot		3 694	3 409
Tilikauden tulos		1 013	625
Emoyhtiön osakkeenomistajille kohdistuva oma pääoma		6 714	6 008
Määräysvallattomien omistajien osuus	19	18	47
Oma pääoma yhteensä		6 732	6 055
Työsuhteen päättymisen jälkeisiin etuuksiin liittyvät varaukset	O 20	401	377
Muut varaukset	O 22	101	111
Laskennalliset verovelat	T 9	168	166
Korollinen pitkäaikainen velka	I 26	2 265	2 046

Muut pitkäaikaiset korottomat velat	O	23	34	52
Pitkäaikaiset velat			2 970	2 752
Pitkäaikaisten velkojen lyhennyserät	I	26	403	370
Korolliset velat	I	26	675	596
Käytössä olevat luottolimitit	I	26	1	4
Muut varaukset	O	22	16	23
Muut korottomat velat	O	23	1 960	1 888
Verovelat	T	9	92	82
Lyhytaikaiset velat			3 147	2 963
Velat yhteensä			6 117	5 715
Oma pääoma ja velat yhteensä			12 849	11 770

O-kirjaimella merkityt erät sisältyvät sidottuun pääomaan. I-kirjaimella merkityt erät sisältyvät korollisiin nettovelkoihin. T-kirjaimella merkityt erät sisältyvät nettoverovelkaan.

Liitteet muodostavat olennaisen osan tätä konsernitilinpäätöstä.

Konsernin rahavirtalaskelma

Milj. euroa	Liite	31.12 päättyvä tilikausi	
		2018	2017
Liiketoiminnan rahavirta			
Tilikauden tulos		988	614
Oikaisuerät:			
Verot	9	221	128
Poistot ja arvonalentumiset	10	479	515
Biologisten hyödykkeiden arvomuutokset	12	68	72
Osakekannustimien ja optioiden suojausinstrumenttien käyvän arvon muutos		2	10
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	13	-181	-66
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden sekä sijoitusten myyntivoitot/-tappiot	5	20	7
Nettorahoituserät	8	180	162
Muut oikaisut		-9	-7
Osinkotuotot osakkuus- ja yhteisyrityksiltä	13	24	20
Saadut korot		3	3
Maksetut korot		-116	-143
Muut rahoituserät, netto		-9	-53
Maksetut tuloverot	9	-152	-97
Nettokäyttöpääoman muutos ilman ostettuja tai myytyjä liiketoimintoja		-428	37
Liiketoiminnasta kertyneet nettorahavarat		1 092	1 202
Investointien rahavirta			
Ostetut konserniyritysten osakkeet sekä liiketoimintakaupat, vähennettynä hankituilla rahavaroilla	4	-4	0
Osakkuus- ja yhteisyritysosuuksien hankinnat	13	-29	-9
Noteeraamattomien arvopapereiden hankinnat	14	-3	-8
Tuotot tytäryritysten osakkeiden ja liiketoiminnan myynnistä vähennettynä myytyillä rahavaroilla	4	42	-4
Tuotot osakkuus- ja yhteisyritysten osakkeiden myynnistä	13	3	5
Tuotot noteeraamattomien arvopapereiden myynnistä	14	1	0
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myynnistä saadut tuotot	11	9	45
Omaisuuksien myynnistä maksetut tuloverot		0	-15
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	3, 11	-442	-578
Investoinnit biologisiin hyödykkeisiin	12	-83	-80
Pitkäaikaisten saamisten nettomuutos		8	-52
Investointeihin käytetyt nettorahavarat		-497	-696
Rahoitusten rahavirta			
Uusien pitkäaikaisten lainojen nostot	26	578	425
Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset	26	-358	-1 034
Lyhytaikaisten lainojen muutos	26	39	76
Maksetut osingot		-323	-292

Tytäryritysosuuksien osto määräysvallattomilta omistajilta	19	-2	0
Määräysvallattomien omistajien oman pääoman ehtoiset sijoitukset vähennettynä osingoilla	19	-2	-1
Omien osakkeiden osto		-5	-3
Rahoitukseen käytetyt nettorahavarat		-73	-829
Rahavarojen nettomuutos		521	-323
Muuntoerot		4	-23
Rahavarat tilikauden alussa, netto		603	949
Rahavarat tilikauden lopussa, netto		1 128	603
Rahavarat tilikauden lopussa¹		1 130	607
Käytössä olevat luottolimitit vuoden lopussa		-1	-4
Rahavarat tilikauden lopussa, netto		1 128	603

¹ Rahavarat sisältävät rahat ja pankkisaamiset, talletukset sekä muut varat, joiden alkuperäinen maturiteetti on alle kolme kuukautta. Käytössä olevat luottolimitit sisältyvät lyhytaikaisiin velkoihin.

Liitteet muodostavat olennaisen osan tätä konsernitilinpäätöstä.

Konsernin rahavirtalaskelma
Rahavirtalaskelman liitetiedot

Milj. euroa	Note	31.12. päättyvä tilikausi	
		2018	2017
Nettokäyttöpääoman muutos:			
Varastojen muutos		-267	-25
Korottomien saamisten muutos			
Lyhytaikaiset		-183	-137
Pitkäaikaiset		-1	1
Korottomien velkojen muutos:			
Lyhytaikaiset		36	200
Pitkäaikaiset		-13	-2
Nettokäyttöpääoman muutos ostetuilla tai myytyillä liiketoiminnoilla netotettuna		-428	37
Rahavarat ja pankkisaamiset:			
Käteisvarat		801	592
Muut rahavarat		328	15
Rahavarat ja pankkisaamiset		1 130	607
Ei-kassavaikutteiset investoinnit			
Investoinnit yhteensä		491	560
Maksetut investoinnit		-442	-578
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden ei-kassavaikutteiset lisäykset		49	-18
Tytäryritysten ja liiketoimintojen hankintojen rahavirta			
Yritysten hankintameno, kassavaikutteinen osa	4	5	0
Hankittujen yritysten rahavarat vähennettynä käytetyillä luottolimiteillä	4	-1	0
Hankintojen nettorahavirta		4	0
Tytäryritysten ja liiketoimintojen myyntien rahavirta			
Saatu käteissuoritus	4	44	0
Myytyjen yritysten rahavarat	4	-2	-7
Myyntien nettorahavirta		42	-7
Kauppahinnan ei-kassavaikutteinen osa		0	1
Myyntihinta yhteensä, vähennettynä myytyjen yritysten rahavaroilla		42	-6
Edellisen vuoden myynneistä saadut rahavarat		0	3

Liitteet muodostavat olennaisen osan tätä konsernitilinpäätöstä

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista

Milj. euroa	Käyvän arvon rahasto													Yhteensä
	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto ja vararahasto	Sijoitetun vapaa- pääoman rahasto	Omat osakkeet	Vaihdettaisen hankinnan uudelleenarv- ostuksen ylijäämä	Oman pääoman ehtoiset instrumentit muissa laajan tuloksen erissä	Myytävässä olevat sijoitukset	Rahavirran suojaukset	Muut laajan tuloksen erät osakkuus- ja yhteisyrityksi- ssä	Kertyneet muuntoerot ja nettoinvestoi- ntien suojaukset	Kertyneet voittovarot	Jakautumine- n emoyhtiön omistajille	Määräysvalla- ttomien omistajien osuus	
Oma pääoma 31.12.2016	1 342	77	633	0	4	0	162	-11	-19	-32	3 650	5 806	62	5 868
Tilikauden tulos	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	625	625	-11	614
Muut laajan tuloksen erät ennen veroja	0	0	0	0	0	0	39	32	5	-248	61	-111	-3	-114
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvä tulovero	0	0	0	0	0	0	4	-6	0	-8	-10	-20	0	-20
Laaja tulos yhteensä	0	0	0	0	0	0	43	26	5	-256	676	494	-14	480
Osinko	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-292	-292	-1	-293
Omien osakkeiden osto	0	0	0	-3	0	0	0	0	0	0	0	-3	0	-3
Osakeperusteiset maksut	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3
Oma pääoma 31.12.2017	1 342	77	633	0	4	0	205	15	-14	-288	4 034	6 008	47	6 055
IFRS 2- ja IFRS 9 -standardien käyttöönotto ¹							205	-205			8	8		8
Oma pääoma 1.1.2018	1 342	77	633	0	4	205	0	15	-14	-288	4 042	6 016	47	6 063
Tilikauden tulos	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 013	1 013	-24	988
Muut laajan tuloksen erät ennen veroja	0	0	0	0	0	97	0	-26	4	-50	-24	0	-2	-2
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvä tulovero	0	0	0	0	0	1	0	5	0	3	4	13	0	13
Laaja tulos yhteensä	0	0	0	0	0	98	0	-22	4	-47	993	1 026	-27	999
Osinko	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-323	-323	-2	-326
Yritysosot ja myynnit	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-2	-2
Määräysvallattomien omistajien osuuden osto	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-2	-2	2	0
Omien osakkeiden osto	0	0	0	-5	0	0	0	0	0	0	0	-5	0	-5
Osakeperusteiset maksut	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	-3	2	0	2
Oma pääoma 31.12.2018	1 342	77	633	0	4	304	0	-7	-11	-335	4 706	6 714	18	6 732

¹ Katso Laatusperiaatteiden kohta, joka liittyy uusiin ja muutettuihin standardeihin, joita sovelletaan 1.1.2018 ja sen jälkeen alkaviin tilikausiin.

Tilinpäätöksen liitetiedot

Liite 1. Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet

Päätoiminnot

Stora Enso Oyj (jäljempänä ”yhtiö”) on suomalainen, Suomen lakien mukainen julkinen osakeyhtiö, jonka rekisteröity osoite on Kanavaranta 1, 00160 Helsinki. Yhtiön osakkeet noteerataan Nasdaq Helsingissä ja Tukholmassa. Stora Enso Oyj:n ja sen tytäryritysten (yhdessä ”Stora Enso” tai ”konserni”) liiketoiminta jakautuu seuraaviin divisiooneihin: Consumer Board, Packaging Solutions, Biomaterials, Wood Products, Paper ja Muut-segmentti. Muut-segmentti sisältää pohjoismaiset metsäosakkuusyritykset, Stora Enson osakkuuden Pohjolan Voimassa, Pohjoismaiden ja Baltian maiden tehtaiden puunhankinnan, tehdasalueisiin liittymättömät puuviljelmät sekä konsernin yhteiset palvelut ja hallinnon. Konsernin päämarkkina-alue on Eurooppa, ja liiketoiminta laajenee jatkuvasti Aasiassa ja Etelä- Amerikassa.

Yhtiön hallitus on 31.1.2019 hyväksynyt tämän tilinpäätöksen julkistettavaksi.

Laadintaperiaatteet

Stora Enson konsernitilinpäätös on laadittu Euroopan unionin käyttöön ottaman kansainvälisen tilinpäätöskäytännön mukaisesti (International Financial Reporting Standards, IFRS). Käytäntö sisältää kansainväliset tilinpäätösstandardit (IAS) sekä International Financial Reporting Interpretations Committee (IFRIC) tulkinnat. Stora Enson konsernitilinpäätöksen tiedot perustuvat alkuperäisiin hankintamenoihin, lukuun ottamatta tilinpäätöksen laskentastandardeissa mainittuja poikkeuksia. Laadintaperiaatteet on esitetty yksityiskohtaisesti niihin liittyvissä liitetiedoissa ja joidenkin poikkeusten osalta tässä liitetiedossa. Konsernitilinpäätös esitetään euroissa, joka on emoyhtiön toimintavaluutta.

Kaikki tämän konsernitilinpäätöksen luvut on pyöristetty lähimpään miljoonaan, ellei toisin ole mainittu. Tästä syystä luvut eivät välttämättä täsmää esitettyjen summien kanssa ja saattavat poiketa myös aiemmin julkaistuista taloudellisista tiedoista.

Vuonna 2018 voimaan tulleet uudet ja muutetut standardit ja tulkinnat

Konserni on noudattanut seuraavia 1.1.2018 voimaan tulleita muutoksia:

- IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit*. Konserni on ottanut käyttöön IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardin 1.1.2018 alkaen. Standardi korvaa IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen -standardin. Standardiin sisältyviä uudistettuja vaatimuksia sovelletaan rahoitusvarojen ja velkojen kirjaamiseen ja arvostamiseen, arvon alentumiseen ja yleiseen suojauslaskentaan.

Uudessa rahoitusvarojen arvonalentumisia koskevassa mallissa edellytetään epävarmoihin saamisiin perustuvien todennäköisten luottotappioiden kirjaamista. IFRS 9 -standardin käyttöönoton myötä konserni on päivittänyt arvonalentumisten laskentamallinsa IFRS 9 -standardin mukaiseksi. Myyntisaamisten osalta noudatetaan yksinkertaistettua lähestymistapaa, jonka mukaisesti odotettavissa olevat luottotappiot kirjataan saamisten elinkaaren aikaisten arvioitujen luottotappioiden perusteella. Jaksotettuun hankintameno- tai muiden laajan tuloksen erien kautta käypään arvoon arvostettaviin saamisiin sovelletaan

yleistä lähestymistapaa, jossa odotettavissa olevat luottotappiot kirjataan 12 kuukauden todennäköisten luottotappioiden perusteella, mikäli luottoriski ei ole merkittävästi kasvanut alkuperäisen taseeseen kirjaamisen jälkeen. Uudesta arvonalentumisten laskentamallista johtuen konserni kirjasi 3 milj. euron negatiivisen oikaisun ennen veroja tilikauden 2018 kertyneiden voittovarojen alkusaldoon.

Konserni on arvioinut rahoitusvaransa ja velkansa IFRS 9:n mukaisten uusien luokittelu- ja arvostuskriteerien perusteella. Stora Enso on luokitellut rahoitusvaransa jaksotettuun hankintamenoön, muiden laajan tuloksen erien kautta käypään arvoon tai tuloslaskelman kautta käypään arvoon arvostettaviin. Rahoitusvelkojen osalta luokittelu perustuu jaksotettuun hankintamenoön arvostettaviin ja tuloslaskelman kautta käypään arvoon arvostettaviin. Standardin soveltamisen aloituspäivänä 1.1.2018 rahoitusvarat ja -velat luokiteltiin seuraavasti:

Rahoitusvälineiden luokittelun muutokset

	Arvostusluokka		Kirjanpitoarvo		
	IAS 39 -luokitus	IFRS 9 -luokitus	Alkuperäinen	Uusi	Erotus
Pitkäaikaiset rahoitusvarat					
Noteeratut arvopaperit	Myytavissä olevat sijoitukset	Käypä arvo muiden laajan tuloksen erien kautta	21	21	0
Noteeraamattomat arvopaperit	Myytavissä olevat sijoitukset	Käypä arvo muiden laajan tuloksen erien kautta ja käypä arvo tuloslaskelman kautta	318	318	0
Pitkäaikaiset lainasaamiset	Lainat ja saamiset (jaksotettu hankintameno)	Jaksotettu hankintameno	55	55	0
Lyhytaikaiset rahoitusvarat					
Myyntisaamiset ja muut korottomat saamiset	Lainat ja saamiset (jaksotettu hankintameno)	Jaksotettu hankintameno ja käypä arvo muiden laajan tuloksen erien kautta	965	962	-3
Korolliset saamiset	Lainat ja saamiset (jaksotettu hankintameno)	Jaksotettu hankintameno	15	15	0
Johdannaiset (suojauslaskentaan kuuluvat)	Käypä arvo muiden laajan tuloksen erien kautta	Käypä arvo muiden laajan tuloksen erien kautta	49	49	0
Johdannaiset (suojauslaskentaan kuulumattomat)	Käypä arvo tuloslaskelman kautta	Käypä arvo tuloslaskelman kautta	16	16	0
Rahavarat	Lainat ja saamiset (jaksotettu hankintameno)	Jaksotettu hankintameno	607	607	0
Rahoitusvarat yhteensä			2 046	2 043	-3
Pitkäaikaiset rahoitusvelat					
Korollinen pitkäaikainen velka	Jaksotettu hankintameno	Jaksotettu hankintameno	2 046	2 046	0
Lyhytaikaiset rahoitusvelat					
Pitkäaikaisten velkojen lyhennyserät	Jaksotettu hankintameno	Jaksotettu hankintameno	370	370	0
Korolliset velat	Jaksotettu hankintameno	Jaksotettu hankintameno	560	560	0
Johdannaiset (suojauslaskentaan kuuluvat)	Käypä arvo muiden laajan tuloksen erien kautta	Käypä arvo muiden laajan tuloksen erien kautta	32	32	0
Johdannaiset (suojauslaskentaan kuulumattomat)	Käypä arvo tuloslaskelman kautta	Käypä arvo tuloslaskelman kautta	4	4	0
Käytössä olevat luottolimiitit	Jaksotettu hankintameno	Jaksotettu hankintameno	4	4	0
Ehdollinen kauppahinta	Käypä arvo tuloslaskelman kautta	Käypä arvo tuloslaskelman kautta	20	20	0
Ostovelat ja muut korottomat velat	Jaksotettu hankintameno	Jaksotettu hankintameno	1 576	1 576	0
Rahoitusvelat yhteensä			4 612	4 612	0

Konserni on päättänyt luokitella pääomasijoituksensa Pohjolan Voiman osakkeisiin ja eräisiin konsernin hallussa oleviin noteerattuihin osakkeisiin käypään arvoon muihin laajan tuloksen eriin IFRS 9 -standardin mukaisesti. Aiemmin ne on luokiteltu myytävänä oleviksi sijoituksiksi IAS 39 -standardin mukaisesti. Muiden laajan tuloksen erien kautta käypään

arvoon arvostettavien pääomasijoitusten käyvän arvon muutoksista aiheutuvia voittoja ja tappioita ei enää kierrätetä tuloslaskelmaan arvonalentumisen tai myynnin yhteydessä. Vain osinkotulo kirjataan tuloslaskelmaan.

IFRS 9 -standardin mukaisesti valuuttamääräisten myyntien suojauksessa käytettävien valuuttaoptioiden aika-arvon muutokset kirjataan muihin laajan tuloksen eriin siinä määrin kuin ne liittyvät suojauksen kohteisiin ja uudelleenluokitellaan pääomasta voittoihin tai tappioihin samalla kaudella tai samoilla kausilla kuin odotetut tulevat rahavirrat vaikuttavat tuloslaskelman voittoon tai tappioon. Muutos vähentää tuloslaskelman volatiliiteettia IAS 39 -standardin mukaiseen käytäntöön verrattuna. Optioiden aika-arvo käyttöönottopäivänä oli 1 milj. euroa tappiollinen, ja se kirjattiin oikaisuna tilikauden 2018 kertyneiden voittovarojen alkusaldoon.

Vertailukausien lukuja ei ole oikaistu.

- IFRS 15 *Myyntituotot asiakassopimuksista*. Konserni on ottanut käyttöön IFRS 15 -standardin ja siihen liittyvät selvennykset 1.1.2018 alkaen. Standardilla korvattiin IAS 18 Tuotot sekä IAS 11 Pitkäaikaishankkeet standardit ja niihin liittyvät tulkinnat. Uusi standardi tarkentaa milloin ja miten myyntituotot kirjataan. Standardi pohjautuu periaatteeseen, jonka mukaan tuotot kirjataan silloin, kun tuotteen tai palvelun määräysvalta siirtyy asiakkaalle. Konserni on tarkastellut suoritevelvoitteitaan ja kunkin divisioonan merkittävimpiä asiakassopimuksia sekä arvioinut IFRS 15 -standardin vaikutusta tuottojen kirjaamisen määrään ja ajoitukseen.

Johtopäätöksenä IFRS 15 -standardin käyttöönotolla ei ole merkittävää vaikutusta konsernin tuottojen kirjaamisen määrään ja ajoitukseen sovellettaviin laskentaperiaatteisiin. Konsernin soveltamat tuloutusperiaatteet ja toimitusehdot säilyvät pääasiassa muuttumattomina.

Konserni on ottanut IFRS 15 -standardin käyttöön soveltaen kertyneen vaikutuksen siirtymävaihtoehtoa 1.1.2018 lähtien, oikaisematta aikaisempia raportointikausia. Uutta ohjeistusta sovelletaan vain sopimukseen, jotka ovat kesken käyttöönottopäivänä. Tilikauden 2018 alun kertyneisiin voittovarioihin ei ole tehty oikaisuja, sillä tuottojen kirjaamisen ajoituksessa ei ole tapahtunut muutoksia. Vähäinen määrä kuljetus- ja rahtipalveluiden myynnistä sekä metsänhoitopalveluista myynnistä saatavista tuotoista, jotka aiemmin esitettiin liiketoiminnan muissa tuotoissa, on 1.1.2018 lähtien luokiteltu konsernin tuloslaskelman liikevaihtoon. Vuonna 2018 näiden erien summa oli 56 milj. euroa. Edellisen tilikauden lukuja ei ole oikaistu, koska vaikutus ei ole merkittävä.

- Konserni on ottanut käyttöön 1.1.2018 voimaan tulleet muutokset IFRS 2 Osakeperusteisten maksujen luokittelu ja arvostus -standardissa oikaisematta vertailukausia. Verolakien tai asetusten perusteella konsernilla saattaa olla velvollisuus pidättää tietty summa työntekijän osakeperusteisiin maksuihin liittyviä verovelvoitteita varten ja siirtää kyseinen, normaalisti käteisvaroina suoritettava, määrä veroviranomaiselle työntekijän puolesta. Tätä varten konserni pidättää myönnettävien oman pääoman ehtoisten instrumenttien kokonaismäärästä, joka työntekijälle olisi muutoin luovutettu osakeperusteisen maksun suorittamisen yhteydessä, työntekijän verovelvoitteiden rahallista arvoa vastaavan määrän oman pääoman ehtoisia instrumentteja. IFRS 2 -standardin muutosten mukaan nämä transaktiot on luokiteltava kokonaisuudessaan omana pääomana suoritettaviksi osakeperusteisiksi maksuiksi, vaikka verovelvoite suoritetaan käteisvaroina työntekijän puolesta. Muutosten käyttöönoton johdosta konserni kirjasi 9 milj. euron positiivisen oikaisun tilikauden 2018 kertyneiden voittovarojen alkusaldoon.
- Muut IFRS-standardien ja niiden tulkintojen muutokset eivät ole konsernin kannalta relevantteja.

Konsolidointiperiaatteet

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiö Stora Enso Oyj:n lisäksi kaikki konsernin määräysvallassa olevat yhtiöt. Määräysvalta toteutuu kun:

- konsernilla on valta sijoituskohteessa,
- konserni altistuu muuttuville tuotoille tai sillä on oikeus muuttuviin tuottoihin osallisuutensa perusteella sijoituskohteessa ja
- konsernilla on kyky käyttää valtaansa vaikuttaakseen tuottoihinsa.

Jos tiedot ja olosuhteet viittaavat siihen, että edellä mainituissa kolmessa määräysvaltaelementissä on tapahtunut muutoksia, konserni arvioi määräysvaltansa sijoituskohteessa uudelleen. Yrityssostot kirjataan hankintamenomenetelmällä siten, että ostettu yritys yhdistellään konsernitilinpäätökseen siitä päivästä lähtien, kun määräysvalta tytäryhtiöön syntyy. Yritysmyyneissä puolestaan myytävä yritys on mukana konsernitilinpäätöksessä siihen päivään asti, kunnes määräysvalta menetetään. Tytäryhtiöt ja yhteiset toiminnot on esitetty liitteessä 30 (Konserniyhtiöt 31.12.2018).

Kaikki konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset, velat, realisoitumattomat sisäiset katteet ja konsernin sisäinen voitonjako eliminoidaan konsernitilinpäätöksessä. Tytäryhtiöiden, yhteisjärjestelyiden ja osakkuus- ja yhteisyritysten tilinpäätösten laatimisperiaatteita muutetaan tarvittaessa Stora Enson laatimisperiaatteiden mukaisiksi. Määräysvallattomien omistajien osuudet esitetään oman pääoman erillisenä osana.

Osakkuus- ja yhteisyritykset, joissa Stora Ensolla on huomattava vaikutusvalta, on yhdistetty konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä. Tällöin konsernitulokseen sisällytetään konsernin omistusosuutta vastaava osuus osakkuusyrityksen tuloksesta vähennettynä liikearvon arvonalentumisilla. Nämä ovat yhtiöitä, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta, muttei määräysvaltaa. Huomattava vaikutusvalta tarkoittaa valtaa osallistua yhtiön taloudelliseen ja operatiiviseen päätöksentekoon ilman määräysvaltaa tai yhteistä määräysvaltaa kyseiseen päätöksentekoon. Näistä yhtiöistä tärkeimmät on esitetty liitteessä 13 (Osakkuus- ja yhteisyritykset).

Osakkuus- ja yhteisyrityksen kirjanpitoarvo kuvastaa konsernin osuutta osakkuusyrityksen nettovarallisuudesta lisätynä hankinnasta aiheutuneella poistamattomalla liikearvolla. Jos konsernin osuus osakkuus- ja yhteisyrityksen tappioista on yhtä suuri tai suurempi kuin sijoituksen kirjanpitoarvo, osakkuusyritysosakkeet merkitään taseeseen nolla-arvoon. Konsernin osuuden ylittäviä tappioita ei oteta huomioon, ellei konserni ole velvollinen täyttämään sellaisia osakkuusyrityksen velvoitteita, jotka konserni on taannut tai joihin se muutoin on sitoutunut.

Yhteinen määräysvalta on järjestelyn määräysvallan sopimusperusteista jakamista, joka toteutuu ainoastaan silloin, kun kyseessä olevaa toimintaa koskeva päätös vaatii määräysvallan jakavien kumppaneiden yksimielisen hyväksynnän.

Yhteiset toiminnot ovat yhteisjärjestelyjä, joissa kumppaneilla, joilla on yhteinen määräysvalta järjestelyyn, on oikeus järjestelyyn liittyviin omaisuuseriin ja velkoja koskevia velvoitteita. Yhteisyritys on yhteisjärjestely, jossa kumppaneilla, joilla on yhteinen määräysvalta järjestelyyn, on oikeuksia järjestelyyn liittyvään nettovarallisuuteen.

Konsernilla on kaksi yhteistä toimintoa: Veracel ja Montes del Plata. Yhteisen toiminnon osapuolena konserni yhdistelee rivi riviltä -menetelmällä varat, velat, tuotot ja kulut, jotka liittyvät sen osuuteen yhteisessä toiminnossa.

- Veracel on Stora Enson ja Fibrian yhteisomistuksessa (50 % / 50 %) oleva Brasiliassa sijaitseva yhtiö. Sellutehdas tuottaa 1,2 milj. tonnia valkaistua eukalyptussellua vuodessa. Molemmilla omistajilla on oikeus puoleen tehtaan tuotannosta. Eukalyptus hankitaan pääasiassa yhtiön omilta viljelmiltä. Tehtaan tuotanto käynnistyi toukokuussa 2005. Suurin osa konsernin osuudesta sellutoimituksia toimitetaan Stora Enson tehtaille Eurooppaan ja Kiinaan.

- Montes del Plata on Stora Enson ja Araucon yhteisomistuksessa (50 % / 50 %) oleva Uruguayssa sijaitseva yhtiö. Montes del Platan sellutehtaan vuotuinen kapasiteetti on 1,4 milj. tonnia valkaistua eukalyptussellua. Stora Enson osuus, 700 000 tonnia, myydään kokonaisuudessaan markkinaselluksi. Eukalyptus hankitaan pääasiassa yhtiön omilta viljelmiltä. Tehdas aloitti toimintansa kesäkuussa 2014.

Tuloutusperiaate

Liikevaihto sisältää tuotteiden, raaka-aineiden ja palvelujen myynnistä saadut tuotot oikaistuina välillisillä veroilla, myynnin oikaisuerillä ja valuuttamääräisen myynnin kurssieroilla. Tuotot myynnistä tuloutetaan sillä hetkellä, kun tuotteen tai palvelun määräysvalta siirtyy Stora Ensolta asiakkaalle eikä konsernilla ole enää valvonta- eikä määräysvaltaa tuotteeseen. Yleensä tämä tarkoittaa hetkeä, jona tuote on toimitettu sovitun toimituslausekkeen mukaisesti asiakkaalle.

Stora Enson toimitusehdot perustuvat Incoterms 2010 -toimituslausekekokoelmaan, joka on Kansainvälisen kauppakamarin julkaisema toimituslausekkeiden määritelmien kokoelma. Konsernin myyntiä koskevat yleisimmät toimituslausekkeet ovat:

- D-lausekkeet, joiden mukaan konsernin on toimitettava tuotteet ostajalle sovittuun paikkaan valitun säännön mukaisesti. Tällöin myynnin toteutumishetki on toimitus ostajalle.
- C-lausekkeet, joiden mukaan konserni järjestää ja maksaa kuljetuksen sovittuun määräpaikkaan sekä maksaa tietyt muut kulut. Konsernin vastuu tuotteista kuitenkin päättyy, kun tuotteet on luovutettu rahdinkuljettajalle käytettävän lausekkeen mukaisesti. Myynti katsotaan toteutuneeksi, kun myyjä luovuttaa tavaran rahdinkuljettajalle sovittuun määräpaikkaan kuljettamista varten.
- F-lausekkeet, joiden mukaan ostaja järjestää kuljetuksen ja vastaa siitä. Myynnin toteutumishetki on tuotteiden toimittaminen ostajan palkkaamalle kuljettajalle sovittuun paikkaan.

Jos paikalliset säännöt johtavat yllä olevista säännöistä poikkeavaan laskutukseen, tämän ennakkotuoton vaikutus on laskettu ja oikaistu. Stora Enson liikevaihto koostuu pääosin tuotteiden myynnistä, ja tuotto kirjataan tyypillisesti yhtenä ajankohtana silloin, kun Stora Enso siirtää näiden tuotteiden määräysvallan asiakkaalle. Palveluista saadut tuotot kirjataan ajan kuluessa, kun palvelu on suoritettu. Lisätietoja Stora Enson liiketoiminnoista, joista konserni saa tuottonsa ja joiden mukaan liikevaihto eritellään, esitellään liitteessä 3 (Tiedot segmenteittäin).

Lähetys- ja käsittelymenot

Lähetyskuluja ei laskuteta erikseen vaan ne sisältyvät asiakkailta laskutettavien tuotteiden arvoon, jos Stora Enso on vastuussa kuljetuksista. Kuljettamisesta aiheutuvat kulut sisältyvät tuloslaskelman materiaaleihin ja palveluihin.

Muut kuin euromääräiset liiketoimet

Muut kuin euromääräiset liiketoimet kirjataan kirjanpitoon toteutumispäivän kurssiin. Kunkin kuukauden päättyessä muut kuin euromääräiset saamiset ja velat arvostetaan kuukauden lopun kurssiin. Liiketapahtumien valuuttakurssierot kirjataan vastaaville tuloslaskelmatileille liikevoittoon ja rahoitusvarojen ja -velkojen valuuttakurssierot kirjataan nettomääräisinä rahoitustuottoihin ja -kuluihin, paitsi silloin, kun ne täyttävät nettoinvestointien suojauksen kriteerit ja kirjataan omaan pääomaan. Ei-monetaaristen rahoitusvarojen, kuten käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjatut oman pääoman ehtoiset instrumentit, kurssierot on kirjattu omaan pääomaan.

Raportointivaluutan muunto

Konserni toimii kansainvälisillä markkinoilla ja altistuu siten valuuttakurssien vaihteluille, jotka liittyvät sijoituksiin euroalueen ulkopuolisissa tytä-, osakkuus- ja yhteisyrityksissä. Tytäryhtiöiden, joiden toiminta- ja tilinpäätösvaluutta on muu kuin euro, tuloslaskelmat muunnetaan konsernin raportointivaluuttaan tilikauden keskikurssin mukaan. Näiden yritysten taseet muunnetaan raportointivaluuttaan tilinpäätöspäivän kurssin mukaan. Euroalueen ulkopuolella sijaitseviin tytäryhtiöihin, yhteisjärjestelyihin ja osakkuus- ja yhteisyrityksiin tehtyjen nettomääraisten sijoitusten muuntoerot ja näitä sijoituksia tehokkaasti suojaavien rahoitusinstrumenttien arvostukset kirjataan suoraan kertyneisiin muuntoeroihin omassa pääomassa, kuten on esitetty konsernin laajassa tuloslaskelmassa sekä liitteessä 28 (Kertyneet muuntoerot ja oman pääoman suojaus). Yritysmyyntien tai lopettamisten (likvidaatio) yhteydessä kertyneet muuntoerot sisällytetään myyntivoittoon tai -tappioon. Kertynyttä muuntoeroa kirjataan tuloslaskelman kautta myös osakepääoman ja sijoituksen takaisinmaksun sekä liiketoimintayksikön osittaisen myynnin yhteydessä.

Tulevat standardimuutokset, jotka ovat EU:n hyväksymiä mutta eivät olleet voimassa vielä vuonna 2018

- IFRS 16 *Vuokrasopimukset*. Tällä standardilla korvataan nykyinen IAS 17 -standardi ja siihen liittyvät tulkinnat, mikä merkitsee merkittäviä muutoksia etenkin vuokralle ottajille. IFRS 16 -standardissa edellytetään, että vuokralle ottajat kirjaavat käytännössä kaikista vuokrasopimuksista tulevia vuokranmaksuja kuvastavan vuokrasopimusvelan sekä käyttöoikeusomaisuuserän. IFRS 16 -standardin mukaisesti konserni arvioi sopimuksen syntyessä, onko se vuokrasopimus tai sisältääkö se vuokrasopimuksen. Vuokrasopimus on sopimus tai sopimuksen osa, joka tuottaa oikeuden käyttää sopimuksen kohteena olevaa omaisuuserää tietyinä ajanjaksona vastiketta vastaan. Vuokrasopimuksen määritelmän muutoksella ei ole olennaista vaikutusta konserniin.

Stora Enso ottaa IFRS 16 -standardin käyttöön 1.1.2019 soveltaen yksinkertaistettua lähestymistapaa, minkä takia vertailutietoja ei oikaista ja vertailutiedot raportoidaan IAS 17 -standardin ja IFRIC 4 -tulkinnan mukaisesti. IFRS 16 -standardin käyttöönoton vaikutus kirjataan taseeseen 1.1.2019. Siirtymässä vuokrasopimusvelat arvostetaan jäljellä olevien vuokramaksujen nykyarvoon diskontattuna konsernin lisäluoton korolla. Käyttöoikeusomaisuuserät arvostetaan vuokravelkaa vastaavaan summaan, oikaistuna ennakkoon maksettujen tai kertyneiden vuokrien summalla. Konserni kohdistaa sopimuksen perusteella maksetun vastikkeen kuhunkin vuokrasopimuksen komponenttiin ja erottaa muille kuin vuokrasopimuskomponentille kuulumattomat osuudet, jos ne ovat tunnistettavissa.

Käyttöoikeusomaisuuserät arvostetaan alun perin hankintamenoon, joka sisältää vuokravelan alkuperäisen määrän oikaistuna pääasiassa vuokrasopimuksen alkamisajankohtana tai sitä aikaisemmin maksetuilla vuokrilla. Myöhemmin käyttöoikeusomaisuuserät kirjataan poistoiksi tasapoistomenetelmällä alkamispäivästä lähtien joko käyttöoikeusomaisuuserän taloudellisen vaikutusajan kuluessa tai vuokratkauden loppuun mennessä, sen mukaan mukaan kumpi näistä on aikaisempi. Lisäksi käyttöoikeusomaisuuserää oikaistaan tietyillä vuokrasopimusvelkaan tehtäville uudelleenarvostuksilla.

Vuokrasopimusvelat arvostetaan alun perin vuokrasopimuksen alkamispäivänä maksamattomien vuokrien nykyarvoon diskontattuna konsernin lisäluoton korolla. Vuokrasopimusvelat arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmällä. Vuokrasopimusvelat uudelleenarvostetaan pääasiassa silloin, kun tulevat vuokramaksut muuttuvat indeksi- tai hintamuutosten takia tai kun konsernin arvio jatko-option käytöstä muuttuu. Kun vuokrasopimusvelka uudelleenarvostetaan, oikaistaan käyttöoikeusomaisuuserän kirjanpitoarvoa yleensä vastaavasti.

Konserni on päättänyt olla kirjaamatta käyttöoikeusomaisuuseriä ja vuokrasopimusvelkoja sellaisten sopimusten osalta, joiden sopimuskausi on enintään 12 kuukautta, tai ne koskevat arvoltaan vähäisiä omaisuuseriä. Konserni soveltaa myös helpotusta vuonna 2019 päättyvien sopimusten kirjaamisesta. Konserni on määritellyt arvoltaan vähäisiä omaisuuserien koskevan helpotuksen sisältävien sopimukset, joihin sisältyvä omaisuuserä ei ole Stora Ensolle olennainen. Arvio siitä, onko omaisuuserä olennainen ja kuuluuko se IFRS 16 -standardin kirjaamisvaatimusten piiriin, perustuu käsitteellisen viitekehyksen ja IAS 1 -standardin olennaisuuden määritelmään. Arvoltaan vähäiset omaisuuserät sisältävät pääasiassa IT- ja toimistolaitteita, tiettyjä ajoneuvoja ja koneita sekä muita arvoltaan vähäisiä omaisuuseriä. Konserni kirjaa näihin sopimuksiin liittyvät vuokranmaksuerät kuluksi tasasuuruusina erinä vuokratuotteen aikana.

Diskonnttaamattomat vuokravastuut kolmannen neljänneksen lopussa olivat 731 milj. euroa. IFRS 16 -standardin soveltamisen vaikutuksia koskevan nykyisen arvion mukaan vuokrasopimusvelat ovat 1.1.2019 500-550 milj. euroa. Liiketuloksen (IFRS) / operatiivisen liiketuloksen odotetaan kasvavan hieman, koska vuokranmaksujen korko-osuus esitetään rahoituskuluissa. Operatiivisen EBITDAn odotetaan niin ikään kasvavan, koska sekä poistot että korko-osuus esitetään EBITDAn alapuolella. Osakekohtaiseen tulokseen kohdistuvan vaikutuksen ei odoteta olevan olennainen. Liiketoiminnan rahavirta kasvaa ja rahoituksen rahavirta laskee, koska suurin osa vuokramaksuista esitetään rahoituksen rahavirrassa, jolla ei ole vaikutusta kokonaisrahavirtaan.

Lisäksi tietyt maankäyttösopimukset, määrältään 76 milj. euroa, luokitellaan IFRS 16 siirtymässä vuokrasopimuksiksi. Sopimukset käsiteltiin ennen IFRS 16 siirtymää aineettomina hyödykkeinä. Kaikki järjestelyihin liittyvät velat on maksettu aikaisemmilla kausilla ja luokittelulla ei ole vaikutusta vuokrasopimusvelkaan tai tuloslaskelmaan.

- Muut IFRS-standardien ja niiden tulkintojen muutokset eivät ole konsernin kannalta relevantteja.

Tulevat standardimuutokset, jotka eivät olleet voimassa eivätkä EU:n hyväksymiä vielä vuonna 2018

- Muutokset IAS 28 -standardiin: Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrytyksiin. Näillä muutoksilla selkeytetään sitä, että yhteisön tulisi soveltaa IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardia sellaisiin osakkuus- tai yhteisyrytykseen tehtäviin pitkän aikavälin sijoituksiin, jotka muodostavat osan nettosijoituksista osakkuus- tai yhteisyrytykseen, mutta joihin ei sovelleta pääomaosuusmenetelmää. Muutokset tulevat voimaan 1.1.2019. Muutoksilla ei tule olemaan merkittävää vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.
- Muutokset IAS 19 -standardiin: Järjestelyn muutos, supistaminen tai velvoitteen täyttäminen. Muutokset selkeyttävät käsittelyä järjestelyä muutettaessa tai supistettaessa tai velvoitetta täyttäessä. Muutokset vaativat yhtiötä käyttämään tähän uudelleen määrittelyyn perustuvia päivitettyjä oletuksia määritelläkseen kauden työsuorituksen perustuvan menon ja nettokoron muutoksen jälkeen jäljellä olevalle raportointikaudelle. Tähän asti IAS 19 -standardi ei ole tarkentanut, millä tavoin nämä menot määritellään järjestelyn muutoksen jälkeisellä kaudella. Muutokset tulevat voimaan 1.1.2019. Näillä muutoksilla ei odoteta olevan olennaista vaikutusta konsernitilinpäätökseen.
- Muutokset IFRS 3 -standardiin: Liiketoimintojen yhdistäminen. Muutokset auttavat yhtiöitä määrittelemään, koostuuko hankinta liiketoiminnasta vai omaisuuserien ryhmästä. Muutettu määritelmä painottaa, että liiketoiminnan tuotos tarkoittaa tavaroiden ja palvelujen tuottamista asiakkaille, kun taas edellinen määritelmä keskittyi sijoittajille ja muille osinkojen, alhaisempien kustannusten ja muiden taloudellisten etujen muodossa kertyvään tuottoon. Muutokset tulevat voimaan 1.1.2019. Muutoksilla ei odoteta olevan olennaista vaikutusta konsernitilinpäätökseen.

- Muutokset IFRS-standardien käsitteelliseen viitekehykseen. Uudistettu käsitteellinen viitekehys sisältää: uuden arvostamista koskevan luvun, ohjeistuksia taloudellisen suorituskyvyn raportointiin, parannettuja määritelmiä ja ohjeistusta (erityisesti velan määritelmän osalta) sekä selvennyksiä tärkeisiin aihealueisiin, kuten johtaminen, varovaisuus ja epävarmuuden huomioiminen talousraportoinnissa. Muutokset tulevat voimaan 1.1.2020. Muutoksilla ei odoteta olevan olennaista vaikutusta konsernitilinpäätökseen.
- Muutokset IAS 1 -standardiin ja IAS 8 -standardiin: Olennaisuuden määritelmä. Muutokset selkeyttävät olennaisuuden määritelmää ja yhdenmukaistavat käsitteellisessä viitekehyksessä ja itse standardeissa käytettyä määritelmää. Muutokset tulevat voimaan 1.1.2020. Konserni arvioi parhaillaan näiden muutosten vaikutusta.
- IFRS 17 -standardi: Vakuutus sopimukset. Tämä standardi korvaa standardin IFRS 4, joka mahdollistaa tällä hetkellä useita erilaisia käytäntöjä vakuutus sopimuksen kirjaamisen osalta. Muutokset tulevat voimaan 1.1.2021. Standardi ei ole konsernin kannalta merkityksellinen.
- Muilla julkaistuilla standardien muutoksilla tai tulkinnoilla ei uskota olevan merkittävää vaikutusta konsernitilinpäätökseen tai liitetietoihin.

Liite 2. Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät epävarmuustekijät

Arvioiden käyttö

Laadittaessa konsernitilinpäätöstä kansainvälisen tilinpäätöskäytännön periaatteiden mukaisesti yhtiön johto joutuu tekemään arvioita ja oletuksia. Ne vaikuttavat taseessa esitettäviin omaisuus- ja velkamääriin, ehdollisten varojen ja velkojen esittämiseen tilinpäätöksessä sekä tilikaudelta esitettäviin tuottoihin ja kuluihin. Arviot perustuvat kokemukseen ja lukuisiin muihin oletuksiin, joiden uskotaan olevan asianmukaisia. Todellinen tulos ja ajoitus voivat siis poiketa arvioista. Yhtiön johto uskoo, että tässä liitteessä mainitut laskentaperiaatteet edustavat asioita, jotka vaativat arviointia ja joissa eriävä arvio voi vaikuttaa suurestikin raportoituun tulokseen.

Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet

Yrityskaupan yhteydessä käytetään ulkopuolista neuvonantajaa arvioimaan merkittävien aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden käypiä arvoja ja avustamaan niiden taloudellisen vaikutusajan määrittämisessä. Yhtiön johto uskoo, että arvioidut käyvät arvot ja taloudellinen vaikutusaika sekä taustalla olevat oletukset ovat riittävän tarkkoja, vaikka arviot voivatkin vaikuttaa merkittävästi raportoituuihin lukuihin.

Hyödykkeiden kirjanpitoarvot arvioidaan jokaisena tilinpäätöspäivänä tai muulloin, jos tapahtumat tai olosuhteet viittaavat siihen, että kirjanpitoarvo saattaa olla alentunut. Omaisuuserän kerrytettävissä olevaksi rahamääräksi arvioidaan käypä arvo vähennettynä myynnistä aiheutuvilla kuluilla tai sitä korkeampi käyttöarvo. Arvonalentuminen kirjataan, jos kirjanpitoarvo ylittää kerrytettävissä olevan rahamäärän. Käyttöarvo lasketaan diskontatun rahavirran menetelmällä, joka on herkkä diskonttauskoron sekä odotettujen tulevien rahavirtojen muutoksille. Lisätietoja arvonalentumistestauksessa käytettävistä tärkeimmistä oletuksista sekä herkkyyksianalyysistä on liitteessä 10 (Poistot ja arvonalentumiset).

Liikearvo

Jokaiselle rahavirtaa tuottavalle yksikölle tai niiden ryhmälle allokoitu liikearvo testataan vähintään kerran vuodessa. Mahdollinen arvonalentuminen mitataan diskontattujen rahavirtojen menetelmällä. Tässä menetelmässä käytetään arvioita tulevasta rahavirroista jokaisessa rahavirtaa tuottavan yksikön tai niiden ryhmän raportointiyksikössä. Menetelmä sisältää muun muassa arvioita tulevasta hinnoittelusta, tuotantotasoista, kustannuksista, markkinoiden kysynnästä ja tarjonnasta, kunnossapitoinvestoinneista sekä oletuksen keskimääräisestä painotetusta pääomakustannuksesta. Arvioitujen rahavirtojen nettonykyarvolaskelmissa käytettävä diskonttokorko ennen veroja vastaa keskimääräistä painotettua pääomakustannusta.

Konserni on määritellyt vaihteluille herkkimmät arviot, joiden muutokset voivat vaikuttaa olennaisesti hyödykkeiden käypiin arvoihin tai liikearvoon ja täten johtaa arvonalentumiseen. Arviot koskevat tuotteiden odotettuja myyntihintoja, odotettuja tuotekustannuksia ja diskonttokorkoa. Lisätietoja arvonalentumistestauksessa käytettävistä tärkeimmistä oletuksista sekä herkkyyksianalyysistä on liitteessä 10 (Poistot ja arvonalentumiset).

Määräysvallan arviointi yhteisissä toiminnoissa ja osakkuusyhtiöissä

Veracel ja Montes del Plata kuvataan liitteessä 1 (Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet) yhteisiksi toiminnoiksi. Stora Enson omistusosuus molemmissa yhtiöissä on 50 %. Yhteinen toiminta - tulkinta perustuu osakassopimuksiin, jotka antavat Stora Ensolle oikeuden tuotto-osuuteen ja saattavat konsernin välilliseen vastuuseen veloista, koska maksukykyimme sellusta vaikuttaa velkojen rahoituskykyyn. Yhteiset toiminnot kirjataan konsernitilinpäätökseen suhteellisella rivi riviltä - menetelmällä.

Metsänomistajayhtiöt Bergvik Skog AB ja Tornator Oyj ovat osakkuusyhtiöitä. Stora Ensolla ei ole yhtiöissä määräysvaltaa yksin tai muiden osapuolten kanssa, mistä syystä se raportoi merkittävät

vähemmistöosuutensa edelleen osakkuusyrittäksenä. Osakkuus- ja yhteisyrittäykset yhdistellään konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä. Nämä yhtiöt esitetään liitteessä 13 (Osakkuus- ja yhteisyrittäykset).

Rahoitusinstrumenttien käypä arvo

Jos rahoitusvarojen ja rahoitusvelkojen käypää arvoa ei voi määrittää suoraan julkisesti noteeratuista markkinahinnoista, käytetään muita arvostusmenetelmiä, kuten diskontatun rahavirran menetelmää, transaktiokertoimia, Black-Scholes-mallia tai Gordonin mallia. Tärkeimpiä arviointiperusteita ovat muun muassa tulevat rahavirrat, luottoriski ja volatiliiteetti. Näitä tekijöitä koskevien oletusten muutokset voivat vaikuttaa rahoitusinstrumenttien kirjattuun käypään arvoon. Sijoitukset noteeraamattomien yritysten, kuten Pohjolan Voima Oy:n (PVO), vieraan pääoman ehtoiisiin ja oman pääoman ehtoiisiin instrumentteihin muodostavat merkittävän osan konsernin varoista, ja ne edellyttävät johdolta erityisen huolellista arviointia. Näitä on käsitelty tarkemmin liitteissä 14 (Oman pääoman ehtoiset instrumentit) ja 24 (Rahoitusriskien hallinta).

Tuloverot

Verosaamiset ja -velat tarkistetaan säännöllisin väliajoin ja erotus oikaistaan tarvittaessa. Johdon arvion mukaan tulevia veroseuraamuksia varten on tehty riittävät varaukset ajankohtaisten tietojen, olosuhteiden ja verolainsäädännön perusteella. Mikäli veroasemaan liittyvät seikat kyseenalaistetaan tai ne lakkaavat olemasta voimassa, tulokset voivat olla erilaisia ja niillä voi olla merkittävä vaikutus raportoituihin summiin konsernitilinpäätöksessä.

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet

Yhtiön eläkevastuun ja kulujen määrittäminen vaatii tiettyjen oletusten valitsemista. Vakuutusmatemaatikot käyttävät näitä oletuksia laskiessaan kyseisiä vastuita. Oletuksiin sisältyvät muun muassa diskonttokorko, oletettu palkkatason nousu ja oletettu elinikä. Riippumattomat vakuutusmatemaatikot määrittävät tuloslaskelmaan kuluksi kirjattavat summat. Jos todelliset tulokset kuitenkin poikkeavat alkuperäisistä arvioista, erotus sekä oletusten tai muiden muuttujien mahdollisten muutosten vaikutus kirjataan suoraan omaan pääomaan konsernin laajassa tuloslaskelmassa. Liitteessä 20 (Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet) on tarkempia tietoja eläkevastuulaskelmissa käytetyistä oletuksista.

Biologiset hyödykkeet

Konsernilla on biologisia hyödykkeitä yhteis- ja osakkuusyrittäyksissä, yhteisissä toiminnoissa sekä tytäryhtiöissä. IAS 41 Maatalous -standardi edellyttää, että biologiset hyödykkeet, kuten kasvava puusto, kirjataan käypään arvoon vähennettynä myyntihetken arvioiduilla menoilla. Biologisten hyödykkeiden käypä arvo lasketaan jatkuvien toimintojen diskontattujen rahavirtojen pohjalta kestävän metsänhoidon perusteella ja yhden syklin kasvupotentiaalin huomioon ottaen. Diskontattuja rahavirtoja varten tarvitaan kasvua, puunkorjuuta, myyntihintaa ja myynnin kustannuksia koskevia arvioita, ja näiden tekijöiden muutokset kirjataan konsernin tuloslaskelmaan. Suorien omistuksien ja yhteisten toimintojen muutokset kirjataan biologisten hyödykkeiden nettomuutoksen alle. Konsernin osakkuus- ja yhteisyrittäysten omistusten muutokset kirjataan riville osuus osakkuus- ja yhteisyrittäysten tuloksesta. Tämän vuoksi on tärkeää, että konsernin, yhteisten toimintojen ja yhteis- ja osakkuusyrittäysten johdot tekevät paikkansapitävät arviot tulevista hintatasoista sekä myynti- ja kustannusnäköistä. Myös metsän kasvua on analysoitava säännöllisesti, jotta voitaisiin arvioida korjattavissa olevan puun määrä ja metsän nykyinen kasvuvauhti. Liitteessä 12 (Biologiset hyödykkeet) on tarkempia tietoja.

Ympäristövaraukset

Konserni on tehnyt tiedossa olevista ympäristövastuista varauksia, jos oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite on olemassa, perustuen johdon arvioon ympäristön kunnostustoimenpiteiden kustannuksista. Näiden kustannusten ajankohdasta ja summasta ei ole täyttä varmuutta, joten lopulliset vastuut voivat poiketa merkittävästi alkuperäisestä arviosta.

Liite 3. Tiedot segmenteittäin

Stora Enson raportoitavat segmentit ovat sen Consumer Board-, Packaging Solutions-, Biomaterials-, Wood Products- ja Paper-divisioonat sekä Muut-segmentti.

Raportoitavien segmenttien toiminnot ovat:

Consumer Board

Consumer Board -divisioona haluaa olla kansainvälinen tiennäyttävä korkealaatuisessa ensikuitukartongissa. Tavoitteemme on olla halutuin kumppani asiakkaille ja brändin omistajille sekä korkealaatuisissa pakkauksissa että graafisissa loppukäyttökohteissa. Laaja kartonki- ja päällystevalikoimamme soveltuu erilaisiin kuluttajille suunnattuihin pakkauskonsepteihin ja käyttötarkoituksiin, kuten neste- ja elintarvikepakkausihin sekä lääkkeiden ja ylellisyystuotteiden pakkauksiin.

Packaging Solutions

Packaging Solutions -divisioona tarjoaa kuitupohjaisia kartonkimateriaaleja ja aaltopahvipakkauksia sekä palveluita, jotka on suunniteltu monenlaisiin käyttötarkoituksiin. Uusiutuvat ja korkealuokkaiset pakkausratkaisumme palvelevat johtavia jatkojalostajia, brändin omistajia ja jälleenmyyjiä, myös verkkokaupassa mukana olevia, jotka haluavat optimoida suorituskykyään, edistää innovaatiota ja parantaa vastuullisuuttaan.

Biomaterials

Biomaterials-divisioona tarjoaa laajan valikoiman sellulaatuja paperin, kartongin, pehmopapereiden sekä tekstiilien ja hygieniatuotteiden valmistukseen. Divisioonan tavoitteena on maksimoida mäntyöljyn, biomassasta saatavan tärpätin sekä muiden prosessin sivutuotteiden liiketoimintapotentiaali. Vahvan innovaatiopanostuksemme ansiosta kaikilla biomassan jakeilla, kuten sokereilla ja ligniinillä, on useita sovellusmahdollisuuksia.

Wood Products

Wood Products -divisioona on johtava innovatiivisten puupohjaisten ratkaisujen tarjoaja. Tuotevalikoima kattaa kaikki rakentamisen osa-alueet, kuten massiivipuu-elementit ja puukomponentit. Tarjontaan kuuluu myös laaja sahatavaravalikoima sekä pelletit kestävään lämmitykseen. Kehitteillä oleva biokomposiittien tuotevalikoima hyödyntää mahdollisuuksia korvata muovi kuluttajatuotteissa ja luo potentiaalia erilaisiin vaativiin ulkoisiin käyttökohteisiin kilpailukykyisesti.

Paper

Stora Enso on Euroopan toiseksi suurin paperintuottaja, jolla on vakiintunut asiakaskunta ja laaja tuotevalikoima painetun viestinnän tarpeisiin ja toimistokäyttöön. Asiakkaat hyötyvät Stora Enson laajasta sekä kierrätys- että ensikuidusta valmistettujen paperien valikoimasta ja vahvasta kokemuksesta, osaamisesta ja asiakastuista.

Muut

Muut-segmentti sisältää pohjoismaiset metsäosakkuusyrietykset, Stora Enson osakkuuden energiayhtiö Pohjolan Voimassa, Pohjoismaiden ja Baltian maiden tehtaiden puunhankinnan, tehdasalueisiin liittyvät puuviljelmät sekä konsernin yhteiset palvelut ja hallinnon.

Liikevaihto segmenteittäin

31.12. päättyvä tilikausi

Milj. euroa	Ulkoinen	Sisäinen	Yhteensä	Ulkoinen	Sisäinen	Yhteensä
	2018			2017		
Consumer Board	2 608	14	2 622	2 501	15	2 516
Packaging Solutions	1 318	26	1 344	1 230	25	1 255
Biomaterials	1 233	402	1 635	1 096	387	1 483
Wood Products	1 497	125	1 622	1 573	96	1 669
Paper	3 004	62	3 066	2 857	63	2 920
Muut	826	2 599	3 425	788	1 702	2 490
Sisäisten myyntien eliminoinnit		-3 228	-3 228	0	-2 288	-2 288
Yhteensä	10 486	0	10 486	10 045	0	10 045

Liikevaihdon erittely

Milj. euroa	2018	2017
Tuotemyynnit	10 346	9 957
Palvelumyynnit	140	88
Yhteensä	10 486	10 045

Tuote- ja palvelumyynnit segmenteittäin

Milj. euroa		2018	2017
Consumer Board	Tuotemyynnit	2 611	2 505
	Palvelumyynnit	11	11
Packaging Solutions	Tuotemyynnit	1 340	1 251
	Palvelumyynnit	4	4
Biomaterials	Tuotemyynnit	1 610	1 453
	Palvelumyynnit	25	30
Wood Products	Tuotemyynnit	1 619	1 667
	Palvelumyynnit	3	2
Paper	Tuotemyynnit	3 043	2 910
	Palvelumyynnit	23	10
Muut	Tuotemyynnit	2 430	2 240
	Palvelumyynnit	995	250
Segmenttien välinen myynti	Tuotemyynnit	-2 307	-2 069
	Palvelumyynnit	-922	-219
Yhteensä		10 486	10 045

Liiketulos segmenteittäin

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	Liiketulos	
	2018	2017
Consumer Board	230	253
Packaging Solutions	244	166
Biomaterials	425	254
Wood Products	164	102
Paper	234	106
Muut	93	23
Yhteensä	1 390	904
Nettorahoituserät	-180	-162
Tulos ennen veroja	1 210	742
Tuloverot	-221	-128
Tilikauden tulos	988	614

Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet, poistot ja arvonalentumiset, palautukset sekä myyntivoitot/ -tappiot ja investoinnit segmenteittäin

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi					
	Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet		Poistot ja arvonalentumiset sekä palautukset, myyntivoitot/ -tappiot		Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Consumer Board	1 557	1 611	154	160	128	187
Packaging Solutions	799	783	67	68	102	92
Biomaterials	1 857	1 825	94	109	89	90
Wood Products	454	429	34	35	65	58
Paper	901	951	111	114	68	101
Muut	163	177	19	29	39	32
Yhteensä	5 731	5 776	479	515	491	560

Liikearvo segmenteittäin

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi			
	Liikearvo		Arvonalentumiset	
	2018	2017	2018	2017
Consumer Board	0	0	0	0
Packaging Solutions	19	19	0	0
Biomaterials	34	28	0	0
Wood Products	107	107	0	0
Paper	83	83	0	0
Muut	0	0	0	0
Yhteensä	243	237	0	0

Henkilöstö keskimäärin

Segmentti	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Consumer Board	4 156	4 168
Packaging Solutions	7 750	7 901
Biomaterials	1 731	1 768
Wood Products	4 038	4 031
Paper	4 957	5 022
Muut	3 435	3 316
Yhteensä	26 067	26 206

Maa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Itävalta	970	939
Baltian maat	1 270	1 211
Belgia	525	525
Tšekki	929	875
Suomi	6 596	6 675
Ranska	34	42
Saksa	990	1 063
Puola	2 103	2 033
Venäjä	1 108	1 088
Espanja	15	16
Ruotsi	5 168	5 127
Muu Eurooppa	222	216
Eurooppa yhteensä	19 930	19 810
Brasilia	431	421
Kiina (ml. Hongkong)	5 092	5 341
Intia	0	0
Yhdysvallat	89	96
Uruguay	317	327
Muut maat	208	211
Yhteensä	26 067	26 206

	31.12.	
	2018	2017
Henkilöstö tilikauden lopussa	26 129	25 657

Ulkoinen liikevaihto kohteen ja alkuperämaan mukaan

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi					
	Liikevaihto kohteen mukaan		Liikevaihto alkuperämaan mukaan		Liikevaihdon nettovirrat maittain	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Itävalta	295	278	408	375	113	97
Baltian maat	258	243	316	273	58	30
Belgia	140	144	259	265	119	121
Tšekki	149	151	262	257	113	106
Tanska	133	134	21	26	-112	-108
Suomi	583	699	3 511	3 634	2 928	2 935
Ranska	506	465	16	14	-490	-451
Saksa	1 385	1 282	461	455	-924	-827
Italia	400	343	0	0	-400	-343
Alankomaat	282	261	0	0	-282	-261
Puola	552	528	579	492	27	-36
Venäjä	300	300	222	209	-78	-91
Espanja	282	284	0	0	-282	-284
Ruotsi	1 003	965	3 037	2 733	2 034	1 768
Yhdistynyt kuningaskunta	491	456	15	15	-476	-441
Muu Eurooppa	903	879	83	91	-820	-788
Eurooppa yhteensä	7 662	7 412	9 190	8 839	1 528	1 427
Australia/Uusi-Seelanti	192	156	2	18	-190	-138
Brasilia	70	62	360	300	290	238
Kiina (ml. Hongkong)	932	918	498	478	-434	-440
Japani	285	303	0	0	-285	-303
Lähi-itä	261	238	0	0	-261	-238
Uruguay	23	28	424	399	401	371
Yhdysvallat	236	236	12	7	-224	-229
Muut maat	825	692	0	4	-825	-688
Yhteensä	10 486	10 045	10 486	10 045	0	0

Varat, sijoitettu pääoma ja oma pääoma maittain

31.12.

Milj. euroa	Varat yhteensä		Sijoitettu pääoma		Oma pääoma	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Itävalta	169	171	96	99	132	106
Baltian maat	121	106	108	87	140	169
Belgia	235	256	143	167	188	188
Tšekki	148	158	121	132	135	125
Suomi	4 347	3 552	2 623	2 279	1 454	1 281
Saksa	362	369	15	21	117	63
Puola	585	588	435	455	360	306
Venäjä	161	174	104	94	104	141
Ruotsi	2 958	2 743	1 992	1 795	1 913	1 372
Muu Eurooppa	111	112	77	64	236	221
Eurooppa yhteensä	9 197	8 229	5 714	5 193	4 779	3 972
Brasilia	377	455	353	433	314	391
Kiina (ml. Hongkong)	1 433	1 326	1 082	1 100	269	400
Uruguay	1 609	1 556	1 543	1 473	1 214	1 106
Yhdysvallat	147	138	115	105	112	118
Muut maat	86	66	17	4	26	21
Yhteensä	12 849	11 770	8 824	8 308	6 714	6 008

Sijoitettu pääoma lasketaan vähentämällä nettoverovelat sidotusta pääomasta.

Sidotun pääoman ja taseen varojen täsmäytys

31.12.

Milj. euroa	2018	2017
Sidottu pääoma	8 955	8 393
Koroton vieras pääoma	2 512	2 451
Korolliset saamiset	1 252	763
Verosaamiset	129	163
Varat yhteensä	12 849	11 770

Sidotun pääoman erät (O-erät) on merkitty taseen yhteyteen, ja ne sisältävät aineelliset ja aineettomat hyödykkeet, biologiset hyödykkeet, päästöoikeudet, noteeraamattomat osakkeet, muut pitkäaikaiset varat, vaihto-omaisuuden, lyhytaikaiset liikesaamiset ja lyhytaikaiset korottomat velat, varaukset ja muut pitkäaikaiset korottomat velat.

Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet, poistot ja arvonalentumiset, palautukset sekä myyntivoitot/ -tappiot ja investoinnit maittain

31.12. päättyvä tilikausi

Milj. euroa	Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet		Poistot ja arvonalentumiset sekä palautukset, myyntivoitot/ -tappiot		Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Itävalta	104	107	6	6	5	5
Baltian maat	47	42	6	6	11	3
Belgia	183	202	25	25	6	5
Tšekki	111	115	4	5	2	3
Suomi	1 364	1 320	183	178	230	279
Saksa	273	296	26	28	9	10
Puola	406	423	28	33	24	20
Venäjä	64	67	6	8	13	14
Ruotsi	815	787	88	103	142	150
Muu Eurooppa	3	4	2	0	0	1
Eurooppa yhteensä	3 370	3 363	374	392	442	490
Brasilia	185	248	20	30	6	13
Kiina (ml. Hongkong)	790	823	49	49	23	38
Uruguay	1 268	1 227	33	40	19	13
Yhdysvallat	117	113	3	3	1	5
Muut maat	1	2	0	1	0	1
Yhteensä	5 731	5 776	479	515	491	560

Liite 4. Yritysosotot ja -myynnit

Laadintaperiaatteet

Yritysosotot kirjataan hankintamenomenetelmällä siten, että ostettu yritys yhdistellään konsernitilinpäätökseen siitä päivästä lähtien, kun määräysvalta tytäryhtiöön syntyy. Yritysmyynteissä puolestaan myytävä yritys on mukana konsernitilinpäätöksessä siihen päivään asti, kunnes määräysvalta menetetään.

Yritysosotot

Joulukuussa 2018 Stora Enso osti määräysvallattomien omistajien osuuden VLAR Papier NV -yhtiöstä. Stora Enso omisti aikaisemmin 65 % yhtiöstä, ja hankinnan myötä konsernin omistus nousi 100 %:iin. Liiketoimella ei ollut merkittävää vaikutusta konserniin.

Lokakuussa 2018 Stora Enso nosti omistustaan ruotsalaisessa Cellutech AB:ssä 100 %:iin. Yhtiö on erikoistunut selluun, mikrokuituselluun ja muihin puukomponentteihin perustuvien uusien materiaalien ja sovellusten kehittämiseen. Stora Enso omisti aikaisemmin 22 % osakkeista. Cellutech kuuluu Biomaterials-divisioonaan. Liiketoimella ei ollut merkittävää taloudellista vaikutusta konserniin.

Stora Enso ei tehnyt yritys- tai liiketomintaostoja vuonna 2017.

Konserniyritysten ja liiketoimintojen myynnit

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Myyty netto-omaisuus		
Rahavarat yhteensä	2	7
Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet	38	3
Käyttöpääoma	-2	1
Korolliset varat ja velat	0	-1
Määräysvallattomien omistajien osuus	-1	0
Myytyjen yritysten ja liiketoimintojen nettovarot	38	10
Luovutushinta yhteensä	44	1
Kertyneiden muuntoerojen tuloutus	-27	0
Transaktiokulut	-1	0
Nettotulos	-22	-9
Jakautuminen emoyhtiön omistajille	-22	-9
Jakautuminen määräysvallattomille omistajille	0	0

Joulukuussa 2018 Stora Enso myi kaikki osakkeensa ruotsalaisesta tytäryhtiöstään June Emballage AB:sta yhtiön toimivalle johdolle. June Emballage on erikoistunut valmistamaan pieniä, räätälöityjä eriä aaltopahvisia kuljetuspakkauksia ja oli osa Packaging Solutions -divisioona. Liiketoimella ei ollut merkittävää vaikutusta konserniin.

Stora Enso myi 8.8.2018 osakkeensa Dongguan E-creative Industrial Co. Ltd:ssä Dongguan An Shen Investment Co. Ltd:lle. Stora Ensolla oli aikaisemmin 51 %:n omistusosuus yhtiössä. Liiketoimella ei ollut merkittävää vaikutusta konserniin.

Stora Enso allekirjoitti 28.3.2018 sopimuksen, jolla se myi koko 100 %:n osakeomistuksensa Brasiliassa sijaitsevasta Rio Grande do Sul -puunhankintayhtiöstä Copa Florestal III FIP Multiestrategialle. Lopullinen kauppahinta osakkeiden myynnistä oli 30 milj. euroa. Vuonna 2017 konserni teki 5 milj. euron aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden alaskirjauksen alentaakseen netto-omaisuuden arvoa vastaamaan kauppahintaa. Kauppa saatiin päätökseen vuoden 2018 toisen neljänneksen aikana. Kaupasta syntyi tappiota 28 milj. euroa, mikä johtui kertyneiden valuuttakurssien muuntoeroista, jotka siirrettiin omasta pääomasta tulosvaikutteiseksi kaupantekopäivänä. Rio Grande do Sul oli osa Muut-segmenttiä.

Marraskuussa 2017 Stora Enso allekirjoitti sopimuksen, jolla se myi Saksan Baienfurtissa sijainneen paperin ja kartongin arkittamoliiketoimintansa Pyroll Oy:lle. Paperin ja kartongin arkittamoliiketoiminta alkoi huhtikuussa 2009 ja se oli sataprosenttisesti Stora Enson omistuksessa. Kauppa saatiin päätökseen tammikuun alussa vuonna 2018. Liiketoimella ei ollut merkittävää vaikutusta konserniin.

Stora Enso myi 1.11.2017 kaikki omistamansa suomalaisen Puumerkki Oy:n ja virolaisen Puumerkki AS:n osakkeet kansainväliselle sijoitusyhtiölle Mimir Invest AB:lle. Puumerkki on puurakentamisen tuotteiden tukkukauppaan erikoistunut yhtiö. Liiketoimesta aiheutui 8 milj. euron tappio. Kauppa tukee Stora Enson Wood Products -divisioonan kasvustrategiaa ja mahdollistaa sen premium-tuotteiden ja -palvelujen valikoiman vahvistamisen.

Stora Enso allekirjoitti 5.7.2017 sopimuksen, jonka myötä se myy ruotsalaisen tytäryhtiönsä, näytteillepanoa ja tapahtumakalusteita varten kartonkia valmistavan Stora Enso Re-board AB:n liiketoiminnan ja omaisuuden Culas AB:lle. Liiketoimella ei ollut merkittävää vaikutusta konserniin.

Stora Enso luopui 24.3.2017 kiinteistöyhtiö Sunilan Kesäniemi Oy:n osakkeista. Liiketoimella ei ollut merkittävää vaikutusta konserniin.

Stora Enso luopui 2.1.2017 tytäryhtiöstään Formeca Oy:stä, joka tuottaa korkealaatuisia automatisoituja pakkauslaitteita. Ostaja on teknologiayhtiö Amitec Oy, joka on erikoistunut teollisuuslaitteiden valmistukseen Suomessa. Liiketoimella ei ollut merkittävää vaikutusta konserniin.

Liite 5. Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut

Laadintaperiaatteet

Tutkimus ja kehitys

Tutkimusmenot kirjataan kuluksi toteutumishetkellä, ja ne sisältyvät konsernin tuloslaskelmassa liiketoiminnan muihin kuluihin. Kehitysmenot kirjataan myös kuluksi toteutumishetkellä, ellei voida varmistua siitä, että niistä saadaan taloudellista hyötyä tulevaisuudessa, jolloin ne aktivoidaan aineettomina hyödykkeinä ja poistetaan niihin liittyvän tuottokauden aikana.

Saadut valtionavustukset

Aineellisten hyödykkeiden ostoon liittyvät valtionavustukset vähennetään hyödykkeen hankintahinnasta ja nettohankintameno aktivoidaan taseeseen. Muut valtionavustukset kirjataan systemaattisesti tulona jaksoille, joilla niitä vastaava kulu syntyy.

Päästöoikeudet ja päästökauppa

Konserni on osallisena Euroopan unionin päästökaupassa, jossa sille on allokoitu tietty määrä hiilidioksidipäästöoikeuksia tietylle ajanjaksolle. Päästöoikeudet lisäävät konsernin aineettomien hyödykkeiden ja valtionavustuksien määrää sekä velvoittavat konsernin luovuttamaan toteutusjaksolla toteutuneita päästöjä vastaavan päästöoikeusmäärän. Päästöoikeudet on kirjattu aineettomiin hyödykkeisiin konsernin saadessa ne haltuunsa, ja niiden arvostus perustuu tuon päivän käypään arvoon (tason 1). Jos päästöoikeuksien markkina-arvo laskee merkittävästi niiden kirjanpitoarvon alle ja lasku katsotaan pysyväksi, arvonalentuminen kirjataan oikeuksista, joita konserni ei aio käyttää sisäisesti. Varaus päästöoikeuksien palautusvelvoitteen täyttämiseksi perustuu toteutuneisiin päästöihin, ja palautusvelvoitteen täyttämiseen käytetään saatuja päästöoikeuksia kirjanpitoarvolla laskettuna. Mahdolliset yli menevät päästöt arvostetaan aikajakson lopun markkinahinnalla.

Toteutuneet päästöt kirjataan kuluiksi tuloslaskelmaan materiaaleihin ja palveluihin allokaatiopäivän käyvällä arvolla. Markkinoilta ostetut päästöoikeudet kirjataan hankintahintaan. Vastaavasti liiketoiminnan muihin tuottoihin kirjataan vastaavan kokoinen hyvitys, jonka johdosta allokoitujen päästöjen vaikutus eliminoituu. Täten tuloslaskelmaan ei synny ilmaisjaossa allokoitujen päästöoikeuksien osalta tulosvaikutusta, mikäli toteutuneet päästöt ovat ilmaisjaossa saatujen päästöoikeuksien suuruiset. Mahdollinen tulosvaikutus syntyy ainoastaan allokaation ylittävien päästöjen vuoksi tehdyistä lisäostoista, ylijäämäoikeuksien myynnistä, toteutuneiden päästöjen ollessa ilmaisjaossa saatuja päästöoikeuksia pienemmät tai sellaisten oikeuksien arvonalentumisesta, joita ei tarvita sisäiseen käyttöön.

Vihreät sertifikaatit

Konserni on osallisena vihreän energian tuotanto- ohjelmassa, jossa tietyille Ruotsissa, Belgiassa ja Puolassa toimiville tehtaille myönnetään vihreitä sertifikaatteja perustuen tuotettuihin megawattitunteihin uusiutuvaa energiaa. Vihreät sertifikaatit määritetään tuotetun uusiutuvan energian mukaisesti. Sertifikaateilla voidaan käydä kauppaa erillään tuotetusta energiasta. Useat maat käyttävät vihreitä sertifikaatteja tarkoituksenaan tukea vihreän sähkön tuotantoa lähemmäksi markkinatalouden toimintatapoja mieluummin kuin käyttää byrokraattisempia investointitukia tai syöttötariffeja. Sertifikaatit myönnetään useimmiten ilman veloitusta ja niitä voidaan kaupata paikallisesti markkinoilla ja näin kompensoida osaa sähkön tuotantokustannuksista. Vihreitä sertifikaatteja kaupataan usein energian jakelijoille, joilla on velvollisuus ostaa tietty määrä hankkimastaan energiasta uusituvista energialähteistä. Vihreät sertifikaatit todistavat energian olevan tuotettu uusiutuvilla energialähteillä.

Vihreät sertifikaatit arvostetaan taseessa myöntämispäivän markkinahintaan. Vihreät sertifikaatit kirjataan taseen ennakkomaksuihin ja siirtosaamisiin. Vastaava velka kirjataan taseen siirtovelkoihin. Näin ollen markkinahinnan muutoksella ei ole tulosvaikutusta. Tulosvaikutus kirjataan ainoastaan sertifikaatin myynnin yhteydessä.

Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Liiketoiminnan muut tuotot		
Päästöoikeudet	32	13
Vihreiden sertifikaattien myynti	32	18
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myyntivoitot	4	4
Noteeraamattomien osakkeiden osingot ja myyntivoitot	0	3
Vakuutuskorvaukset	4	25
Vuokrat ja muut ¹	14	76
Saadut valtionavustukset	6	8
Yhteensä	92	147
Liiketoiminnan muut kulut		
Maksetut vuokrat	96	98
Tutkimus ja kehitys	104	85
Luottotappiot, netotettuina peruutuksilla	8	-7
Kertyneiden muuntoerojen tuloutus	28	0
Materiaalit ja palvelut		
Päästöoikeuksien käyttö ja myyntitappiot	23	10

¹1.1.2018 alkaen aiemmin liiketoiminnan muissa tuotoissa esitetty kuljetusten ja rahdin sekä metsänhoitopalveluiden myynti Suomessa esitetään nyt liikevaihtona. Kuljetuskapasiteetin ylijäämän myynti vuonna 2018 oli 51 (66) milj. euroa. Aiempia kausia ei ole oikaistu erien vähäisen koon vuoksi.

Konserni kirjasi liiketoiminnan muihin tuottoihin 32 (13) milj. euroa päästöoikeuksista. Materiaaleihin ja palveluihin kirjattiin 23 (10) milj. euron kulu, joka liittyy tuotannon hiilidioksidipäästöjen kustannukseen. Myydyistä päästöoikeuksista saadut tulot olivat yhteensä 8 (3) milj. euroa, ja konsernin hallussa tilikauden lopussa olleiden ylijäämäoikeuksien arvo oli 3 (2) milj. euroa.

Konserni saa lisäksi tuottoa Belgian uusiutuvasta energiantuotannosta. Energia tuotetaan biomassalla, joka oikeuttaa vihreisiin sertifikaatteihin, jotka myydään eteenpäin sähkönjakelijoille, jotta ne täyttäsivät uusiutuvilla energianlähteillä tuotetulle energialle asetetut kiintiöt. Vihreiden sertifikaattien myynnistä saadut tulot olivat yhteensä 32 (18) milj. euroa.

Tilintarkastajan palkkiot ja palvelut

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Tilintarkastuspalkkiot	4	4
Palkkiot oheispalveluista	0	0
Palkkiot veropalveluista	0	0
Muut palkkiot	1	1
Yhteensä	5	5

Vuonna 2018 PwC valittiin konsernin päävastuulliseksi tilintarkastajaksi. Konsernin tilintarkastus- ja neuvontapalkkiot olivat 5 (5) milj. euroa, joka maksettiin päävastuulliselle tilintarkastajalle PwC:lle. Tilintarkastuspalkkiot liittyvät tilinpäätöksen lakisääteiseen tilintarkastukseen tai siihen

läheisesti liittyviin tavanomaisiin palveluihin. Palkkiot tilintarkastuksen oheispalveluista aiheutuvat sellaisista palveluista, jotka liittyvät tilintarkastukseen ja joilla pyritään varmentamaan tilinpäätöksen oikeellisuutta.

Liite 6. Henkilöstökulut

Henkilöstökulut

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Palkat ja palkkiot	1 000	999
Eläkkeet (ks. alla)	170	166
Osakeperusteiset maksut (liite 21)	7	10
Osakekannustinohjelmien suojausinstrumentit	0	-2
Muut pakolliset henkilöstökulut	134	136
Muut vapaaehtoiset henkilöstökulut	19	22
Yhteensä	1 330	1 331

Eläkkeet

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Etuuspohjaiset järjestelyt	10	13
Maksupohjaiset järjestelyt	160	153
Yhteensä	170	166

Keskimääräinen henkilöstömäärä vuonna 2018 oli 26 067 (26 206). Eläkekulut on eritelty tarkemmin liitteessä 20 (Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet).

Vuonna 2018 osakeperusteisista optio-ohjelmista kirjattu kulu oli 7 (10) milj. euroa. Osakeperusteisten maksujen kustannukset netotettuina suojauksilla (Total Return Swaps) olivat vuonna 2018 7 (8) milj. euroa. Konserni kirjasi suojausinstrumenteista 0 (2) milj. euron tulon.

Osakeperusteiset maksut koostuvat osakekannustimista ja niihin liittyvistä suojausinstrumenteista, ja niitä on käsitelty tarkemmin liitteessä 21 (Henkilöstön palkitsemisjärjestelmät).

Johtoryhmän ja hallituksen palkkiot on esitetty liitteessä 7 (Hallituksen ja johdon palkkiot).

Liite 7. Hallituksen ja johdon palkkiot

Hallituksen ja valio- ja toimikuntien palkkiot

	31.12. päättyvä tilikausi				Jäsenyydet valiokunnissa
	2018	2017	Yhteensä	Yhteensä	
Tuhatta euroa (ennen veroja)	Rahana maksetut	Osakkeina maksetut	Yhteensä	Yhteensä	
Hallituksen jäsenet 31.12.2018					
Jorma Eloranta, Chairman	130	70	200	194	Palkitseminen, nimitys ^{2,3} , talous ja tarkastus
Hans Stråberg, varapuheenjohtaja	68	41	109	106	Palkitseminen, nimitys ^{2,3}
Anne Brunila	54	29	82	80	Vastuullisuus- ja yritysetiikka
Elisabeth Fleuriot	49	29	78	76	Palkitseminen
Hock Goh	49	29	78	76	Vastuullisuus- ja yritysetiikka
Christiane Kuehne	58	29	86	84	Talous ja tarkastus
Antti Mäkinen	58	29	86	0	Talous ja tarkastus
Richard Nilsson	64	29	93	90	Talous ja tarkastus
Göran Sandberg	49	29	78	76	Vastuullisuus- ja yritysetiikka
Entiset hallituksen jäsenet					
Mikael Mäkinen (28.3.2018 saakka)	0	0	0	84	
Hallituksen palkkiot yhteensä¹	578	313	891	866	

¹ 40 % hallituksen palkkioista vuonna 2018 maksettiin markkinoilta ostettuina Stora Enson R-osakkeina, jotka jakautuivat seuraavasti: puheenjohtaja 4 221 R-osaketta, varapuheenjohtaja 2 484 R-osaketta ja muut jäsenet 1 737 R-osaketta kukin. Konsernilla ei ole hallituksen jäsenten palkkioksi saamien osakkeiden hallussa pitämistä koskevaa virallista ohjeistusta.

² Stora Enson varsinainen yhtiökokous on nimittänyt osakkeenomistajien nimitystoimikunnan toimimaan, kunnes toisin päätetään. Osakkeenomistajien nimitystoimikunnassa on työjärjestyksen mukaisesti neljä jäsentä: hallituksen puheenjohtaja, hallituksen varapuheenjohtaja ja kaksi muuta jäsentä, jotka nimittää vuosittain 31.8. osakasluettelon mukaiset kaksi suurinta osakkeenomistajaa (kumpikin yhden).

³ Nimitystoimikunnan puheenjohtaja on FAM AB:n nimittämä Marcus Wallenberg. Harri Sailas on Solidium Oy:n nimittämä nimitystoimikunnan jäsen. Jorma Eloranta ja Hans Stråberg valittiin toimikuntaan hallituksen puheenjohtajana ja varapuheenjohtajana.

Stora Enson varsinainen yhtiökokous on nimittänyt osakkeenomistajien nimitystoimikunnan toimimaan, kunnes toisin päätetään, ja valmistelemaan vuosittain yhtiökokoukselle ehdotuksia, jotka liittyvät hallituksen jäsenten lukumäärään, hallituksen puheenjohtajaan, varapuheenjohtajaan ja jäseniin, hallituksen puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenten palkitsemiseen ja hallituksen valiokuntien puheenjohtajien ja jäsenten palkitsemiseen.

Hallituksen osakeomistukset 31.12.2018

	Osakkeiden määrä ¹	
	A	R
Hallituksen jäsenet 31.12.2018		
Jorma Eloranta, puheenjohtaja	1 150	18 381
Hans Stråberg, varapuheenjohtaja		37 490
Anne Brunila		20 121
Elisabeth Fleuriot		21 151
Hock Goh		25 904
Christiane Kuehne		5 712
Antti Mäkinen		2 137
Richard Nilsson		18 254
Göran Sandberg		4 212
Osakkeiden määrä yhteensä	1 150	153 362

¹ Hallituksen jäsenten lähipiireillä ei ole Stora Enson osakkeita.

Myös seuraava henkilö toimi hallituksen jäsenenä 2018

	Osakkeiden määrä hallituksen jäsenyyden päättyessä	Hallituksen jäsenyyden päättymispäivä
Mikael Mäkinen	31 060	28.3.2018

Johtoryhmän palkat, palkkiot ja omistukset

Seuraavassa taulukossa ovat mukana johtokunnan jäsenille vuoden aikana maksetut palkat ja palkkiot sekä tilikaudella ansaitut osakekannustimet. Yhtiö suosittelee ja odottaa, että toimitusjohtaja ja johtoryhmän jäsenet omistavat Stora Enson osakkeita ainakin yhden perusvuosipalkan arvoa vastaavan määrän. Siksi on suositeltavaa, että palkkiona saatuja osakkeita ei myydä, ennen kuin tämä taso on saavutettu.

Johtoryhmän palkkiot vuonna 2018 olivat yhteensä 12,2 (11,1) milj. euroa. Johtokunnan jäsenten kokonaismäärä oli 12 (12) vuoden 2018 lopussa.

Henkilökohtaisten eläkejärjestelyjensä mukaisesti johtoryhmän jäsenten on mahdollista jäädä eläkkeelle 65 vuoden iässä. Eläkkeet ovat jäsenten kotimaiden lainsäädännön mukaisia. Johtoryhmän jäsenillä on kuuden kuukauden irtisanomisaika. Irtisanomiskorvaus on vuoden palkka, jos irtisanojana on yhtiö.

Palkitsemisvaliokunta tarkasti ja vahvisti vuoden 2017 lyhyen aikavälin kannustinjärjestelmiin ja vuosien 2015-2017 pitkän aikavälin kannustinjärjestelmiin liittyvät taloudellisten tavoitteiden tulokset helmikuussa pidetyssä kokouksessa. Hallitus hyväksyi tulokset helmikuussa.

Liitteessä 21 (Henkilöstön palkitsemisjärjestelmät) on tarkempia tietoja Stora Enson johdon ja työntekijöiden kannustinohjelmista ja optiojärjestelmistä.

Johtoryhmän palkkiot

31.12. päättyvä tilikausi

Tuhatta euroa	2018			2017		
	Toimitusjohtaja	Muut ¹	Johtoryhmä yhteensä	Toimitusjohtaja	Muut	Johtoryhmä yhteensä
Palkitseminen						
Vuosipalkka	905	3 589	4 494	913	3 583	4 496
Asumiskulut (toteutuneet)	0	22	22	0	70	70
Muut etuudet	20	385	405	20	610	630
Irtisanomiskorvaus	0	0	0	0	531	531
Lyhyen aikavälin kannustinjärjestelmät	611	1 089	1 700	532	643	1 175
Pitkän aikavälin kannustinjärjestelmät ¹	845	2 431	3 276	549	1 403	1 952
	2 381	7 516	9 897	2 014	6 840	8 854
Eläkekulut						
Lakisääteiset eläkejärjestelyt	66	1 296	1 362	69	1 029	1 098
Vapaaehtoiset eläkejärjestelyt ²	478	447	925	555	544	1 099
	544	1 743	2 287	624	1 573	2 197
Palkat ja palkkiot yhteensä	2 925	9 259	12 184	2 638	8 413	11 051

¹ Vuoden 2018 määrät liittyvät vuonna 2015 alkaneeseen ja vuoden 2017 lopussa päättyneeseen ansaintaohjelmaan. Vuoden 2017 määrät liittyvät vuonna 2014 alkaneeseen ja vuoden 2016 lopussa päättyneeseen ansaintaohjelmaan.

² Toimitusjohtaja kuuluu ruotsalaiseen johtajien eläkejärjestelmään, jossa kaikkien osallistujien eläkekertymät ovat rahastoimattomia. Eläkevastuu on laskettu ja vakuutettu Ruotsin lainsäädännön mukaisesti. Kattamaton eläkevastuu on suuruudeltaan 2 483 000 euroa.

Johtoryhmän jäsenet (pl. toimitusjohtaja)

Johdon lyhyen aikavälin kannustinjärjestelmät

Vuonna 2018 johtoryhmän jäsenillä oli lyhyen aikavälin kannustinjärjestelmiä, joiden suuruus oli enintään 50 % tai 60 % heidän kiinteästä vuosipalkastaan. Kannustinpalkkiot maksetaan seuraavalla tilikaudella. Vuoden 2017-2018 lyhyen aikavälin kannustinjärjestelmän tuotosta 70 % perustui taloudellisiin tavoitteisiin ja 30 % henkilökohtaisiin tavoitteisiin.

Johdon pitkän aikavälin kannustinjärjestelmät

Vuodesta 2014 alkaen johdon pitkän aikavälin kannustinohjelmilla on kolmen vuoden tulostavoite, ja erät lunastetaan kerralla kolmen vuoden jälkeen ja ansaittavien osakkeiden määrä on enintään 100 % suurimmasta mahdollisesta osakekannustimien määrästä. Kolme neljäsosaa (75 %) vuoden 2015-2017 ohjelmassa ansaittavista osakkeista on tulosperusteisia ja ansaitaan hallituksen palkitsemisvaliokunnan ehdottamien ja hallituksen hyväksymien tuloskriteerien perusteella. Yksi neljäsosa (25 %) vuoden 2015-2017 ohjelmassa ansaittavista osakkeista on rajoitettuja osakkeita ja henkilö on niihin oikeutettu, mikäli työsuhte jatkuu maksupäivänä.

Vuoden 2018 pitkän aikavälin kannustinohjelma muutettiin tulosperusteisiksi osakkeiksi vain johtoryhmän jäsenille.

Johtoryhmän jäsenet, jotka olivat johtoryhmässä vuoden lopussa, voivat saada vuoden 2018 tulosperusteisen osakeohjelman yhteydessä arvoltaan 211 410 osaketta vastaavan määrän ennen verotusta olettaen, että kolmivuotisen ohjelman (2018-2020) enimmäismäärään oikeuttavat tavoitteet saavutetaan. Siirrettyjen osakkeiden toteutunut kokonaismäärä tulee olemaan kuitenkin pienempi, sillä verovelvollisuutta vastaava osuus osakkeista pidätetään tuloverotusta varten.

Työsuorituksen käypä arvo, joka on saatu osakeperusteisen korvauksen vastineena, kirjataan maksutavan mukaisesti joko käteisvaroina tai osakeperusteisesti maksettavana, kuten liitteessä 21 on kuvattu. Osakeperusteisesti maksettavan arvon osalta on mahdollista, että toteutuneet kassavaikutteiset kulut eivät vastaa kirjanpidollisia kuluja, koska osakkeen hintaa ei päivitetä osakkeiden lunastushetkellä. Johtoryhmän palkkiot -taulukossa olevat luvut koskevat henkilöitä, jotka ovat kuuluneet johtoryhmään kannustimien maksupäivänä.

Vuoden aikana vuoden 2015 ohjelman erä lunastettiin kerralla kolmen vuoden jälkeen, riippuen Taloudellisesta lisäarvosta (EVA) Stora Enso Oyj:lle. Johtoryhmän jäsenille (johtoryhmän jäsenet maksupäivänä) maksettiin osakkeina aiempien rajoitettujen ja tulosperusteisten osakeohjelmien yhteydessä yhteensä 168 179 osaketta, joiden käteisarvo ennen verotusta täsmäytyspäivänä 1.3.2018 oli 2 451 209 euroa laskettuna täsmäytyspäivän osakekurssilla 14,58 euroa.

Toimitusjohtaja - Karl-Henrik Sundström

Toimitusjohtaja tuli Stora Enson palvelukseen 1.8.2012 ja aloitti työnsä toimitusjohtajana 1.8.2014. Toimitusjohtajalla on kuuden kuukauden irtisanomisaika. Irtisanomiskorvaus on vuoden palkka, jos irtisanojana on yhtiö, mutta sopimukseen ei sisälly yhtiön hallinnassa tapahtuvista muutoksista aiheutuvia maksuja. Etuuksiin kuuluu eläkejärjestely. Toimitusjohtajan eläkejärjestely koostuu Ruotsissa sovitusta työsopimusehtoisesta eläkejärjestelystä (ITP2) sekä maksupohjaisesta järjestelystä. Maksusuoritus maksupohjaiseen järjestelyyn on 23 %, kun ansiotulojen perusosa (Income Base Amount, IBA; vuonna 2018 yksi IBA oli 62 500 Ruotsin kruunua) on välillä 20-30. Kun IBA on yli 30, maksusuoritus on 35 % sen palkan osalta, jota toimitusjohtaja sai ennen toimitusjohtajaksi siirtymistään, ja 39 % siitä palkankorotuksen määrästä, jonka toimitusjohtaja saa siirtyessään toimitusjohtajaksi. Toimitusjohtajan eläkeikä on 65 vuotta.

Toimitusjohtajan lyhyen aikavälin kannustinjärjestelmä

Vuonna 2018 toimitusjohtaja on oikeutettu hallituksen vuosittain vahvistamaan lyhyen aikavälin kannustinjärjestelmään, joka on enintään 75 % kiinteästä vuosipalkasta. Vuosien 2017 ja 2018 lyhyen aikavälin kannustinjärjestelmän tuotosta 70 % perustui taloudellisiin tavoitteisiin ja 30 % henkilökohtaisiin tavoitteisiin.

Toimitusjohtajan pitkän aikavälin kannustinjärjestelmät

Toimitusjohtaja on osallisena vuosien 2016, 2017 ja 2018 pitkän aikavälin kannustinjärjestelmissä. Ohjelmilla on kolmen vuoden tulostavoite, ja erät lunastetaan kerralla kolmen vuoden jälkeen. Kolme neljäsosaa (75 %) vuoden 2016-2017 ohjelmassa ansaittavista osakkeista on tulosperusteisia ja ansaitaan hallituksen palkitsemisvaliokunnan ehdottamien ja hallituksen hyväksymien tuloskriteerien perusteella. Yksi neljäsosa (25 %) optioista on rajoitettuja osakkeita ja henkilö on niihin oikeutettu, mikäli työsuhde on voimassa oikeuden lunastuspäivänä. Vuoden 2018 ohjelmassa toimitusjohtajalle myönnettiin kaikki (100 %) ansaittavista tulosperusteisista osakkeista.

Toimitusjohtaja voi saada vuoden 2018 pitkän aikavälin kannustinjärjestelmän yhteydessä enimmillään arvoltaan 65 762 osaketta vastaavan määrän ennen veroja. Myöntämisarvo 958 481 euroa perustuu myöntämispäivän osakekurssiin ja siihen oletukseen, että kolmevuotisen ohjelman enimmäismäärään oikeuttavat tavoitteet saavutetaan. Vuoden aikana vuoden 2015 ohjelman erä lunastettiin kerralla kolmen vuoden jälkeen, riippuen Taloudellisesta lisäarvosta (EVA) Stora Enso Oyj:lle. Osakkeiden toteutunut kokonaismäärä oli yhteensä 59 522 osaketta, joiden käteisarvo täsmäytyspäivänä 1.3.2018 oli 867 533 euroa ennen veroja täsmäytyspäivän 14,58 euron kurssilla. Siirrettyjen osakkeiden toteutunut kokonaismäärä oli kuitenkin pienempi, sillä verovelvollisuutta vastaava osuus osakkeista pidätettiin tuloverotusta varten.

Johtoryhmän osakkeet

Johtoryhmän jäsenet tilikauden lopussa	R-osakkeet ¹	Mahdolliset tulosperusteiset osakekannustimet 2018-2020 ²	Mahdolliset rajoitetut osakekannustimet 2018-2020 ²
Johanna Hagelberg	11 258	45 339	9 899
Kati ter Horst	30 318	71 660	15 763
Malin Bendz	17 422	33 686	6 289
Ulrika Lilja	21 534	39 681	8 693
Annica Bresky	0	49 401	8 397
Per Lyrvall ³	53 245	57 330	12 601
Markus Mannström	32 350	40 803	7 057
Noel Morrin	26 588	48 665	11 095
Gilles van Nieuwenhuyzen	11 308	77 367	17 145
Seppo Parvi	25 585	57 429	12 497
Karl-Henrik Sundström ⁴	143 505	185 912	40 050
Jari Suominen	31 553	54 349	11 995
Yhteensä⁵	404 666	761 622	161 481

¹ Johtoryhmän jäsenillä ei ollut A-osakkeita.

² Johtoryhmälle tässä merkityt osakkeet on esitetty ennen veroja..

³ Lisäksi osakkeita 1 257 lähipiirin kautta (puoliso).

⁴ Osakkeista 41 700 on lähipiirin (Alma Patria AB) omistamia.

⁵ Yhtiö suosittelee ja odottaa, että johtoryhmän jäsenet omistavat Stora Enson osakkeita ainakin yhden perusvuosipalkan arvoa vastaavan määrän. Siksi on suositeltavaa, että palkkiona saatuja osakkeita ei myydä, ennen kuin tämä taso on saavutettu.

Liite 8. Rahoituserät

Laadintaperiaatteet

Nettorahoituserät muodostuvat nettokorkokuluista, kurssieroista sekä muista rahoitustuotoista ja -kuluista jotka aiheutuvat lähinnä korollisista varoista ja veloista.

Rahoitustuotot ja -kulut

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Rahoituserät tuloslaskelmassa		
Rahoitustuotot	27	38
Rahoituskulut	-207	-200
Yhteensä	-180	-162
Jaottelu		
Korkokulut		
Korkokulut jaksotettuun hankintamenoön arvostettavista lainoista	-126	-140
Nettokorot käypään arvoon laajan tuloksen kautta arvostettavista korkojohdannaisista	-6	-2
Rahoitusleasingsopimusten korkokulut	-1	-1
Korkotuotot jaksotettuun hankintamenoön arvostettavista lainoista ja saamisista	4	3
Nettokorko etuusperusteisten järjestelyiden vastuista	-6	-6
Kurssierot		
Valuuttajohdannaiset	22	24
Korolliset lainat ja talletukset	-55	10
Muut rahoitustuotot	1	1
Muut rahoituskulut		
Joukkovelkakirjalainojen takaisinostot	0	-29
Rahoitusmaksut	-10	-22
Käyvän arvostuksen tappiot	-3	0
Yhteensä	-180	-162

Johdannaisinstrumenttien tuotot ja kulut esitetään liitteessä 27 (Johdannaiset).

Vuonna 2018 korollisten lainojen nettokorkokulut laskivat alhaisemmasta keskimääräisestä bruttovelan tasosta ja alhaisemmista kulujaksotuksista johtuen. Aktivoituja vieraan pääoman kustannuksia ei ollut vuonna 2018 eikä 2017. Taseeseen osana pitkäaikaista velkaa aktivoitavat pitkäaikaisten velkakirjojen liikkeeseenlaskukustannukset olivat 14 (17) milj. euroa. Vuoden aikana efektiivisen koron menetelmällä tuloslaskelmaan kirjatut korot olivat 5 (7) milj. euroa.

Edellisessä taulukossa valuuttajohdannaisista esitetyt kurssivoitot ja -tappiot liittyvät pääasiassa instrumentteihin, jotka arvostetaan tuloslaskelman kautta käypään arvoon, sillä ne eivät täytä suojauslaskennan soveltamisen ehtoja.

Vuonna 2017 konserni kirjasi 29 milj. euron nettorahoituskulun joukkovelkakirjalainojen takaisinostoista, joiden vaikutus on esitetty edellä olevassa taulukossa muissa rahoituskuluissa.

Konserni kirjasi lisäksi rahoitusmaksuihin 10 milj. euron nettorahoituskulun, joka liittyi lainan takaisinmaksuun etuajassa vuonna 2017. Kauppoja on eritelty tarkemmin liitteessä 26 (Velat).

Rahoitusmaksuihin yllä olevassa taulukossa kirjattu nettokulu liittyy pääasiassa käyttämättömiin luottolimiitteihin, takauksiin ja luottoluokituslaitoksiin liittyviin rahoitusmaksuihin.

Liite 9. Tuloverot

Laadintaperiaatteet

Konsernin verot sisältävät konserniyritysten verot, jotka perustuvat tilikauden verotettavaan tulokseen, sekä aikaisempien tilikausien verot ja laskennallisten verojen muutokset.

Laskennalliset verot lasketaan taselähtöisen velkamenetelmän mukaan, jolloin kaikista omaisuuserien ja velkojen kirjanpito- ja verotusarvojen väliaikaisista eroista lasketaan nettovaikutus kulloinkin voimassa olevia tai voimaan tulevia verokantoja käyttäen. Laskennallisia veroja ei kirjata liiketoimintojen yhdistämisestä syntyvästä alkuperäisestä liikearvosta eikä omaisuuserän tai velkojen alkuperäisestä kirjaamisesta, kun kyseessä ei ole liiketoimintojen yhdistäminen eikä liiketapahtuma toteutumisaikanaan vaikuta kirjanpidon tulokseen tai verotettavaan tulokseen. Laskennalliset verosaamiset pienentävät verotettavasta tulosta maksettavia tuloveroja tulevina vuosina. Laskennallisia verosaamia kirjataan vain siinä määrin kuin on todennäköistä, että niitä voidaan hyödyntää tulevien tilikausien verotettavaa tuloa vastaan, riippumatta siitä, muodostuvatko verosaamiset jaksotuseroista vai verotappioista.

Verokulu

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Välittömät verot	-166	-123
Laskennalliset verot	-55	-5
Verot yhteensä	-221	-128

Tuloverojen täsmäytys paikallisiin verokantoihin

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Tulos ennen veroja	1210	742
Verot kunkin maan verokannan mukaan ¹	-247	-147
Vähennyskelvottomat kulut ja verovapaat tulot ²	13	6
Laskennallisten verosaamisten arvostus	-17	-22
Verot aiemmilta tilikausilta	-23	-6
Muutokset verokannoissa ja verolaeissa	9	5
Liikearvon arvonalentuminen	0	0
Osakkuus- ja yhteisyritysten tulos	39	18
Muut ³	3	18
Verot yhteensä	-221	-128
Efekttiivinen verokanta	18,3 %	17,3 %
Lakisääteinen verokanta (yhdistetty)	20,4 %	19,8 %

¹ Sisältää 21 milj. euron vaikutuksen maista, joissa on määräaikainen verovapaus, sekä veroeduista vuonna 2018, ja 9 milj. euron määräaikaisen verovapauden ja muiden veroetujen vaikutuksen vuonna 2017.

² 26 milj. euron vähennyskelvottomien kulujen veroarvo on netotettu 39 milj. euron verovapaata tuloa vastaan vuonna 2018, ja 17 milj. euron vähennyskelvottomien kulujen veroarvo on netotettu 23 milj. euron verovapaata tuloa vastaan vuonna 2017.

³ Vuoden 2017 luku sisältää 19 miljoonaa euroa jakamattomista voittovaroista kirjattujen laskennallisten verovelkojen purkamisesta, koska osingonjako ei ole todennäköistä lähitulevaisuudessa.

Lakisääteinen verokanta edustaa Stora Enson toimintamaiden lakisääteisten verokantojen painotettua keskiarvoa.

Muutos laskennallisissa veroissa vuonna 2018

Milj. euroa	Arvo 1.1.2018	Tuloslaskel ma	Muut laajan tuloksen erät	Yritysosot/ myynnit	Muuntoerot	Arvo 31.12.2018
Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet	-163	-14	0	0	2	-175
Rahoitusinstrumen tit	-7	0	6	0	0	-1
Verottamattomat varaukset	-15	-6	0	0	2	-19
Eläke- ja muut varaukset	46	13	4	0	-1	62
Vahvistetut verotappiot ja verohyvitykset	127	-39	0	1	1	90
Muut laskennalliset verot	0	-6	0	0	1	-5
Yhteensä	-12	-52	10	1	5	-48
Oman pääoman suojaus (kertyneet muuntoerot)		-3	3			
Laskennallisten verojen muutos	-12	-55	13	1	5	-48
Verosaamiset ¹	154					120
Verovelat ¹	-166					-168

¹⁾ Laskennalliset verosaamiset ja -velat on tasattu IAS 12:n mukaisesti.

Muutos laskennallisissa veroissa vuonna 2017

Milj. euroa	Arvo 1.1.2017	Tuloslas- kelma	Muut laajan tuloksen erät	Yritysosotot/ myynnit	Muuntoerot	Arvo 31.12.2017
Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet	-176	12	0	0	1	-163
Rahoitusinstrumen- tit	-5	0	-2	0	0	-7
Verottamattomat varaukset	-30	13	0	0	2	-15
Eläke- ja muut varaukset	46	10	-10	0	0	46
Vahvistetut verotappiot ja verohyvitykset	193	-64	0	0	-2	127
Muut laskennalliset verot	-17	16	0	0	1	0
Yhteensä	11	-13	-12	0	2	-12
Oman pääoman suojaus (kertyneet muuntoerot)		8	-8	0	0	0
Laskennallisten verojen muutos	11	-5	-20	0	2	-12
Verosaamiset ¹	214					154
Verovelat ¹	-203					-166

¹ Laskennalliset verosaamiset ja -velat on tasattu IAS 12:n mukaisesti.

Laskennallisia verosaamisia kirjataan vain siinä määrin kuin konsernin arvioiden mukaan on todennäköistä, että niitä voidaan hyödyntää tulevien tilikausien verotettavaa tuloa vastaan.

Verotappiot

Milj. euroa	31.12.					
	Vahvistetut verotappiot		Kirjatut veroarvot		Kirjaamattomat veroarvot	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Vanhenee viiden vuoden kuluessa	703	856	71	118	58	47
Vanhenee viiden vuoden jälkeen	131	104	5	3	27	22
Ei vanhene	1 030	1 059	13	6	202	234
Yhteensä	1 864	2 019	89	127	287	303

Verotappioista 332 (573) milj. euroa kohdistuu Suomeen.

Kirjaamattomat laskennalliset verosaamiset vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista olivat 39 (51) milj. euroa. Näille eroille ei ole erääntymispäivää. Veronalaiset väliaikaiset erot, jotka liittyvät sijoituksiin tytäryhtiöissä, sivuliikkeissä ja osakkuusyriyksissä sekä osuuksiin yhteisyriyksissä ja joiden laskennallisia verovelkoja ei ole kirjattu, olivat yhteensä 224 (214) milj. euroa.

Liite 10. Poistot ja arvonalentumiset

Laadintaperiaatteet

Poistot ja arvonalentumiset

Poistot aloitetaan kun omaisuuserä tarkoituksensa mukaisessa paikassa ja toimintavalmiudessa. Poistot lopetetaan, kun omaisuuserästä luovutaan tai kun se luokitellaan myytävänä olevaksi IFRS 5:n mukaisesti. Poistoja ei lopeteta, mikäli omaisuuserälle ei väliaikaisesti ole käyttöä. Aineellisten ja aineettomien omaisuuserien hankintameno kirjataan kuluksi tasapoistoin taloudellisena käyttöaikanaan. Omaisuuserien taloudelliset käyttöajat tarkistetaan periodeittain. Mikäli omaisuuserästä luovutaan, kirjanpitoarvon ylittävä kauppahinnan osa kirjataan poistotiliä vähentäen alkuperäiseen hankintamenuon saakka. Ainoastaan alkuperäisen hankintamenuon ylittävä kauppahinnan osa kirjataan liiketoiminnan muihin tuottoihin (Liite 5). Luovuttaessa omaisuuserästä alle kirjanpitoarvon, myyntitappio kirjataan arvonalennuksena kuluksi sille kaudelle, jolla sitova myyntisopimus allekirjoitetaan.

Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden kirjanpitoarvo arvioidaan jokaisena tilinpäätöspäivänä mahdollisen arvonalentumisen tunnistamiseksi. Liikearvoa testataan vuosittain. Jos arvonalentumiseen viittaavia tekijöitä ilmenee, arvioidaan omaisuuserän kerrytettävissä olevaksi rahamääräksi käypä arvo vähennettynä myyntikuluilla tai sitä korkeampi käyttöarvo. Arvonalentuminen kirjataan, jos kirjanpitoarvo ylittää kerrytettävissä olevan rahamäärän.

Aikaisemmin tehty arvonalentumiskirjaus aineellisista hyödykkeistä perutaan, jos kerrytettävissä olevan rahamäärän määrittämiseen käytetyissä arvioissa on tapahtunut muutos. Arvonalentumiskirjauksen peruuttaminen ei kuitenkaan saa johtaa korkeampaan kirjanpitoarvoon kuin taseessa olisi ollut, jos arvonalentumista ei olisi aikaisempina vuosina kirjattu. Liikearvosta tehtyä arvonalentumista ei kuitenkaan peruta.

Aineettomille ja aineellisille hyödykkeille tehdään arvonalentumistestejä rahavirtaa tuottavan yksikön tasolla, kun taas liikearvon yhteydessä arvonalentumistestit tehdään rahavirtaa tuottavissa yksiköissä tai yksiköiden ryhmässä matalimmalla tasolla, jolla ryhmän liikearvoa seurataan konsernin sisäisessä johtamisessa.

Poistot ja arvonalentumiset

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Poistot		
Aineettomat hyödykkeet	23	18
Rakennukset ja rakennelmat	78	82
Koneet ja kalusto	368	382
Muut aineelliset hyödykkeet	10	11
Yhteensä	479	493
Arvonalentumiset ja myyntivoitot/-tappiot		
Liikearvo	0	0
Aineettomat hyödykkeet	0	11
Maa-alueet	0	5
Rakennukset ja rakennelmat	0	0
Koneet ja kalusto	1	7
Muut aineelliset hyödykkeet	0	4
Voitot aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myynnistä	-4	-2
Tappiot aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myynnistä	4	3
Yhteensä	1	28
Arvonalentumisen peruutus		
Aineettomat hyödykkeet	0	-3
Rakennukset ja rakennelmat	0	0
Koneet ja kalusto	0	-3
Yhteensä	0	-6
Poistot ja arvonalentumiset	479	515

Poistot

Kirjatut poistot olivat 479 milj. euroa eli 14 milj. euroa pienemmät kuin vuonna 2017. Poistot ja arvonalentumiset on eritelty divisioonittain liitteessä 3 (Tiedot segmenteittäin).

Myyntivoitot ja -tappiot

Vuonna 2017 ja 2018 ei syntynyt merkittäviä aineellisten tai aineettomien hyödykkeiden myyntivoittoja tai -tappioita.

Arvonalentumistestaus

Rahavirtaa tuottavien yksiköiden arvostus perustuu käyttöarvon laskentaan, jossa käytetään hallituksen ja ylemmän johdon hyväksymissä budjeteissa olevia rahavirtaennusteita. Veroja edeltävien diskonttokorkojen laskennassa kutakin rahavirtayksikköä varten otetaan huomioon sen maan verotus ja riskiprofiili, missä rahavirta syntyy. Liikearvon arvonalentumistestausta koskevassa taulukossa on eritelty liikearvon arvonalentumistestauksessa käytettävät veroja edeltävät diskonttokorot. Samanlaisia diskonttokorkoja käytetään muiden aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden arvonalentumistestauksessa.

Arvonalentumistesti tehtiin kaikille rahavirtaa tuottaville yksiköille käyttämällä käyttöarvoon (value-in-use) perustuvaa menetelmää seuraavilla pääolettamuksilla:

- arviot myyntihinnoista perustuvat sisäisten ja ulkoisten asiantuntijoiden analyyseihin
- rahavirrat ja diskonttokorot on laskettu reaalityyppisissä

- nykyinen kulurakenne pysyy muuttumattomana
- Liikearvon testauksessa käytettiin neljän vuoden ajanjaksoa, jonka jälkeinen ikuisuusarvo perustuu nollakasvuun. Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden testauksessa ajanjakso oli hyödykkeiden jäljellä oleva taloudellinen vaikutusaika.

Muiden aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden arvonalentumiset

Muiden aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden arvonalentumisia kirjattiin vuonna 2018 yhteensä 1 (27) milj. euroa, joka aiheutui pääasiassa arvonalentumistestauksesta.

Paper-divisioonan rahavirtaa tuottavat yksiköt Newsprint Europe ja Wood Free Uncoated testattiin arvonalentumisen peruutuksen osalta vuonna 2018. Testaus ei johtanut aiempien arvonalentumisten peruutuksiin. Näitä Paper-divisioonan rahavirtaa tuottavia yksiköitä ei testattu käyttöomaisuuden arvonalentumisen tai arvonalentumisen peruutuksen osalta vuonna 2017.

Liikearvon arvonalentumistestaus

Vuonna 2018 ja 2017 liikearvon testaus ei johtanut alaskirjauksiin.

Liikearvoa sisältävät rahavirtaa tuottavat yksiköt ryhmittäin

31.12. päättyvä tilikausi

Milj. euroa	2018					2017				
	Liikearvo vuoden lopussa	Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet vuoden lopussa	Kerrytet-tävissä oleva rahamäärä vuoden lopussa	Arvonalentuminen	Veroja edeltävä diskontt okorko	Liikearvo vuoden lopussa	Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet vuoden lopussa	Kerrytet-tävissä oleva rahamäärä vuoden lopussa	Arvonalentuminen	Veroja edeltävä diskontt o-korko
Packaging Solutions - Europe	19	721	2 726	0	8,2%	19	712	2 117	0	8,8%
Biomaterials - Innovation and Nordic Operations	34	369	2 927	0	6,2%	28	348	1 916	0	6,1%
Wood Products - Central Europe	107	155	1 155	0	5,7%	107	159	937	0	5,4%
Paper - Newsprint and Book Paper	43	238	492	0	5,7%	43	245	528	0	5,4%
Paper - Uncoated Magazine Paper	40	242	477	0	5,7%	40	263	492	0	5,4%
Yhteensä	243	1 725	7 777	0		237	1 727	5 990	0	

Arvon alentumiset ja arvonalentumisten peruutukset segmentteittäin, myyntivoitot ja -tappiot

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Consumer Board	1	0
Packaging Solutions	-1	3
Biomaterials	1	1
Wood Products	0	0
Paper	2	7
Muut	-1	11
Yhteensä (arvon alentuminen/myyntitappio +) / (arvon alennuksen peruutus/myyntivoitto -)	1	22

Käyttöarvon (value-in-use) laskelma on erittäin herkkä diskonttokoron, myyntihintojen ja kustannusten muutoksille. Alla herkkyyksianalyysitaulukossa on yhteenveto siitä, mikä vaikutus 1 %:n muutoksella diskonttokorossa, 1 %:n laskulla myyntihinnoissa ja 1 %:n nousulla kustannuksissa olisi ollut käyttöarvoon niissä konsernin rahavirtaa tuottavissa yksiköissä, jotka sisältävät olennaisimmat liikearvot.

Liikearvon alentumistestauksen herkkyyksianalyysi, vaikutus kerrytettävissä olevaan rahamäärään

Milj. euroa	Wood Products - Central Europe	Paper - Newsprint and Book Paper	Paper - Uncoated Magazine Paper
1 %:n kasvu diskonttokorossa	-216	-61	-77
1 %:n vuotuinen lasku myyntihinnoissa	-150	-129	-91
1 %:n vuotuinen nousu kustannuksissa	-134	-122	-84

Liite 11. Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet

Laadintaperiaatteet

Tietokoneohjelmistojen kehitysmenot

Jos uuden ohjelmiston hankinta- ja kehitysmeno liittyy selvästi määriteltävissä olevaan ja ainutlaatuiseseen tuotteeseen, johon konsernilla on määräysvalta ja josta todennäköisesti saatava hyöty yli vuoden ajalta on suurempi kuin kustannukset, se kirjataan taseeseen aineettomaksi hyödykkeeksi ja poistetaan arvioituna taloudellisena vaikutusaikanaan (3-10 vuotta). Internet-sivujen kustannukset kirjataan kuluksi syntymishetkellä.

Liikearvo

Liikearvo sisältää tulevia taloudellisia hyötyjä omaisuuseristä, joita konserni ei yritystalon yhteydessä voi määrittää ja kirjata erikseen. Liikearvo lasketaan yritystalon hankintamenon ja hankitun yrityksen netto-omaisuuden käyvän arvon erotuksena hankintahetkellä. Liikearvo kohdistetaan arvonalentumistestausta varten niille rahavirtaa tuottaville yksiköille, joiden odotetaan hyötyvän yritystalosta. IFRS 3:n mukaisesti yritystalon hankintameno vastaa luovutettua kauppasummaa, ostetussa yrityksessä olevan määräysvallattomien omistajien osuuden arvoa sekä ostetusta yrityksestä aiemmin omistetun osuuden käypää arvoa. Euroalueen ulkopuolella sijaitsevien yritysten hankinnasta aiheutuva liikearvo käsitellään konsernitilinpäätöksessä kyseisen yrityksen varallisuutena, ja se muutetaan euroiksi tilinpäätöspäivän valuuttakurssilla.

Liikearvosta ei tehdä poistoja, mutta sille tehdään arvonalentumistesti vuosittain tai useammin, jos arvonalentumisesta on viitteitä. Konserniyksikön myynnistä aiheutuvat voitot ja tappiot sisältävät myytyyn yksikköön liittyvän liikearvon määrän.

Osakkuus- ja yhteisyrityksen tai yhteisjärjestelyn ostosta syntyvä liikearvo sisältyy sijoituksen kirjanpitoarvoon, ja sen arvonalentumista arvioidaan kyseisen sijoituksen osana. Yritystalon hankintamenon ylittävä osuus hankitun yrityksen netto-omaisuuden käyvästä arvosta kirjataan uudelleenarvioinnin jälkeen välittömästi tuloslaskelmaan.

Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet on kirjattu taseessa alkuperäiseen hankintamenuun ja ne poistetaan tasapoistoin taloudellisena vaikutusaikanaan. Taloudelliset vaikutusajat vaihtelevat kolmesta kymmeneen vuoteen ja patenttien osalta kahteenkymmeneen vuoteen. Arvonalentumiset on vähennetty tasearvosta. Hankitut aineettomat hyödykkeet kirjataan taseessa erilleen liikearvosta, mikäli ne täyttävät hyödykkeen määritelmän, ovat eriteltävissä tai jos ne syntyvät sopimuksista tai laillisista oikeuksista ja niiden käypä arvo voidaan määrittellä luotettavasti.

Muut yrityskaupan yhteydessä kirjatut aineettomat hyödykkeet kuin liikearvo koostuvat markkinointiin ja asiakkaisiin liittyvistä tai sopimus- ja teknologiapohjaisista aineettomista hyödykkeistä. Tyypillisiä markkinointiin ja asiakkaisiin liittyviä aineettomia hyödykkeitä ovat tuotemerkit, tuote- ja palvelunimet, yhteisömerkit, laadunvarmennusmerkit, asiakaslistat, tilaukset tai tilauskanta, asiakassopimukset sekä niihin liittyvät asiakassuhteet. Sopimus- ja teknologiapohjaiset aineettomat hyödykkeet ovat tyypillisesti lisenssi- ja rojaltilisopimuksia tai patentoituja teknologiaan tai alaan liittyviä salaisuuksia, kuten luottamuksellisia kaavoja, prosesseja tai reseptejä. Asiakassopimusten ja niihin liittyvien asiakassuhteiden käypä arvo määritellään oletettujen asiakkuuksien pysyvyyden ja asiakkuuksien arvioidun kestoajan rahavirtojen mukaan. Tuotemerkkien arvo määritellään diskontatun rahavirran analyysillä käyttämällä rojaltilimetodia.

Aineelliset hyödykkeet

Konserniyritysten aineelliset hyödykkeet on arvostettu taseessa alkuperäiseen hankintamenuun lisättyinä tarvittaessa hyödykkeen käytöstä poistamisesta tulevaisuudessa toteutuvilla kuluilla. Uuden tytäryhtiön oston yhteydessä tulevat aineelliset hyödykkeet arvostetaan käypään arvoonsa ostopäivänä. Poistot lasketaan tasapoistomenetelmällä ja oikaistaan mahdollisilla arvonalentumisilla tai myyntikuluilla. Tasearvo edustaa hankintamenua vähennettynä saaduilla tuilla ja avustuksilla sekä kertyneillä poistoilla ja

arvonalentumisilla. Rakennusaikaiset korot pitkäaikaista rakennusaikaa edellyttävistä hankkeista aktivoidaan aineellisiin hyödykkeisiin osaksi hankintamenoa rakennusajalta, kun vaatimukset on täytetty.

Maa- ja vesialueista ei tehdä poistoja, koska niillä ei katsota olevan taloudellista pitoaikaa. Muiden aineellisten hyödykkeiden ryhmien poistot perustuvat seuraaviin odotettuihin taloudellisiin vaikutusaikoihin:

Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden ryhmät	Poistoaika vuosina
Teollisuusrakennukset	10-50
Toimisto- ja asuinrakennukset	20-50
Puuhioketehtaat	15-20
Vesivoimalaitokset	40
Paperi-, kartonki- ja sellutehtaat, pääkoneet	20
Raskas koneisto	10-20
Pakkaus- ja hylsytehtaat	10-15
Sahat	10-15
Tietokoneet	3-5
Ajoneuvot	5
Toimistokalusto	3-5
Rautatiet, satamat	20-25
Metsäautotiet	10-35
Tiet, kentät, sillat	15-20

Normaalit kunnossapito- ja korjauskustannukset kirjataan kuluksi syntymishetkellä. Merkittävät uudistus- ja parannusinvestoinnit aktivoidaan taseeseen ja poistetaan niihin liittyvän päähyödykkeen jäljellä olevana taloudellisena vaikutusaikana. Aineellisten hyödykkeiden luovutus, myynti tai käytöstä poistaminen kirjataan poistamalla hankintameno ja kertyneet poistot kirjanpidosta, ja mahdollinen luovutushetken arvon ja poistamattoman hankintamenon erotus kirjataan tuloslaskelmassa arvonalentumisiin. Myyntivoitot esitetään liiketoiminnan muissa tuotoissa.

Varaosat on merkitty aineellisiin hyödykkeisiin, jos niiden arvo on merkittävä ja jos niitä käytetään useammalla kuin yhdellä tilikaudella tai niitä käytetään vain tietyn aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen yhteydessä. Kaikissa muissa tapauksissa varaosat on merkitty vaihto-omaisuuteen ja kirjattu tuloslaskelmaan sitä mukaa kuin niitä käytetään.

Aineettomat hyödykkeet

31.12. päättyvä tilikausi

Milj. euroa	Tietokone- ohjelmistot	Muut aineettomat hyödykkeet	Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet	Liikearvo	Yhteensä
Hankintameno					
1.1.2017	228	175	0	1 193	1 596
Muuntoerot	-2	-9	0	-3	-14
Uudelleenryhmittely	21	6	0	0	27
Lisäykset	7	13	39	0	59
Luovutukset ¹	-5	-9	0	0	-14
31.12.2017	249	176	39	1 190	1 654
Muuntoerot	-1	0	0	-1	-2
Uudelleenryhmittely	26	-1	-28	0	-3
Lisäykset ²	13	21	16	5	55
Luovutukset ¹	-62	-19	0	0	-81
31.12.2018	225	177	27	1 194	1 623
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset					
1.1.2017	200	23	0	955	1 178
Muuntoerot	-4	0	0	-2	-6
Luovutukset ¹	-5	-5	0	0	-10
Poistot	10	8	0	0	18
Arvonalentumiset	8	0	0	0	8
31.12.2017	209	26	0	953	1 188
Muuntoerot	-1	-1	0	-2	-4
Luovutukset ¹	-62	-19	0	0	-81
Poistot	12	11	0	0	23
31.12.2018	158	17	0	951	1 126
Tasearvo 31.12.2018	67	160	27	243	497
Tasearvo 31.12.2017	40	150	39	237	466

¹ Yritysmyyntit on sisällytetty riviin Luovutukset. Yritysmyyntejä on käsitelty tarkemmin liitteessä 4 (Yritysosotot ja -myynnit).

² Yritysosotot on sisällytetty riviin Lisäykset. Yritysosotoja on käsitelty tarkemmin liitteessä 4 (Yritysosotot ja -myynnit).

Aineelliset hyödykkeet

31.12. päättyvä tilikausi

Milj. euroa	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Kesken-eräiset aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno						
1.1.2017	395	3 542	13 836	442	314	18 529
Muuntoerot	-33	-175	-421	-7	-30	-666
Uudelleenryhmittely	0	5	97	1	-130	-27
Uudelleenluokittelu biologiseksi hyödykkeeksi	0	0	-1	0	0	-1
Lisäykset	1	20	190	3	287	501
Luovutukset ¹	-2	-43	-355	-11	0	-411
31.12.2017	361	3 349	13 346	428	441	17 925
Muuntoerot	-1	-29	-201	-8	-1	-240
Uudelleenryhmittely	0	43	207	2	-249	3
Uudelleenluokittelu biologiseksi hyödykkeeksi	0	-1	-2	0	0	-3
Lisäykset	0	19	171	2	249	441
Luovutukset ¹	-31	-46	-108	-4	0	-189
31.12.2018	329	3 335	13 413	420	440	17 937
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset						
1.1.2017	6	2 096	10 445	366	5	12 918
Muuntoerot	-1	-96	-293	-7	0	-397
Luovutukset ¹	0	-42	-342	-10	0	-394
Poistot	0	82	382	11	0	475
Arvonalentumiset	5	0	4	0	4	13
31.12.2017	10	2 040	10 196	360	9	12 615
Muuntoerot	-1	-32	-177	-6	0	-216
Luovutukset ¹	-5	-41	-103	-4	0	-153
Poistot	0	77	368	11	0	456
Arvonalentumiset ja peruutukset	0	0	1	0	0	1
31.12.2018	4	2 044	10 285	361	9	12 703
Tasearvo 31.12.2018	325	1 291	3 128	59	431	5 234
Tasearvo 31.12.2017	351	1 309	3 150	68	432	5 310

¹ Yritysmyynti on sisällytetty riviin Luovutukset. Yritysmyyntejä on käsitelty tarkemmin liitteessä 4 (Yritysosotot ja -myynnit).

Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden lisäykset

Tilikauden investoinnit Stora Enso Oyj:ssä ja sen tytäryhtiöissä olivat yhteensä 491 (560) milj. euroa. Käynnissä olevia projekteja ja tulevaisuuden suunnitelmia on käsitelty tarkemmin Stora Enson hallituksen toimintakertomuksessa.

Liite 12. Biologiset hyödykkeet

Laadintaperiaatteet

Stora Enson biologiset hyödykkeet ovat kasvavia puita, joita käytetään raaka-aineena sellulle ja puutuotteille sekä biopolttoaineena.

IAS 41 Maatalous -standardi edellyttää, että biologiset hyödykkeet kirjataan konsernin taseeseen käypään arvoonsa. Konsernin metsät on kirjattu tason 3 käypään arvoon vähennettynä myyntihetken arvioiduilla, puunkorjuuseen liittyvillä menoilla, mikä perustuu oletukseen, että näiden hyödykkeiden käypä arvo on luotettavasti määritettävissä.

Konsernin metsäomaisuuden arvo perustuu diskontattujen rahavirtojen malleihin, jolloin biologisten hyödykkeiden käypä arvo lasketaan jatkuvien toimintojen rahavirtojen pohjalta eli kestävän metsänhoidon perusteella ja kasvupotentiaali huomioon ottaen. Ennustettuun puun kasvuun perustuvat vuosittaiset korjuut kerrotaan puun hinnoilla ja saadusta arvosta vähennetään metsänhoidon kustannukset sekä korjuukustannukset. Biologisten hyödykkeiden käypä arvo mitataan tuottavan metsäalueen yhden kasvukauden korjuuiden nykyarvona ottaen huomioon ympäristörajoitukset ja muut rajoitukset. Nuori puusto - alle kahden vuoden ikäiset puut (alle kolmen vuoden ikäiset Montes del Platassa) - katsotaan kehittymättömiksi hyödykkeiksi ja arvostetaan kirjanpidossa hankintamenoon. Korjuuhetkellä biologiset hyödykkeet siirretään varastoon.

Käyvän arvon katsotaan olevan kustannusten tasolla, kun biologinen muuttuminen on ollut vähäistä tai muuttumisen ei odoteta vaikuttavan merkittävästi hintaan. Tämä vaihtelee hyödykkeiden sijainnin ja lajin mukaan.

Stora Enso myös varmistaa, että konsernin osuus osakkuus- ja yhteisyritysten sekä yhteisten toimintojen metsäomistuksen arvosta on yhdenmukainen konsernin laskentaperiaatteiden kanssa.

Konsernilla on biologisia hyödykkeitä omissa tytäryhtiöissään Kiinassa ja Laosissa, yhteisissä toiminnoissa Brasiliassa ja Uruguayssa sekä osakkuus- ja yhteisyrityksissä Suomessa, Ruotsissa ja Brasiliassa.

Konsernin taseeseen kirjattu osuus tytäryhtiöiden ja yhteisten toimintojen biologisten hyödykkeiden arvosta on 457 (448) milj. euroa, kuten alla olevasta taulukosta käy ilmi. Konsernin epäsuora osuus osakkuus- ja yhteisyrityksille kuuluvasta metsäomaisuudesta on 2 871 (2 906) milj. euroa.

Biologiset hyödykkeet

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Tytäryhtiöt ja yhteiset toiminnot		
Käypä arvo 1.1.	448	489
Muuntoerot	-2	-51
Käyvän arvon muutos ¹	-2	-6
Lisäykset (kustannusperusteiset)	83	80
Puunkorjuu ¹	-60	-57
Muut operatiiviset muutokset ¹	-7	-9
Muut muutokset	-7	0
Uudelleenluokittelu Aineellisista hyödykkeistä	2	2
Biologisten hyödykkeiden käypä arvo 31.12.	457	448
Osakkuus- ja yhteisyritykset		
Bergvik Skog AB (49,79%)	2 262	2 326
Tornator Oyj (41 %)	595	562
Arauco Florestal Arapoti S.A. (20 %)	14	18
Osakkuusyritysten biologisten hyödykkeiden käypä arvo 31.12.	2 871	2 906

¹Erät kirjataan voitto- ja tappioriveille.

Merkittävimpien tytäryhtiöiden ja yhteisten toimintojen metsäomaisuuden arvostus ja puusto

31.12.2018					
	Käypä arvo, milj. euroa	Käypä arvo hehtaaria kohti, euroa/ha	Tuottava metsäalue, ha	Puusto, milj. m ³ (kuoreton kiintotilavuus)	Korjuu, milj. m ³ (kuoreton kiintotilavuus)
Guangxi (100 %)	166	2 147	77 300	6,4	1,1
Veracel (50 %)	75	1 715	43 700	2,9	1,7
Montes del Plata (50 %)	199	2 450	81 200	8,1	1,4

Tytäryhtiöt ja yhteiset toiminnot:

Kiinan Guangxissa omistettujen biologisten hyödykkeiden käypä arvo vuoden 2018 lopussa oli 166 (168) milj. euroa. Biologisiin hyödykkeisiin sisältyvän nuoren puuston osuus oli 29 (33) milj. euroa. Vähennys on pääasiassa seurausta alemmista myyntihinnoista, jotka laskivat 4 %. Diskontattujen rahavirtojen laskennassa käytetty 8,7 %:n (8,6 %) diskonttokorko määritetään keskimääräisen painotetun pääomakustannuksen perusteella. Tuottavaa aluetta Kiinan Guangxissa on yhteensä 77 tuhatta hehtaaria, jolla puustoa 6,4 milj. m³ (kuoreton kiintotilavuus). Vuotuinen korjuumäärä on keskimäärin 1,1 milj. m³ (kuoreton kiintotilavuus).

Veracel Celulose S.A. (Veracel) on brasilialainen yhteinen toiminto, josta konsernilla on 50 %:n osuus ja jonka biologisten hyödykkeiden käypä arvo oli 150 (164) milj. euroa. Stora Enson osuus näistä biologisista hyödykkeistä oli 75 (82) milj. euroa. Vähennys on seurausta valuuttakurssin vaihteluista, sillä paikallinen arvo nousi 3 %. Biologisiin hyödykkeisiin sisältyvän nuoren puuston arvo on 33 (31) milj. euroa. Diskontattujen rahavirtojen laskennassa käytetty 8,3 %:n (7,3%)

diskonttokorko määritetään keskimääräisen painotetun pääomakustannuksen perusteella. Stora Enson osuus (50 %) maa-alueista on 113 (113) tuhatta hehtaaria.

Stora Enson 50 %:n osuus tuottavasta alueesta Veracelissa Brasiliassa on yhteensä 44 tuhatta hehtaaria, jolla puuston osuus on 2,9 milj. m³ (kuoreton kiintotilavuus). Omistusosuus vuotuisesta korjuusta on keskimäärin 1,7 milj. m³ (kuoreton kiintotilavuus).

Montes del Plata (MdP) on Uruguayssa sijaitseva yhteinen toiminto, josta konsernilla on 50 %:n omistusosuus ja jonka biologisten hyödykkeiden käypä arvo oli 398 (354) milj. euroa. Stora Enson osuus näistä hyödykkeistä oli 199 (177) milj. euroa. Biologisiin hyödykkeisiin sisältyvän nuoren puuston arvo on 55 (43) milj. euroa. Diskontattujen rahavirtojen laskennassa käytetty 8,0 %:n (8,0 %) diskonttokorko määritetään keskimääräisen painotetun pääomakustannuksen perusteella. Stora Enson osuus (50 %) maa-alueista on 126 (123) tuhatta hehtaaria.

Stora Enson 50 %:n osuus tuottavasta metsäalueesta Montes del Platassa Uruguayssa on yhteensä 81 tuhatta hehtaaria, jolla puuston osuus on 8,1 milj. m³ (kuoreton kiintotilavuus). Omistusosuus vuotuisesta korjuusta on keskimäärin 1,4 milj. m³ (kuoreton kiintotilavuus).

Merkittävien oletusten herkkyydet +/-10 %

	Puun markkinahinnat	Kasvumäärä
Guangxi	+/-35	+/-19
Veracel	+/-7	+/-7
Montes del Plata	+/-18	+/-18

Konsernin biologisten hyödykkeiden tasearvosta oli 31.12.2018 Kiinassa 36 % (38 %), Brasiliassa 16 % (20 %), Uruguayssa 44 % (39 %) ja muissa maissa 4 % (3 %). Maa-alueita on 325 (363) tuhatta hehtaaria, ja 37 % (31 %) maasta on vuokrattu ja 2 %:iin (4 %) kohdistuu rajoituksia. Puuston korjuumäärä oli 4 (4) milj. m³. Muutokset olivat pääasiassa seurausta Rio Grande do Sulin myynnistä. MdP:n ja Veracelin luvut on huomioitu omistusosuuden mukaisina ja hehtaareissa.

Osakkuus- ja yhteisyritykset:

Konsernissa on kolme osakkuus- ja yhteisyritystä, jotka omistavat biologisia hyödykkeitä:

- Bergvik Skog AB (Bergvik Skog): 49,79 %:n (49,28 %) omistus ruotsalaisesta osakkuusyrytyksestä, jonka metsäomaisuuden käypä arvo oli 4 543 (4 719) milj. euroa. Stora Enson osuus tästä omaisuudesta oli 2 262 (2 326) milj. euroa. Bergvik Skogin osalta käyvän arvon muutos johtuu valuuttakurssimuutoksista. Puun myyntikatteen lievällä nousulla oli positiivinen vaikutus käypään arvoon.
- Tornator Oyj (Tornator): 41 %:n omistus suomalaisesta osakkuusyrytyksestä, jonka metsäomaisuuden käypä arvo oli 1 451 (1 371) milj. euroa. Stora Enson osuus tästä omaisuudesta oli 595 (562) milj. euroa. Tornatorin osalta käyvän arvon nousu johtuu pääasiassa kasvaneista hakkuuvolyymeista ja myyntihinnoista. Korkeammilla kustannuksilla on ollut lievä laskeva vaikutus käypään arvoon.
- Arauco Florestal Arapoti S.A: 20 %:n omistus eteläbrasilialaisesta osakkuusyrytyksestä. Sen biologisten hyödykkeiden käypä arvo oli 73 (90) milj. euroa, josta Stora Enson osuus oli 14 (18) milj. euroa.

Osakkuus- ja yhteisyritysten metsäomaisuuden arvostus ja puusto

	31.12.2018				
	Käypä arvo, milj. euroa	Käypä arvo hehtaaria kohti, euroa/ha	Tuottava metsäalue, ha	Puusto, milj. m ³ (kuoreton kiintotilavuus)	Korjuu, milj. m ³ (kuoreton kiintotilavuus)
Bergvik Skog AB (49,79 %)	2 262	2 416	936 000	79,3	3,1
Tornator Oyj (41,00 %)	595	2 665	223 198	24,6	1,2

Stora Enson 49,79 %:n osuus tuottavasta metsäalueesta Bergvikissä Ruotsissa on yhteensä 936 tuhatta hehtaaria, jolla puuston osuus on 79,3 milj. m³ (kuoreton kiintotilavuus). Omistusosuus vuotuisesta korjuusta on keskimäärin 3,1 milj. m³ (kuoreton kiintotilavuus).

Stora Enson 41 %:n osuus tuottavasta metsäalueesta Tornatorissa on yhteensä 223 tuhatta hehtaaria, jolla puuston osuus on 24,6 milj. m³ (kuoreton kiintotilavuus). Omistusosuus vuotuisesta korjuusta on keskimäärin 1,2 milj. m³ (kuoreton kiintotilavuus).

Tietoa Stora Enson tehtaille toimitetuista puumääristä ja viljelmiltä peräisin olevan puun osuudesta löytyy Stora Enson englanninkielisen vastuullisuusraportin (Sustainability 2018), osiosta Forests, plantations, and land use.

Liite 13. Osakkuus- ja yhteisyritykset

Laadintaperiaatteet

Konsolidointiperiaatteet

Osakkuus- ja yhteisyritykset, joissa Stora Ensolla on huomattava vaikutusvalta, on yhdistetty konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä. Tällöin konsernitulokseen sisällytetään konsernin omistusosuutta vastaava osuus osakkuusyrityksen tuloksesta. Osakkuus- ja yhteisyrityksen kirjanpitoarvo konsernin taseessa kuvastaa konsernin osuutta osakkuusyrityksen nettovarallisuudesta.

Konsernin osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta esitetään liikevoitossa, mikä heijastaa näiden investointien operatiivista luonnetta. Tämä pätee erityisesti puunhankintaan liittyviin investointeihin. Osakkuus- ja yhteisyritysten taseissa ei ole olennaista liikearvoa.

Merkittävimmät osakkuus- ja yhteisyritykset

Yritys	Raportoitava segmentti	Kotipaikka ja pääasiallinen toimipaikka	31.12.		Milj. euroa	
			Hallussa oleva omistusosuus/äänivalta %		2018	2017
Bergvik Skog Ab: metsä ¹	Muut	Ruotsi	49,79/36,70	49,28/36,70	1 400	1 287
Tornator Oyj: metsä	Muut	Suomi	41	41	288	267
Arauco Florestal Arapoti S.A.: puuviljelmät	Muut	Brasilia	20	20	19	22
					1 707	1 576
Muut					23	24
Tasearvo 31.12.					1 729	1 600

¹ Konserni omistaa 49,79 % Bergvik Skog AB:stä, mutta äänivalta rajoittuu 36,7 %:iin.

Konsernin osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloslaskelmista

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Myynti	249	279
Liiketoiminnan kulut	-119	-210
IAS 41 -arvostus	90	33
Liiketulos	220	102
Nettorahoituserät	-37	-28
Nettotulos ennen veroja	183	74
Tuloverot	-2	-8
Tilikauden tulos	181	66

Kaikki edellä mainitut yhtiöt on yhdistelty tähän konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä.

Henkilöstön määrä osakkuus- ja yhteisyrityksissä vuonna 2018 oli keskimäärin 1 727 (1 698 vuonna 2017).

Yhteenveto konsernin olennaisiin osakkuusyrityksiin, Bergvik Skog AB:hen ja Tornator Oyj:öön, liittyvästä taloudellisesta informaatiosta esitetään alla. Konsernin osuus näistä osakkuusyrityksistä raportoidaan osana Muut-segmenttiä ja kattaa suurimman osan konsernin osuudesta kaikkien osakkuusyrityksien tuloksista. Alla esitetty taloudellinen informaatio kuvaa osakkuusyritysten IFRS:n mukaisesti laadituissa tilinpäätöksissä esitettyjä lukuja.

Bergvik Skog AB

Milj. euroa	2018	2017
Lyhytaikaiset varat	152	57
Pitkäaikaiset varat	4 705	4 969
Lyhytaikaiset velat	157	403
Pitkäaikaiset velat	971	991
Verovelat	955	1 034
Liikevaihto	245	243
Tilikauden tulos	295	111
Muut laajan tuloksen erät	7	8
Laaja tulos yhteensä	302	119
Osakkuusyrityksestä tilikauden aikana saadut osingot	11	7
Osakkuusyrityksen nettovarot	2 774	2 598
Konsernin omistusosuus Bergvik Skog AB:ssä	49,79 %	49,28 %
Liikearvo	19	7
Konsernin omistusosuuden tasearvo Bergvik Skog AB:ssä	1 400	1 287

Stora Enso tiedotti marraskuussa 2018, että Bergvik Skog AB:n osakkeenomistajat ovat allekirjoittaneet sitovan sopimuksen, joka koskee heidän Bergvik Skog -omistusosuutensa uudelleenjärjestelyä. Tällä hetkellä Bergvik Skogin tytäryhtiöt Bergvik Väst AB ja Bergvik Öst AB omistavat yhtiön metsävarat Ruotsissa, Bergvik Väst noin 83 % ja Bergvik Öst noin 17 % näistä metsävaroista. Sopimuksen seurauksena Stora Enso muuntaa nykyisen 49,8 %:n osuutensa Bergvik Skogista Bergvik Västin metsävarojen suoraan omistukseen, joka on 69,8 % Bergvik Västin metsäomaisuuden arvosta. Liiketoimen jälkeen Stora Enson metsäomistukset Ruotsissa nousevat 1,4 milj. hehtaariin, josta 1,15 milj. hehtaaria on tuottavaa metsäaluetta. Liiketoimen kokonaisarvon Stora Enson taseessa arvioidaan olevan noin 1,0 mrd. euroa. Uudelleenjärjestely on määrä saada päätökseen vuoden 2019 alkupuoliskolla. Stora Enso raportoi Bergvik Skogin tällä hetkellä osakkuusyrityksenä. Uudelleenjärjestelyn seurauksena Stora Enson metsäomaisuus Ruotsissa siirtyy yhtiön kokonaan omistamaan tytäryhtiöön ja kirjataan sen jälkeen rivi riviltä - menetelmällä Stora Enson tulokseen.

Vuoden 2018 lopussa Stora Enson omistuksen tasearvo oli 1 400 (1 287) milj. euroa. Vuonna 2018 Stora Enson osuus Bergvik Skogin tuloksesta oli 147 (55) milj. euroa. Osuus sisältää metsäomaisuuden 80 milj. euron positiivisen käyvän arvon muutoksen vaikutuksen (26 milj. euron positiivinen muutos).

Tornator Oyj

Milj. euroa	2018	2017
Lyhytaikaiset varat	34	32
Pitkäaikaiset varat	1557	1478
Lyhytaikaiset velat	376	121
Pitkäaikaiset velat	351	586
Verovelat	161	151
Liikevaihto	113	102
Tilikauden tulos	79	78
Muut laajan tuloksen erät	0	-1
Laaja tulos yhteensä	79	77
Osakkuusyrytyksestä tilikauden aikana saadut osingot	12	11
Osakkuusyrytyksen nettovarot	702	652
Konsernin omistusosuus Tornator Oyj:ssä	41,00 %	41,00 %
Konsernin omistusosuuden tasearvo Tornator Oyj:ssä	288	267

Stora Enson metsäomistukset Suomessa myytiin osakkuusyritys Tornatorille vuonna 2002. Konsernin jäljelle jääneen 41 %:n omistusosuuden tasearvo vuoden 2018. lopussa oli 288 (267) milj. euroa. Vuonna 2018 Stora Enson osuus Tornatorin tuloksesta oli 32 (32) milj. euroa. Osuus sisältää metsäomaisuuden 13 milj. euron positiivisen käyvän arvon muutoksen vaikutuksen (8 milj. euron positiivinen muutos).

Osakkuus- ja yhteisyritysten yhteenlasketut tiedot, jotka eivät ole erikseen olennaisia

Milj. euroa	31.12	
	2018	2017
Aineelliset ¹ ja aineettomat hyödykkeet ja liikearvo	21	28
Biologiset hyödykkeet	14	18
Korottomat saamiset:		
Pitkäaikaiset	0	0
Lyhytaikaiset	16	16
Vaihto-omaisuus	1	1
Rahavarat	8	7
Varat yhteensä	61	70
Koroton vieras pääoma:		
Pitkäaikaiset	2	4
Lyhytaikaiset	11	12
Velat:		
Pitkäaikaiset	1	1
Lyhytaikaiset	0	0
Verovelat	4	7
Velat yhteensä	19	24
Oma pääoma konsernin taseessa, netto	42	46
Jaottelu		
Oma pääoma ja rahastot	42	45
Muut laajan tuloksen erät	0	1
Pääomaosuusarvo	42	46
Bergvik Skog AB:n pääomaosuusarvo	1 400	1 287
Tornator Oyj:n pääomaosuusarvo	288	267
Pääomaosuusarvo yhteensä	1 729	1 600

¹ Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Osakkuus- ja yhteisyrityssaamiset ja -velat

Milj. euroa	31.12.	
	2018	2017
Saamiset osakkuus- ja yhteisyrityksiltä		
Pitkäaikaiset lainasaamiset	2	3
Myyntisaamiset	6	3
Lyhytaikaiset lainasaamiset	0	0
Velat osakkuus- ja yhteisyrityksille		
Ostovelat	39	40

Liiketapahtumat osakkuus- ja yhteisyritysten kanssa

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Myynti osakkuus- ja yhteisyrityksille	53	53
Ostot osakkuus- ja yhteisyrityksiltä	219	215

Konserni harjoittaa osakkuus- ja yhteisyritysten kanssa liiketoimintaa muun muassa puuta myymällä ja ostamalla. Kaikki sopimukset neuvotellaan markkinaehtoisesti ja liiketoimet suoritetaan tavalla, jonka konserni uskoo olevan toimialalla tavanomaista eikä epäedullisempaa kuin toimittaessa konserniin kuulumattomien yritysten kanssa.

Lainasaamiset osakkuus- ja yhteisyrityksiltä korkosaamiset mukaan lukien olivat vuoden 2018 lopussa yhteensä 2 (3) milj. euroa.

Liite 14. Pääomasijoitukset

Laadintaperiaatteet

Konserni on päättänyt luokitella pääomasijoituksensa Pohjolan Voiman osakkeisiin ja eräisiin konsernin hallussa oleviin noteerattuihin osakkeisiin käypään arvoon muihin laajan tuloksen eriin IFRS 9 -standardin mukaisesti, soveltamalla standardin mukaista peruuttamatonta valintaa. Aiemmin ne on luokiteltu myytävänä oleviksi sijoituksiksi IAS 39 -standardin mukaisesti. Muiden laajan tuloksen erien kautta käypään arvoon arvostettavien pääomasijoitusten käyvän arvon muutoksista aiheutuvia voittoja ja tappioita ei enää kierrätetä tuloslaskelmaan arvonalentumisen tai myynnin yhteydessä. Vain osinkotulo kirjataan tuloslaskelmaan. Konsernilla on lisäksi joitakin pääomasijoituksiksi luokiteltuja nooteeraamattomia osakkeita, jotka kirjataan tulosvaikutteisesti käypään arvoon.

Yhteenveto myytävissä olevista rahoitusvaroista

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Hankintameno 1.1.		
Noteeratut osakkeet	4	4
Noteeraamattomat osakkeet	126	121
Pääomasijoitukset (aiemmin myytävissä olevat sijoitukset)	130	125
Muut laajan tuloksen erät avaavassa taseessa	209	170
Oman pääoman ehtoiset instrumentit 1.1.	339	295
Muuntoerot	-1	-1
Lisäykset	3	8
Muihin laajan tuloksen eriin kirjattavien käypien arvojen muutokset	97	39
Myynnit	-1	0
Voitot ja tappiot tuloslaskelmassa	-2	-2
Tasearvo 31.12.	435	339

Noteerattujen ja noteeraamattomien osakkeiden realisoitumattomat voitot ja tappiot

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Realisoitumattomat nettovoitot (muut laajan tuloksen erät)	306	209
Hankintameno	129	130
Käypä arvo	435	339
Realisoitumattomat nettovoitot (muut laajan tuloksen erät)	306	209
Laskennalliset verovelat	-2	-4
Realisoitumattomat nettovoitot (muut laajan tuloksen erät)	304	205
Muutos realisoitumattomissa nettovoitoissa (suoraan omaan pääomaan kirjatut tulot)	98	43

PVO:n osakkeet

Stora Ensolla on 15,6 %:n (15,6 %) osuus Pohjolan Voima Oy:n osakkeista. Pohjolan Voima Oy on yksityisessä omistuksessa oleva energia-alan yhtiöiden ryhmä, joka tuottaa sähköä ja lämpöä osakkeenomistajilleen Suomessa. PVO-konsernin kullakin tytäryhtiöllä on oma osakelajinsa, ja osakkeet oikeuttavat omistusta vastaavaan määrään tuotetusta energiasta. Osakkeenomistajat maksavat sähköstä tuotantokustannusten perusteella hinnat, jotka ovat yleensä markkinahintoja alhaisemmat. Omistusosuus arvostetaan käypään arvoon neljännesvuosittain kahden eri arvostusmallin tulosten keskiarvon perusteella. Arvostuksessa käytetään diskontatun rahavirran menetelmää ja osakehinnoittelukertoimia. Arvostus on luokiteltu tasolle 3 käyvän arvon hierarkiassa IFRS 13 -standardin mukaisesti, tasot on selitetty liitteessä 25 (Käyvät arvot).

Malliin sisältyvät sähkön hinnat perustuvat Nordpoolin hintoihin. Mallissa käytetään likvidien johdannaisten tulevia hintoja käytettävissä oleville vuosille ja sen jälkeen huomioon otetaan inflaatiokerroin. Energiayksiköiden kustannusrakenne määritetään aiempien tilinpäätösten perusteella, ja sitä korjataan inflaatiokertoimella mallin tulevina vuosina. Diskontattujen rahavirtojen laskennassa käytetty 4.06 %:n diskonttaus korko määritetään keskimääräisen painotetun pääomakustannuksen perusteella. Kaupankäyntikertoimet saadaan eurooppalaisista yhtiöistä, joilla on samanlainen tuotantorakenne kuin PVO:lla. Diskontattujen rahavirtojen laskennassa +/- 5 %:n muutos sähkön hinnassa merkitsisi 54 milj. euron positiivista tai 41 milj. euron negatiivista muutosta arvostuksessa. +/- 1 %:n absoluuttinen muutos diskonttokorossa merkitsisi 34 milj. euron negatiivista tai 100 milj. euron positiivista muutosta arvostuksessa.

Välimiesmenettelyn lopputuloksena laitoksen omistaja Teollisuuden Voima Oyj (TVO) ja laitoksen toimittaja AREVA-Siemens-yhteenliittymä allekirjoittivat vuonna 2018 ratkaisusopimuksen, joka liittyi Olkiluoto 3 -projektin viivästymisen aiheuttamiin kustannuksiin ja tappioihin. Laitoksen toimittaja on sopinut hyvittävänsä 450 milj. euroa laitoksen omistajalle, TVO:lle. Toimittaja on oikeutettu enintään 150 milj. euron kannustinpalkkioon, mikäli Olkiluoto 3 -projekti valmistuu ajallaan. TVO ilmoitti marraskuussa 2018 päivittäneensä sähköntuotannon aloitusajankohtaa tammikuulle 2020. Välimiesmenettelyn lopputulos on huomioitu arvonmäärityksessä. Stora Enson epäsuora osuus Olkiluoto 3:n kapasiteetista PVO B2 -osakkeiden kautta on noin 8,9 %.

PVO:n osakkeet 31.12.2018

Milj. euroa	Osakesarja	%:n omistus- osuus	Omaisuuslaji	Käypä arvo 2018	Käypä arvo 2017
PVO-Vesivoima Oy	A	20,6	vesivoima	166	155
Teollisuuden Voima Oyj	B	15,7	ydinvoima rakenteilla oleva	243	148
Teollisuuden Voima Oyj	B2	14,8	ydinvoima	0	0
Muut	C, C2, V, M	useita	useita	6	5
Yhteensä				415	308

Vuoden 2018 lopussa käypä arvo oli 415 (308) milj. euroa, kun omistuksen hankintameno oli 118 (116) milj. euroa, ja tästä 297 (192) milj. euron käyvän arvon muutos kirjattiin muihin laajan tuloksen eriin. Muutos Pohjolan Voiman käyvässä arvossa johtuu pääasiassa sähkön markkinahinnan noususta. Käyvän arvon muutoksesta ei kirjata laskennallisia veroja, koska Suomen verolainsäädännön mukaan yli 10 %:n omistukset on vapautettu myyntivoiton verotuksesta.

Merkittävimmät pääomasijoitukset

31.12.2018

Milj. euroa	Omistus %	Osakkeet kpl	Hankintameno	Käypä arvo
Packages Ltd, Pakistan - julkisesti noteerattu osake		5 396 650	4	13
Noteeratut osakkeet yhteensä			4	13
Pohjolan Voima Oy - noteeraamaton osake	15,6	5 073 972	118	415
Muut - noteeraamattomat osakkeet			7	7
Noteeraamattomat osakkeet yhteensä			125	422
Pääomasijoitukset yhteensä 31.12.2018			129	435
Myytavissä olevat sijoitukset yhteensä 31.12.2017			130	339

306 (209) milj. euron ero myytävissä olevien sijoitusten alkuperäisen hankintameno ja tilinpäätöspäivän markkina-arvon välillä edustaa muihin laajan tuloksen eriin kirjattua nettotulosta, joka on esitetty laskelmassa konsernin oman pääoman muutoksista.

Liite 15. Muut pitkäaikaiset varat

Milj. euroa	31.12.	
	2018	2017
Ennakkomaksut ja siirtosaamiset	19	18
Verohyvitykset	16	17
Muut pitkäaikaiset varat	13	15
Yhteensä	48	50

Liite 16. Vaihto-omaisuus

Laadintaperiaatteet

Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenoon tai sitä alempaan nettorealisointiarvoon. Hankintameno määritellään FIFO-menetelmällä tai vaihtoehtoisesti painotetun keskihinnan menetelmällä, mikäli se johtaa likimain samaan lopputulokseen kuin FIFO-menetelmä. Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden hankintameno käsittää raaka-aineet, välittömät palkat, poistot ja muut välittömät kustannukset sekä tuotteisiin kohdistuvan osuuden tuotannon välillisistä kustannuksista ilman korkokuluja. Nettorealisointiarvo on arvioitu myyntihinta tavanomaisessa liiketoiminnassa vähennettynä tuotteiden valmiiksi saattamisesta ja myynnistä aiheutuvilla menoilla.

Mikäli tuotteen hankintameno ylittää sen nettorealisointiarvon, kirjataan tasearvoon vähennys. Vanhojen, hidaskiertoisten ja vanhentuneiden tuotteiden ja varaosien tasearvoon kirjataan epäkuranttiusvähennys. Konsernitaseessa tällaiset epäkuranttiusvähennykset vähennetään vaihto-omaisuuden kirjanpitoarvosta.

Milj. euroa	31.12.	
	2018	2017
Aineet ja tarvikkeet	438	308
Keskeneräiset tuotteet	98	81
Valmiit tuotteet	752	649
Varaosat ja tarvikkeet	298	279
Muu vaihto-omaisuus	17	15
Ennakkomaksut ja hakkuuoikeudet	83	97
Epäkuranttiusvähennys: varaosat ja tarvikkeet	-98	-94
Epäkuranttiusvähennys: valmiit tuotteet	-15	-10
Nettorealisointiarvoista johtuva vähennys	-5	-4
Yhteensä	1 567	1 321

4 872 (EUR 4 675) milj. euroa vaihto-omaisuutta kirjattiin kuluksi vuoden aikana. Ne sisältyvät materiaalien ja tarvikkeiden riviin ja liittyvät materiaaleihin. Vaihto-omaisuuteen kirjatulla vähennyksillä oli tuloslaskelmaan 16 (15) milj. euron kuluvaikutus. Aiemmin kuluksi kirjattujen vähennysten palautuksilla on 3 (18) milj. euron positiivinen tulosvaikutus.

Liite 17. Korottomat saamiset

Laadintaperiaatteet

Myyntisaamiset

Myyntisaamiset arvostetaan alun perin käypään arvoon ja jälkeempään odotettuun realisoitumisarvoon ottaen huomioon myös saamisista arvioidut luottotappiot, jotka perustuvat tulevaisuuteen katsovaan ja objektiiviseen arvioon mahdollisista luottotappioista vuoden lopun tilanteen perusteella. Myyntisaamisten osalta noudatetaan IFRS 9:n mukaista yksinkertaistettua lähestymistapaa, jonka mukaan odotetut luottotappiot kirjataan saamisten elinkaaren aikaisten odotettujen luottotappioiden perusteella tuloslaskelmassa liiketoiminnan muihin kuluihin. Niiden saamisten osalta, joiden maksuja ei ole laiminlyöty, todennäköiset luottotappiot arvioidaan konsernin ulkopuolisen yrityksen tuottaman todennäköisyysperusteisen datan pohjalta ja kyseistä dataa käytetään odotettujen luottotappioiden arvioinnin laskentamallissa. Laskentamallissa on sovellettu oletusta siitä, että maksun laiminlyönti tai asiakkaan konkurssi tulkitaan tapahtuneeksi aikaisintaan 90 päivää saamisen erääntymisen jälkeen, ja tämän vuoksi asiakkaan konkurssin oletetaan normaalisti tapahtuvan, kun myyntisaamisen suoritus on vähintään 90 päivää myöhässä tai kun on muita objektiivisia todisteita asiakkaan maksukyvyttömyydestä. Myyntisaamiset esitetään lyhytaikaisina korottomina saamisina lyhytaikaisissa varoissa konsernin taseessa.

Stora Enso hyödyntää myyntisaamisten factoring järjestelyitä yhtenä konsernin käyttöpääoman hallintakeinona. Myydyt saamiset kirjataan pois myyntisaamisista, kun omistusoikeuteen liittyvät merkittävät riskit ja hyödyt ovat siirtyneet ostajalle. Sellaiset jäljellä olevat myyntisaamiset, joita ei ole vielä myyty tilikauden lopussa, mutta jotka ovat myytävissä faktorointiohjelmien kautta seuraavalla tilikaudella, luokitellaan käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettaviksi myyntisaamisiksi IFRS 9 standardin mukaisten liiketoimintamallin ja sopimuksiin perustuvien rahavirtojen testien perusteella. Lisätietoja löytyy liitteestä 25 (Käyvät arvot).

Lyhytaikaiset korottomat saamiset

Milj. euroa	31.12.	
	2018	2017
Myyntisaamiset - bruttomääräinen kirjanpitoarvo	1 172	993
Odotetut luottotappiot	-36	-28
Ennakkomaksut ja siirtosaamiset	96	119
Muut saamiset	254	235
Yhteensä	1 487	1 319

Myyntisaamisten ikäjakauma

Milj. euroa	31.12.	
	2018	2017
Erääntymättömät	1 027	844
Alle 30 päivää sitten erääntyneet	77	61
31-60 päivää sitten erääntyneet	7	41
61-90 päivää sitten erääntyneet	2	1
91-180 päivää sitten erääntyneet	4	2
Yli 180 päivää sitten erääntyneet	55	44
Yhteensä	1 172	993

Erääntyneiden myyntisaamisten bruttomäärä oli 145 (149) milj. euroa 31.12.2018. Nämä saamiset liittyvät useisiin eri maihin ja asiakkaisiin, joilla ei ole viimeaikaisia maksujen laiminlyöntejä tai konkurssseja. Myyntisaamisten elinkaaren aikaisten odotettujen luottotappioiden määrä oli 36 milj. euroa 31.12.2018. Erääntyneisiin myyntisaamisiin liittyvät IAS 39 -standardin mukaiset epävarmat saatavat olivat yhteensä 28 milj. euroa 31.12.2017. Odotettuihin luottotappioiden liittyvä ikäjakauman ryhmittely on esitetty alla olevassa taulukossa.

Odotettujen luottotappioiden ikäjakauma

Milj. euroa	31.12.	
	2018	2017
Erääntymättömät ja alle 90 päivää sitten erääntyneet	3	0
Yli 90 päivää sitten erääntyneet	33	28
Yhteensä	36	28

Odotettujen luottotappioiden täsmäytys

Milj. euroa	31.12.	
	2018	2017
Avaava tase 1.1.	28	51
IFRS 9 -standardin käyttöönotto	3	0
Muutos tuloslaskelman kautta kirjattavissa odotetuissa luottotappioissa	8	-7
Alaskirjaukset	-3	-15
Muut	0	-1
Tasearvo 31.12.	36	28

Vuonna 2018 toteutuneiden luottotappioiden (alaskirjaukset) määrä oli 3 (15) milj. euroa. Myyntisaamisten odotetut luottotappiot arvioidaan tapauskohtaisesti tulevaisuuteen katsovan mallin avulla, joka perustuu asiakkaiden maksujen laiminlyönnin todennäköisyyden arviointiin. Jos konsernilla on syytä epäillä asiakkaan maksukykyä, vaaditaan ennakkomaksu tai pankin antama peruuttamaton remburssi. Vuoden lopussa erääntymistä odottavien remburssien yhteissumma oli 62 (17) milj. euroa. Liitteessä 24 (Rahoitusriskien hallinta) on lisätietoa asiakkaiden luottoriskien hallinnasta.

Stora Enso on solminut myyntisaamisten faktorointisopimuksia nopeuttaakseen myyntisaamisten muuntamista käteisvaroiksi. Tällaiset sopimukset johtivat 240 (355) milj. euron nimellisarvoisten saatavien taseesta pois kirjaamiseen vuoden loppuun mennessä. Stora Enson myydyissä myyntisaamisissa säilyvän intressin arvioidaan olevan tulevaisuudessa merkityksetön.

Liite 18. Oma pääoma

Laadintaperiaatteet

Osingonjako ja pääoman palautus

Hallituksen yhtiökokoukselle ehdottamaa osinkoa tai pääoman palautusta ei vähennetä jakokelpoisesta omasta pääomasta ennen yhtiökokouksen hyväksyntää.

Oma pääoma 31.12.2018 oli 6 714 (6 008) milj. euroa ja markkina-arvo Nasdaq Helsingissä 8 123 (10 422) milj. euroa. A-osakkeiden markkina-arvo oli 11,05 (13,20) euroa ja R-osakkeiden 10,09 (13,22) euroa.

Vaikka osakkeilla on sama kirjanpidollinen vasta-arvo, A-sarjan osakkeet tuottavat omistajalleen yhden äänen kutakin osaketta kohti ja R-sarjan osakkeet tuottavat yhden äänen kutakin kymmentä osaketta kohti. Jokaisella osakkeenomistajalla on kuitenkin vähintään yksi ääni. A-sarjan osakkeita voidaan vaihtaa R-sarjan osakkeiksi koska tahansa osakkeenomistajan vaatimuksesta. Yhtiön kaupparekisteriin merkitty ja täysin maksettu osakepääoma 31.12.2018 oli 1 342 (1 342) milj. euroa. Osakkeiden tämänhetkinen kirjanpidollinen vasta-arvo on 1,70 (1,70) euroa osakkeelta.

Hallituksen ja johtokunnan jäsenet omistivat 1 150 (1 150) A-sarjan ja 558 028 (458 526) R-sarjan osaketta 31.12.2018. Osakkeiden osuus yhtiön kokonaisäänimäärästä oli 0,02 %. Hallituksen ja johtoryhmän jäsenten omistukset esitetään yksityiskohtaisesti liitteessä 7 (Hallituksen ja johdon palkkiot). Konsernin osakepalkkio-ohjelmat esitetään yksityiskohtaisesti liitteessä 21 (Henkilöstön palkitsemisjärjestelmät). Millään näistä ohjelmista ei ole kuitenkaan vaikutusta osakepääomaan.

Osakepääoman ja osakemäärien muutokset

	A-osakkeet	R-osakkeet	Yhteensä
1.1.2017	176 507 090	612 112 897	788 619 987
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 15.2.	-20	20	-
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 15.5.	-750	750	-
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 15.8.	-40 000	40 000	-
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 14.9.	-20 000	20 000	-
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 16.10.	-34 000	34 000	-
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 14.12.	-20 000	20 000	-
31.12.2017	176 392 320	612 227 667	788 619 987
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 16.1.	-40 710	40 710	-
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 8.2.	-400	400	-
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 16.4.	-10 418	10 418	-
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 15.5.	-300	300	-
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 15.6.	-250	250	-
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 16.7.	-13 070	13 070	-
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 14.9.	-125	125	-
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 15.10.	-55	55	-
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 14.12.	-14 320	14 320	-
31.12.2018	176 312 672	612 307 315	788 619 987
Äänimäärä 31.12.2018	176 312 672	61 230 731¹	237 543 403
Osakepääoma 31.12.2018, milj. euroa	300	1 042	1 342
Osakepääoma 31.12.2017, milj. euroa	300	1 042	1 342

¹ R-osakkeiden äänet on laskettu jakamalla R-osakkeiden määrä kymmenellä

4.3.2019 mennessä merkityt osakkeet edustavat kokonaismäärältään osakkeita, jotka oikeuttavat äänestämään tulevassa varsinaisessa yhtiökokouksessa.

Liite 19. Määräysvallattomien omistajien osuudet

Laadintaperiaatteet

Määräysvallattomien omistajien osuudet esitetään konsernin taseen omassa pääomassa. Määräysvallattomien omistajien ja emoyhtiön omistajien suhteellinen osuus voitosta tai tappiosta esitetään tuloslaskelmassa tilikauden voiton jälkeen. Määräysvallattomien omistajien ja emoyhtiön omistajien väliset transaktiot kirjataan suoraan omaan pääomaan ja siten ne esitetään oman pääoman muutoksissa. Määräysvallattomien omistajien osuuksien arvostamisperiaatteesta päätetään kunkin yritysoston kohdalla erikseen.

Määräysvallattomien omistajien osuudet

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
1.1.	47	62
Hankinnat	-2	0
Luovutukset	-1	0
Määräysvallattomien omistajien osuuden osto	2	0
Osuus tilikauden tuloksesta	-24	-11
Muut laajan tuloksen erät	-2	-3
Osingot	-2	-1
31.12.	18	47

Merkittävimmät määräysvallattomien omistajien osuudet

Yhtiö	Pääasiallinen toimintamaa	Määräysvallattomien omistajien suhteellinen omistusosuus, %	31.12.	
			2018	2017
Stora Enso Pulp and Paper Asia AB Group ¹	Ruotsi ja Kiina	Ks. erillinen taulukko	11	37
Stora Enso Inpac Packaging Group	Kiina ja Intia	10,00	8	10
Stora Enso Huatai Paper Co Ltd	Kiina	40,00	-7	-5
Muut	-		5	5
			18	47

¹ Sisältää määräysvallattomien omistajien osuuden Guangxin integroidusta projektista.

Määräysvallattomien omistajien osuudet Stora Enso Pulp and Paper Asia AB -konsernissa

Yhtiö	Pääasiallinen toimintamaa	31.12.2018		31.12.2017			
		Määräysvallattomien omistajien suora omistusosuus, %	Määräysvallattomien omistajien epäsuora omistusosuus, %	Määräysvallattomien omistajien kokonaisomistusosuus, %	Määräysvallattomien omistajien suora omistusosuus, %	Määräysvallattomien omistajien epäsuora omistusosuus, %	Määräysvallattomien omistajien kokonaisomistusosuus, %
Stora Enso Pulp and Paper Asia AB	Ruotsi ja Kiina	5,79	0,00	5,79	5,79	0,00	5,79
Guangxi Stora Enso Forestry Co Ltd	Kiina	5,00	5,50	10,50	5,00	5,50	10,50
Stora Enso (Guangxi) Packaging Company Ltd	Kiina	15,00	4,92	19,92	15,00	4,92	19,92
Stora Enso (Guangxi) Forestry Company Ltd	Kiina	15,00	4,92	19,92	15,00	4,92	19,92

Vuonna 2018 Stora Enson määräysvallattoman osuuden tasearvo laski 29 milj. euroa pääasiassa Stora Enso Pulp and Paper Asia AB Groupin negatiivisen tuloksen takia. Stora Enso Pulp and Paper Asia AB Groupin tilikauden tappio oli 128 (75) milj. euroa. Tilikauden tulos heikkeni 53 milj. euroa viime vuodesta, mikä johtui pääasiassa ulkomaan valuuttamääräisen velan uudellenarvostuksesta ja lisääntyneistä korkokuluista.

Alla on esitetty yhteenveto taloudellisista tiedoista konsernin niiden tytäryhtiöiden osalta, joilla on olennaisia määräysvallattomia omistajia.

Stora Enso Pulp and Paper Asia AB -konserni

Milj. euroa	2018	2017
Varat	1 127	1 155
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma	18	131
Määräysvallattomien omistajien osuus ¹	11	37
Oma pääoma yhteensä	29	168
Velat	1 097	987
Tilikauden tappio	-128	-75
Tuloksen jakautuminen:		
Emoyhtiön omistajille	-104	-61
Määräysvallattomille omistajille	-24	-14
Tilikauden tappio	-128	-75
Liiketoiminnan nettorahavirta	-28	-61
Investointien nettorahavirta	-61	-81
Rahoituksen nettorahavirta	62	140
Nettorahavirta	-27	-2

¹ Määräysvallattomille omistajille ei maksettu osinkoa vuoden 2018 tai 2017 aikana.

Liite 20. Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet

Laadintaperiaatteet

Työsuhde-etuudet

Konsernilla on eri puolilla maailmaa useita maksupohjaisia ja etuus pohjaisia eläkejärjestelmiä, joihin kuuluva omaisuus hallinnoivat yleensä erilliset säätiöt ja rahastot. Eläkejärjestelyt ja työsuhteen jälkeiset järjestelyt rahoitetaan yleensä työntekijöiltä ja asianomaisilta konserniyrityksiltä perittävien maksuin, jotka perustuvat riippumattomien vakuutusmatemaatikkojen suosituksiin. Työnantajasuoritukset maksupohjaisiin järjestelyihin kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan sinä kautena, johon maksusuoritus liittyy.

Etuus pohjaisissa järjestelyissä taloudelliset kustannukset määritetään ennakoituun etuus oikeusyksikköön perustuvalla menetelmällä (projected credit unit method). Menetelmän mukaan eläkejärjestelyjen kustannukset kirjataan tuloslaskelmaan jaksoittamalla säännönmukaiset kustannukset työntekijän työvuosille hyväksytyjen vakuutusmatemaatikkojen vuosittain laatimien vakuutusmatemaattisten laskelmien mukaisesti kaikissa merkittävimmässä eläke maissa. Eläkevastuuna esitetään tulevien arvioitujen eläkemaksujen nykyarvo, joka lasketaan käyttämällä korkona valuutaltaan tai juoksuajaltaan vastaavien korkeasti luokiteltujen yrityslainojen (highly rated corporate bonds) tai valtion velkasitoumusten korkoja tilanteesta riippuen.

Konserni kirjaa kaikki tietyistä etuus pohjaisista eläkejärjestelyistä aiheutuvat vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot välittömästi omaan pääomaan, kuten konsernin laajassa tuloslaskelmassa on esitetty. Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat kustannukset tunnistetaan järjestelyitä muutettaessa, ja ne kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan karttumista koskevista vaatimuksista huolimatta. Konsernitaseeseen kirjataan täysi varaus kaikista järjestelyn kattamattomista vastuista.

Konsernilla on eri liiketoiminnoissa ja eri maissa useita eläkejärjestelyjä ja muita etuusjärjestelyjä, joiden kustannukset vuonna 2018 olivat 170 (166) milj. euroa, kuten liitteestä 6 (Henkilöstökulut) käy ilmi. Valtaosa järjestelyistä on maksupohjaisia. Järjestelyistä kirjatut kulut olivat yhteensä 160 (154) milj. euroa.

Henkilökohtaisten eläkejärjestelyjensä mukaisesti johtokunnan jäsenten on mahdollista jäädä eläkkeelle 65 vuoden iässä. Eläkkeet ovat jäsenten kotimaiden lainsäädännön mukaisia. Stora Enso konserniyritysten muiden johtoryhmien eläkeikä on paikallisten lakien mukainen, mutta joillakin konserniyritysten johtoryhmien jäsenillä on vanhemman sopimuksen mukaan oikeus siirtyä eläkkeelle aiemmin, 60-65 vuoden iässä. Muun henkilöstön eläkeikä määräytyy kansallisten käytäntöjen tai paikallisten työehtosopimusten mukaan. Jälkimmäisessä tapauksessa konserniin voi kohdistua tiettyjä eläkeikää edeltäviä vastuita, joilla katetaan varhaiseläkkeelle jääneiden eläketulo varhaiseläkkeelle siirtymisen ja kansallisen eläkeiän välisenä aikana.

Stora Enson etuus pohjaiset veloitteet nykyisille ja entisille työntekijöille ovat yhteensä 1 115 (1 139) milj. euroa. Eri eläkejärjestelyihin on kuitenkin varattu 714 (762) milj. euron varat näiden vastuiden kattamiseksi. Etuus pohjaisten järjestelyjen nettovelka on esitetty taseessa täysimääräisenä. Nettovelka oli 401 milj. euroa vuonna 2018, eli alijäämä nousi 24 milj. euroa edellisvuoden 377 milj. eurosta. Tämä kasvu johtui pääasiassa vakuutusmatemaattisista tappioista, jotka ovat seurausta etuus pohjaisten veloitteiden nykyarvon laskennassa käytettyjen taloudellisten oletusten muutoksista. Korkokulut on kirjattu rahoituskuluihin. Vuonna 2018 etuus pohjaisista järjestelyistä kirjattiin tuloslaskelmaan yhteensä 16 milj. euron kulu ja muihin laajan tuloksen eriin 24 milj. euron vakuutusmatemaattinen tappio. Vuonna 2017 etuus pohjaisista järjestelyistä kirjattiin tuloslaskelmaan yhteensä 19 milj. euron kulu ja muihin laajan tuloksen eriin 61 milj. euron vakuutusmatemaattinen voitto.

Suoraan omaan pääomaan kirjatut vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	Koko liiketoiminta	
	2018	2017
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot	-24	61
Laskennalliset verot	4	-10
Yhteensä	-20	51

Konsernin toimintaperiaate alijäämien osalta on rahastoida sellaiset määrät, jotka täyttävät paikallisten viranomaisten vaatimukset verovähennyskelpoisille maksuille.

Vakuutusmatemaattisten eläkevastuulaskelmien diskonttauskerroimet määräytyvät markkinakorkokannan mukaan. Konsernin tavoitteena on kuitenkin tarjota maksupohjaisia järjestelyjä työsuhteen päättymisen jälkeisiä etuuksia varten. Kaikkia etuus pohjaisten järjestelyjen vastuita ja kirjanpitoa koskevia seikkoja arvioidaan konsernitason tasolla. Konsernitaseen nettovelka heijastaa etuus pohjaisten järjestelyjen todellista alijäämää. Tiedot eläkejärjestelyistä, eläkevaroista ja sijoituspolitiikoista konsernin tärkeimmissä toimintamaissa on esitetty alla.

Suomi

Suomessa eläketurva rahoitetaan pääasiassa maksupohjaisina järjestelyinä, joista aiheutuva kulu tulolaskelmassa on 73 (72) milj. euroa. Etuus pohjaisten järjestelyjen kattamista vastuista aiheutui puolestaan 1 (1) milj. euron kulu ilman rahoituskulujen osuutta. Eläketurva on vuodesta 2001 lähtien järjestetty kokonaan paikallisten eläkevakuutusyhtiöiden kautta. Etuus pohjaiset velvoitteet ovat yhteensä 302 (318) milj. euroa ja eläkevarat 278 (294) milj. euroa. Nettovelaksi jää siten 25 (24) milj. euroa. Suomessa valtio maksaa suhteellisesti suurimman osan eläkkeistä, joten konsernin vastuut ovat Suomessa suhteessa paljon pienemmät kuin vertailumaissa.

Järjestelyihin kuuluvia varoja hoitavat Suomessa vakuutusyhtiöt. Järjestelyjen piiriin kuuluvat työnantajat eivät saa yksityiskohtaisia tietoja varojen rakenteesta ja niiden sijoitusstrategiasta, koska varat kuuluvat vakuutusyhtiöille. Varoja hoidetaan EU-lainsäädännön ja paikallisten säännösten mukaisesti, ja eläkettä on aina maksettava taattu summa markkinatilanteesta huolimatta.

Saksa

Saksassa eläkekulut olivat yhteensä 8 (7) milj. euroa, joista 7 (6) milj. euroa liittyi maksupohjaisiin ja 1 (1) milj. euroa etuus pohjaisiin järjestelyihin ilman rahoituskulujen osuutta. Etuus pohjaiset velvoitteet ovat yhteensä 245 (258) milj. euroa, joka on lähes kokonaan rahastoimatonta, koska eläkevarat ovat vain 7 (7) milj. euroa. Nettovelka laski 251 milj. eurosta 238 milj. euroon. Tämä nettovelan lasku johtuu pääasiassa diskonttokoron noususta sekä muutoksista ennusteissa. Etuus pohjaiset eläkejärjestelyt on kirjattu taseeseen velaksi. Joissakin pienissä järjestelyissä käytetään vakuutusyhtiöitä tai riippumattomia asiamiehiä. Eläke-etuudet perustuvat eläkettä kartuttavan työsuhteen aikana tehtyihin työvuosiin ja ansaittuihin palkkoihin. Eläkemaksujen alkamisaika määräytyy kansallisen eläkejärjestelmän mukaisen eläkeiän perusteella. Yhtiöt maksavat itse eläkkeet suoraan entisille työntekijöilleen. Eläkkeensaanti on turvattu laissa olevalla vaatimuksella, jonka mukaan taseeseen kirjattu velka vakuutetaan tiettyyn rajaan asti.

Ruotsi

Ruotsissa useimmat työntekijät kuuluvat maksupohjaisiin eläkejärjestelyihin, joista aiheutuva kulu tuloslaskelmassa oli 56 (56) milj. euroa. Etuuspohjaisiin järjestelyihin kuuluvat pääasiassa toimihenkilöt.

Etuuspohjaiset veloitteet olivat yhteensä 370 (352) milj. euroa ja eläkevarat olivat 278 (298) milj. euroa. Nettovelaksi jäi siten vuoden lopussa 92 (54) milj. euroa. Tämä nettovelan lasku on seurausta diskonttokoron noususta ja muutoksista muissa taloudellisissa oletuksissa ja ennusteissa. Stora Enso maksaa rahastolle lisäeläkkeenä kaikkia paikallisia lakisääteisiä eläkevastuita enemmän, joten jäljelle jäävä vastuu liittyy pääasiassa muihin pienempiin järjestelyihin.

Rahaston sijoitusten pitkäaikainen tuottotavoite on 3 %:n reaalityttö verojen jälkeen. Stora Enson ruotsalainen eläkerahasto toteuttaa vuosittain selvityksen varoista/veloista optimoidakseen riskiparametrisa.

Muut maat

Muissa maissa etuuspohjaiset veloitteet olivat yhteensä 198 (211) milj. euroa ja eläkevarat olivat 151 (163) milj. euroa. Nettovelka oli 46 (48) milj. euroa. Merkittäviä vastuita ja eläkevaroja oli vain Isossa-Britanniassa, 132 (145) milj. euroa ja 121 (129) milj. euroa. Nettovelaksi jäi siten 11 (16) milj. euroa vuoden 2018 lopussa. Tämä nettovelan vähennys on seurausta muutoksista vakuutusmatemaattisissa oletuksissa.

Konserni

Etuuspohjaiset veloitteet, nettovastuiden täsmäytys

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Etuuspohjaisten veloitteiden nykyarvo		
Etuuspohjaiset veloitteet 1.1.	1 139	1 223
Muuntoerot	-15	-17
Korkokulut	21	20
Tilikauden työsuoritukseen perustuvat kulut	11	13
Aiempaan työsuoritukseen perustuvat menot	-2	0
Demograafisten oletusten muutoksista johtuvat etuuspohjaisten veloitteiden vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	-3	-3
Taloudellisten oletusten muutoksista johtuvat etuuspohjaisten veloitteiden vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	27	-10
Kokemukseen perustuvista oikaisuista johtuvat etuuspohjaisten veloitteiden vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	2	-24
Maksetut etuudet	-61	-63
Yritysmyyntit ja -ostot, netto	-1	-1
Muut	-2	1
Etuuspohjaiset veloitteet 31.12.	1 115	1 139

Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo		
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo 1.1.	-762	-787
Muuntoerot	13	13
Varojen odotettu tuotto	-15	-14
Järjestelyyn kuuluvien varojen vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot	-1	-24
Työnantajamaksut	3	3
Maksetut etuudet	45	47
Yritysmyyntit ja -ostot, netto	3	0
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo 31.12.	-714	-762
Etuuspohjaiset nettovelvoitteet	401	377

Yhteenveto etuuspohjaisten järjestelyjen nettovelvoista taseessa

Milj. euroa	31.12.					
	Etuuspohjaiset järjestelyt yhteensä		Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt		Muut työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Rahastoitujen velvoitteiden nykyarvo	841	851	841	851	—	—
Rahastoimattomien velvoitteiden nykyarvo	274	288	249	264	25	24
Etuuspohjaiset velvoitteet	1115	1139	1090	1115	25	24
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	714	762	714	762	—	—
Etuuspohjaisten järjestelyjen nettovelat	401	377	376	353	25	24

Etuuspohjaisten järjestelyiden kulut tuloslaskelmassa

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi					
	Etuuspohjaiset järjestelyt yhteensä		Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt		Muut työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Liiketoimintakulut						
Tilikauden työsuoritukseen perustuvat kulut	11	13	10	12	1	1
Aiempaan työsuoritukseen perustuvat menot	-1	0	-1	0	0	0
Rahoituskulut						
Etuuspohjaisten järjestelyiden nettovelan nettokorko	6	6	6	6	0	0
Kulut	16	19	15	18	1	1

Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Eläkevaroista syntyvä voitto/tappio	1	24
Eläkehjelmien velvoitteista syntyvä voitto/tappio	-25	37
Voitto/tappio yhteensä	-24	61

Etuuspohjaiset järjestelyt: velvoitteiden laskemisessa käytetyt maakohtaiset oletukset

	31.12. päättyvä tilikausi					
	Suomi		Saksa		Ruotsi	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Diskonttokorko %	1,2	1,4	1,6	1,5	2,3	2,5
Palkkatason nousu %	2,7	2,5	2,5	2,5	2,9	2,7
Eläketason nousu %	1,8	1,8	1,8	1,8	2,0	1,8
Nykyinen eläkeikä keskimäärin	64,0	64,0	63,0	63,0	65,0	65,0
Painotettu keskimääräinen elinajanodote	87,0	87,0	87,0	86,0	89,3	89,3

Etuuspohjaisten eläkevelvoitteiden herkkyys

	Vaikutus etuuspohjaisiin eläkevelvoitteisiin		
	Oletusten muutos	Oletusten nousu	Oletusten lasku
Diskonttokorko	0,50 %	Lasku 6,8 %	Nousu 7,6 %
Palkkojen nousuvauhti	0,50 %	Nousu 1,7 %	Lasku 1,5 %
Eläkkeiden nousuvauhti	0,50 %	Nousu 5,7 %	Lasku 5,3 %
		Oletuksen nousu 1 vuodella	Oletuksen lasku 1 vuodella
Elinajanodote		Nousu 3,6 %	Lasku 3,6 %

Korkoriski: Velvoitteet arvioidaan käyttämällä korkean luottoluokituksen yrityslainojen tai valtion joukkolainojen markkinakorkoja velvoitteiden diskonttaamiseksi. Näin ollen ne ovat alttiita muutoksille. Tulosvaikutteisesti kirjatut nettokorkotuotot ja -kulut lasketaan myös markkinakorkoja käyttäen.

Elinikään liittyvä riski: Jos jäsenet elävät oletettua vanhemmiksi, vastuut saatetaan alun perin arvioida liian pieniksi. Alijäämää saattaa esiintyä, jos rahastointi ei ole riittävässä määrin huomioon otettu elinajanodotetta.

Eläkejärjestelyjen kesto

Vuodet	Suomi	Ruotsi	Saksa	Yhdistynyt kuningaskunta
31.12.2017	10,0	15,5	12,9	17,2
31.12.2018	10,0	16,0	12,6	15,8

Etuuspohjaiset järjestelyt maittain 31.12.2018

Milj. euroa	31.12.2018				Yhteensä
	Suomi	Saksa	Ruotsi	Muut	
Rahastoitujen velvoitteiden nykyarvo	302	20	349	170	841
Rahastoimattomien velvoitteiden nykyarvo	0	225	21	28	274
Etuuspohjaiset velvoitteet	302	245	370	198	1115
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	278	7	278	151	714
Nettovelat etuuspohjaisissa järjestelyissä	25	238	92	46	401
Eläkevelat taseessa	25	238	92	46	401
Jaottelu					
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	25	238	92	21	376
Muut työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet				25	25
Eläkevelat taseessa	25	238	92	46	401

Etuuspohjaiset järjestelyt maittain 31.12.2017

Milj. euroa	31.12.2017				Yhteensä
	Suomi	Saksa	Ruotsi	Muut	
Rahastoitujen velvoitteiden nykyarvo	318	18	331	184	851
Rahastoimattomien velvoitteiden nykyarvo	0	240	21	27	288
Etuuspohjaiset velvoitteet	318	258	352	211	1139
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	294	7	298	163	762
Nettovelat etuuspohjaisissa järjestelyissä	24	251	54	48	377
Eläkevelat taseessa	24	251	54	48	377
Jaottelu					
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	24	251	54	24	353
Muut työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	0	0	0	24	24
Eläkevelat taseessa	24	251	54	48	377

Järjestelyyn kuuluvat varat

Milj. euroa	31.12.			
	2018		2017	
	Arvo	%	Arvo	%
Oma pääoma	237	33,2	261	34,2
Valtion joukkolaina	49	6,8	40	5,3
Yrityslaina	199	27,9	211	27,7
Velat	248	34,7	251	33,0
Kiinteistöt	71	10,0	66	8,6
Rahavarat	39	5,4	38	5,0
Muut	119	16,7	146	19,2
Eläkerahastojen varat yhteensä	714	100,0	762	100,0

Järjestelyihin kuuluvat varat eivät sisällä konsernin kiinteistöomaisuutta tai muuta omaisuutta tai yhtiön omia rahoitusinstrumentteja. Suomen 278 (294) milj. euron eläkevarojen jakaumaa ei raportoida erikseen, sillä varojen todellinen allokointi voidaan vain arvioida vakuutusyhtiöiden julkaisemien tavoitearvojen perusteella.

Kaksi tärkeintä konsernin eläkevelkaan vaikuttavaa taloudellista tekijää ovat korkojen vaihtelu ja inflaatio- odotukset. Eläkevarojen sijoitusten allokoinnin tavoitteena on neutralisoida näiden tekijöiden vaikutukset ja maksimoida sijoitusten tuotto.

Vuonna 2019 maksuja odotetaan olevan yhteensä 21 milj. euroa.

Vuonna 2018 eläkemaksujen palautuksia oli yhteensä 3 (3) milj. euroa.

Liite 21. Henkilöstön palkitsemisjärjestelmät

Laadintaperiaatteet

Osakekannustimet

Kaikki henkilöstöön liittyvät osakeperusteiset maksut kirjataan tuloslaskelmaan henkilöstökuluiksi oikeuden syntymisajanjaksolla. Osakeohjelmat voidaan suojata suojausinstrumenteilla (Total Return Swap), jotka maksetaan käteissuorituksin. Konsernilla on täten mahdollisuus saada käteissuorituksia, jotka osittain kompensoivat muutoksia osakkeen kurssissa sen myöntämispäivän ja maksupäivän välillä. Konsernin suojausinstrumentit (TRS) eivät täytä suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiä. Siten kausiluonteiset muutokset niiden käyvässä arvossa kirjataan tuloslaskelmaan liiketoiminnan kuluihin niiden osakeperusteisten ohjelmien kustannusten kanssa, joihin ne liittyvät.

IFRS 2 -standardissa (Osakeperusteisten maksujen luokittelu ja arvostus) 1.1.2018 käyttöönotetun muutoksen myötä kaikki osakeperusteiset maksut luokitellaan omana pääomana maksettaviin kannustinjärjestelmiin. Lisätietoja löytyy liitteestä 1 (Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet). Omana pääomana maksettavien osakekannustimien nettosumma verojen jälkeen arvostetaan osakkeiden myöntämispäivän perusteella käypään arvoon, jossa on otettu huomioon odotettujen osinkojen nykyarvo. Omana pääomana maksettavien osakekannustimien myöntämispäivänä määritetty käypä arvo kirjataan kuluksi tasasuuruusina erinä syntymisajanjaksolla perustuen arvioon lopulta suoritettavien osakkeiden määrästä, jolloin oma pääoma kasvaa vastaavasti.

Vuonna 2017, ennen edellä mainittua muutosta, osakekannustimien vastikkeena saadun työsuorituksen käypä arvo kirjattiin suoritusmenetelmää vastaavalla tavalla. Konserni pidätti työntekijän palkkiosta summan, joka vastasi työntekijälle tapahtumasta syntynyttä verovelvollisuutta, vähentämällä työntekijälle annettujen osakkeiden lukumäärää. Tämä veroihin liittyvä määrä kirjattiin käteisvaroin suoritetuksi osakeperusteiseksi palkkioksi. Työntekijöiden lunastamien osakkeiden määrä kirjattiin omana pääomana maksettavana tapahtumana. Myös odotettuun maksettavaan veroon liittyvä käteisvaroina maksettava velka arvostettiin jokaisena tilinpäätöspäivänä uudelleen käypään arvoonsa käyttämällä arvioita niiden osakekannustimien määrästä, joiden odotettiin tulevan lunastettaviksi. Viimeisimmät käyvät arvot laskettiin käyttämällä Stora Enson R-osakkeen vuoden päätöskurssia, jossa oli otettu huomioon odotettujen osinkojen nykyarvo, jolloin kaikki muutokset kirjattiin tuloslaskelmaan.

Lyhyen aikavälin kannustinjärjestelmät

Johdon palkat sovitaan tapauskohtaisesti. Stora Enson palkitsemisjärjestelmissä otetaan huomioon sekä tulosityksikön että yksilön suoritus, kehitys ja tulos. Tämä suorituspohjainen palkitsemisjärjestelmä perustuu yhtiön tulokseen ja liiketoiminnan avaintavoitteiden saavuttamiseen.

Konsernin johdon sekä divisioonien ja tulosityksiköiden johdon lyhyen aikavälin kannustinjärjestelmissä palkkiot ovat enimmillään 8-75 % perusvuosipalkasta. Henkilöstön kannustinjärjestelmässä palkkiot ovat enimmillään 7 % perusvuosipalkasta. Kaikki kannustinpalkkiot ovat harkinnanvaraisia. Konsernin tulokseen perustuvat palkitsemisjärjestelmät koskevat paikallisen käytännön ja lainsäädännön salliessa suurinta osaa kaikista työntekijöistä. Vuosina 2017 ja 2018 kannustinpalkkioiden laskentaperusteina käytettiin sekä taloudellisia tavoitteita että henkilökohtaisesti määritettyjä tavoitteita. Lyhyen aikavälin kannustinohjelmissa taloudellista menestystä mitataan seuraavilla mittareilla: Operatiivinen EBITDA ja operatiivisen käyttöpääoman suhde liikevaihtoon.

Pitkän aikavälin kannustinjärjestelmät

Vuodesta 2005 johdolle on käynnistetty uusia osakeperusteisia ohjelmia joka vuosi. Vuoden 2015 ohjelmalla, joka lunastettiin vuonna 2018, sekä jäljellä olevilla ohjelmilla, mukaan lukien vuonna 2018 käynnistetyillä ohjelmilla, on kolmen vuoden tulostavoite, ja erät lunastetaan kerralla kolmen vuoden jälkeen.

Kolme neljäsosaa (75 %) vuosien 2015-2017 ohjelmissa ansaittavista osakkeista on tulosperusteisia ja ansaitaan hallituksen palkitsemisvaliokunnan ehdottamien ja hallituksen hyväksymien tuloskriteerien perusteella. Taloudellisen menestyksen mittari on konsernin kolmen vuoden Taloudellinen lisäarvo (EVA). Yksi neljäsosa (25 %) ohjelmissa ansaittavista optioista on rajoitettuja ja henkilö on niihin oikeutettu, mikäli työsuhde on voimassa oikeuden lunastuspäivänä.

Tänä vuonna vuoden 2018 pitkän aikavälin kannustinjärjestelmää muutettiin johtoryhmän jäsenten osalta niin, että kaikki (100 %) ansaituista osakkeista myönnettiin tulosperusteisina. Taloudelliset menestyksen mittarit vuoden 2018 tulokseen perustuvassa osakeperusteisessa ohjelmassa ovat konsernin kolmen vuoden Taloudellinen lisäarvo (EVA) ja osakekohtainen tulos. Muille kuin johtoryhmän jäsenille myönnettiin kolme neljäsosaa (75 %) ansaituista osakkeista tulosperusteisina ja yksi kolmasosa (25 %) rajoitettuina osakkeina, kuten aiempinakin vuosina.

Rajoitettuihin ja tulosperusteisiin optio-ohjelmiin sisältyvien osakkeiden arvioitu lukumäärä vuoden lopussa on esitetty seuraavassa taulukossa. Siirrettyjen osakkeiden toteutunut kokonaismäärä tulee olemaan kuitenkin alla esitettyä vähemmän, sillä työntekijöiden verovelvollisuutta vastaava osuus osakkeista tullaan pidättämään tuloverotusta varten.

Rajoitetut ja tulosperusteiset osakeohjelmat 31.12.2018

Osakkeita	Rajoitettuihin ja tulosperusteisiin osakeohjelmiin sisältyvien osakkeiden arvioitu lukumäärä vuoden lopussa			
	2019	2020	2021	Yhteensä
Vuoden 2016 ohjelma	967 733			967 733
Vuoden 2017 ohjelma		1 091 559		1 091 559
Vuoden 2018 ohjelma			856 377	856 377
Yhteensä	967 733	1 091 559	856 377	2 915 669

Stora Enson osakeperusteisten ohjelmien kulut kirjataan niiden syntymisajanjaksolle, joka on ajanjakso niiden myöntämisestä lunastusoikeuteen. Osakepohjaisten ohjelmien kokonaisvaikutuksista kirjattiin 7 (10) milj. euron kulu tuloslaskelmaan. Kirjattu kulu liittyy kokonaan rajoitettuihin ja tulosperusteisiin osakeohjelmiin. Vuoden 2018 lopussa osakeohjelmien suojausinstrumentteja (Total Return Swaps) ei ollut käytössä.

Liite 22. Muut varaukset

Laadintaperiaatteet

Varaukset

Varaus kirjataan, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite ja kun on todennäköistä, että velvoitteen täyttäminen edellyttää taloudellista suoritusta tai aiheuttaa taloudellisen menetyksen ja että velvoitteen määrä on arvioitavissa luotettavasti. Ympäristön ennalleen palauttamiseen liittyvät ympäristövaraukset tehdään projektin alkaessa ja varauksena aktivoidut kustannukset poistetaan omaisuuserän taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Varaukset diskontataan netto nykyarvoonsa, jos rahan aika-arvon vaikutukset ovat olennaisia.

Ympäristövelvoitteet

Aikaisemman liiketoiminnan vaikutusten korjaamisesta syntyneet kustannukset, jotka eivät lisää nykyisiä tai tulevia tuottoja, kirjataan kuluksi. Ympäristölakien ja -säästösten nykytulokinnan perusteella ympäristövastuut kirjataan, mikäli on todennäköistä, että on syntynyt vastuu ja sen määrä voidaan luotettavasti arvioida.

Uudelleenjärjestelyvelvoitteet

Uudelleenjärjestelyvaraus kirjataan jaksolla, jona konserni sitoutuu suunnitelmaan juridisesti tai tosiasiallisesti. Varaukseen kirjataan ne kustannukset, jotka sisältyvät lopettamissuunnitelmaan, aiheutuvat jatkuvasta sopimusvelvoitteesta ja joista ei ole jatkuvaa taloudellista hyötyä tai jotka liittyvät velvoitteen purkamisesta aiheutuvaan sanktioon.

Muut velvoitteet

Muut oikeudellisiin tai tosiasiallisiin velvoitteisiin liittyvät pakolliset varaukset kirjataan takuina asiakkaille, kanteina, vaateina tai vastaavina.

Muut varaukset

Milj. euroa	Ympäristö- varaukset	Uudelleen- järjestelyvaraukset	Muut pakolliset varaukset	Varaukset yhteensä
Tasearvo 1.1.2017	100	24	10	134
Muuntoerot	-2	-3	0	-5
Yritysmyyntit				
Kirjattu tuloslaskelmaan				
Uudet varaukset	8	17	0	25
Varausten lisäys	14	1	3	18
Varausten peruutus	-1	-2	0	-3
Maksut	-11	-20	-4	-35
Tasearvo 31.12.2017	108	17	9	134
Muuntoerot	-3	0	-1	-3
Kirjattu tuloslaskelmaan				
Uudet varaukset	3	2	1	6
Varausten lisäys	1	0	3	4
Varausten peruutus	-3	-1	-1	-5
Maksut	-7	-10	-2	-19
Tasearvo 31.12.2018	99	8	10	117
Jako lyhytaikaisiin ja pitkäaikaisiin				
Lyhytaikaiset velat: erääntyvät 12 kuukauden kuluessa	7	5	4	16
Pitkäaikaiset velat: erääntyvät yli 12 kuukauden kuluttua	92	3	6	101
Yhteensä 31.12.2018	99	8	10	117

Ympäristövelvoitteet

Ympäristövaraukset olivat 99 milj. euroa 31.12.2018 eli 9 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2017 lopussa. Tämä johtui pääasiassa Stora Enso Pulp AB:n maksuista ja kaatopaikkaa koskevan varauksen peruutuksesta.

Keskeisimmät varaukset olivat seuraavat:

- Stora Enson ja Falunin kaupungin tekemän sopimuksen mukaisesti konsernilla on velvoite puhdistaa vesi Kopperbergin kaivoksen aiheuttamista saasteista ennen vesien päästämistä ympäristöön. Tilikauden lopussa varaus oli 39 (43) milj. euroa.
- Ympäristövaraukset Suomessa olivat yhteensä 24 (22) milj. euroa. Varauksista suurin liittyy Oulun tehtaan yhden lopetetun toiminnan purkamiseen tehtyyn 13 (12) milj. euron varaukseen sekä Kemijärven sellutehtaan vesialtaan puhdistamiseen, mikä on arvoltaan 5 (5) milj. euroa.
- Skoghallin tehtaan alueella on saastunutta maa-ainesta, joka on poistettava. Tilikauden lopussa tämän johdosta tehty varaus oli 15 (15) milj. euroa.
- Hylten tehtaalla on Hylten kunnan kanssa sopimus kunnostuksesta ja vesivuotojen käsittelystä. Tämän johdosta kirjattu varaus on suuruudeltaan 6 (7) milj. euroa.

- Stora Enso Pulp AB on poistanut elohopeaa Skutskärin satamasta jo usean vuoden ajan yhteistyössä paikallisten viranomaisten kanssa. Lisäksi yhtiöllä on velvollisuus puhdistaa tehtaan aiemmin käyttämä vanha kaatopaikka tarkistettujen ympäristösäädösten mukaiseksi. Stora Enso Pulp AB:n ympäristövaraukset olivat tilikauden lopussa 4 (6) milj. euroa.
- Saksassa sijaitsevan Baienfurtin tehtaan kiinteistö myytiin vuonna 2010 ja jäljellä oleva varaus liittyy kaatopaikkoihin, joita ei myyty kiinteistön mukana. Varauksen suuruus on 5 (5) milj. euroa.

Uudelleenjärjestelyvaraukset

Stora Ensossa on tehty viime vuosina merkittäviä uudelleenjärjestelyjä yritysten myynneistä tehtaiden sulkemisiin ja hallinnollisten kustannusten säästöohjelmiin liittyen. Divisioonien uudet uudelleenjärjestelyvaraukset ovat suuruudeltaan: Consumer Board 1 milj. euroa ja Muut-segmentti 1 milj. euroa.

Uudelleenjärjestelyvarauksista taseeseen kirjatut velvoitteet olivat vuoden 2018 lopussa 8 (17) milj. euroa. Ne kattoivat sekä toimintojen lopettamisesta ja purkamis- ja raivaustöistä aiheutuvat kustannukset että irtisanomiskustannukset.

Kirjattuihin uudelleenjärjestelyvarauksiin liittyvät maksut vuoden aikana olivat yhteensä 10 (20) milj. euroa.

Stora Enso tiedotti helmikuussa 2017 suunnitelmasta, jonka mukaan se aikoo sulkea lopullisesti Kvarnsvedenin tehtaan paperikone 8:n, jonka vuosikapasiteetti on 100 000 tonnia päällystämätöntä aikakauslehtipaperia. Syynä on aikakauslehtipaperin kysynnän rakenteellinen heikkeneminen koko Euroopassa. Varausta kirjattiin 11 milj. euroa.

Muut pakolliset varaukset

Muut pakolliset varaukset olivat 10 milj. euroa 31.12.2018 eli 1 milj. euroa enemmän kuin vuotta aiemmin.

Liite 23. Korottomat velat

Pitkäaikaiset korottomat velat

Milj. euroa	31.12.	
	2018	2017
Varaukset työsuhteen päättymisen jälkeisistä etuuksista	401	377
Muut varaukset	101	111
Osakeperusteiset maksut	2	11
Muut velat	32	41
Yhteensä	536	540

Lyhytaikaiset korottomat velat

Milj. euroa	31.12.	
	2018	2017
Ostovelat	1 382	1 337
Palkka- ja henkilöstökulujen jaksotukset	245	240
Siirtovelat	217	200
Varausten lyhytaikainen osuus	16	23
Saadut ennakot	22	19
Muut velat	94	92
Yhteensä	1 976	1 911

Liite 24. Rahoitusriskien hallinta

Riskienhallinnan periaatteet ja prosessi

Stora Enso altistuu erilaisille rahoitusmarkkinariskeille, joita konsernin tulee hallita hallituksen hyväksymien toimintatapojen mukaisesti. Tavoitteena on kustannustehokas konserniyritysten varainhankinta ja rahoitusriskien tehokas hallinta. Stora Enson rahoitusriskipolitiikkaa sovelletaan kaikkiin Stora Ensossa tapahtuviin rahoitustransaktioihin. Kyseinen politiikka ja siihen tulevaisuudessa mahdollisesti tehtävät muutokset astuvat voimaan, kun konsernin hallitus on ne hyväksynyt. Kaikkien rahoitusinstrumenttien käyttöä koskevien toimintaohjeiden on oltava yhdenmukaisia kyseisen rahoitusriskipolitiikan kanssa. Konsernin yhteisiin toimintoihin kuuluvat yhtiöt toimivat omien rahoitusriskipolitiikkojensa mukaisesti. Kyseiset politiikat eivät välttämättä ole täysin yhteneväisiä konsernin oman politiikan kanssa.

Merkittävimmät rahoitusmarkkinariskit esitellään tarkemmin alla, konsernin pääasiallisten rahoitusriskien ollessa korkoriski, valuuttariski, varainhankintariski ja hyödykkeiden, etenkin kuidun, sellun ja energian, hintariski.

Korkoriski

Konserni altistuu korkoriskille, mikä tarkoittaa, että korkotason vaihtelut vaikuttavat konsernin korkokuluihin. Stora Enso altistuu korkoriskille lainojen ja rahoitusinstrumenttien kautta, mutta myös leasing- ja muiden kaupallisten sopimusten kautta. Konsernin tavoitteena on pitää korkokulut vakaina. Konsernin yhteenlasketun duraation ei pitäisi ylittää lainojen keskimääräistä maturiteettia tavoitteena kuitenkin ollen pidempi duraatio. Yhtiön hallitus hyväksyy keskimääräistä maturiteettia pidemmän duraation.

Konsernin vaihtuvakorkoinen nettovelkapositio sisältäen koronvaihtosopimusten vaihtuvakorkoisen osan, mutta pois lukien rahavarat, on yhteensä noin 0,6 (0,7) mrd. euroa. Konsernin korollisten nettovelkojen, mukaan lukien kaikki korkojohdannaiset mutta pois lukien rahavarat, koron keskimääräinen uudelleenmääräytymiskausi oli noin 4,9 (4,2) vuotta.

31.12.2018 vallinneen tilanteen mukaisesti yhden prosenttiyksikön paralleeli muutos korkotasossa aiheuttaisi 4 (5) milj. euron vaikutuksen vuotuisissa nettokorkokuluissa olettaen, että lainojen duraatio ja konsernin rahoitusrakenne pysyvät ennallaan vuoden aikana. Kyseinen simulaatio laskee yhden prosenttiyksikön muutoksen vaikutuksen kaikkien vaihtuvakorkoisten instrumenttien seuraavasta koron uudelleenasettamispäivästä alkaen vuoden loppuun asti. Lisäksi kaikkien vuoden aikana erääntyvien lyhytaikaisten lainojen eräpäivää oletetaan pidennettävän vuoden loppuun asti soveltaen uutta korkeampaa korkoa.

Yhden prosenttiyksikön paralleeli muutos korkotasossa aiheuttaisi myös 20 (13) milj. käyvän arvostuksen voiton tai tappion ennen veroja rahavirran suojauksen alla olevista koron- ja valuutanvaihtosopimuksista, joiden arvomuutos kirjataan laajan tuloksen erien kautta rahavirran suojausrahastoon. Liitteessä 27 (Johdannaiset) on yhteenveto liikkeeseen laskettujen korkojohdannaissopimusten nimellisarvoista ja käyvistä arvoista.

Valuuttakurssiriski - transaktioriski

Konsernin toimii maailmanlaajuisesti ja altistuu siten valuuttariskille, joka aiheutuu sen raportointivaluuttaa euroa vastaan tapahtuvista valuuttakurssimuutoksista. Merkittävin valuutan transaktioriski on valuuttakurssien muutoksista aiheutuvat vaikutukset konsernin tuloslaskelmaan eli valuuttakurssien vaikutus konsernin odotettuihin tuleviin rahavirtoihin. Konsernin toimintaohjeena on normaalisti suojata 45-55 % tärkeimpien valuuttojen valuuttamääräisistä ennustetuista rahavirroista 12 kuukaudeksi eteenpäin johdannaisinstrumenttien, kuten valuuttatermiinien ja valuuttaoptioiden, avulla. Konserni voi myös suojata 12-36 kuukauden pituisia ajanjaksoja sekä muuttaa edellä mainittua suojausastetta seuraavaksi 12 kuukaudeksi eteenpäin konsernin johdon harkintaan perustuen.

Transaktioriskit johtuvat Stora Ensolla erityisesti tuotantolaitosten maantieteellisestä sijainnista sekä euroalueen ulkopuolelle suuntautuvista raaka-ainehankinnoista ja myynnistä. Tärkeimmät riskivaluutat näissä tapauksissa ovat Ruotsin kruunu, Yhdysvaltain dollari ja Iso-Britannian punta.

Seuraavassa taulukossa esitetään arvioitu nettomääräinen operatiivinen ulkomaanvaluuttariski pääasiallisille valuutoille seuraavalle 12 kuukaudelle sekä niihin liittyvät valuuttakurssisuojausjaukset vuoden lopun valuuttakursseja käyttäen. Vuoden lopun tilanteen mukaisiin myyntisaamisiin ja ostovelkoihin (netto) sisältyy valuuttariskiä, joka on IFRS 7-standardin vaatimusten mukaisesti seurausta ulkoisista sekä konserniyritysten välisistä sisäisistä transaktioista. Käytännössä pääosin vain ulkoisiin transaktioihin liittyvät riskit on kuitenkin suojattu valuuttasuojauksin. Taulukossa esiintyvä positiivinen riskiluku kuvaa arvioitua valuuttamääräistä sisääntulevaa rahavirtaa tai saamista.

Operatiiviset valuuttariskit

Milj. euroa	31.12.2018						31.12.2017					
	SEK	USD	GBP	BRL	CZK	CNY	SEK	USD	GBP	BRL	CZK	CNY
Arvioitu vuosittainen liiketoiminnan nettorahavirta	-990	1840	380	0	-190	0	-960	1260	360	0	-180	0
Rahavirran suojaukset seuraavalle 12 kuukaudelle ¹	630	-930	-190	0	90	0	510	-630	-180	0	60	0
Arvioitu vuosittainen liiketoiminnan nettorahavirta suojausten jälkeen	-360	910	190	0	-100	0	-450	630	180	0	-120	0
Suojausprosentti 31.12. seuraavalle 12 kuukaudelle	64 %	51 %	50 %	0	47 %	0	53 %	50 %	50 %	0	33 %	0
Painotettu keskimääräinen suojauskurssi ²	10,26	1,22	0,91	0,00	25,92	0,00	0	0	0	0	0	0
Muuntoriski tuloslaskelmassa	-160	-180	10	-120	30	-110	-150	-190	10	-120	0	-90
Myyntisaamiset ja ostovelat, nettoriski	40	250	33	-24	-24	-13	56	175	27	-17	-28	-8
Valuuttasuojaukset	93	-209	-60	0	0	0	50	-138	-33	0	0	0
Taseriski, suojausten jälkeen	133	41	-27	-24	-24	-13	106	37	-6	-17	-28	-8
Arvioitu vuosittainen operatiivinen riski, suojausten jälkeen	-387	771	173	-144	-94	-123	-494	477	184	-137	-148	-98

¹ Ruotsin kruunussa (SEK) konsernilla on myös kassavirtaa suojaavia johdannaisia kuukausille 13-18 (19% arvioidusta nettokassavirrasta on suojattu kyseisille kuukausille).

² Painotettu keskimääräinen valuuttakurssi lasketaan optioiden osalta korkoputken ostetun option ja termiinisopimuksen forward-kurssin perusteella, ja näin ollen se edustaa painotettua keskimääräistä kurssisuojausta, joka perustuu konsernin näkökulmasta epäsuotuisampaan suojaustulokseen.

³ Sisältää suojaamattomat myynnit, kulut ja poistot, jotka on laskutettu tai kirjattu kuluksi euroalueen ulkopuolella sijaitsevien konserniyhtiöiden kotimaan valuutassa vuoden lopun päätöskurssija käyttäen.

Seuraavassa taulukossa esitetään arvio siitä, mikä vaikutus euron 5 %:n vahvistumisella suhteessa Ruotsin kruunuun, Yhdysvaltain dollariin, Ison-Britannian puntaan, Tšekin korunaan ja Kiinan renminbiin sekä 10 %:n vahvistumisella suhteessa Brasilian realiin olisi vuotuisen

liiketulokseen vuoden päätöskursseilla laskettuna. Vastaavalla heikentymisellä olisi likimäärin samansuuruinen vastakkainen vaikutus. Taulukossa esiintyvä negatiivinen määrä kuvastaa potentiaalista tuloslaskelmaan tai omaan pääomaan kirjattavaa nettotappiota. Toteutunut valuuttatulos voi käytännössä erota alla esitetystä herkkyyksianalyysistä, sillä niiden tytäryhtiöiden tuloslaskelmat, joiden toimintavaluutta ei ole euro, muunnetaan konsernin tilinpäätösvaluuttaan tilikauden keskikurssia käyttäen, kun taas näiden yritysten taseet, mukaan lukien valuuttasuojaukset sekä myyntisaamiset ja ostovelat, muunnetaan raportointivaluuttaan tilinpäätöspäivän kurssia käyttäen.

Herkkyyksianalyysissä otetaan huomioon valuuttojen suojaukset ja siinä oletetaan, että yksittäisen valuuttakurssin muutoksen lisäksi ei tapahdu muita muutoksia alla olevassa riskissä. Valuuttakurssivaikutukset perustuvat arvioituihin operatiivisiin ulkomaanvaluuttavirtoihin seuraavalle 12 kuukaudelle, vuoden lopun suojaustasoihin sekä oletukseen, että valuuttamääräisten rahavirtojen suojaustasot, tuloslaskelmassa esitetty muuntoriski ja muut mahdolliset muuttujat pysyvät muuttumattomina seuraavan 12 kuukauden aikana. Suojausinstrumentteina käytetään valuuttatermiinisopimuksia ja valuuttaoptioita. Laskelmassa ei ole otettu huomioon epäsuoria valuuttakurssivaikutuksia tuotteiden hintoihin tai tuotevirtoihin, esimerkiksi tuotteen muuttumista halvemmaksi valmistaa muualla.

Euron vahvistumisen arvioidut vaikutukset

Milj. euroa	31.12.2018						31.12.2017					
	SEK	USD	GBP	BRL	CZK	CNY	SEK	USD	GBP	BRL	CZK	CNY
Valuuttakurssin muutos suhteessa euroon	-5%	-5%	-5%	-10%	-5%	-5%	-5%	-5%	-5%	-10%	-5%	-5%
Arvioitu vaikutus vuotuisen liiketoiminnan nettorahavirtaan ja muuntorisktiin	58	-83	-20	12	8	6	56	-54	-19	12	9	5
Vaikutus suojausrahastoon ennen veroja tilinpäätöspäivänä ¹	-32	47	10	0	-5	0	-26	32	9	0	-3	0
Vaikutus liiketulokseen tilinpäätöspäivänä ²	-7	-2	1	2	1	1	-5	-2	0	2	1	0
Arvioitu vaikutus vuotuisen liiketulokseen³	19	-38	-9	14	4	7	25	-24	-10	14	7	5

¹ Vaikutus suojausrahastoon (Muut laajan tuloksen erät) ennen veroja tilinpäätöspäivänä liittyy käyvän arvon muutoksiin johdannaissovimuksista, joiden katsotaan soveltuvan erittäin todennäköisten ennustettujen rahavirtojen kassavirtasuojauksiksi.

² Vaikutus vuotuisen liiketulokseen tilinpäätöspäivänä esittää arvioitua ostovelkoihin ja myyntisaamisiin liittyvää valuuttavaikutusta suojausten jälkeen.

³ Arvioitu vaikutus vuotuisen liiketulokseen sisältää taseriskeihin, ennakoituihin rahavirtoihin ja niiden suojauksiin sekä tuloslaskelmassa esitettyihin muuntoriskeihin liittyvät vaikutukset.

Seuraavassa taulukossa esitetään rahoitusvaluuttariski pääasiallisille valuutoille sekä niihin liittyvät suojaukset 31.12. Nettovelka sisältää lainat ja niihin liittyvät korkojohdannaiset netotettuna lainasaamisilla ja rahavaroilla. Valuuttajohdannaiset suojaavat pääosin rahoitusriskejä taseessa ja joskus ennakoituja rahavirtoja, jotka eivät täytä suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiä. Nämä ennakoitua rahavirrat eivät ole mukana seuraavassa taulukossa. Taulukossa esiintyvä negatiivinen riskimäärä kuvaa arvioitua valuuttamääräistä nettovelkaa.

Lisäksi taulukossa esitetään arvio siitä, mikä vaikutus euron 5 %:n vahvistumisella suhteessa Ruotsin kruunuun, Yhdysvaltain dollariin, Kiinan renminbiin ja Puolan zlotyyn sekä 10 %:n vahvistumisella suhteessa Brasilian realiin olisi tuloslaskelmaan vuoden päätöskursseilla laskettuna. Vastaavalla heikentymisellä olisi likimäärin samansuuruinen vastakkainen vaikutus. Taulukossa esiintyvä negatiivinen määrä kuvastaa potentiaalista tuloslaskelmaan kirjattavaa

nettotappiota. Vastaavasti positiivinen määrä kuvastaa mahdollista nettovoittoa. Toteutunut valuuttatulos voi käytännössä erota alla esitetystä herkkyyksianalyysistä, sillä riskimäärät voivat muuttua vuoden aikana.

Rahoitusvaluuttariski ja arvioitu valuuttavaikutus tuloslaskelmaan

Milj. euroa	31.12.2018				31.12.2017			
	SEK	USD	CNY	PLN	SEK	USD	CNY	PLN
Nettovelka ilman suojauksia	130	-213	602	112	420	-347	472	161
Valuuttasuojaukset	-187	-47	-283	-4	-530	-28	-86	0
Nettorahoitusriski	-57	-260	319	108	-110	-375	386	161
Valuuttakurssin muutos suhteessa euroon	-5%	-5%	-5%	-5%	-5%	-5%	-5%	-5%
Vaikutus tuloslaskelmaan	3	13	-16	-5	6	19	-19	-8

Valuuttakurssiriski - muuntoriski

Muuntoriski aiheutuu valuuttakurssien vaihtelun vaikutuksesta Stora Enson valuuttamääräisten varojen ja velkojen nettoarvoon. Muuntoriskiä pienennetään rahoittamalla omaisuuseriä samassa valuutassa kuin omaisuuserä, mikäli taloudellisesti mahdollista. Konserni voi myös solmia valuuttatermiinisopimuksia, valuuttaoptioita ja ottaa muita kuin euromääräisiä lainoja suojataksaan nettomääräisiä sijoituksiaan ulkomaisissa yksiköissä.

Ulkomaisten tytär-, osakkuus- ja yhteisyritysten taseet sekä IFRS 9:n mukaiset muut kuin euromääräiset oman pääoman ehtoiset instrumentit muunnetaan euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Konsernin pääomaan voi siis kohdistua valuuttakurssivaihteluiden aiheuttamia riskejä. Tästä tuloksena ovat muuntoerot sekä muut muutokset, kuten tuloslaskelman muuntamisesta aiheutuva muuntoero, kirjataan suoraan omaan pääomaan. Nämä kertyneet muuntoerot kirjataan tuloslaskelmaan, kun ulkomainen yhtiö myydään kokonaan tai osittain. Seuraavassa taulukossa on esitetty oman pääoman alttius muuntoriskille ennen suojauksia ja suojausten jälkeen.

Muuntoriski ja suojaukset: 2018

Milj. euroa	31.12.							
	Euroalue	USD-alue ²	Ruotsi	Kiina	Puola	Brasilia	Muut	Yhteensä
Muuntoriskille altis oma pääoma	2 246	1 345	1 913	269	360	314	267	6 714
EUR/USD-suojaukset ¹	306	-306	0	0	0	0	0	0
Muuntoriskialttius suojausten jälkeen	2 552	1 039	1 913	269	360	314	267	6 714

¹ USD-määräiset ulkomaisten tytäryhtiöiden nettosijoitusten suojauksiksi luokitellut joukkovelkakirjat.

² Sisältää Uruguayssa sijaitsevan yhteisen toiminnon Montes del Platan, jonka toimintavaluutta on Yhdysvaltain dollari.

Muuntoriski ja suojaukset: 2017

31,12

Milj. euroa	Euroalue	USD- alue ²	Ruotsi	Kiina	Puola	Brasilia	Muut	Yhteensä
Muuntoriskille altis oma pääoma	2 011	1 242	1 372	400	306	391	286	6 008
EUR/USD-suojaukset ¹	292	-292	0	0	0	0	0	0
Muuntoriskialttius suojausten jälkeen	2 303	950	1 372	400	306	391	286	6 008

¹ USD-määräiset ulkomaisten tytäryhtiöiden nettosijoitusten suojausiksi luokitellut joukkovelkakirjat.

² Sisältää Uruguayssa sijaitsevan yhteisen toiminnon Montes del Platan, jonka toimintavaluutta on Yhdysvaltain dollari.

Seuraavassa taulukossa esitetään, miten euron vahvistuminen suhteessa Yhdysvaltain dollariin, Ruotsin kruunuun, Kiinan renminbiin, Puolan zlotyyn ja Brasilian realiin vaikuttaa konsernin omaan pääomaan vuoden lopussa. Vastaavalla heikentymisellä olisi likimäärin samansuuruinen vastakkainen vaikutus. Laskelma sisältää valuuttasuojauksen vaikutukset nettosijoituksiin ulkomaisissa yksiköissä, ja siinä oletetaan, että tilikauden loppuun mennessä ei tapahdu muita muutoksia kuin yksittäinen valuuttakurssimuutos. Laskelmassa huomioidaan ulkomaan valuuttamääräinen oma pääoma ja suojaustasot vuoden lopussa. Suojausinstrumentteina voidaan käyttää valuuttaterminisopimuksia, valuuttaoptioita sekä valuuttalainoja. Yksityiskohtaiset tiedot kertyneiden muuntoerojen muutoksista ja suojausvaikutuksista on esitetty liitteessä 28 (Kertyneet muuntoerot ja oman pääoman suojaus).

Konsernin oma pääoma: euron vahvistumisen valuuttakurssivaikutukset ennen veroja

Milj. euroa	31.12.2018			31.12.2017		
	Ennen suojausta	Suojaukset	Nettovaikutus	Ennen suojausta	Suojaukset	Nettovaikutus
5 %:lla suhteessa SEK:iin	-96	0	-96	-69	0	-69
5 %:lla suhteessa USD:hen	-67	15	-52	-62	15	-47
5 %:lla suhteessa CNY:hyn	-13	0	-13	-20	0	-20
5 %:lla suhteessa PLN:ään	-18	0	-18	-15	0	-15
10 %:lla suhteessa BRL:ään	-31	0	-31	-39	0	-39
Kokonaisvaikutus	-225	15	-210	-205	15	-190

Maksuvalmius- ja uudelleenrahoitusriski

Rahoitusriskillä tarkoitetaan rahoituksen saatavuuteen liittyvää riskiä tietyllä hetkellä. Stora Enson rahoitustoiminnan käytäntöihin kuuluu, että nostettujen lainojen ja lyhytaikaisia lainoja kattavien käyttämättömien luottolimiittien keskimääräisen maturiteetin tulee olla vähintään neljä vuotta. Lisäksi konsernilla tulee olla nostamattomia luottolimiittejä kattamaan suunnitellut rahoitustarpeet, pitkäaikaisten lainojen vuoden sisällä erääntyvät lyhennyserät, yritystodistuslainat ja muut lyhytaikaiset luotot. Konsernin käyttämättömät luottolimiitit olivat 31.12.2018 yhteensä 600 (600) milj. euroa. Stora Enson 13 pankin kanssa tekemä 600 milj. euron valmiusluottosopimus erääntyy tammikuussa 2023. Luottolimiitti toimii likviditeettireservinä konsernin yleisiin rahoitustarpeisiin. Lisäksi Stora Ensonilla on käytettävissään erilaisia pitkäaikaisia rahoituslähteitä 1 000 (950) milj. euroon saakka. Nämä liittyvät pääosin suomalaisten eläkerahastojen kautta saatavilla oleviin rahoituslähteisiin.

Uudelleenrahoitusriskiä, joka tarkoittaa mahdollisuutta, että erääntyvälle velalle ei saada uutta rahoitusta markkinoilta, pienennetään pitämällä jäljellä olevien velkojen maturiteettiprofiili

tasaisena. Seuraavassa taulukossa on esitetty konsernin sopimuksiin perustuvat diskonttaamattomat rahoitusvelat. Ne on ryhmitelty pääotsikoiden alle sen mukaan, mikä on niiden jäljellä oleva erääntymisaika tilinpäätöspäivänä. Sopimuksiin perustuvia rahoituskuluja arvioitaessa on käytetty termiinikorkoja.

Korolliset lainat erääntymisajoittain, nettomääräiset suoritukset: 2018

Milj. euroa	2019	2020	2021	2022	2023	2024+	Yhteensä
Joukkovelkakirjalainat	220	0	0	0	298	1 005	1 523
Lainat rahoituslaitoksilta	181	213	167	142	399	38	1 140
Rahoitusleasingsopimukset	0	0	0	0	0	1	1
Muut pitkäaikaiset lainat	0	4	0	0	0	0	4
Pitkäaikainen velka mukaan lukien lyhytaikainen osuus	401	217	167	142	697	1 044	2 668
Vähennys käyvän arvon oikaisusta kirjanpitoarvoon	-2	0	0	0	1	7	6
Arvioidut rahoituskulut	121	81	72	64	52	318	708
Pitkäaikaisten lainojen sopimuksiin perustuvat suoritukset	520	298	239	206	750	1 369	3 382
Lyhytaikaiset lainat, kirjanpitoarvo	566	0	0	0	0	0	566
Bruttosuoritettavat johdannaisvelat	2 411	71	0	0	0	0	2 482
Bruttosuoritettavat johdannaisvelat - maksut	-2 444	-70	0	0	0	0	-2 514
Nettosuoritettavat johdannaisvelat	-22	-13	-11	-10	-7	0	-63
Ostovelat	1 383	0	0	0	0	0	1 383
Arvioidut rahoituskulut	14	0	0	0	0	0	14
Käytössä olevat luottolimiitit	1	0	0	0	0	0	1
Suoritukset yhteensä, 31.12.2018	2 429	286	228	196	743	1 369	5 251

Korolliset lainat erääntymisajoin, nettomääräiset suoritukset: 2017

Milj. euroa	2018	2019	2020	2021	2022	2023+	Yhteensä
Joukkovelkakirjalainat	137	221	0	0	0	994	1 352
Lainat rahoituslaitoksilta	202	185	183	122	127	210	1 029
Rahoitusleasingsopimukset	28	0	0	0	0	1	29
Muut pitkäaikaiset lainat	3	3	0	0	0	0	6
Pitkäaikainen velka mukaan lukien lyhytaikainen osuus	370	409	183	122	127	1 205	2 416
Vähennys käyvän arvon oikaisusta kirjanpitoarvoon	3	7	4	3	3	8	28
Arvioidut rahoituskulut	98	82	63	58	51	310	662
Pitkäaikaisten lainojen sopimuksiin perustuvat suoritukset	471	498	250	183	181	1 523	3 106
Lyhytaikaiset lainat, kirjanpitoarvo	525	0	0	0	0	0	525
Bruttosuoritettavat johdannaisvelat	-1 982	-81					-2 063
Bruttosuoritettavat johdannaisvelat - maksut	1 954	86					2 040
Nettosuoritettavat johdannaisvelat	28	2	1	1	0	0	32
Ostovelat	1 337	0	0	0	0	0	1 337
Arvioidut rahoituskulut	16	0	0	0	0	0	16
Käytössä olevat luottolimiitit	4	0	0	0	0	0	4
Suoritukset yhteensä, 31.12.2017	2 353	505	251	184	181	1 523	4 997

Vastapuoliriski - rahoitustransaktiot

Vastapuoliriskillä tarkoitetaan, että Stora Enson tekemiin rahoitussopimukseen kohdistuu vastapuolen taloudellisen tilanteen heikentymisestä aiheutuva riski.

Tätä riskiä minimoidaan

- solmimalla sopimuksia vain johtavien rahoituslaitosten sekä sellaisten yritysten kanssa, joilla on korkea luottoluokitus
- tekemällä sijoituksia vain sellaisten rahoituslaitosten tai yritysten likvideihin käteisrahastoihin, joilla on vähintään luokitus BBB-, vähintään 50 % käteissijoituksista tehdään rahastoihin, joiden luokitus on vähintään A- käyttämällä Standard & Poor's luottoluokitus symboleja.
- vaatimalla emoyhtiöltä vakuudet, kun toimitaan luottoluokituksen saaneen yhtiön tytäryrityksen kanssa.

Konsernin rahoitusriskipolitiikka määrittää rajat hyväksytyille vastapuoliriskille perustuen taloudellisen sopimuksen keston ja vastapuolen luottoluokitukseen.

Vuoden 2018 lopussa johdannaissopimusten vastapuoliin ei liittynyt merkittävää riskikeskittymää. Korkein vastapuoliriski oli 8 milj. (5) euroa ja luottoluokitus A+ (A+) Standard & Poor'sin luokitteluun perustuen.

Asiakkaiden luottoriski

Asiakkaiden luottoriski tarkoittaa, että Stora Enson tekemiin sopimukseen kohdistuu asiakkaiden taloudellisen tilanteen heikentymisestä aiheutuva riski. Konserni hyödyntää useita tapoja luottoriskin pienentämiseen käyttämällä muun muassa rembursseja, ennakkomaksuja ja pankkitakauksia. Lisäksi käytetään vientitakuuta, jotka kattavat sekä poliittisen että kaupallisen riskin. Vientitakuut koskevat yksittäisiä OECD-maiden ulkopuolisia asiakkaita. Konsernin johto

katsoo, ettei Stora Ensolla ole yksittäiseen asiakkaaseen, yksittäiseen vastapuoleen tai maantieteelliseen alueeseen liittyviä merkittäviä riskikeskittymiä. Myyntisaamisten ryhmittely ikäjakauman mukaan sekä niihin liittyvät arvioidut luottotappiot on esitetty liitteessä 17 (Korottomat saamiset).

Hyödykkeiden hintariski

Voimassa olevat hyödykesuojaukset

Milj. euroa	31.12.2018		
	Hyödykkeen suojattava määrä	Suojattava nimellisarvo euroissa	Käypä arvo
Hiilisuojaukset	58 500 tonnia	5	0
Sähkösuojaukset	2 088 000 MWh	67	35
Öljysuojaukset	65 700 barreilia	15	-2

Konsernin tulos on alttiina hyödykkeiden ja energian hintavaihtelulle. Energian hinnan finanssisuojaukset ovat osa konsernin energiahintariskin kokonaishallintaa, kun taas muiden hyödykkeiden hintariskejä mitataan ja suojataan, jos se on taloudellisesti mahdollista. Energian ja raaka-aineiden 10 %:n hinnannousu tai -lasku aiheuttaisi 13 (27) milj. euron muutoksen energian ja raaka-aineiden suojaussopimusten käypään arvoon. Suurin osa näistä käyvän arvon muutoksista verojen jälkeen kirjataan suoraan oman pääoman suojausrahastoon, kunnes sopimukset eräännyvät ja tulos kirjataan tuloslaskelmaan. Nämä arviot koskevat vain rahoitusinstrumenttien herkkyyttä markkinariskeille, eivät konserniin kohdistuvia raaka-aineiden ja energian hintariskejä kokonaisuudessaan, koska varsinaiset hankinnat eivät ole rahoitusinstrumentteja, jotka ovat IFRS 7 -standardin piirissä. Vuoden 2018 lopussa energia- ja hyödykesopimusten erääntymisajat vaihtelivat vuosien 2019-2024 välillä. Vuonna 2017 erääntymisajat olivat vuosien 2018-2024 välillä.

Valtaosaa konserniin kohdistuvasta energian hinnannousuriskistä hallitaan tekemällä pitkäaikaisia kiinteähintaisia fyysisiä ostosopimuksia. Stora Ensolla on myös 15,6 %:n osuus, arvoltaan 415 (308) milj. euroa, Pohjolan Voima Oy:n osakkeista. PVO on yksityisessä omistuksessa oleva energia-alan konserni. Näiden osakkeiden arvo on riippuvainen energian markkinahinnoista, ja siitä on yksityiskohtaisempia tietoja liitteessä 14 (Pääomasijoitukset).

Muiden raaka-aineiden, kuten puun, hintariskien torjumiseksi Stora Enso on merkittävä osakkeenomistaja metsä- ja puutoimitusyhtiöissä Suomessa ja Ruotsissa. Jos puukuidun hinta nousee näissä maissa, samalla nousee myös näiden - pääasiassa Bergvik Skogin Ruotsissa ja Tornatorin Suomessa - omistusten tuotto.

Osakkeiden hintariski

Stora Ensolla on tiettyjä sijoituksia pörssinoteeratuissa arvopapereissa. Näiden sijoitusten markkina-arvo vuoden lopussa oli 13 (21) milj. euroa. Näiden sijoitusten markkina-arvon muutokset kirjataan verojen jälkeen suoraan konsernin omaan pääomaan oman pääoman ehtoisten instrumenttien rahastoon. Yksityiskohtaisempi selvitys pörssinoteeratuista arvopapereista löytyy liitteestä 14 (Pääomasijoitukset).

Pääomariskien hallinta

Stora Enson velkarakenne keskittyy pääomamarkkinoihin, ja pankkien kanssa tehdään pääasiassa valmiusluottosopimuksia. Stora Enson tavoitteena pääoman hallinnassa on turvata jatkuva liiketoiminta ja siten aikaansaada tuottoja osakkeenomistajille ja hyödyttää yhtiön muita sidosryhmiä samalla ylläpitäen optimaalista pääomarakennetta pääomakustannusten pienentämiseksi. Tarvittaessa osakkeenomistajien hyväksynnällä konserni voi pääomarakenteen ylläpitämiseksi tai mukauttamiseksi muuttaa osakkeenomistajille maksettavaa osinkoa, hankkia

markkinoilta yhtiön omia osakkeita, palauttaa pääomaa osakkeenomistajille, laskea liikkeeseen uusia osakkeita tai myydä omaisuuttaan velkojen lyhentämiseksi. Konserni pyrkii maksamaan tasaista osinkoa, joka perustuu yhtiön pitkän aikavälin suorituskykyyn, ja tavoitteena on jakaa osinkoina 50 % nettotuloksesta yli syklin.

Kuten vuonna 2018 ilmoitettiin, Stora Enso asetti uudet tavoitetasot velkaantumisasteelle ja nettovelan suhteelle operatiiviseen EBITDAan. Vastaisuudessa konsernin tavoitteena on enintään 0,60:n (aiemmin enintään 0,80) velkaantumisaste samalla varmistaen, että nettovelan suhde operatiiviseen EBITDAan jää alle 2,0 (aiemmin alle 3,0), mikä on osoitus vahvasta taseesta ja taloudellisesta joustavuudesta.

Pääomarakenne

Milj. euroa	31.12.	
	2018	2017
Korolliset velat	3 344	3 016
Korolliset saamiset	1 252	763
Nettovelka	2 092	2 253
Emoyhtiön osakkeenomistajille kohdistuva oma pääoma	6 714	6 008
Operatiivinen EBITDA¹	1 878	1 587
Velkaantumisaste	0,31	0,38
Nettovelka/ Operatiivinen EBITDA	1,10	1,42

¹ Operatiivisen EBITDAn määritelmä sisältyy lukuun "IFRS:n piiriin kuulumattomat tunnusluvut" hallituksen toimintakertomuksessa.

Montes del Platan yhteisessä toiminnossa ja Stora Enso (Guangxi) Packaging Company Ltd. - tytäryhtiössä on velkojen ja varallisuuden suhteeseen liittyvä kovenantti, jota molemmat yhtiöt ovat raportoitujen kausien aikana noudattaneet.

Liite 25. Käyvät arvot

Laadintaperiaatteet

Sijoitukset

Konserni luokittelee velkainstrumentteihin tehdyt sijoitukset kolmeen ryhmään, jotka ovat jaksotettu hankintameno, käypä arvo muiden laajan tuloksen erien kautta ja käypä arvo tuloslaskelman kautta. Konsernin sijoitukset oman pääoman ehtoihin arvopapereihin, kuten noteerattuihin ja noteeraamattomiin arvopapereihin, luokitellaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi, ellei konserni ole alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä päättänyt soveltaa IFRS 9:n mukaista peruuttamatonta valintaa luokitella sijoitukset käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavaksi, jolloin vain sijoitusten osinkotulo kirjataan tuloslaskelmaan.

Luokittelu tehdään IFRS 9 -standardin mukaan velkainstrumenttien liiketoimintamallin ja sopimukseen perustuvien rahavirtaominaisuuksien perusteella. Johto määrittelee sijoitusten luokittelun ostohetkellä. Sijoitukset velkainstrumentteihin, joissa liiketoimintamalli on rahoitusinstrumenttien pitäminen sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämiseksi ja joissa kyseiset rahavirrat koostuvat yksinomaan pääoman ja koron maksusta, luokitellaan jaksotettuun hankintamenuun ja esitetään lyhyt- ja pitkäaikaisissa varoissa. Sijoitukset velkainstrumentteihin, joissa liiketoimintamallin tavoitteena on rahoitusinstrumenttien pitäminen sekä sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämiseksi että rahoitusinstrumenttien myymiseksi ja joissa kyseiset rahavirrat koostuvat yksinomaan pääoman ja koron maksusta, luokitellaan käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta ja esitetään lyhyt- ja pitkäaikaisissa varoissa.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvarojen tarkoituksena on tuottaa voittoa lyhyellä aikavälillä, ja ne arvostetaan tuloslaskelman kautta käypään arvoon ja esitetään taseessa osana lyhytaikaisia ja pitkäaikaisia varoja.

Rahoitusinstrumenttien käypä arvo

Julkisen kaupankäynnin kohteena olevien johdannaisten ja noteerattujen arvopapereiden käyvät arvot perustuvat tilinpäätöspäivän julkisesti noteerattuihin markkinahintoihin. Koronvaihtosopimusten käyvät arvot lasketaan arvioitujen tulevien rahavirtojen nykyarvona ja valuuttatermiinisopimusten käyvät arvot määritellään käyttämällä tilinpäätöspäivän valuuttatermiinikursseja. Johdannaisinstrumenttien arvostusperiaatteita on kuvattu tarkemmin liitteessä 27 (Johdannaiset).

Arvostettaessa johdannaisia ja muita rahoitusinstrumentteja, jotka eivät ole julkisen kaupankäynnin kohteina, konserni käyttää useita menetelmiä ja tekee oletuksia tilinpäätöspäivän markkinatilanteen perusteella. Pitkäaikaisiin velkoihin käytetään noteerattuja markkinahintoja tai jälleenmyyntihintoja identtisille tai vastaavanlaisille instrumenteille. Muita tekniikoita, kuten optioiden hinnoittelumalleja ja tulevien rahavirtojen arvioituja diskonttoarvoja, käytetään muiden rahoitusinstrumenttien käyvän arvon määrittämiseen. Vuoden sisällä erääntyvien rahoitussaamisten ja -velkojen nimellisarvon, mukaan lukien arvioidut vähennykset, oletetaan vastaavan käypiä arvoja. Liitetiedoissa esitetyt rahoitusvelkojen käyvät arvot arvioidaan diskonttaamalla tulevat rahavirrat sellaisella markkinakorolla, jonka konserni joutuisi maksamaan vastaavista rahoitusinstrumenteista tilinpäätöshetkellä.

Rahoitusinstrumenttien ostot ja myynnit kirjataan kaupantekopäivän perusteella eli päivänä, jona konserni sitoutuu ostamaan tai myymään rahoitusinstrumentin. Rahoitusinstrumentit kirjataan pois taseesta, kun oikeudet saada tai maksaa rahavirtoja rahoitusinstrumenteista ovat menneet umpeen tai ne on siirretty tai kun konserni on siirtänyt rahoitusvaran tai -velan omistukseen liittyvät merkittävimmät riskit, edut ja sitoumukset.

Lainasaamiset

Lainasaamiset velkainstrumentteja, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määriteltävissä olevia ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla. Ne kirjataan alun perin käypään arvoon ja jälkeensä jaksotettuun hankintamenuun. Epävarmojen saamisten odotettavissa olevien luottotappioiden laskentaan sovelletaan IFRS 9:n mukaista yleistä lähestymistapaa, jossa odotettavissa olevat luottotappiot kirjataan seuraavan 12 kuukauden aikana arvioitujen luottotappioiden perusteella, jos luottoriski ei ole merkittävästi kasvanut alkuperäisen taseeseen kirjaamisen jälkeen. Luottoriskin merkittävää kasvua arvioidaan vertailemalla

toisiinsa rahoitusinstrumenttiin kohdistuvan laiminlyönnin riskiä tilinpäätöspäivänä ja rahoitusinstrumenttiin kohdistuvan laiminlyönnin riskiä alkuperäisen kirjauksen yhteydessä. Konserni voi käyttää riskiarvioinnin tuottamiseen esimerkiksi rahoitusmarkkinoilla havainnoitavien luottoriskinvaihtosopimusten kurssseja.

Lainasaamisten korkotulot sisältyvät rahoitustuottoihin ja -kuluihin. Alle 12 kuukauden kuluessa erääntyvät lainasaamiset esitetään lyhytaikaisissa varoissa korollisina saamisina ja 12 kuukauden jälkeen erääntyvät lainasaamiset pitkäaikaisina lainasaamisina.

Käyvän arvon hierarkia

Konserni määrittää ja esittää rahoitusinstrumenttien käyvän arvon arvostustekniikoittain seuraavan hierarkian mukaisesti:

- Taso 1: identtisten varojen tai velkojen noteeratut (oikaisemattomat) hinnat toimivilla markkinoilla
- Taso 2: muut tekniikat, joissa kaikki kirjattuun käypään arvoon merkittävästi vaikuttavat tekijät ovat todettavissa suoraan tai epäsuorasti
- Taso 3: tekniikat, joissa käytettävillä tekijöillä on merkittävä vaikutus kirjattuun käypään arvoon, mutta tekijät eivät perustu todettavissa oleviin markkinatietoihin.

Liitteessä 14 (Oman pääoman ehtoiset instrumentit) on lisätietoja tason 3 noteerattujen ja noteeraamattomien arvopapereiden käyvän arvon määrittämisestä.

Rahoitusvarojen ja -velkojen kirjanpitoarvot arvostusryhmittäin ja käyvän arvon perusteella: 2018

Milj. euroa	Jaksotettu hankintameno	Käypään arvoon laajan tuloksen kautta kirjattavat	Käypään arvoon tuloslaskelman kautta kirjattavat	Suojauslaskennan alaiset johdannaiset	Kirjanpitoarvo yhteensä	Käypä arvo	Liite
Rahoitusvarat							
Noteeratut arvopaperit	-	13	-	-	13	13	14
Noteeraamattomat arvopaperit	-	415	8	-	422	422	14
Pitkäaikaiset lainasaamiset	54	-	-	-	54	54	25
Myyntisaamiset ja muut korottomat saamiset	1 092	44	-	-	1 136	1 136	17
Korolliset saamiset	1	-	5	49	55	55	25
Rahavarat	1 130	-	-	-	1 130	1 130	
Yhteensä	2 277	472	13	49	2 811	2 811	

Milj. euroa	Jaksotettu hankintameno	Käypään arvoon tuloslaskelman kautta kirjattavat	Suojauslaskennan alaiset johdannaiset	Kirjanpitoarvo yhteensä	Käypä arvo	Liite
Rahoitusvelat						
Korollinen pitkäaikainen velka	2 265	-	-	2 265	2 541	26
Korollisten velkojen lyhennyserät	403	-	-	403	403	26
Korolliset velat	604	7	63	675	675	26
Ostovelat ja muut korottomat velat	1 627	21	-	1 648	1 648	23
Käytössä olevat luottolimiitit	1	-	-	1	1	
Yhteensä	4 901	28	63	4 992	5 268	

Rahoitusvarojen ja -velkojen kirjanpitoarvot arvostusryhmittäin ja käyvän arvon perusteella: 2017

Milj. euroa	Lainat ja saamiset	Käypään arvoon tuloslaskelman kautta	Suojaavat johdannaiset	Myytavissä olevat sijoitukset	Kirjanpitoarvot	Käypä arvo	Liite
Rahoitusvarat							
Myytavissä olevat sijoitukset	-	-	-	339	339	339	14
Pitkäaikaiset lainasaamiset	55	-	-	-	55	55	25
Myyntisaamiset ja muut korottomat saamiset	965	-	-	-	965	965	17
Korolliset saamiset	15	16	49	-	80	80	25
Rahavarat	607	-	-	-	607	607	
Yhteensä	1 642	16	49	339	2 046	2 046	

Milj. euroa	Käypään arvoon tuloslaskelman kautta	Suojaavat johdannaiset	Rahoitusvelat jaksotettujen hankintameno	Kirjanpitoarvot	Käypä arvo	Liite
Rahoitusvelat						
Korollinen pitkäaikainen velka	-	-	2 046	2 046	2 357	26
Korollisten velkojen lyhennyserät	-	-	370	370	370	26
Korolliset velat	4	32	560	596	596	26
Ostovelat ja muut korottomat velat	20	-	1 576	1 596	1 596	23
Käytössä olevat luottolimiitit	-	-	4	4	4	
Yhteensä	24	32	4 556	4 612	4 923	

Edellisissä taulukoissa lyhytaikaisten rahoitusvarojen ja velkojen (kuten myyntisaamisten ja ostovelkojen) käyvät arvot on arvioitu yhtä suuriksi kuin kirjanpitoarvot johtuen niiden lyhyestä erääntymisajasta ja rajallisesta luottoriskistä. Pitkäaikaisten velkojen käypä arvo, joka on luokiteltu tasolle 2 käyvän arvon hierarkiassa, perustuu diskontattuun rahavirta-analyysiin, jossa määräajoin tapahtuviin noteerauksiin pohjautuvia tuottokäyriä käytetään mallissa diskonttotekijänä.

Stora Enso osti vuonna 2014 yhdysvaltalaisen yhtiön Virdian koko osakekannan (100 %). Hankintaan sisältyi tiettyjen teknisten ja kaupallisten välitavoitteiden saavuttamiseen perustuvia ehdollisia lisämaksuja. Arvioitujen lisämaksujen nykyarvo, joka on luokiteltu tasolle 3 käyvän arvon hierarkiassa, perustuu tiettyihin todennäköisyyskriteereihin ja diskontattuun rahavirta-analyysiin. Vuoden lopussa käypä arvo oli 21 (20) milj. euroa, ja se on esitetty edellä olevassa taulukossa ostovelkojen ja muiden korottomien velkojen ryhmässä.

Taseeseen käypään arvoon kirjatut erät: 2018

Milj. euroa	31.12.			Yhteensä
	Taso 1	Taso 2	Taso 3	
Noteeratut arvopaperit				
Muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat noteeratut arvopaperit	13	-	-	13
Noteeraamattomat arvopaperit				
Muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat noteeraamattomat arvopaperit	-	-	415	415
Tuloslaskelman kautta kirjattavat noteeraamattomat arvopaperit	-	-	8	8
Myyntisaamiset ja muut operatiiviset varat				
Muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat operatiiviset saamiset	-	44	-	44
Johdannaisvarat				
Suojauslaskennan alaiset johdannaiset	-	49	-	49
Käypään arvoon tuloslaskelman kautta kirjattavat johdannaiset	-	5	-	5
Rahoitusvarat yhteensä	13	98	422	533
Ostovelat ja muut korottomat velat				
Tuloslaskelman kautta kirjattavat korottomat velat	-	-	21	21
Johdannaisvelat				
Suojauslaskennan alaiset johdannaiset	-	63	-	63
Käypään arvoon tuloslaskelman kautta kirjattavat johdannaiset	-	7	-	7
Rahoitusvelat yhteensä	-	70	21	91

Taseeseen käypään arvoon kirjatut erät: 2017

Milj. euroa	31.12.			Yhteensä
	Taso 1	Taso 2	Taso 3	
Johdannaisvarat				
Suojaavat johdannaiset	-	49	-	49
Käypään arvoon tuloslaskelman kautta kirjattavat johdannaiset	-	16	-	16
Myytavissä olevat sijoitukset				
Noteeratut arvopaperit	21	-	-	21
Noteeraamattomat osakkeet	-	-	318	318
Myyntisaamiset ja muut operatiiviset varat				
Tuloslaskelman kautta kirjattavat operatiiviset saamiset	-	-	-	-
Rahoitusvarat yhteensä	21	65	318	404
Johdannaisvelat				
Suojaavat johdannaiset	-	32	-	32
Käypään arvoon tuloslaskelman kautta kirjattavat johdannaiset	-	4	-	4
Ostovelat ja muut korottomat velat				
Tuloslaskelman kautta kirjattavat korottomat velat	-	-	20	20
Rahoitusvelat yhteensä	-	36	20	56

Korolliset saamiset

Milj. euroa	31.12.	
	2018	2017
Johdannaiset	54	65
Lainat osakkuus- ja yhteisyryyksille	2	3
Muut lainasaamiset	53	67
Yhteensä	110	135
Lyhytaikaiset varat: erääntyvät 12 kuukauden kuluessa	55	80
Pitkäaikaiset varat: erääntyvät yli 12 kuukauden kuluttua	54	55
Yhteensä	110	135

Taseessa 31.12.2018 olevien lainasaamisten vuosikorko vaihteli ja oli 0 %–4 % (0 %–8 %). Korollisiin saamisiin ei vuoden 2018 lopussa sisältynyt jaksotettua korkoa. Konsernin arvion mukaan korollisiin saamisiin liittyvä luottoriski ei ole kasvanut merkittävästi alkuperäisen kirjauksen jälkeen. Näin ollen niiden luottoriski katsotaan matalaksi ja epävarmat saamiset kirjataan 12 kuukauden todennäköisten luottotappioiden perusteella.

Tason 3 käypään arvoon kirjattujen rahoitusvarojen ja -velkojen täsmäytys

Milj. euroa	2018	2017
Rahoitusvarat		
Avaava tase 1.1.	318	253
Tuloslaskelmaan kirjatut voitot/tappiot	-2	-2
Muiden laajan tuloksen erien kautta kirjatut voitot/tappiot	104	60
Lisäykset	3	7
Myynnit	-1	0
Tasearvo 31.12.	422	318

Milj. euroa	2018	2017
Rahoitusvelat		
Avaava tase 1.1.	20	23
Tuloslaskelmaan kirjatut voitot/tappiot	1	-3
Tasearvo 31.12.	21	20

Liite 26. Velat

Laadintaperiaatteet

Velat

Rahoitusvelat merkitään alun perin käypään arvoon vähennettynä transaktiomenoilla. Seuraavina tilikausina velat esitetään jaksotettuun hankintamenuon efektiivisen koron menetelmällä. Mahdollinen ero transaktiomenoilla vähennetyn saadun vastikkeen ja lunastushinnan välillä jaksotetaan tuloslaskelmaan velan juoksuajan aikana. Korkokulut kirjataan tuloslaskelmaan suoriteperusteisesti.

Kahdentoista kuukauden jälkeen erääntyvät velat on luokiteltu taseessa pitkäaikaisiksi, mutta alle 12 kuukauden kuluessa erääntyvät lyhennykset on esitetty lyhytaikaisissa veloissa korollisten velkojen lyhennyserinä. Lyhytaikaiset yritystodistustulainat, pankkilainat ja muut korolliset lainat, jotka erääntyvät alle 12 kuukauden kuluessa, on esitetty lyhytaikaisten velkojen kohdassa "Korolliset velat".

Rahoitusleasingsopimukset

Aineellisten hyödykkeiden vuokrasopimukset, joissa konsernille siirtyy olennainen osa omistamisen eduista ja riskeistä, luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi. Rahoitusleasingsopimukset aktivoidaan taseeseen sopimuksen alkaessa määrään, joka on yhtä suuri kuin hyödykkeen käypä arvo sopimuksen alkamisajankohtana, tai sitä alempana vähimmäisvuokrien nykyarvoon. Maksettavat leasingvuokrat jaetaan rahoitusmenoon ja velan vähennykseen. Rahoitusmenot kohdistetaan vuokra-ajan tilikausille siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin tilikaudella samansuuruinen korkoprosentti. Vastaavat leasingvuokravastuut rahoituskustannuksella vähennettynä sisältyvät korollisiin velkoihin. Rahoituksen korko-osuus kirjataan tuloslaskelmaan leasingsopimuksen aikana. Rahoitusleasingsilla vuokratut omaisuuserät poistetaan joko suunnitelman mukaan taloudellisena pitoaikana tai sitä lyhyemmän leasingsopimuksen keston mukaan.

Seuraavassa taulukossa esitetään konsernin korollisten velkojen jakauma sekä niiden määrään liittyvät muutokset.

Korolliset velat

Milj. euroa	31.12.	
	2018	2017
Joukkovelkakirjalainat	1 523	1 352
Lainat rahoituslaitoksilta	1 140	1 029
Rahoitusleasingvastuut	1	29
Muut pitkäaikaiset lainat	4	6
Pitkäaikainen velka mukaan lukien lyhytaikainen osuus	2 668	2 416
Lyhytaikaiset lainat	566	525
Korkovelat	40	35
Johdannaisvelat (ks. liite 25)	68	36
Käytössä olevat luottolimiitit	1	4
Korolliset velat yhteensä	3 344	3 016

Milj. euroa	2018	2017
Arvo 1.1.	3 016	3 774
Pitkäaikaisten lainojen nostot	578	425
Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset	-358	-1 034
Lyhytaikaisten lainojen ja korkovelan muutos	46	54
Johdannaisvelkojen muutos	32	-21
Muuntoero ja muut	30	-182
Korolliset velat yhteensä	3 344	3 016

Vuoden 2018 aikana Stora Enso laski onnistuneesti liikkeelle uuden 300 milj. euron joukkovelkakirjalainan osana EMTN (Euro Medium Term Note) lainaohjelmaa. Laina erääntyy maaliskuussa 2028, ja sille maksetaan 2,5 %:n kiinteä kuponkikorko. Vuonna 2018 Stora Enso myös osti takaisin vuonna 2019 erääntyvää kiinteäkorkoista lainaa 3 milj. euroa vastaavan nimellismäärän.

Fitch Ratings antoi vuoden 2018 kolmannella neljänneksellä Stora Enso Oyj:lle investment-tason luottoluokituksen BBB- vakailla näkymillä. Tämä heijastaa Stora Enson parantunutta rahavirtaa ja vahvistunutta tasetta. Vuoden 2018 viimeisellä neljänneksellä Moody's Investors Service antoi Stora Enso Oyj:lle investment-tason luottoluokituksen nostamalla luokitusta Ba1:stä Baa3:een vakailla näkymillä.

Vuoden 2018 aikana Stora Enso julkisti Green Bond -ohjelman osana uutta vastuullisen rahoituksen malliaan. Tavoitteena on tarjota vastuullisuuteen keskittyville korkosijoittajille erityistä lainaformaattia, sekä raportoida eräiden sijoitusten ja liiketoimien suorista ympäristövaikutuksista.

Stora Enson korollisten lainojen maturiteetit vaihtelevat lainoittain vuodesta 2019 aina pitkäaikaisimpaan erääntyvään lainaan vuonna 2036. Korollisten lainojen korko on joko kiinteä tai vaihtuva, ja se vaihtelee välillä 0,9 % (0,6 %) - 8,6 % (8,6 %). Konsernin lainat ovat pääasiassa euro, Yhdysvaltain dollari- ja Kiinan renminbimääräisiä. Yksityiskohtaisempi selvitys konsernin lainojen maturiteeteista löytyy liitteestä 24 (Rahoitusriskien hallinta).

Stora Enson vuonna 2018 takaisin maksamien euromääräisten joukkovelkakirjalainojen yhteenlasketut nimellisarvot olivat 159 (euro- ja kruunumääräiset nimellisarvot vuonna 2017 olivat 609) milj. euroa sisältäen myös jo edellä erikseen mainitut takaisinmaksut. Vuonna 2018 korolliset nettovelat laskivat 161 (laskivat 473) milj. euroa 2 092 (2 253) milj. euroon. Korolliset nettovelat vastaavat korollisia velkoja vähennettynä korollisilla saamisilla. Rahavarat ilman luottolimiittejä nousivat 525 (laskivat 346) milj. euroa 1 128 (603) milj. euroon vuoden lopussa.

Stora Enso laski vuonna 2017 onnistuneesti liikkeeseen uuden joukkovelkakirjalainan osana EMTN (Euro Medium Term Note) lainaohjelmaa. Kymmenvuotisen 300 milj. euron lainan kiinteä kuponkikorko on 2,5 %, ja laina erääntyy kesäkuussa 2027. Kesäkuussa 2017 Stora Enso osti osittain takaisin vuonna 2018 erääntynyttä kiinteäkorkoista lainaa 83 milj. euroa vastaavan nimellismäärän ja vuonna 2019 erääntyvää lainaa 216 milj. euroa vastaavan nimellismäärän. Nämä lainat oli laskettu liikkeeseen vuonna 2012.

Joukkovelkakirjalainat

Liikkeeseen lasku / eräytyminen	Joukkovelkakirj- alainan kuvaus	Lainavaluutta	Alkuperäinen lainamäärä	Erääntymätön osuus 31.12.		Kirjanpitoarvo 31.12.		
				2018	2017	2018	2017	
Kaikki lainat kuuluvat emoyhtiölle				Valuutta, miljoonaa		Milj. euroa		
Kiinteäkorkoiset								
1993-2019	Series C Senior Notes 2019	8,6	USD	50	50	50	45	44
2006-2036	Global 7,250% Notes 2036	7,25	USD	300	300	300	259	247
2012-2018	Euro Medium Term Note	5	EUR	500	0	112	0	112
2012-2019	Euro Medium Term Note	5,5	EUR	500	175	178	175	178
2016-2023	Euro Medium Term Note	2,125	EUR	300	300	300	298	298
2017-2027	Euro Medium Term Note	2,5	EUR	300	300	300	298	298
2018-2028	Euro Medium Term Note	2,5	EUR	300	300	0	298	0
Kiinteäkorkoiset joukkovelkakirjalainat yhteensä							1 373	1 177
Vaihtuvakorkoiset								
2006-2018	Euro Medium Term Note	Euribor +0,96	EUR	25	0	25	0	25
2015-2025	Euro Medium Term Note	Euribor +2,25	EUR	125	125	125	125	125
2015-2027	Euro Medium Term Note	Euribor +2,35	EUR	25	25	25	25	25
Vaihtuvakorkoiset joukkovelkakirja- lainat yhteensä							150	175
Joukkovelkakirja- lainat yhteensä							1 523	1 352

Rahoitusleasingvastuut

Stora Ensolla oli 31.12.2018 muutamia koneisiin ja rakennuksiin liittyviä rahoitusleasing sopimuksia, joiden aktivoidut kustannukset 3 (14) milj. euroa on kirjattu taseen aineellisiin hyödykkeisiin. Näistä kirjattiin poistoja ja arvonalentumisia 2 (7) milj. euroa. Yhteenlasketut leasingmaksut vuonna 2018 olivat 28 (28) milj. euroa, joihin sisältyvä korkoelementti oli 1 (1) milj. euroa.

Rahoitusleasingvastuut - erääntymisaikataulu ja nykyarvo

Milj. euroa	31.12.	
	2018	2017
Vähimmäisvuokrat erääntymislukittain		
Alle 1 vuosi	0	29
1-2 vuotta	0	0
2-3 vuotta	0	0
3-4 vuotta	0	0
4-5 vuotta	0	0
Yli 5 vuotta	2	1
	2	30
Rahoitusleasingsoimusten tulevat korkokulut	-1	-1
Rahoitusleasingvastuiden nykyarvo	1	29
Rahoitusleasingvastuiden nykyarvo		
Alle 1 vuosi	0	28
1-2 vuotta	0	0
2-3 vuotta	0	0
3-4 vuotta	0	0
4-5 vuotta	0	0
Yli 5 vuotta	1	1
	1	29

Liite 27. Johdannaiset

Laadintaperiaatteet

Johdannaiset ja suojauslaskenta

Johdannaiset kirjataan hankittaessa taseeseen käypään arvoon ja arvostetaan käypään arvoon jokaisena tilinpäätöspäivänä. Syntyvien voittojen ja tappioiden kirjaamismenetelmä riippuu suojauskohteen luonteesta. Kun johdannaissopimukset solmitaan, konserni määrittää ne joko erittäin todennäköisen ennakoitun liiketoimen tai kiinteän sitoumuksen suojaukseksi (rahavirran suojaus), saamisten tai velkojen käyvän arvon muutosten suojaukseksi (käyvän arvon suojaus), ulkomaiseen yksikköön tehdyn sijoituksen suojaukseksi tai johdannaissopimuksiksi, jotka eivät täytä suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiä IFRS 9:n mukaisesti.

Konserni dokumentoi suojausinstrumentin ja suojattavan kohteen välisen suojaussuhteen alusta lähtien, kuten myös riskienhallinnan tavoitteen ja sen taustalla vaikuttavan suojausstrategian. Tämä prosessi sisältää kaikkien suojauslaskennan alaisiksi määriteltyjen rahoitusinstrumenttien yhdistämisen tiettyihin varoihin, velkoihin, kiinteisiin sitoumuksiin tai erittäin todennäköisiin ennakoituihin liiketoimiin suojattavan kohteen ja suojausinstrumentin välisen suojaussuhteen todentamiseksi ja dokumentoimiseksi IFRS 9:n vaatimusten mukaisesti. Operatiivisen rahavirran suojaamisessa valuuttatermiinien ja optioiden valuutta on sama kuin erittäin todennäköisten ennakoitujen liiketoimien. Tämä johtaa suojaukseen, jossa suojausinstrumentin ja suojauskohteen kriittiset ehdot vastaavat toisiaan. Konserni dokumentoi myös suojauksen alkuhetkellä laadullisen tulevaa koskevan arvion siitä, kumoavatko suojaukseen käytettävät johdannaiset erittäin tehokkaasti muutoksia suojattavan kohteen käyvässä arvossa tai siihen liittyvissä rahavirroissa. Suojausten tehokkuutta arvioidaan IFRS 9 -standardin vaatimusten mukaisesti.

Rahavirran suojaukset

Käyvän arvon muutokset kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja esitetään omassa pääomassa rahavirran suojausrahastossa sellaisista johdannaisista, jotka on määritelty rahavirran suojausiksi, täyttävät suojauslaskennan soveltamisedellytykset ja ovat tehokkaita suojaajia. Oman pääoman muutokset käsitellään konsernin laajassa tuloslaskelmassa. Valuuttaoptioiden osalta option aika-arvo jätetään määrittelyn suojauksen ulkopuolelle ja vain option perusarvo määritellään suojausinstrumentiksi. Muutokset option aika-arvossa kirjataan suojausten kustannus -rahastoon muihin laajan tuloksen eriin. Omaan pääomaan kirjatun johdannaisten kertyneet voitot tai tappiot kirjataan tuloslaskelmaan sen tilikauden tuotoksi tai kuluksi, jonka aikana suojauksen kohde vaikuttaa tuloslaskelmaan. Suojauslaskennan alaisten valuuttamääräisiä myyntejä ja ostoja suojaavien johdannaisten toteutuneet tulokset kirjataan oikaisuiksi liikevaihtoon tai materiaaleihin ja palveluihin, riippuen perustana olevan suojauskohteen luonteesta ja kuten liitteessä 27 (Johdannaiset) tarkemmin esitetään.

Rahoitusvaroihin kuulumattomien omaisuuserien kirjaamiseen johtavat tulevien liiketoimien valuuttariskin suojausten voitot ja tappiot, jotka esitetään oman pääoman rahavirran suojausrahastossa muissa laajan tuloksen erissä, siirretään rahoitusvaroihin kuulumattoman omaisuuserän alkuperäiseen hankintamenuon kirjaamishetkellä. Siirretyt määrät kirjataan lopulta tuloslaskelmaan poistoina rahoitusvaroihin kuulumattomien omaisuuserien taloudellisen vaikutusajan kuluessa.

Kun suojausinstrumentti eräännyy, myydään, lopetetaan, tai käytetään, tai se ei enää täytä IFRS 9:n mukaisia suojauslaskennan soveltamisedellytyksiä, oman pääoman kertyneet voitot tai tappiot jäävät omaan pääomaan ja ne käsitellään kirjanpidossa tuottoina tai kuluina, kun sitoumus tai ennakoitu liiketoimi lopulta kirjataan tuloslaskelmaan. Jos ennakoitun liiketoimen ei enää odoteta toteutuvan, kirjataan omassa pääomassa raportoidut kertyneet voitot tai tappiot kuitenkin välittömästi tilikauden tuloslaskelmaan.

Käyvän arvon suojaukset

Käyvän arvon suojauksissa konserni käyttää joko johdannaisia tai lainoja suojausinstrumentteina hallitakseen suojauskohteen käypään arvoon liittyvää riskiä. Suojaavista instrumenteista aiheutuvat voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmaan suojattavien varojen tai velkojen käyvän arvon muutosta vastaan sellaisista instrumenteista, jotka on määritelty käyvän arvon suojausiksi ja jotka täyttävät suojauslaskennan soveltamisedellytykset ja ovat erittäin tehokkaita.

Ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojaukset

Ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojaus käsitellään kirjanpidossa kuten rahavirran suojaus, ja konserni käyttää joko johdannaisia tai valuuttamääräisiä lainoja tähän tarkoitukseen. Jos suojausinstrumentti on johdannainen, suojauksen tehokkaan osan voitto tai tappio esitetään oman pääoman muuntoeroissa, kuten konsernin laajassa tuloslaskelmassa on esitetty. Tehottoman osan voitto tai tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan. Muuntoerot, jotka liittyvät ulkomaiseen yksikköön tehtyä nettosijoitusta suojaaviin valuuttamääräisiin velkoihin, kirjataan myös omaan pääomaan muuntoeroihin ja tehoton osa kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat johdannaiset

Vaikka tietyt johdannaissopimukset täyttävätkin konsernin riskienhallinnan asettamat tehokkaan suojauksen vaatimukset, ne eivät täytä IFRS 9:n kaikkia suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiä. Tällaisten suojausinstrumenttien käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelman kautta käypään arvoon. Suojausinstrumenttien tehoton osa kirjataan niin ikään välittömästi tuloslaskelmaan. Kaikkien suojauslaskennan alle kuulumattomien johdannaisten käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelman rahoituseriin. Synteettisten osakevaihtosopimusten osalta kausittaiset muutokset käyvässä arvossa kirjataan tuloslaskelman operatiivisiin kuluihin sen osakeperusteisen maksuohjelman kulujen rinnalla, mihin ne liittyvät.

Johdannaisten arvostus

Johdannaissopimukset arvostetaan taseessa käypään arvoon. Se määritellään arvoksi, jolla instrumentti voitaisiin vaihtaa markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä toteutuvassa tavanmukaisessa transaktiossa. Näiden instrumenttien käyvät arvot määritetään seuraavasti:

- Valuuttatermiinien käyvät arvot lasketaan käyttämällä tilinpäätöspäivän valuuttatermiinikursseja.
- Valuuttaoptioiden käyvät arvot lasketaan yleisillä optionoinnittelumalleilla käyttämällä tilinpäätöspäivän markkinakursseja.
- Hyödykejohdannaisten käyvät arvot lasketaan kauppapaikkojen markkinanoteerausten tai muiden luotettavien markkinalähteiden perusteella.
- Koronvaihtosopimusten käyvät arvot lasketaan diskontatun rahavirran menetelmällä.
- Koron- ja valuutanvaihtosopimusten käyvät arvot lasketaan diskontatun rahavirran menetelmällä niin, että arvostusmalliin sisältyvät myös nimellisarvojen vaihdot.

Oma pääoma - muut laajan tuloksen erät

Rahavirtaa suojaaviksi määritellyt voimassa olevat suojauslaskennan alaiset johdannaissopimukset arvostetaan käypään arvoon niin, että käyvän arvon muutokset kirjataan muiden laajan tuloksen erien kautta rahavirran suojausrahastoon. Optioiden aika-arvo jätetään määriteltyjen rahavirran suojausten ulkopuolelle ja kirjataan erikseen suojausten kustannus - rahastoon muihin laajan tuloksen eriin.

Rahavirran suojaukset

Valuuttojen rahavirtasuojauksissa käytetyt johdannaiset ovat pääasiassa termiinisopimuksia ja optioita. Hyödykkeiden ja korkojen rahavirtasuojauksissa käytetään pääasiassa vaihtosopimuksia. Hyödykesuojauksissa konserni käyttää myös riskikomponenttien suojausta suojatakseen ennakoituja maakaasuostoja. Maakaasun hinta koostuu API2-hiilen hintaindeksikomponentista, Dated Brent -raakaöljyn hintakomponentista ja paikallisen markkinan indeksikomponentista. Nämä ostot luovat maakaasun hintariskin, joka koostuu API2-hiili- ja Dated Brent raakaöljyriskikomponenteista, joita voidaan suojata API2-hiileen ja Dated Brent raakaöljyyn liitetyillä vaihtosopimuksilla. Molemmat riskikomponentit ovat erikseen tunnistettavia ja luotettavasti mitattavissa, koska hinnoittelukaava on eritelty maakaasun ostosopimuksessa.

Vuonna 2018 konserni solmi uuden vaihtuva/kiinteäkorkoisen koron- ja valuutanvaihtosopimuksen Kiinassa. Sopimuksen nimellisarvo on yhteensä 200 milj. euroa. Koron- ja valuutanvaihtosopimus on luokiteltu rahavirran suojauslaskentaan, jossa se suojaa euromääräisen vaihtuvakorkoisen velan valuutta- ja korkoriskiä Kiinassa. Suojaus erääntyy vuonna 2023.

Rahavirtojen suojauksiin liittyvät realisoitumattomat voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmaan arviolta 1-3 vuoden kuluessa. Pisin suojaussopimus erääntyy vuonna 2027 (2027). Suurimman osan odotetaan kuitenkin erääntyvän vuoden 2019 aikana. Rahavirran suojausrahasto ja nettosijoitusten suojaukset omassa pääomassa esitetään tarkemmin alla olevassa taulukossa.

Rahavirran suojausrahaston ja nettosijoitusten suojausten jaottelu omassa pääomassa

Milj. euroa	31.12.2018		31.12.2017	
	Realisoitumattomat voitot/tappiot suojausrahastossa verojen jälkeen	Realisoitumattomat ja realisoituneet voitot ja tappiot kertyneissä muuntoeroissa verojen jälkeen	Realisoitumattomat voitot/tappiot suojausrahastossa verojen jälkeen	Realisoitumattomat ja realisoituneet voitot ja tappiot kertyneissä muuntoeroissa verojen jälkeen
Valuutariski - operatiivisen rahavirran suojaus	-17	0	18	0
Valuutariski - nettosijoitusten suojaukset	0	20	0	31
Hyödykkeiden hintariski - hyödykkeiden vaihtosopimukset	25	0	1	0
Korkoriski - koronvaihtosopimukset	-5	0	-4	0
Korko- ja valuutariskit - koron- ja valuutanvaihtosopimukset	-10	0	0	0
Suojausten kustannus -rahasto	-2	0	0	0
Yhteensä	-9	20	15	32

Osakkuus- ja yhteisyrietykset

Osakkuusyrietykset kirjaavat suojauksiin ja eläkkeisiin liittyvät erät suoraan omaan pääomaan ja konserni raportoi oman osuutensa näistä eristä oman pääoman rahastossa ”Muut laajan tuloksen erät osakkuus- ja yhteisyrietyksissä”.

Muut laajan tuloksen erät osakkuus- ja yhteisyrietyksissä

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Bergvik Skog AB	-11	-14
Yhteensä	-11	-14

Johdannaisten käyvät arvot

Tuloslaskelmaan sisältyvät valuuttakurssivoitot ja -tappiot ilman suojauksia

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Liikevaihto	24	-23
Kulut ja kustannukset	-16	1
Korolliset lainat ja talletukset	-55	10
Yhteensä	-46	-12

Suojausten voitot ja tappiot operatiivisessa liiketuloksessa

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Rahavirran suojaukset		
Valuuttasuojaukset	-28	9
Hyödykesuojaukset	-21	-44
Yhteensä	-48	-35
Oikaisut liikevaihtoon	-76	-39
Oikaisut materiaaleihin ja palveluihin	28	4
Muista laajan tuloksen eristä realisoituneet tuloslaskelmaan kirjattavat erät	-48	-35
Tehottomat valuuttasuojaukset	0	-2
Nettotappiot rahavirran suojauksesta	-48	-37
Suojaukset, jotka eivät täytä suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiä		
Valuuttasuojaukset	-16	15
Nettotappiot/-voitot suojauksista, jotka eivät täytä suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiä	-16	15
Nettotappiot suojauksista liiketuloksessa	-65	-22

Vuoden 2018 aikana operatiiviseen liiketulokseen ei ole kirjattu tehottomia rahavirran suojauksia. Vuonna 2017 konserni keskeytti suojauslaskennan yhden tytäryhtiön rahavirran suojauksien osalta, sillä ennakoitujen tulevien transaktioiden ei enää odotettu toteutuvan. Tästä kirjattiin 2 milj. euron tappio operatiiviseen liiketulokseen. Tappio on esitetty edellä olevassa taulukossa tehottomana rahavirran suojauksena.

Suojausten voitot ja tappiot rahoituserissä

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Rahavirran suojaukset		
Tehottomat valuuttasuojaukset	-1	0
Tehottomat korkojohdannaiset	-3	0
Nettotappiot rahavirran suojauksesta	-4	0
Suojaukset, jotka eivät täytä suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiä		
Nettovoitot valuuttajohdannaisista	22	24
Nettovoitot suojauksista, jotka eivät täytä suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiä	22	24
Nettovoitot rahoituserissä	18	24

Johdannaisten nimellisarvot ja käyvät arvot

Milj. euroa	31.12.							
	Nimellis-arvot	Positiiviset käyvät arvot	Negatiiviset käyvät arvot	Käyvät arvot, netto	Nimellis-arvot	Positiiviset käyvät arvot	Negatiiviset käyvät arvot	Käyvät arvot, netto
Valuuttajohdannaiset								
Termiinit: Operatiivisen rahavirran suojaukset	1 267	7	-15	-7	803	19	-5	14
Optiot: Operatiivisen rahavirran suojaukset	1 375	6	-24	-18	1 362	15	-9	6
Rahavirran suojaukset yhteensä	2 642	13	-38	-25	2 165	34	-14	20
Termiinit: Myynti- ja lainasaamisten suojaukset	686	4	-6	-2	879	15	-3	12
Suojaukset, jotka eivät täytä suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiä yhteensä	686	4	-6	-2	879	15	-3	12
Valuuttajohdannaiset yhteensä	3 328	17	-44	-27	3 044	49	-17	32
Hyödykejohdannaiset								
Sellun vaihtosopimukset: Myynnin suojaukset	0	0	0	0	188	1	-13	-12
Sähkön vaihtosopimukset: Kustannusten suojaukset	67	35	0	35	79	11	0	11

Öljyn vaihtosopimukset: Kustannusten suojaukset	15	0	-2	-2	8	2	0	2
Hiilen vaihtosopimukset: Kustannusten suojaukset	5	0	0	0	0	0	0	0
Rahavirran suojaukset yhteensä	87	35	-2	33	275	14	-13	1
Sähkön vaihtosopimukset: Suljetut sopimukset	2	1	-1	0	7	1	-1	0
Suojaukset, jotka eivät täytä suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiä yhteensä	2	1	-1	0	7	1	-1	0
Hyödykejohdannaiset yhteensä	89	37	-4	33	282	15	-14	1
Korkojohdannaiset								
Koronvaihtosopimukset: Rahoituskulujen suojaukset	187	1	-6	-5	192	1	-5	-4
Koron- ja valuutanvaihtosopimuks et: Rahoituskulujen suojaukset	200	0	-16	-16	0	0	0	0
Rahavirran suojaukset yhteensä	387	1	-23	-22	192	1	-5	-4
Korkojohdannaiset yhteensä	387	1	-23	-22	192	1	-5	-4
Rahavirran suojaukset yhteensä	3 116	49	-63	-14	2 632	49	-32	17
Suojaukset, jotka eivät täytä suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiä yhteensä	688	5	-7	-2	886	16	-4	12
Johdannaiset yhteensä	3 804	54	-70	-16	3 518	65	-36	29

Johdannaisien positiiviset ja negatiiviset käyvät arvot esitetään korollisissa saamisissa ja korollisissa veloissa.

Edellä esitetyt käyvät arvot sisältävät kertyneet korot ja optiopremiot.

Suojauskohteiden ja suojausinstrumenttien käyvän arvon muutokset

Milj. euroa	Muutos suojauskohteen arvossa suojauksen tehokkuuden määrittämiseksi	Muutos voimassa olevien suojausinstrumenttien arvossa	Tehottomuus
Valuuttariski - termiinisopimukset ¹	20	-21	-1
Valuuttariski - optiot	23	-23	0
Valuuttariski - nettosijoitusten suojaukset	14	-14	0
Hyödykkeiden hintariski - hyödykkeiden vaihtosopimukset	-32	32	0
Korkoriski - koronvaihtosopimukset	1	-1	0
Korko- ja valuuttariski - koron- ja valuutanvaihtosopimukset ¹	12	-15	-3

¹ Tehottomuus kirjattu rahoituseriin.

Toimeenpantaviin yleisiin nettoutussopimuksiin sidottujen instrumenttien nettoutuksen taloudellinen vaikutus vuonna 2018

Eriä ei ole netotettu taseessa

Milj. euroa	Taseeseen merkittyjen rahoitusinstrumenttien bruttomäärä	Yleisten nettoutussopimusten alaisiin määriin liittyvät velat (-) ja varat (+)	Saadut (-) ja annetut (+) vakuudet	Nettoriski
Johdannaisvarat	54	-24	0	30
Johdannaisvelat	-70	24	0	-46

Toimeenpantaviin yleisiin nettoutussopimuksiin sidottujen instrumenttien nettoutuksen taloudellinen vaikutus vuonna 2017

Eriä ei ole netotettu taseessa

Milj. euroa	Taseeseen merkittyjen rahoitusinstrumenttien bruttomäärä	Yleisten nettoutussopimusten alaisiin määriin liittyvät velat (-) ja varat (+)	Saadut (-) ja annetut (+) vakuudet	Nettoriski
Johdannaisvarat	62	-37	0	25
Johdannaisvelat	-37	37	0	0

Konsernin kunkin vastapuolen kanssa solmimiin johdannaisopimuksiin sovelletaan yleisiä nettoutussopimuksia. Epätodennäköisen luottotapahtuman, kuten maksun laiminlyönnin sattuessa, kaikki sopimukseen perustuvat voimassa olevat transaktiot puretaan ja ainoastaan yksi nettomääräinen summa erääntyy maksettavaksi kaikkien transaktioiden osalta kullekin vastapuolelle. Sopimukseen perustuvat johdannaiset eivät täytä kriteerejä erien toisistaan vähentämiseksi taseessa, koska netotus on mahdollista ainoastaan tiettyjen edellä kuvattujen tapahtumien toteutuessa tulevaisuudessa.

Liite 28. Kertyneet muuntoerot ja oman pääoman suojaus

Kertyneet muuntoerot

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
1.1.		
Kertyneet muuntoerot euroalueen ulkopuolisissa yksiköissä	-319	-31
Suojaukset	41	1
Valuuttakurssitappiot/-voitot omassa pääomassa, netto	-278	-30
Verot suojauksista	-10	-2
	-288	-32
Kertyneiden muuntoerojen muutokset, muut laajan tuloksen erät		
Euroalueen ulkopuolisen avaavan taseen oman pääoman uudelleenkurssaus	-70	-281
Tuloslaskelman ja taseen välinen muuntoero	1	-5
Sisäiset oman pääoman ehtoiset sijoitukset ja osingot	6	-1
Muut	-1	0
Tuloslaskelman kautta puretut muuntoerot	27	-1
	-36	-288
Nettosijoitusten suojaukset, muut laajan tuloksen erät		
Suojaustulot	-14	40
Verot	3	-8
	-11	32
31.12.		
Kertyneet muuntoerot euroalueen ulkopuolisissa yksiköissä	-355	-319
Suojaukset (ks. alla)	27	41
Kertyneet valuuttakurssitappiot omassa pääomassa, netto	-328	-278
Verot suojauksista	-7	-10
Kertyneet muuntoerot omassa pääomassa, netto	-335	-288
Ulkomaisten yksiköiden nettosijoituksen suojaus		
Suojaukset	27	41
Verot suojauksista	-7	-10
Suojaustulokset omassa pääomassa, netto	20	31
Realisoituneet voitot	45	45
Realisoitumattomat voitot/tappiot	-25	-14
Yhteensä	20	31

Konserni suojaa tällä hetkellä oman pääoman ehtoiset sijoituksensa vain Yhdysvaltain dollarin kurssivaihteluilta. Vuoden 2018 merkittävimmät muuntoeromuutokset koskivat Yhdysvaltain dollaria, jonka voitto oli 61 milj. euroa (162 milj. euron tappio), Ruotsin kruunua, jonka tappio oli 53 milj. euroa (38 milj. euron tappio), Venäjän ruplaa, jonka tappio oli 16 milj. euroa (10 milj. euron

tappio) ja Brasilian realia, jonka tappio oli 14 milj. euroa (63 milj. euron tappio). Merkittävimmät kumulatiiviset muuntoerot koskivat Ruotsia, jonka tappio oli 286 milj. euroa (234 milj. euron tappio), Brasiliaa, jonka tappio oli 204 milj. euroa (191 milj. euron tappio), Yhdysvaltain dollarin aluetta, jonka voitto oli 139 milj. euroa (79 milj. euron voitto) sekä Venäjää, jonka tappio oli 71 milj. euroa (55 milj. euron tappio).

Kertyneiden muuntoerojen tuloutuksista kirjattiin tappiota 27 milj. euroa (1 milj. euron voitto) vuoden 2018 tuloslaskelmaan. Vuonna 2018 se oli pääasiassa seurasta puunhankintayhtiön myynnistä Rio Grande do Sulissa Brasiliassa.

Kertyneet muuntoerot ja nettosijoitusten suojaukset taseessa

Milj. euroa	31.12.					
	Kertyneet muuntoerot		Nettosijoitusten suojaukset		Kertyneet muuntoerot taseessa, netto	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Brasilia	-204	-191	0	0	-204	-191
Kiina	65	69	0	0	65	69
Tšekki	32	33	-9	-9	23	24
Puola	-28	-19	17	17	-11	-2
Venäjä	-71	-55	0	0	-71	-55
Ruotsi	-286	-234	50	50	-236	-184
Uruguay	135	80	-31	-17	105	63
Yhdysvallat	4	-1	0	0	4	-1
Muut	-1	-1	0	0	-1	-1
Kertyneet muuntoerot ennen veroja	-355	-319	27	41	-328	-278
Verot		0	-7	-10	-7	-10
Kertyneet muuntoerot omassa pääomassa, netto	-355	-319	20	31	-335	-288

Laajaan tuloslaskelmaan kirjatut kertyneet muuntoerot ja nettosijoitusten suojaukset

Milj.	31.12.					
	Kertyneet muuntoerot		Nettosijoitusten suojaukset		Kertyneet muuntoerot taseessa, netto	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Brasilia	-14	-63	0	0	-14	-63
Kiina	-4	-27	0	0	-4	-27
Tšekki	-1	7	0	0	-1	7
Puola	-10	15	0	0	-10	15
Venäjä	-16	-10	0	0	-16	-10
Ruotsi	-53	-38	0	0	-53	-38
Uruguay	56	-147	-14	40	42	-107
Yhdysvallat	5	-15	0	0	5	-15
Muut	0	-10	0	0	0	-10
Kertyneet muuntoerot ennen veroja	-36	-288	-14	40	-50	-248
Verot	0	0	3	-8	3	-8
Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut summat	-36	-288	-11	32	-47	-256

Ulkomaisten yksiköiden nettosijoitusten suojaukset

Konserni pyrkii minimoimaan muuntoriskin rahoittamalla investoinnit paikallisella valuutalla, mikäli se on mahdollista ja taloudellisesti kannattavaa. Jos varojen ja velkojen sovittaminen yhteen samassa valuutassa ei ole mahdollista, jäljelle jäävältä muuntoriskiltä voidaan suojautua. Kaikkien suojauksessa käytettävien rahoitusvelkojen ja suojausinstrumenttien voitot ja tappiot verojen jälkeen esitetään kertyneissä muuntoeroissa vastaavien nettoinvestointien muuntamisesta tilinpäätöspäivän kurssiin johtuvia kurssieroja vastaan. Kertyneisiin muuntoeroihin sisältyvät netto tappiot olivat tilikaudella edellisessä taulukossa esitetyn mukaisesti 11 milj. euroa (voittoa 32 milj. euroa).

Suojausinstrumentit ja realisoitumattomat suojaustappiot

Milj. euroa	31.12.					
	Nimellisarvo (valuutta)		Nimellisarvo (euroa)		Realisoitumattomat tappiot (euroa)	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Korolliset lainat						
USD-alue	350	350	306	292	-25	-14
Suojaukset yhteensä			306	292	-25	-14

Liite 29. Vastuusitoumukset ja ehdolliset velat

Laadintaperiaatteet

Takaukset

Takaukset velvoittavat konsernin maksamaan velallisen mahdollisen laiminlyönnin. Takaukset sisältävät taseen ulkopuolisen luottoriskin, joka vastaa määrältään sitä tappiota, joka tulisi kirjattavaksi raportointipäivänä, mikäli osapuolet eivät täyttäisi sopimuksen mukaisia velvoitteitaan. Luottoriski vastaa sopimusmääriä olettaen, ettei niitä ole täysin maksettu ja ettei niitä saada perittyä muilta osapuolilta.

Vuokrasopimukset

Vuokrasopimusten vuokrat kirjataan kuluiksi tasasuuruusina erinä vuokra-ajan kuluessa. Jos vuokrasopimus puretaan ennen vuokra-ajan umpeutumista, kaikki sopimuksen purkamisesta vuokranottajalle aiheutuvat kustannukset kirjataan kuluksi purkamisjaksolta. Leasing-sopimusten lakkauttamisen yhteydessä saadut edut kirjataan diskontattuina.

Vastuusitoumukset

Milj. euroa	31.12	
	2018	2017
Omasta puolesta annetut vakuudet		
Kiinnitykset	2	2
Leasingvastuut seuraavien 12 kk:n aikana	100	81
Leasingvastuut seuraavien 12 kk:n jälkeen	631	644
Muut vastuut	6	6
Osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta annetut vakuudet		
Takaukset	4	4
Muiden puolesta annetut vakuudet		
Takaukset	23	26
Muut vastuut	13	0
Yhteensä	779	763
Kiinnitykset	2	2
Takaukset	27	30
Vuokrasopimukset	731	725
Muut vastuut	19	6
Yhteensä	779	763

Vuonna 2018 konsernin vastuut olivat yhteensä 779 (763) milj. euroa. Lisäksi emoyhtiö Stora Enso Oyj on toiminut takaajana useissa tytäryhtiöidensä ja yhteisten toimintojen vastuissa. Nämä vastuut olivat arvoltaan enintään 1 962 (2 073) milj. euroa 31.12.2018.

Konserni on tehnyt kiinteistöistä, maa-alueista, aluksista ja muista logistisista koneista ja laitteista useita ei purettavissa olevia vuokrasopimuksia. Joissakin sopimuksissa on mahdollisuus

uusimiseen. Vuosien 2018 ja 2017 lopussa ei ollut tappiollisiksi katsottuja vuokrasopimuksia. Seuraavassa on esitetty yli vuoden pituisiin sopimuksiin liittyvät tulevaisuuden maksut sekä sellaiset vuokrasopimukset, joita ei voi purkaa:

Vuokravastuiden erääntymisaikataulu

Milj. euroa	31.12.	
	2018	2017
Alle 1 vuosi	100	81
1-2 vuotta	92	71
2-3 vuotta	78	63
3-4 vuotta	57	54
4-5 vuotta	48	38
Yli 5 vuotta	356	418
Yhteensä	731	725

Konsernilla on Kiinassa enintään 50 vuoden vuokrasopimuksia, jotka voidaan irtisanoa vuonna 2034 ja jotka koskevat tällä hetkellä noin 82 000 (84 000) hehtaarin maa-alueita. Lisäksi konserni on velvollinen maksamaan vuokraamallaan maa-alueella kasvavasta puustosta. Puuviljelmiä koskevien maa-alueiden tulevien vuokrien arvioidaan olevan arvoltaan 371 (486) milj. euroa.

Investointisitoumukset

Investointisitoumukset

Milj. euroa	31.12.	
	2018	2017
Yhteensä	111	152

Taseeseen kirjaamattomat investointisitoumukset sisältävät konsernin osuuden yhteisten toimintojen suorista investointisopimuksista. Investointeihin liittyvät sitoumukset koskevat pääasiassa meneillään olevia hankkeita Enocellissa ja Imatran tehtailla Suomessa, Skutskärin ja Gruvön tehtailla Ruotsissa sekä Maxaun tehtaalla Saksassa.

Ehdolliset velat

Stora Enso on tehnyt merkittäviä uudelleenjärjestelyjä viime vuosina. Toimenpiteisiin on kuulunut liiketoimintojen ja tuotantoyksiköiden myyntejä sekä tehtaiden sulkemisia. Tapahtumiin liittyy riski mahdollisista ympäristö- tai muista velvoitteista, joiden olemassaololle saadaan vahvistus vasta, jos yksi tai useampi epävarma tapahtuma, joka ei ole täysin konsernin hallittavissa, toteutuu tai ei toteudu.

Stora Enso on osallisena tietyissä oikeudenkäyntimenettelyissä, jotka ovat syntyneet tavanomaisessa liiketoiminnassa ja jotka sisältävät lähinnä kauppaoikeudellisia vaateita. Yrityksen johto ei usko, että näillä menettelyillä kokonaisuutena ennen mahdollisia vakuutuskorvauksia olisi merkittäviä vaikutuksia yrityksen taloudelliseen asemaan tai liiketoiminnan tulokseen.

Oikeudenkäynnit Latinalaisessa Amerikassa

Veracel

Stora Enso ilmoitti 11.7.2008 liittovaltion tuomarin Brasiliassa antamasta päätöksestä, jonka mukaan Bahian osavaltion Veracelin toiminnalle myöntämät luvat eivät olleet päteviä. Tuomari myös määräsi Veracelin ryhtymään tiettyihin toimenpiteisiin, kuten luonnonmetsän istuttamiseen osaan Veracelin puuviljelmistä. Lisäksi yhtiölle määrättiin mahdollinen 20 milj. Brasilian realin (5 milj. euron) sakko. Veracel kyseenalaistaa päätöksen ja on tehnyt siitä valituksen. Veracel toimii täysin kaikkien Brasilian lakien mukaisesti ja on saanut asiaankuuluville viranomaisilta kaikki tarvittavat ympäristö- ja liiketoimintaluvat teollisuustoiminnoille ja puuviljelmille. Marraskuussa 2008 tuomioistuin lykkäsi päätöksen täytäntöönpanoa. Veracel ja Stora Enso eivät ole tehneet kirjanpidollisia varauksia metsänistutusten tai mahdollisen sakon vuoksi.

Kesäkuussa 2017 Veracel sai huomautuksen verolakien rikkomisesta vuonna 2012. Vaade on yhteensä 224 miljoonaa Brasilian realia (50 milj. euroa) sisältäen korot ja sakot. Riita-asia rajoittuu vuoteen 2012, jonka osalta veroviranomainen sovelsi eri siirtohinnoittelumetodia poikkeavan siirtymäsäännöksen tulkinnan vuoksi. Veracel toimii täysin Brasilian siirtohinnoittelulakien mukaisesti ja teki verohuomautuksesta valituksen heinäkuussa 2017. Kesäkuussa 2018 Veracel sai vaateeseen liittyen myönteisen päätöksen (Federal Revenue Judgement), joka vahvistettiin (Administrative Council For Fiscal Resources) tammikuussa 2019. Vuoden lopussa kokonaisvaade sisältäen koron oli 241 miljoonaa realia (54 milj. euroa), josta Stora Enson osuus on 120 miljoonaa realia (27 milj. euroa). Veracel ja Stora Enso eivät ole tehneet kirjanpidollisia varauksia asian vuoksi.

Veroviranomaisten näkemyksen mukaan Veracel Celulose SA (Veracel) ei olisi oikeutettu hyvityksiin osasta raaka-aineiden ja palveluiden hankintojen yhteydessä maksetuista PIS (Social Integration Program)- ja COFINS (Contribution for the Financing of Social Security) -veroista vuodesta 2006 lähtien. Stora Enson ja Veracelin mielestä väite on perusteeton, eikä asiaan liittyen ole tehty kirjanpidollisia varauksia. Riita-asia on yhä vireillä.

Oikeudenkäynnit Suomessa

Raakapuukanne

Markkinaoikeus määräsi joulukuussa 2009 Stora Ensolle seuraamusmaksun kilpailulain rikkomisesta Suomen raakapuumarkkinoilla 1997-2004. Stora Enso ei valittanut päätöksestä. Metsähallitus käynnisti maaliskuussa 2011 oikeudenkäynnin Stora Ensoa, UPM:ää ja Metsäliittoa vastaan vaatien korvauksia vahingoista, joiden väitetään syntyneen kilpailulain rikkomisesta. Kesäkuussa 2016 antamassaan tuomiossa Helsingin kärjäoikeus hylkäsi Metsähallituksen Stora Ensolle, Metsäliitolle ja UPM:lle esittämän vahingonkorvausvaatimuksen. Metsähallitus valitti kärjäoikeuden tuomiosta Helsingin hovioikeuteen, joka antoi asiasta tuomion toukokuussa 2018. Tuomiossaan hovioikeus hylkäsi Metsähallituksen valituksen ja piti kärjäoikeuden ratkaisun voimassa. Metsähallituksen Stora Ensoa, UPM:ää ja Metsäliittoa vastaan yhdessä esittämän vaatimuksen kokonaissumma oli noin 125 milj. euroa ja toissijainen vaatimus yksin Stora Ensoa vastaan oli noin 68 milj. euroa. Metsähallitus haki asiassa valituslupaa korkeimmalta oikeudelta. Korkein oikeus hylkäsi Metsähallituksen valituslupahakemuksen 29.1.2019. Tämä päättää oikeudenkäynnin niin, että Stora Ensolle ei ole mitään maksuvelvollisuuksia Metsähallitukselle. Koko raakapuukannetta voi nyt pitää loppuun käsiteltynä ja raportointi sen osalta loppuu.

Oikeudenkäynnit Ruotsissa

Vakuutuskanne

Heinä–elokuussa 2016 kuusi ruotsalaista vakuutusyhtiötä nostivat kanteen Stora Ensoa vastaan ruotsalaisessa ympäristöoikeudessa ja Falunin kärjäoikeudessa Ruotsin Västmanlandissa vuonna 2014 sattuneesta metsäpalosta aiheutuneiden vahinkojen vuoksi. Yhtiöt hakevat kaikkiaan noin 300 milj. Ruotsin kruunun (30 milj. euron) arvoisia korvauksia. Stora Enso kiistää korvausvastuunsa. Ympäristöoikeus ja sen jälkeen myös hovioikeus ovat todenneet että ympäristölakia ei sovelleta tulipalon aiheuttamiin vahinkoihin.

Yrityssakko

Tammikuussa 2018 Ruotsin syyttäviviranomainen nosti kanteen Stora Ensoa ja sen toimittajaa vastaan Ruotsin Västmanlandissa vuonna 2014 sattuneen metsäpalon vuoksi vaatien molemmilta vastaajilta 5 milj. kruunun yrityssakkoa. Stora Enso ja toimittaja kiistävät kanteen.

Liite 30. Konserniyhtiöt 31.12.2018

Tytäryhtiöt

Maa	Yhtiön nimi	Konsernin omistus-osuus %
Suomi	Anjala Fiber & Energy Oy	100,00
	Efora Oy	100,00
	Enso Alueverkko Oy	100,00
	Herman Andersson Oy	100,00
	Mena Wood Oy Ltd	100,00
	Merivienti Oy	100,00
	Stora Enso Ingerois Oy	100,00
	Stora Enso International Oy	100,00
	Stora Enso Oulu Oy	100,00
	Stora Enso Packagent Oy	100,00
	Stora Enso Packaging Oy	100,00
	Stora Enso Paper Oy	100,00
	Stora Enso Publication Papers Oy Ltd	100,00
	Stora Enso Veitsiluoto Oy	100,00
	Stora Enso Wood Products Oy Ltd	100,00
Alankomaat	Stora Enso Amsterdam B.V.	100,00
	Stora Enso Timber DIY Products B.V.	100,00
Arabiemiirikunnat	Stora Enso Middle East DMCC	100,00
Australia	Stora Enso Australia Pty Ltd	100,00
Belgia	Lumipaper NV	100,00
	Stora Enso Belgium NV	100,00
	Stora Enso Langerbrugge NV	100,00
	VLAR Papier NV	100,00
Brasilia	Stora Enso Brasil Ltda	100,00
Chile	Stora Enso Chile S.A.	100,00
Espanja	Stora Enso Espana S.A.U	100,00
Etelä-Afrikka	Stora Enso (Southern Africa) (Pty) Ltd	100,00
Hongkong	Stora Enso (HK) Ltd	100,00
Iso Britannia	Lumipaper Ltd	100,00
	Stora Enso Holdings UK Ltd	100,00
	Stora Enso Pension Trust Ltd.	100,00
	Stora Enso Timber UK Ltd	100,00
	Stora Enso UK Ltd	100,00
Israel	Virdia Ltd	100,00
Italia	Stora Enso Italia Srl	100,00
Itävalta	Stora Enso Austria GmbH	100,00
	Stora Enso Wood Products GmbH	100,00
	Stora Enso WP Bad St. Leonhard GmbH	100,00
Japani	Stora Enso Building and Living Japan K.K.	100,00
	Stora Enso Japan K.K.	100,00
Kiina	Changzhou Stora Enso Packaging Technology Co. Ltd.	90,00

	Dongguan Stora Enso Inpac Packaging Co. Ltd	90,00
	Guangxi Stora Enso Forestry Co Ltd	89,50
	Jiashan Stora Enso Inpac Packaging Co. Ltd	90,00
	Stora Enso (Guangxi) Forestry Company Ltd.	80,08
	Stora Enso (Guangxi) Packaging Company Ltd.	80,08
	Stora Enso China Co., Ltd	100,00
	Stora Enso Huatai (Shandong) Paper Co Ltd	60,00
	Stora Enso Inpac Corrugated Packaging (Hebei) Company Limited	90,00
	Stora Enso Inpac Hebei Protective Packaging Co., Ltd.	90,00
	Stora Enso Inpac Packaging Co. Ltd	90,00
	Stora Enso Suzhou Paper Co Ltd	97,89
Laos	Stora Enso Lao Co. Ltd	100,00
Latvia	AS Stora Enso Latvija	100,00
	Stora Enso Packaging SIA	100,00
Liettua	Stora Enso Packaging UAB	100,00
	UAB Stora Enso Lietuva	100,00
Meksiko	Stora Enso Mexico S.A.	100,00
Norja	Stora Enso Skog AS	100,00
Portugali	Stora Enso Portugal Lda	100,00
Puola	Centrum Dystrybucji i Obróbki DREWNA Sp. z o.o.	100,00
	HESPOL SP.z.o.o.	100,00
	Stora Enso Narew Sp.z.o.o.	100,00
	Stora Enso Poland S.A.	100,00
	Stora Enso Polska Sp.z.o.o.	100,00
	Stora Enso Wood Products Sp.z.o.o.	100,00
Ranska	Stora Enso Bois SAS	100,00
	Stora Enso Corbehem SAS	100,00
	Stora Enso France SAS	100,00
	Stora Enso Holding France SAS	100,00
	Stora Enso Paper France SAS	100,00
Ruotsi	Cellutech AB	100,00
	Skogsutveckling Syd AB	66,67
	Stora Enso AB	100,00
	Stora Enso Bioenergi AB	100,00
	Stora Enso China Holdings AB	100,00
	Stora Enso Fors AB	100,00
	Stora Enso Försäkringsaktiebolag	100,00
	Stora Enso Laos Plantation AB	100,00
	Stora Enso Packaging AB	100,00
	Stora Enso Paper AB	100,00
	Stora Enso Pulp AB	100,00
	Stora Enso Pulp and Paper Asia AB	94,21
	Stora Enso Skog AB	100,00
	Stora Enso Skoghall AB	100,00
	Stora Enso Timber AB	100,00
	Stora Enso Treasury Stockholm AB	100,00
	Stora Kopparbergs Bergslags AB	100,00
	Sydved AB	66,67

Saksa	FPB Holding GmbH & Co. KG	99,97
	Stora Enso Germany GmbH	100,00
	Stora Enso Kabel GmbH	99,97
	Stora Enso Maxau GmbH	100,00
	Stora Enso Paper GmbH	100,00
	Stora Enso Sachsen GmbH	100,00
	Stora Enso Timber Deutschland GmbH	100,00
	Stora Enso Verwaltungs GmbH	100,00
Singapore	Stora Enso South East Asia Pte Ltd	100,00
Slovakia	Euro - Timber, spol. s r.o.	100,00
Slovenia	Stora Enso Wood Products d.o.o. Koper	100,00
Tanska	DanFiber A/S	51,00
	Stora Enso Danmark A/S	100,00
Tsekki	Stora Enso Praha s.r.o.	100,00
	Stora Enso Wood Products Planá s.r.o.	100,00
	Stora Enso Wood Products Zdirec s.r.o.	100,00
	Stora Enso WP HV s.r.o.	100,00
Ukraina	Stora Enso LLC	100,00
Venäjä	A/O Ladenso	100,00
	AO Stora Enso	100,00
	OOO Olonetsles	96,88
	OOO Setles	100,00
	OOO Setново	100,00
	OOO Stora Enso Forest West	100,00
	OOO Stora Enso Packaging BB	100,00
	OOO Stora Transport	100,00
	OOO Terminal	100,00
	Viro	Stora Enso Eesti AS
	Stora Enso Packaging AS	100,00
Yhdysvallat	Stora Enso North American Sales, Inc.	100,00
	Virdia B2X, LLC	100,00
	Virdia Inc.	100,00

Merkittävimmät osakkuusyhtiöt

Suomi	Honkalahden Teollisuuslaituri Oy	50,00
	Kemi Shipping Oy	50,00
	Metsäteho Oy	23,95
	Oy Keskuslaboratorio - Centrallaboratorium Ab	32,24
	Paperinkeräys Oy	30,41
	Perkaus Oy	33,33
	Puhoksen Satama Oy	50,00
	Steveco Oy	34,39
	Suomen Keräyspaperi Tuottajayhteisö Oy	40,09
	Tornator Oyj	41,00
Brasilia	Arauco Florestal Arapoti S.A.	20,00
Itävalta	ZMP GMBH	30,00
Latvia	SELF Logistika SIA	50,00
Puola	Kemira Cell Sp.z.o.o.	45,00

Ruotsi	Bergvik Skog AB	49,79
	Pressretur AB	33,33
	Trätåg AB	50,00
	Österbergs Förpackningsmaskiner AB	50,00

Merkittävimmät muut yhtiöt

Suomi	Clic Innovation Ltd Oy	9,87
	East Office of Finnish Industries Oy	4,00
	Pohjolan Voima Oy	15,61
Pakistan	Packages Limited	6,40
Ranska	Union Developement Récup. Pap.	10,70
Ruotsi	AMEXCI AB	9,10
	Combient AB	5,40
	Radioskog AB	10,00
	RK Returkartong AB	8,40
	SSG Standard Solutions Group AB	14,29
	SweTree Technologies AB	18,91
	Sölvesborgs Stuveri & Hamn AB	7,36
	VindIn AB	17,73
Yhdysvallat	Liaison Technologies LLC	3,33

Yhteiset toiminnot

Brasilia	Veracel Celulose SA	50,00
Uruguay	Celulosa y Energia Punta Pereira S.A.	50,00
	El Esparragal Asociación Agraria de Responsabilidad Limitada	50,00
	Eufores S.A.	50,00
	Forestal Cono Sur S.A.	50,00
	Ongar S.A.	50,00
	Stora Enso Uruguay S/A	50,00
	Terminal Logística e Industrial M`Bopocué S.A.	50,00
	Zona Franca Punta Pereira S.A.	50,00

Liite 31. Lähipiiriliiketoimet

Konsernin ja sen tytäryhtiöiden sekä yhteisten toimintojen väliset saldot ja liiketapahtumat on eliminoitu konsernitilinpäätöksessä eikä niitä raportoida tässä liitteessä. Edellä mainitut ovat toistensa lähipiiriin kuuluvia osapuolia.

Konserni on luokitellut Solidium Oy:n lähipiiriin kuuluvaksi. Se on kokonaan Suomen valtion omistama yritys, ja omistaa 10,7 % Stora Enson osakkeista ja 27,3 % kaikista äänistä 31.12.2018. Konserni on soveltanut IAS 24:n kohdan 25 mukaista helpotusta olla ilmoittamatta lähipiiriliiketoimia ja avoimia saldoja siltä osin kuin kyseessä on julkisen vallan taho.

Konsernin johdon avainhenkilöitä ovat johtoryhmän ja hallituksen jäsenet. Johdon avainhenkilöiden palkkiot on esitetty liitteessä 7 (Hallituksen ja johdon palkkiot).

Liiketoimissaan osakkuus- ja yhteisyritysten ja muiden lähipiiriin kuuluvien tahojen kanssa konserni toimii sellaisten kaupallisten ehtojen mukaisesti, jotka eivät ole suotuisampia kuin ne ehdot, joita tarjotaan muille kolmansille osapuolille, poikkeuksena Veracel ja Pohjolan Voima Oy (PVO). Stora Enso aikoo jatkaa liiketoimintaansa osakkuus- ja yhteisyritysten kanssa edelleen vastaavasti. Lisätietoja on esitetty liitteessä 13 (Osakkuus- ja yhteisyritykset).

Konsernin tytäryhtiöt ja yhteiset toiminnot on esitetty liitteessä 30 (Konserniyhtiöt).

Energia

Stora Ensolla on 15,6 %:n osuus Pohjolan Voima Oy:n osakkeista. Pohjolan Voima Oy on yksityisessä omistuksessa oleva energia-alan yhtiöiden ryhmä, joka tuottaa sähköä ja lämpöä osakkeenomistajilleen Suomessa. PVO-konsernin kullakin tytäryhtiöllä on oma osakelajinsa, ja osakkeet oikeuttavat omistusta vastaavaan määrään tuotetusta energiasta. Stora Enso on PVO:n toiseksi suurin omistaja, ja sillä on oikeus 469 MW:n osuuteen kapasiteetista. Seppo Parvi on ollut konsernin edustajana PVO:n hallituksen varapuheenjohtajana vuodesta 2015. PVO:lle sähköstä maksettava hinta perustuu tuotantokustannuksiin, jotka ovat yleensä markkinahintoja alhaisemmat. Vuonna 2018 Stora Enso maksoi sähköstä PVO:lle 36 (34) milj. euroa.

Keräyspaperi

Konserni omistaa määräysvallattoman osuuden useista paperinkeräisyryityksistä, joilta keräyspaperi hankitaan markkinahintaan.

Metsäomaisuus ja puunhankinta

Konsernin omistuksessa on 41 %:n osuus Tornatorista, ja jäljelle jäävä 59 %:n osuus on suomalaisten institutionaalisten sijoittajien omistuksessa. Stora Ensolla on pitkäaikaisia hankintasopimuksia Tornator-konsernin kanssa, jolta se ostaa vuosittain noin 2 milj. kuutiometriä puuta markkinahintaan. Vuonna 2018 hankinnat olivat 2 (2) milj. kuutiometriä puuta, arvoltaan 78 (62) milj. euroa.

Vuonna 2018 konsernin omistuksessa on 49,79 %:n osuus Bergvik Skogista, ja jäljelle jäävä 50,21 %:n osuus on pääasiassa institutionaalisten sijoittajien omistuksessa. Konsernilla on Bergvik Skogin kanssa pitkäaikaisia hankintasopimuksia, jonka mukaisesti Bergvik Skog myy Stora Ensolle vuosittain noin 5 milj. kuutiometriä puuta markkinahintaan. Vuonna 2018 kokonaishankintamäärä oli 5 (5) milj. kuutiometriä, arvoltaan 108 (106) milj. euroa. Konsernin myynnit Bergvik Skogille koostuivat lähinnä metsänhoitopalvelujen myynnistä ja olivat 40 (39) milj. euroa.

Stora Ensolla on merkittävä maa-alueen vuokrasopimus määräysvallattoman omistuskumppanin Guangxi Forestry Group Co. Ltd:n kanssa Kiinassa. Vuonna 2018 maksettujen vuokrien määrä oli 17 (16) milj. euroa.

Huolinta

Konserni omistaa 34,4 %:n osuuden Steveco Oy:n osakkeista. Steveco Oy on suomalainen yritys, jonka toimialaan kuuluvat laivan lastaaminen ja lastin purkaminen. Stevecon muut osakkeenomistajat ovat UPM-Kymmene, Finnlines, Ahlström Capital ja Myllykoski. Steveco myy laivauspalveluja Stora Ensolle markkinahinnoilla. Vuonna 2018 ostettujen palvelujen arvo oli 24 (25) milj. euroa.

Liite 32. Osakekohtainen tulos ja osakekohtainen oma pääoma

Laadintaperiaatteet

Emoyhtiön omistajille kohdistuva osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla tilikauden tulos keskimääräisellä painotetulla osakemäärällä, jota laskettaessa on vähennetty konsernin hallussa kulloinkin olevat omat osakkeet. Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos lasketaan oikaisemalla keskimääräistä painotettua osakemäärää lisättyinä laimentamattomien potentiaalisten kantaosakkeiden, kuten osakeperusteisten maksujen osakkeiden, laimennusvaikutuksella.

Osakekohtainen tulos

	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden tulos, milj. euroa	1 013	625
Emoyhtiön omistajille kuuluva laaja tulos, milj. euroa	1 025	494
Osakemäärä (painotettu keskiarvo, A- ja R-osakkeet)	788 619 987	788 619 987
Osakekannustimet (painotettu keskiarvo)	1 262 891	1 403 673
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakemäärä (painotettu keskiarvo)	789 882 878	790 023 660
Laimentamaton osakekohtainen tulos, euroa	1,28	0,79
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos, euroa	1,28	0,79
Laaja tulos osaketta kohti, euroa	1,30	0,63

Osakekohtainen oma pääoma

	31.12.	
	2018	2017
Oma pääoma, milj. euroa	6 714	6 008
Markkina-arvo, milj. euroa	8 123	10 422
A- ja R-osakkeiden lukumäärä	788 619 987	788 619 987
Osakekannustimet	1 056 648	1 469 133
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakemäärä	789 676 635	790 089 120
Osakekohtainen oma pääoma, euroa	8,51	7,62
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen oma pääoma, euroa	8,50	7,61
Osakekohtainen osinko, euroa	0,50	0,41
Osakkeiden markkina-arvo, euroa		
A-osakkeet	11,05	13,20
R-osakkeet	10,09	13,22

Emoyhtiön tilinpäätös

Emoyhtiön tuloslaskelma

Euroa	Liite	31.12. päättyvä tilikausi	31.12. päättyvä tilikausi
		2018	2017
Liikevaihto	2	2 775 654 192,81	2 913 084 071,44
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos + / -		25 289 208,68	-13 634 336,92
Valmistus omaan käyttöön		814 366,05	1 058 668,94
Liiketoiminnan muut tuotot	3	191 529 992,68	188 224 262,17
Materiaalit ja palvelut	4	-1 925 916 186,45	-1 904 890 885,31
Henkilöstökulut	5	-224 461 611,15	-254 895 634,82
Poistot ja arvonalentumiset	6	-158 664 603,54	-129 743 349,89
Liiketoiminnan muut kulut	7	-470 992 005,48	-569 205 410,88
		<u>2 562 400 839,21</u>	<u>2 683 086 686,71</u>
Liikevoitto		213 253 353,60	229 997 384,73
Rahoitustuotot ja -kulut	9	1 287 630,06	145 745 681,80
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja		214 540 983,66	375 743 066,53
Tilinpäätössiirrot	10	8 859 204,02	-10 387 614,44
Tuloverot	11	-60 074,44	5 735,97
Tilikauden voitto		223 340 113,24	365 361 188,06

Emoyhtiön tase

Euroa	Liite	31.12.	31.12.
		2018	2017
Vastaavaa			
Pysyvät vastaavat			
Aineettomat hyödykkeet	13	90 060 208,59	74 779 012,25
Aineelliset hyödykkeet	13	839 543 932,82	804 502 878,84
Sijoitukset	15	7 988 495 743,57	7 895 466 177,01
Pysyvät vastaavat yhteensä		8 918 099 884,98	8 774 748 068,10
Vaihtuvat vastaavat			
Vaihto-omaisuus	16	325 956 768,48	246 961 778,43
Pitkäaikaiset saamiset	17	196 807,40	320 124,07
Lyhytaikaiset saamiset	18	554 862 056,09	571 456 323,23
Rahoitusarvopaperit	19	397 381 812,23	815 622 411,40
Rahat ja pankkisaamiset		471 152 358,33	374 651 622,71
Vaihtuvat vastaavat yhteensä		1 749 549 802,53	2 009 012 259,84
Vastaavaa yhteensä		10 667 649 687,51	10 783 760 327,94
Vastattavaa			
Oma pääoma			
Osakepääoma	21	1 342 215 448,30	1 342 215 448,30
Ylikurssirahasto		3 638 800 031,65	3 638 800 031,65
Käyvän arvon rahasto		-9 920 875,41	1 242 687,97
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		633 102 719,13	633 102 719,13
Edellisten tilikausien voitto		626 767 461,79	584 775 975,06
Tilikauden voitto		223 340 113,24	365 361 188,06
Oma pääoma yhteensä		6 454 304 898,70	6 565 498 050,17
Tilinpäätössiirtojen kertymä	22	200 121 442,90	208 980 646,92
Pakolliset varaukset	23	26 234 905,75	25 890 236,84
Vieras pääoma			
Pitkäaikainen vieras pääoma	25	1 464 163 811,00	1 377 562 348,29
Lyhytaikainen vieras pääoma	26	2 522 824 629,16	2 605 829 045,72
Vieras pääoma yhteensä		3 986 988 440,16	3 983 391 394,01
Vastattavaa yhteensä		10 667 649 687,51	10 783 760 327,94

Emoyhtiön rahoituslaskelma

Euroa	31.12. päättyvä tilikausi	
	2018	2017
Liiketoiminnan rahavirta		
Tilikauden voitto	223 340 113,24	365 361 188,06
Oikaisuerät:		
Välittömät verot	60 074,44	-5 735,97
Tilinpäätössiirrot	-8 859 204,02	10 387 614,44
Suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalennukset	158 664 603,54	129 743 349,89
Realisoitumattomat kurssivoitot ja -tappiot	5 723 600,42	51 962 942,76
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua	-2 843 049,13	11 680 844,71
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 287 630,06	-145 745 681,80
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys(-)/vähennys(+)	-37 849 576,11	-92 863 265,68
Vaihto-omaisuuden lisäys (-)/vähennys (+)	-78 994 990,05	38 605 019,69
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+)/vähennys(-)	29 862 939,55	41 424 635,92
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	287 816 881,82	410 550 912,02
Saadut korot liiketoiminnasta	25 007 882,55	31 513 949,22
Maksetut korot liiketoiminnasta	-64 433 801,67	-104 764 846,88
Saadut osingot liiketoiminnasta	76 467 342,06	200 682 454,40
Tulot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituseristä	-34 739 197,48	36 827 790,58
Maksetut välittömät verot	-789 585,41	-541 898,66
Liiketoiminnan rahavirta	289 329 521,87	574 268 360,68
Investointien rahavirta		
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-185 102 029,62	-203 555 451,28
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot	6 043 848,61	3 425 870,05
Investoinnit muihin sijoituksiin	0,00	-7 330 200,00
Ostetut tytäryhtiöosakkeet ja pääoman sijoitukset	-61 254 095,89	-86 507 500,00
Myydyt tytäryhtiöosakkeet ja pääoman palautukset	1 950 503,26	61 249 041,75
Myydyt osakkuusyhtiöosakkeet ja pääoman palautukset	219 945,90	8 700,00
Luovutustulot muista sijoituksista	881 949,97	1 845 443,88
Lainasaamisten muutos	5 707 524,54	-190 028 601,81
Investointien rahavirta	-231 552 353,23	-420 892 697,41
Rahoituksen rahavirta		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	298 899 000,00	300 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-226 252 946,63	-662 331 597,23
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-127 625 650,45	-545 566 893,78
Maksetut osingot	-323 326 822,75	-291 789 229,99
Rahoituksen rahavirta	-378 306 419,83	-1 199 687 721,00
Rahavarojen muutos	-320 529 251,19	-1 046 312 057,73
Muuntoerot	-1 197 073,18	-6 981 413,30
Liiketoimintasiirrot 1.5.	0,00	-15 800 000,00
Rahavarat tilikauden alussa	1 190 221 407,16	2 259 314 878,19
Rahavarat tilikauden lopussa	868 495 082,79	1 190 221 407,16

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

Liite 1. Laadintaperiaatteet

Stora Enso Oyj:n tilinpäätös on laadittu Suomen kirjanpitolain säännösten ja muiden Suomessa voimassa olevien tilinpäätöstä koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti.

Johdannaissopimukset

Stora Enso altistuu erilaisille rahoitusmarkkinariskeille, joita konsernin tulee hallita hallituksen hyväksymien toimintatapojen mukaisesti. Tavoitteena on kustannustehokas konserniyritysten varainhankinta ja tuloksen heilahteluiden pienentäminen rahoitusinstrumenttien avulla. Pääasialliset rahoitusriskit ovat korkoriski, valuuttariski, varainhankintariski ja hyödykkeiden, etenkin kuitupuun ja energian hintariski. Emoyhtiö hallinnoi konsernissa keskitetysti edellä mainittuja riskejä. Konsernitiilinpäätöksen liitteessä 24. Rahoitusriskien hallinta on esitetty tarkemmin konsernin riskienhallinnan periaatteet.

Johdannaissopimukset arvostetaan taseessa käypään arvoon. Emoyhtiön tytäryhtiöiden puolesta konsernin ulkopuolisten vastapuolien kanssa tekemät suojauslaskennan alaiset johdannaiset käsitellään tuloslaskelman kautta käypään arvoon kirjattavina rahoitusvaroina ja -velkoina samoin kuin emoyhtiön muiden konserniyritysten kanssa tekemät johdannaiset. Emoyhtiön tekemät johdannaissopimukset, jotka suojaavat emoyhtiön omaa kassavirtaa arvostetaan käypään arvoon ja käyvän arvon muutos (tehokas osuus) kirjataan suojauslaskennan periaatteiden mukaisesti taseen oman pääoman käyvän arvon rahastoon ja tehoton osuus emoyhtiön tuloslaskelmaan. Suojauslaskennan alle kuulumattomien johdannaisten käypä arvo kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan.

Korkoriskin hallintaan käytettyjen johdannaisten korkotuotot ja -kulut jaksotetaan sopimusajalle, ja niillä oikaistaan suojattavien lainojen korkokuluja. Termiinisopimusten kertyneet korot jaksotetaan tilikaudelle. Optiopreemiot käsitellään ennakkomaksuina, kunnes optiot erääntyvät.

Liitteessä 28 on esitetty lisätietoja johdannaisten arvostusperiaatteista, käyvistä arvoista sekä käyvän arvon muutoksista.

Eläkekulut

Lakisääteinen eläketurva on hoidettu konsernin ulkopuolisissa työeläkevakuutusyhtiöissä. Osalla henkilöistä on lakisääteisen eläketurvan lisäksi lisäeläketurvaa, joka on vakuutettu konsernin ulkopuolisissa henkivakuutusyhtiöissä. Eläkevakuutusmaksut on jaksotettu vastaamaan tilikauden suoriteperusteisia palkkoja.

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet sekä poistot

Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden tasearvo muodostuu välittömästä hankintamenosta vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja mahdollisilla arvonalennuksilla. Aineettomista ja aineellisista hyödykkeistä tehdään suunnitelman mukaiset poistot, jotka perustuvat hyödykkeiden odotettavissa olevaan taloudelliseen pitoaikaan.

Poistot perustuvat seuraaviin taloudellisiin pitoaikoihin:

Rakennukset ja rakennelmat	10 - 50 vuotta
Tuotantokoneet ja kalusto	10 - 20 vuotta
Kevyet koneet ja kalusto	3 - 5 vuotta
Aineettomat oikeudet	3 - 20 vuotta

Maa- ja vesialueista ei tehdä poistoja.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus on arvostettu hankintamenoon tai sitä alhaisempaan nettorealisointiarvoon. Hankintameno määritetään FIFO-periaatteella tai vaihtoehtoisesti painotetun keskihinnan menetelmällä. Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden hankintameno käsittää raaka-aineet, välittömät palkat, poistot ja muut välittömät kulut sekä tuotteisiin kohdistuvan osuuden tuotannon välillisistä kustannuksista. Nettorealisointiarvo on arvioitu myyntihinta vähennettynä tuotteiden valmiiksi saattamisesta ja myynnistä aiheutuvilla menoilla.

Leasing

Leasingmaksut on kirjattu liiketoiminnan muihin kuluihin. Leasing sopimusten jäljellä olevat vuokrat on esitetty liitteessä 27. Vakuudet ja vastuusitoumukset.

Tutkimus- ja kehitysmenot

Tutkimus- ja kehitysmenot on kirjattu tilikauden kuluksi.

Tuloverot

Tuloslaskelman välittömät verot sisältävät tilikauden verotettavaan tulokseen perustuvat tuloverot ja aikaisempien tilikausien verojen oikaisut. Emoyhtiö ei kirjaa laskennallisia verosaamisia ja -velkoja tilinpäätökseensä johdannaisia lukuun ottamatta. Liitteessä 24 on esitetty taseeseen merkittävässä olevat laskennalliset verovelat ja -saamiset.

Pakolliset varaukset

Vastaiset menot ja menetykset, jotka eivät enää kerrytä vastaavaa tuloa ja joiden suorittamiseen yhtiö on velvoitettu tai sitoutunut ja joiden rahallinen arvo voidaan kohtuullisesti arvioida, kirjataan tuloslaskelmaan luonteensa mukaiseen kulueraan ja taseen pakollisiin varauksiin.

Tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Yhtiö on muuttanut suojauslaskennan alle kuulumattomien johdannaisten esittämistapaa 1. tammikuuta 2018 alkaen. Yhtiö esittää johdannaissopimukset KPL 5:2a§:n mukaisesti, jolloin niiden käsittelyssä sovelletaan IFRS 9 standardia. Johdannaissopimukset arvostetaan taseessa käypään arvoon. Muutoksen johdosta suojauslaskennan alle kuulumattomien avointen johdannaissopimusten positiiviset käyvät arvot esitetään nyt myös taseessa IFRS 9 standardin mukaisesti. Aiemmin vastaavanlaisten avointen johdannaissopimusten positiiviset käyvät arvot esitettiin taseen ulkopuolisina erinä ja ainoastaan negatiivisen käyvän arvon omaavat johdannaissopimukset esitettiin taseessa varovaisuuden periaatteen mukaisesti. Vuoden 2017 lopussa suojauslaskennan alle kuulumattomien johdannaissopimusten positiivinen käypä arvo oli yhteensä 22,8 miljoonaa euroa, joka on huomioitu vertailuvuoden 2017 lyhytaikaisissa saamisissa ja kertyneissä voittovaroissa.

Päästöoikeudet

Yhtiö on saanut vuoden 2018 aikana Euroopan unionin päästökauppadirektiivissä määriteltyjä päästöoikeuksia vastikkeetta yhteensä 0,4 miljoonaa tonnia. Kirjanpidossa päästöoikeudet käsitellään ns. nettomenettelyn mukaisesti eli toteutuneiden päästöjen ja saatujen päästöoikeuksien erotus on käsitelty tulosvaikutteisesti, jos toteutuneet päästötonnit ovat ylittäneet saadut oikeudet. Tilikauden aikana toteutuneet päästöt olivat 0,5 miljoonaa tonnia.. Tilikauden aikana ostetut päästöoikeudet on esitetty liiketoiminnan muissa kuluissa ja myydyt päästöoikeudet on esitetty liiketoiminnan muissa tuotoissa.

Tilikauden päättyessä päästöoikeuksien markkina-arvo oli 24,64 euroa tonnilta.

Euroa	31.12. päättyvä tilikausi	31.12. päättyvä tilikausi
	2018	2017

Liite 2. Liikevaihto divisioonittain ja markkina-alueittain

Divisioonittainen jakauma		
Consumer Board	1 123 668 991,39	1 073 041 074,44
Packaging Solutions	413 943 570,00	357 411 190,00
Biomaterials	334 305 446,42	383 395 905,00
Paper	0,00	410 385 607,00
Other	903 736 185,00	688 850 295,00
Yhteensä	2 775 654 192,81	2 913 084 071,44

Maantieteellinen jakauma		
Suomi	1 339 856 029,81	1 108 221 625,76
Muu Eurooppa	961 844 796,00	1 315 344 543,16
Pohjois- ja Etelä-Amerikka	91 865 348,00	93 510 418,35
Aasia ja Oseania	298 242 697,00	302 346 651,37
Afrikka	31 080 654,00	43 039 095,01
Muut maat	52 764 668,00	50 621 737,79
Yhteensä	2 775 654 192,81	2 913 084 071,44

Liite 3. Liiketoiminnan muut tuotot

Vuokratuotot ja käyttökorvaukset	4 531 452,20	5 069 119,77
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	3 350 953,11	2 851 100,05
Vakuutuskorvaukset	81 552,00	173 060,79
Tuotanto- ja kunnossapitopalvelut	8 016 700,69	12 232 373,61
Avustukset, tuet ja korvaukset	1 649 736,54	2 209 308,07
Hallintopalvelut	132 939 906,28	141 842 799,50
Päästöoikeuksien myynnit	7 357 250,60	3 047 640,00
Muut liiketoiminnan tulot	33 426 909,52	20 798 860,38
Fuusiovoitto	175 531,74	0,00
Yhteensä	191 529 992,68	188 224 262,17

Liite 4. Materiaalit ja palvelut

Aineet ja tarvikkeet		
Ostot tilikauden aikana	1 449 254 293,52	1 381 101 830,14
Varaston muutos + / -	-60 198 840,35	23 905 525,17
Ulkopuoliset palvelut	536 860 733,28	499 883 530,00
Materiaalit ja palvelut yhteensä	1 925 916 186,45	1 904 890 885,31

Euroa	31.12. päättyvä tilikausi	31.12. päättyvä tilikausi
	2018	2017

Liite 5. Henkilöstökulut ja henkilöstön keskimääräinen lukumäärä

Palkat ja palkkiot	184 980 408,08	208 496 061,04
Henkilöstösivukulut		
Eläkekulut	32 768 906,81	38 237 790,17
Muut henkilösivukulut	6 712 296,26	8 161 783,61
Yhteensä	224 461 611,15	254 895 634,82

Hallituksen ja toimitusjohtajan palkat ja palkkiot

Hallituksen ja toimitusjohtajien palkat ja palkkiot on esitetty konsernitilinpäätöksen liitteessä 7.

Toimitusjohtajan eläkesitoumukset

Toimitusjohtajan eläkesitoumukset on esitetty konsernitilinpäätöksen liitteessä 7.

Saamiset yhtiön johdolta

Yhtiön johdolta ei ole lainasaamisia.

Henkilöstön määrä keskimäärin

Yhtiön palveluksessa oli tilikauden aikana **2 930** **3 345**

Liite 6. Poistot ja arvonalentumiset

Suunnitelman mukaiset poistot	158 664 603,54	123 073 942,09
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä	0,00	6 669 407,80
Yhteensä	158 664 603,54	129 743 349,89

Tase-eräkohtainen poistoerittely sisältyy kohtaan aineettomat ja aineelliset hyödykkeet.

Liite 7. Liiketoiminnan muut kulut

Tuotteiden toimituskulut	158 898 936,77	220 984 908,69
Myyntipalkkiot	39 565 946,09	51 817 464,15
Vuokratulot	14 815 022,61	20 202 019,09
Hallinto- ja toimistopalvelut	207 362 736,12	225 807 154,53
Vakuutusmaksut	6 401 467,08	5 040 773,51
Muut henkilökunnan menot	22 622 154,29	24 722 831,42
Edustuskulut	456 475,01	622 600,68
Pr- ja suhdetoiminta	3 270 886,35	3 258 566,36
Muut liiketoiminnan menot	17 598 381,16	16 749 092,45
Yhteensä	470 992 005,48	569 205 410,88

Euroa	31.12. päättyvä tilikausi	31.12. päättyvä tilikausi
	2018	2017
Liite 8. Tilintarkastajan palkkiot		
Tilintarkastuspalkkiot	706 399,99	1 067 945,00
Muut tilintarkastukseen liittyvät palkkiot	19 848,48	187 118,45
Muut palkkiot	271 581,45	407 408,79
Yhteensä	997 829,92	1 662 472,24
Liite 9. Rahoitustuotot ja -kulut		
Osinkotuotot		
Saman konsernin yrityksiltä	64 520 726,96	184 115 816,95
Omistusyhteisyryyksiltä	11 685 000,00	10 660 000,00
Muilta	261 615,10	2 795 363,07
Yhteensä	76 467 342,06	197 571 180,02
Korkotuotot pitkäaikaisista sijoituksista		
Saman konsernin yrityksiltä	23 566 667,04	29 726 921,75
Omistusyhteisyryyksiltä	28 290,00	29 390,00
Muilta	55 813,14	33 324,81
Yhteensä	23 650 770,18	29 789 636,56
Muut korko- ja rahoitustuotot		
Saman konsernin yrityksistä	2 366 677,17	1 391 845,65
Muilta	13 266 140,88	16 554 615,80
Yhteensä	15 632 818,05	17 946 461,45
Rahoitustuotot yhteensä	115 750 930,29	245 307 278,03
Korkokulut ja muut rahoituskulut		
Saman konsernin yrityksille	-830 633,96	-394 673,40
Muut rahoituskulut	-113 258 880,06	-60 220 839,28
Yhteensä	-114 089 514,02	-60 615 512,68
Sijoitusten arvonalentumiset		
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista	-373 786,21	-38 946 083,55
Rahoituskulut yhteensä	-114 463 300,23	-99 561 596,23
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	1 287 630,06	145 745 681,80
Rahoitustuottoihin ja -kuluihin sisältyy kurssivoittoa/-tappiota (netto)	-30 888 563,12	77 392 981,23

Euroa	31.12. päättyvä tilikausi	31.12. päättyvä tilikausi
	2018	2017

Liite 10. Tilinpäätössiirrot

Suunnitelman mukaisten ja verotuksessa tehtyjen poistojen erotus	8 859 204,02	-10 387 614,44
Tilinpäätössiirrot yhteensä	8 859 204,02	-10 387 614,44

Liite 11. Tuloverot

Tuloverot varsinaisesta toiminnasta tilikaudella	-60 074,44	-13 607,67
Aikaisempia kausia koskevat tuloverot	0,00	19 343,64
Tuloverot yhteensä	-60 074,44	5 735,97

Liite 12. Ympäristökulut

Materiaalit ja palvelut	35 573 617,21	31 844 660,31
Henkilöstökulut	2 529 432,97	1 948 179,66
Poistot ja arvonalentumiset	12 808 165,46	11 746 145,10
Yhteensä	50 911 215,64	45 538 985,07
Ulkoilman- ja ilmastonsuojelu	14 371 944,68	11 339 028,96
Jätevesien käsittely	21 889 417,65	20 927 223,71
Jätehuolto	8 801 279,94	9 420 863,74
Maaperän ja pohjavesien suojelu	509 760,21	540 278,41
Melun ja värinän torjunta	103 031,45	166 114,82
Biologisen monimuotoisuuden ja maiseman suojelu	90 781,00	106 970,19
Tutkimus ja kehitys	288 588,30	84 048,84
Muut ympäristönsuojelutoimenpiteet	4 856 412,40	2 954 456,40
Yhteensä	50 911 215,64	45 538 985,07

Liite 13. Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet

	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1	185 474 509,42	15 513 490,09	39 357 709,58	240 345 709,09
Lisäykset	14 555 740,41	0,00	14 226 230,26	28 781 970,67
Vähennykset	-57 531 648,00	-4 010 026,28	0,00	-61 541 674,28
Siirrot erien välillä	25 970 610,63	0,00	-27 914 280,92	-1 943 670,29
Hankintameno 31.12	168 469 212,46	11 503 463,81	25 669 658,92	205 642 335,19
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	-156 101 160,75	-9 465 536,09	0,00	-165 566 696,84
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	57 531 648,00	4 010 026,28	0,00	61 541 674,28
Tilikauden poisto	-9 867 107,04	-1 689 997,00	0,00	-11 557 104,04
Kertyneet poistot 31.12	-108 436 619,79	-7 145 506,81		-115 582 126,60
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	60 032 592,67	4 357 957,00	25 669 658,92	90 060 208,59
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	29 373 348,67	6 047 954,00	39 357 709,58	74 779 012,25

Aineelliset hyödykkeet

	Maa ja vesialueet	Rakennukset ja Rakennelmat	Koneet ja Kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	20 883 021,07	467 826 058,45	2 165 653 907,20	176 555 636,02	119 524 097,70	2 950 442 720,44
Lisäykset	5 944,75	14 842 246,20	73 549 081,25	403 491,94	94 149 338,05	182 950 102,19
Vähennykset	-2 619 174,34	-1 026 647,08	-42 444 922,35	0,00	0,00	-46 090 743,77
Siirrot erien välillä	0,00	23 968 286,49	69 720 090,21	834 348,39	-92 579 054,80	1 943 670,29
Hankintameno 31.12.	18 269 791,48	505 609 944,06	2 266 478 156,31	177 793 476,35	121 094 380,95	3 089 245 749,15
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	0,00	-352 468 042,40	-1 639 393 550,20	-156 025 929,02	0,00	-2 147 887 521,62
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	0,00	936 109,08	42 444 922,35	0,00	0,00	43 381 031,43
Tilikauden poistot	0,00	-11 280 435,71	-131 727 778,46	-4 099 285,33	0,00	-147 107 499,50
Kertyneet poistot 31.12.	0,00	-362 812 369,03	-1 728 676 406,31	-160 125 214,35	0,00	-2 251 613 989,69
Arvonkorotukset 1.1.	1 947 680,02	0,00	0,00	0,00	0,00	1 947 680,02
Vähennykset	-35 506,66	0,00	0,00	0,00	0,00	-35 506,66
Arvonkorotukset 31.12.	1 912 173,36	0,00	0,00	0,00	0,00	1 912 173,36
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	20 181 964,84	142 797 575,03	537 801 750,00	17 668 262,00	121 094 380,95	839 543 932,82
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	22 830 701,09	115 358 016,04	526 260 357,00	20 529 707,01	119 524 097,70	804 502 878,84
Tuotannon koneet ja laitteet						
Kirjanpitoarvo 31.12.2018			513 776 370,00			
Kirjanpitoarvo 31.12.2017			483 108 847,00			

**Ennakkomaksut ja keskeneräiset
hankinnat**

	Aineettomat hyödykkeet	Rakennukset ja Rakennelmat	Koneet ja Kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1	39 357 709,58	26 396 161,86	92 105 459,77	1 022 476,07	158 881 807,28
Lisäykset	14 226 230,26	10 497 287,87	83 128 320,40	523 729,78	108 375 568,31
Siirrot erien välillä	-27 914 280,92	-24 738 406,95	-66 968 171,78	-872 476,07	-120 493 335,72
Hankintameno 31.12.	25 669 658,92	12 155 042,78	108 265 608,39	673 729,78	146 764 039,87

Euroa	31.12.	31.12.
	2018	2017
Aktivoidut ympäristömenot		
Hankintameno 1.1.	76 143 777,34	87 258 318,68
Lisäykset 1.1.-31.12.	19 472 223,74	16 033 073,55
Poistot ja arvonalentumiset 1.1.-31.12.	-12 808 165,46	-11 746 145,10
Vähennykset liiketoimintasiirto	0,00	-15 401 469,79
Hankintameno 31.12.	82 807 835,62	76 143 777,34
Ulkoilman- ja ilmastonsuojelu	49 834 450,49	40 040 178,04
Jätevesien käsittely	25 807 755,36	40 224 215,78
Jätehuolto	3 940 175,30	6 684 823,69
Maaperän ja pohjaveden suojelu	2 235 952,47	3 301 261,62
Melun ja värinän torjunta	989 502,00	1 294 768,00
Vähennykset liiketoimintasiirto	0,00	-15 401 469,79
Yhteensä	82 807 835,62	76 143 777,34

Vuosina 2018 ja 2017 ei ole maksettu ympäristöperusteisia sakkoja tai korvauksia, eikä ole saatu ympäristönsuojeluun liittyviä tukia tai avustuksia.

Liite 14. Aktivoidut korkomenot

Rakennukset ja rakennelmat		
Aktivoidut korot 1.1.	357 288,00	377 956,00
Poistot ja arvonalentumiset 1.1.-31.12.	-20 670,00	-20 668,00
Aktivoidut korot 31.12.	336 618,00	357 288,00
Koneet ja kalusto		
Aktivoidut korot 1.1.	2 071 740,00	2 297 543,00
Lisäykset 1.1.-31.12.	117 415,00	0,00
Poistot ja arvonalentumiset 1.1.-31.12.	-248 445,00	-225 803,00
Aktivoidut korot 31.12.	1 940 710,00	2 071 740,00
Muut aineelliset hyödykkeet		
Aktivoidut korot 1.1.	114 178,00	143 462,00
Poistot ja arvonalentumiset 1.1.-31.12.	-29 281,00	-29 284,00
Aktivoidut korot 31.12.	84 897,00	114 178,00
Yhteensä		
Aktivoidut korot 1.1.	2 543 206,00	2 818 961,00
Lisäykset 1.1.-31.12.	117 415,00	0,00
Poistot ja arvonalentumiset 1.1.-31.12.	-298 396,00	-275 755,00
Aktivoidut korot 31.12.	2 362 225,00	2 543 206,00

Liite 15. Pitkäaikaisiin sijoituksiin kuuluvat osakkeet, osuudet ja lainasaamiset

	Sijoitukset							Yhteensä
	Osuudet konserniyhtiöissä	Lainasaamiset konserniyhtiöiltä	Osuudet omistusyhteis- yrityksissä	Lainasaamiset omistusyhteis- yrityksiltä	Muut osakkeet ja osuudet	Muut saamiset		
Hankintameno 1.1	6 176 397 621,51	1 485 940 868,95	37 427 552,87	2 863 490,00	181 757 760,02	50 024 967,21	7 934 412 260,56	
Lisäykset	61 255 280,16	604 049 051,58	0,00	200 000,00	0,00	873 362,45	666 377 694,19	
Vähennykset	-1 196 308,96	-569 869 323,83	-533 144,80	-1 000 000,00	-375 563,83	0,00	-572 974 341,42	
Hankintameno 31.12	6 236 456 592,71	1 520 120 596,70	36 894 408,07	2 063 490,00	181 382 196,19	50 898 329,66	8 027 815 613,33	
Arvon alentumiset 1.1	-37 496 083,93	0,00	0,00	0,00	-1 449 999,62	0,00	-38 946 083,55	
Lisäykset	-373 786,21	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-373 786,21	
Arvon alentumiset 31.12	-37 869 870,14	0,00	0,00	0,00	-1 449 999,62	0,00	-39 319 869,76	
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	6 198 586 722,57	1 520 120 596,70	36 894 408,07	2 063 490,00	179 932 196,57	50 898 329,66	7 988 495 743,57	
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	6 138 901 537,58	1 485 940 868,95	37 427 552,87	2 863 490,00	180 307 760,40	50 024 967,21	7 895 466 177,01	

	31.12.	31.12.
Vaihtuvat vastaavat	2018	2017

Liite 16. Vaihto-omaisuus

Aineet ja tarvikkeet	168 968 449,11	108 769 608,76
Keskeneräiset tuotteet	5 973 758,33	2 097 317,33
Valmiit tuotteet	137 643 217,68	116 230 450,00
Muu vaihto-omaisuus	13 371 343,36	19 864 402,34
Yhteensä	325 956 768,48	246 961 778,43

Saamiset

Liite 17. Pitkäaikaiset saamiset

Muut saamiset	196 807,40	320 124,07
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	196 807,40	320 124,07

Euroa	31.12. 2018	31.12. 2017
-------	----------------	----------------

Liite 18. Lyhytaikaiset saamiset

Lyhytaikaiset korolliset saamiset

Saamiset samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä

Lainasaamiset	68 653 943,03	116 145 388,57
Hyödykejohdannaissaamiset	373 722,51	12 867 243,61
Korkosaamiset	40 255 123,67	28 019 969,59
Yhteensä	109 282 789,21	157 032 601,77

Saamiset omistusyhteisyrittäjiltä

Lainasaamiset	0,00	200 000,00
Yhteensä	0,00	200 000,00

Saamiset muilta

Hyödykejohdannaissaamiset	36 430 077,13	13 070 916,22
Muut saamiset	12 786 224,79	34 620 106,51
Korkosaamiset	4 588 592,64	13 960 471,65
Yhteensä	53 804 894,56	61 651 494,38

Lyhytaikaiset korolliset saamiset yhteensä

163 087 683,77

218 884 096,15

Vertailuvuoden 2017 lyhytaikaiset korolliset saamiset sisältää tilinpäätöksen laadintaperiaatteiden muutoksesta johtuvaa saamista 22,8 miljoonaa euroa.

Lyhytaikaiset korottomat saamiset

Saamiset samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä

Myyntisaamiset	117 036 380,47	161 969 798,24
Muut saamiset	48 593 123,00	0,00
Hyödykejohdannaissaamiset	5 061 079,94	7 565 108,85
Siirtosaamiset	4 300 000,00	568 650,50
Yhteensä	174 990 583,41	170 103 557,59

Saamiset omistusyhteisyrittäjiltä

Myyntisaamiset	243 342,97	203 568,35
Muut saamiset	27 870,70	27 870,70
Yhteensä	271 213,67	231 439,05

Saamiset muilta

Myyntisaamiset	177 758 789,81	130 849 963,52
Laskennalliset verosaamiset	2 480 218,82	0,00
Muut saamiset	10 562 579,42	19 689 284,56
Siirtosaamiset	25 710 987,19	31 697 982,36
Yhteensä	216 512 575,24	182 237 230,44

Yhtiö voi ajoittain solmia myyntisaamisten faktorointisopimuksia nopeuttaakseen myyntisaamisten muuntamista käteisvaroiksi. Tällaiset sopimukset johtivat nimellisesti 48,1 miljoonan euron (61,4 miljoonaa euroa vuonna 2017) taseesta pois kirjaamiseen tilikauden loppuun mennessä. Stora Enson osallisuuden myytyihin saamisiin arvioidaan olevan jatkossa vähäinen.

Lyhytaikaiset korottomat saamiset yhteensä	391 774 372,32	352 572 227,08
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	554 862 056,09	571 456 323,23
Siirtosaamisten olennaiset erät		
Muut siirtosaamiset konsernilta	4 300 000,00	568 650,50
Veronluonteiset saamiset	13 888 851,76	17 634 090,48
Menoennakot	2 090 875,11	9 128 652,50
Muut siirtosaamiset	9 731 260,32	4 935 239,38
Yhteensä	30 010 987,19	32 266 632,86
	31.12.	31.12.
Euroa	2018	2017

Liite 19. Rahoitusarvopaperit

Samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä	82 381 812,23	815 622 411,40
Muilta	315 000 000,00	0,00
Yhteensä	397 381 812,23	815 622 411,40

Taseen rahavarat eivät sisällä miinusmerkkisiä pankkitilien saldoja yht. 39 087,77 euroa. Ne esitetään lyhytaikaisten korollisten velkojen ryhmässä.

Euroa	31.12.	31.12.
	2018	2017

Liite 20. Oma pääoma

Sidottu oma pääoma

Osakepääoma 1.1.	1 342 215 448,30	1 342 215 448,30
Osakepääoma 31.12.	1 342 215 448,30	1 342 215 448,30
Ylikurssirahasto 1.1.	3 638 800 031,65	3 638 800 031,65
Ylikurssirahasto 31.12.	3 638 800 031,65	3 638 800 031,65
Käyvän arvon rahasto 1.1.	1 242 687,97	-16 557 887,90
Lisäys (+) / Vähennys (-)	-11 163 563,38	17 800 575,87
Käyvän arvon rahasto 31.12.	-9 920 875,41	1 242 687,97
Sidottu oma pääoma yhteensä	4 971 094 604,54	4 982 258 167,92

Vapaa oma pääoma

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 1.1.	633 102 719,13	633 102 719,13
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 31.12.	633 102 719,13	633 102 719,13
Edellisten tilikausien voitto 1.1.	950 137 163,12	854 007 365,46
Osingonjako	-323 334 194,67	-291 789 395,19
Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden muutos:		
Suojauslaskennan alle kuulumattomien johdannaisten esittämistavan muutoksen vaikutus	0,00	22 773 744,00
Maa-alueiden arvonkorotuksen peruutukset	-35 506,66	-215 739,21
Edellisten tilikausien voitto 31.12.	626 767 461,79	584 775 975,06
Tilikauden voitto	223 340 113,24	365 361 188,06
Vapaa oma pääoma yhteensä	1 483 210 294,16	1 583 239 882,25
Oma pääoma yhteensä	6 454 304 898,70	6 565 498 050,17

Laskelma jakokelpoisesta omasta pääomasta 31.12

Käyvän arvon rahasto 31.12.	-9 920 875,41	0,00
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 31.12.	633 102 719,13	633 102 719,13
Kertyneet voittovarot 31.12.	626 767 461,79	584 775 975,06
Tilikauden voitto	223 340 113,24	365 361 188,06
Yhteensä	1 473 289 418,75	1 583 239 882,25

Liite 21. Osakepääoman jakautuminen osakelajeittain

	A-osakkeet	R-osakkeet	Yhteensä kpl
31.12.2016	176 507 090	612 112 897	788 619 987
Muunto A-osakkeista R-osakkeiksi 12/2016-12/2017	-114 770	114 770	0
31.12.2017	176 392 320	612 227 667	788 619 987
Muunto A-osakkeista R-osakkeiksi 12/2017-12/2018	-79 648	79 648	0
31.12.2018	176 312 672	612 307 315	788 619 987

Vasta-arvo EUR 1,70 per osake

	A-osake	R-osake	Yhteensä
Osakepääoma 31.12.2017	300 216 201	1 041 999 247	1 342 215 448
Osakepääoma 31.12.2018	300 080 642	1 042 134 806	1 342 215 448

Euroa	31.12. 2018	31.12. 2017
-------	----------------	----------------

Liite 22. Tilinpäätössiirtojen kertymä

Poistoero		
Aineettomat oikeudet	2 160 769,66	-1 238 274,34
Muut pitkävaikutteiset menot	-406 474,00	-197 687,00
Rakennukset ja rakennelmat	26 216 920,00	26 960 498,02
Koneet ja kalusto	169 896 269,19	179 334 152,19
Muut aineelliset hyödykkeet	2 253 958,05	4 121 958,05
Yhteensä	200 121 442,90	208 980 646,92

Liite 23. Pakolliset varaukset

Uudelleenjärjestelyvaraukset	2 542 907,47	3 061 615,27
Ympäristövaraukset	22 278 935,54	22 440 984,20
Eläkevaraukset	413 062,74	387 637,37
Muut varaukset	1 000 000,00	0,00
Yhteensä	26 234 905,75	25 890 236,84

Liite 24. Laskennalliset verosaamiset ja -velat

Laskennallinen verovelka poistoerosta	-25 494 677,56	-27 271 799,00
Laskennallinen verosaaminen johdannaisista	2 480 218,82	0,00
Laskennallinen verosaaminen tappiosta	60 636 518,56	98 528 897,00
Laskennallinen verosaaminen varauksista	4 476 462,78	4 407 529,00
Laskennalliset verosaamiset ja -velat muista väliaikaisista eroista	-13 105 992,53	-4 295 545,84
Laskennalliset verosaamiset ja -velat yhteensä	28 992 530,06	71 369 081,16

Laskennallisia verosaamisia ja -velkoja ei ole merkitty taseeseen johdannaisia lukuun ottamatta.

Euroa	31.12. 2018	31.12. 2017
-------	----------------	----------------

Pitkäaikainen vieras pääoma

Liite 25. Pitkäaikainen vieras pääoma

Joukkovelkakirjalainat	1 307 500 398,11	1 217 148 935,53
Lainat rahoituslaitoksilta	156 562 500,00	160 312 500,00
Muut pitkäaikaiset velat	100 912,89	100 912,76
Yhteensä	1 464 163 811,00	1 377 562 348,29

Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

Joukkovelkakirjalainat	1 008 262 422,13	996 734 814,56
Lainat rahoituslaitoksilta	0,00	150 000 000,00
Yhteensä	1 008 262 422,13	1 146 734 814,56

Milj.euroa				31.12.	31.12.
				2018	2017
Joukkovelkakirjalainat					
	Korko	Valuutta	Alkuperäinen lainamäärä	Tasearvo	Tasearvo
Kiinteäkorkoiset					
1993-2019	8,600	USD	50,0	44,0	42,6
2006-2036	7,250	USD	300,0	259,7	247,9
2012-2018	5,000	EUR	500,0	0,0	112,4
2012-2019	5,500	EUR	500,0	174,8	178,1
2016-2023	2,125	EUR	300,0	299,4	299,3
2017-2027	2,500	EUR	300,0	299,6	299,5
2018-2028	2,500	EUR	300,0	299,0	0,0
Yhteensä				1376,5	1 179,8
Takaisinmaksetut lainat 2018				115,8	
Vaihtuvakorkoiset					
2006-2018	Euribor + 0,96	EUR	25,0	0,0	25,0
2015-2025	Euribor + 2,25	EUR	125,0	125,0	125,0
2015-2027	Euribor + 2,35	EUR	25,0	25,0	25,0
Yhteensä				150,0	175,0
Takaisinmaksetut lainat 2018				25,0	
Joukkovelkakirjalainat yhteensä				1 526,5	1 354,8

Euroa	31.12.	31.12.
	2018	2017

Liite 26. Lyhytaikainen vieras pääoma

Lyhytaikaiset korolliset velat

Velat samaan konserniin kuuluville yrityksille

Muut velat	1 457 649 515,51	1 674 429 533,54
Hyödykejohtannaisvelat	35 125 637,09	10 942 327,54
Korkovelat	12 312,87	15 917,82
Yhteensä	1 492 787 465,47	1 685 387 778,90

Velat muille

Muut velat	310 644 429,00	300 617 662,12
Hyödykejohtannaisvelat	2 344 859,19	14 464 643,54
Korkovelat	32 638 294,81	27 568 038,33
Joukkovelkakirjalainat	218 740 556,32	137 446 083,43
Lainat rahoituslaitoksilta	3 750 000,00	4 687 500,00
Eläkelainat	0,00	1 875 000,00
Yhteensä	568 118 139,32	486 658 927,42

Lyhytaikaiset korolliset velat yhteensä **2 060 905 604,79** **2 172 046 706,32**

Lyhytaikaiset korottomat velat

Velat samaan konserniin kuuluville yrityksille

Saadut ennakot	6 272,39	6 272,39
Ostovelat	61 660 238,44	64 501 828,68
Muut velat	142 730,76	172 310,00
Hyödykejohtannaisvelat	3 348 734,92	313 856,30
Siirtovelat	864 565,98	4 353 003,51
Yhteensä	66 022 542,49	69 347 270,88

Velat omistusyhteisyriksille

Ostovelat	29 913 700,68	28 080 874,19
Muut velat	0,00	447 965,53
Yhteensä	29 913 700,68	28 528 839,72

Velat muille

Saadut ennakot	1 711 485,01	1 671 752,10
Ostovelat	255 812 336,83	241 078 888,98
Muut velat	28 477 290,69	13 753 317,45
Siirtovelat	79 981 668,67	79 402 270,27
Yhteensä	365 982 781,20	335 906 228,80

Lyhytaikaiset korottomat velat yhteensä **461 919 024,37** **433 782 339,40**

Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	2 522 824 629,16	2 605 829 045,72
---	-------------------------	-------------------------

Siirtovelkojen olennaiset erät

Siirtyvät palkka- ja lomapalkkavelat	48 238 386,20	49 448 839,68
Vuosialennukset	17 060 546,45	16 767 652,89
Muut siirtovelat	15 547 302,00	17 538 781,21
Yhteensä	80 846 234,65	83 755 273,78

31.12.

31.12.

Euroa

2018

2017

Liite 27. Vakuudet ja vastuusitoumukset

Omasta velasta		
Kiinnitykset	168 187,00	168 187,00
Konserniyhtiöiden velasta		
Takaukset	1 676 345 658,00	1 731 862 844,00
Yhteisyritysten velasta		
Takaukset	284 466 665,00	340 953 357,00
Osakkuusyhtiöiden velasta		
Takaukset	4 164 420,00	4 282 284,00
Muiden puolesta		
Takaukset	16 325 421,00	18 817 360,00
Muut omat vastuut		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat leasing-vastuut	8 284 185,27	47 115 343,01
Myöhemmin maksettavat leasing-vastuut	15 663 027,34	56 061 736,23
Kiinnitykset	1 750 000,00	1 750 000,00
Vuokravastuut	5 868 000,00	0,00
Muut vastuut	3 853 352,23	3 826 647,61
Yhteensä	2 016 888 915,84	2 204 837 758,85

Kiinnitykset	1 918 187,00	1 918 187,00
Takaukset	1 981 302 164,00	2 095 915 845,00
Leasing vastuut	23 947 212,61	103 177 079,24
Vuokravastuut	5 868 000,00	0,00
Muut vastuut	3 853 352,23	3 826 647,61
Yhteensä	2 016 888 915,84	2 204 837 758,85

Ehdolliset velat

Stora Enso Oyj on tehnyt merkittäviä uudelleenjärjestelyjä viime vuosina. Toimenpiteisiin on kuulunut liiketoimintojen ja tuotantoyksiköiden myyntejä sekä tehtaiden sulkemisia. Tapahtumiin liittyy riski mahdollisista ympäristö- tai muista velvoitteista, joiden olemassaolo vahvistuisi vasta, jos yksi tai useampi

epävarma tapahtuma, joka ei ole täysin yhtiön hallittavissa, toteutuu tai ei toteudu. Olemassa olevista velvoitteista, joiden määrä pystytään luotettavasti arvioimaan, on tehty kirjanpidollinen varaus.

Stora Enso Oyj on osallisena tietyissä oikeudenkäyntimenettelyissä, jotka ovat syntyneet tavanomaisessa liiketoiminnassa ja jotka sisältävät lähinnä kauppaoikeudellisia vaateita. Yrityksen johto ei usko, että sellaisilla prosesseilla kokonaisuutena ennen mahdollisia vakuutuskorvauksia olisi merkittäviä vaikutuksia yrityksen taloudelliseen asemaan tai liiketoiminnan tulokseen. Eräät merkittävimmät vireillä olevat oikeudenkäynnit on kuvattu konsernitilinpäätöksen liitteessä 29.

Liite 28. Rahoitusinstrumentit

Johdannaisten arvostus

Käypä arvo määritellään arvoksi, jolla johdannaisinstrumentti voitaisiin vaihtaa markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä toteutuvassa tavanmukaisessa transaktiossa. Näiden instrumenttien käyvät arvot määritetään seuraavasti:

- Valuuttatermiinien käyvät arvot lasketaan käyttämällä tilinpäätöspäivän valuuttatermiinikursseja.
- Valuuttaoptioiden käyvät arvot lasketaan yleisillä optiohinnoittelumalleilla käyttämällä tilinpäätöspäivän markkinakursseja.
- Koronvaihtosopimusten käyvät arvot lasketaan diskontatun rahavirran menetelmällä.
- Hyödykejohdannaisten käyvät arvot lasketaan kauppapaikkojen markkinanoteerausten perusteella tai muiden luotettavien markkinalähteiden perusteella.

Käyvän arvon hierarkia

Stora Enso määrittää ja esittää rahoitusinstrumenttien käyvän arvon arvostustekniikoittain seuraavan hierarkian mukaisesti:

- Taso 1: identtisten varojen tai velkojen noteeratut (oikaisemattomat) hinnat toimivilla markkinoilla
- Taso 2: muut tekniikat, joissa kaikki kirjattuun käypään arvoon merkittävästi vaikuttavat tekijät ovat todettavissa suoraan tai epäsuorasti
- Taso 3: tekniikat, joissa käytettävillä tekijöillä on merkittävä vaikutus kirjattuun käypään arvoon, mutta tekijät eivät perustu todettavissa oleviin markkinatietoihin.

Emoyhtiön johdannaiset on määritelty tasolle 2 käyvän arvon hierarkiassa.

Johdannaisten käyvät arvot

Milj. euroa	31.12.		
	Positiiviset	Negatiiviset	Netto
	2018		
Emoyhtiön ja tytäryhtiöiden puolesta otetut kassavirtajohdannaiset, joihin sovelletaan suojauslaskentaa kohdeyhtiöissä			
Valuuttatermiinisopimukset	19,3	-20,5	-1,3
Valuuttaoptiot	23,7	-27,9	-4,2
Hyödykesopimukset	35,5	-36,3	-0,8
Koronvaihtosopimukset	0,0	-6,3	-6,3
Johdannaiset, jotka eivät täytä suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiä			
Valuuttatermiinisopimukset	7,7	-8,9	-1,2
Hyödykesopimukset	1,3	-1,2	0,1
Yhteensä	87,5	-101,2	-13,7
joista tytäryhtiöitä vastaan	34,6	-49,4	-14,8
joista ulkoista vastapuolta vastaan	52,9	-51,8	1,1

Milj. euroa	31.12.		
	Positiiviset	Negatiiviset	Netto
	2017		
Emoyhtiön ja tytäryhtiöiden puolesta otetut kassavirtajohdannaiset, joihin sovelletaan suojauslaskentaa kohdeyhtiöissä			
Valuuttatermiinisopimukset	24,8	-21,4	3,4
Valuuttaoptiot	23,6	-21,2	2,4
Hyödykesopimukset	24,6	-24,1	0,5
Koronvaihtosopimukset	0,0	-5,0	-5,0
Johdannaiset, jotka eivät täytä suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiä			
Valuuttatermiinisopimukset	21,4	-4,1	17,3
Hyödykesopimukset	1,3	-1,3	0,0
Yhteensä	95,7	-77,1	18,6
joista tytäryhtiöitä vastaan	34,9	-40,2	-5,3
joista ulkoista vastapuolta vastaan	60,8	-36,9	23,9

Johdannaisten nimellisarvot

Milj. euroa	31.12 2018	31.12 2017
Korkojohdannaiset		
Korkojohdannaiset		
Erääntyy 6-10 vuodessa	150,0	150,0
Yhteensä	150,0	150,0
Valuuttajohdannaiset		
Termiinisopimukset	3 956,3	3 207,9
Valuuttaoptiot	2 462,6	2 569,7
Yhteensä	6 418,9	5 777,6
Hyödykejohdannaiset		
Hyödykesopimukset	148,9	528,3
Yhteensä	148,9	528,3

Oman pääoman käyvän arvon rahasto

Emoyhtiön omiin rahavirran suojauksiin liittyvien realisoitumattomien tappioiden nettosumma käyvän arvon rahastossa oli 9,9 miljoonaa euroa, josta 9,3 miljoonan euron tappio liittyi valuutta- ja korkojohdannaisiin ja 0,6 miljoonan euron tappio hyödykejohdannaisiin. Valuutta ja -korkojohdannaisten osuus sisältää myös optioiden aika-arvoon liittyvän 0,4 miljoonan euron tappion. Nämä realisoitumattomat tappiot kirjataan tuloslaskelmaan suojauksen kohteena olevien sopimusten erääntyessä. Pisin suojauksen kohteena oleva sopimus erääntyy vuonna 2027. Suurimman osan odotetaan kuitenkin erääntyvän vuoden 2019 aikana. Suojausten tehoton osuus kirjataan oikaisuna liikevaihtoon tai materiaaleihin ja palveluihin sen mukaan, mitä niillä suojataan. Vuoden 2018 aikana tehattomia suojauksia ei ollut. Valuuttojen rahavirtasuojauksissa käytetyt johdannaiset ovat pääasiassa termiinisopimuksia ja optioita. Hyödykesuojauksissa ja korkojen rahavirtasuojauksissa käytetään pääasiassa vaihtosopimuksia (swap).

Johdannaisten voitot ja tappiot rahoitustuotoissa ja -kuluissa

Milj. euroa	31.12.	
	2018	2017
Johdannaiset, jotka eivät täytä suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiä		
Nettovoitot tai -tappiot valuuttajohdannaisista	-20,3	19,3
Nettovoitot tai -tappiot rahoituserissä	-20,3	19,3

Johdannaisten voitot ja tappiot liikutuksessa

Milj. euroa	31.12.	
	2018	2017
Rahavirran suojaukset		
Valuuttasuojaukset	1,6	2,4
Hyödykesuojaukset	6,3	0,9
Yhteensä	7,9	3,3
Oikaisut liikevaihtoon	1,6	2,2
Oikaisut materiaaleihin ja palveluihin	6,3	1,1
Käyvän arvon rahastosta realisoituneet tuloslaskelmaan kirjattavat erät	7,9	3,3
Nettovoitot rahavirran suojauksesta	7,9	3,3

Valuuttajohdannaisten sensitiivisyys euron vahvistumiselle

Milj. euroa	31.12.2018		
	SEK	USD	GBP
Valuuttakurssin muutos euroa vastaan	-5,0%	-5,0%	-5,0%
Kassavirtaa suojaavat valuuttajohdannaiset seuraavalle 12 kuukaudelle euroissa	0,0	210,9	21,4
Arvioitu vaikutus käyvän arvon rahastoon euroissa	0,0	8,4	0,9

Hyödykejohdannaisten sensitiivisyys hintariskille

Energian ja raaka-aineiden 10 %:n hinnannousu tai -lasku aiheuttaisi arviolta 0,7 miljoonan euron muutoksen energian ja raaka-aineiden suojaussopimusten käypään arvoon. Suurin osa näistä käyvän arvon muutoksista kirjataan suoraan käyvän arvon rahastoon, kunnes sopimukset erääntyvät ja tulos kirjataan tuloslaskelmaan.

STORA ENSO OYJ

Hallituksen ehdotus taseen osoittaman voiton käyttämisestä ja osingonmaksusta päättämisestä

Emoyhtiön jakokelpoinen oma pääoma 31.12.2018 oli 1 473 289 418,75 euroa mukaan lukien tilikauden voitto 223 340 113,24 euroa. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että jakokelpoiset varat käytetään seuraavasti.

Jaetaan osinkoa jakokelpoisista varoista 0,50 euroa/osake eli yhteensä 788 619 987 osakkeelta enintään	394 309 993,50 euroa
Jätetään jakokelpoisiin varoihin	1 078 979 425,25 euroa
Jakokelpoiset varat yhteensä 31.12.2018	1 473 289 418,75 euroa

Emoyhtiön taloudellisessa asemassa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia 31.12.2018 jälkeen. Emoyhtiön maksuvalmius on edelleen hyvä, ja esitetty osingonjako ei vaaranna yhtiön maksukykyä.

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoitukset

Helsingissä tammikuun 31. päivänä 2019

Jorma Eloranta
Puheenjohtaja

Hans Stråberg
Varapuheenjohtaja

Anne Brunila

Elisabeth Fleuriot

Hock Goh

Christiane Kuehne

Antti Mäkinen

Richard Nilsson

Göran Sandberg

Karl-Henrik Sundström
Toimitusjohtaja

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä, 13. päivänä helmikuuta 2019

PricewaterhouseCoopers Oy

Tilintarkastusyhteisö

Samuli Perälä

KHT

Tilintarkastuskertomus

Stora Enso Oyj:n yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisäätteiset vaatimukset.

Lausuntomme on ristiriidaton tarkastusvaliokunnalle annetun lisäraportin kanssa.

Tilintarkastuksen kohde

Olemme tilintarkastaneet Stora Enso Oyj:n (y-tunnus 1039050-8) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2018. Tilinpäätös sisältää:

- konsernin taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenveto merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista
- emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Riippumattomuus

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emoyhtiölle ja konserniyrityksille suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1-kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 5.

Tarkastuksen yleinen lähestymistapa

Yhteenveto

- Konsernitilinpäätökselle määritetty olennaisuus oli 52 miljoonaa euroa.
- Suoritimme tarkastustoimenpiteitä 27 merkittävän raportointiyksikön osalta 11 eri maassa perustuen tekemäämme riskimäärittelyyn ja olennaisuuteen.
- Biologisten hyödykkeiden arvostus
- Varaukset ja ehdolliset velat

Osana tilintarkastuksen suunnittelua olemme määrittäneet olennaisuuden ja arvioineet riskiä siitä, että tilinpäätöksessä on olennainen virheellisyys. Erityisesti olemme arvioineet alueita, joiden osalta johto on tehnyt subjektiivisia arvioita. Tällaisia ovat esimerkiksi merkittävät kirjanpidolliset arviot, joihin liittyy oletuksia ja tulevien tapahtumien arviointia.

Olennaisuus

Tarkastuksemme suunnitteluun ja suorittamiseen on vaikuttanut soveltamamme olennaisuus. Tilintarkastuksen tavoitteena on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena olennaista virheellisyttä. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä. Niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Perustuen ammatilliseen harkintaamme määritimme olennaisuuteen liittyen tiettyjä kvantitatiivisia raja-arvoja, kuten alla olevassa taulukossa kuvatun konsernitilinpäätökselle määritetyn olennaisuuden. Nämä raja-arvot yhdessä kvalitatiivisten tekijöiden kanssa auttoivat meitä määrittämään tarkastuksen kokonaislaajuuden ja yksittäisten tilintarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden sekä arvioimaan virheellisyyksien vaikutusta tilinpäätökseen kokonaisuutena.

Konsernitilinpäätökselle määritetty olennaisuus	52 miljoonaa euroa
Olennaisuuden määrittämisessä käytetty vertailukohde	Tulos ennen veroja
Perustelut vertailukohteen valinnalle	Valitsimme olennaisuuden määrittämisen vertailukohteeksi tuloksen ennen veroja, koska käsityksemme mukaan tilinpäätöksen lukijat käyttävät yleisesti sitä arvioidessaan konsernin suoriutumista. Lisäksi tulos ennen veroja on yleisesti hyväksytty vertailukohde.

Konsernitilinpäätöksen tarkastuksen laajuuden määrittäminen

Tilintarkastuksemme laajuutta määrittäessämme olemme ottaneet huomioon Stora Enso -konsernin rakenteen, toimialan sekä taloudelliseen raportointiin liittyvät prosessit ja kontrollit.

Konserni toimii maailmanlaajuisesti usean juridisen yhtiön tai raportointiyksikön kautta. Määrittelimme raportointiyksiköissä suoritettavien tarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden. Tarkastuksen suoritti joko me konsernin tarkastajina tai yksikön tarkastaja ohjeidemme mukaisesti. Yksikön tarkastajille lähettämämme tarkastusohjeet sisälsivät tekemämme riskimäärittelyn, määrittelemämme olennaisuuden sekä konsernin tarkastussuunnitelman. Perustuen tekemäämme riskimäärittelyyn ja olennaisuuteen suoritimme tarkastustoimenpiteitä 27 merkittävässä raportointiyksikössä, jotka sijaitsivat 11 eri maassa. Muihin raportointiyksiköihin ei katsota liittyvän huomattavaa olennaisen virheen riskiä konsernitilinpäätöksen kannalta, ja täten näiden osalta tarkastustoimenpiteet ovat rajoittuneet konsernitasolla tehtäviin analyttisiin tarkastustoimenpiteisiin sekä erikseen määriteltyihin tarkastustoimenpiteisiin yksittäisten olennaisten tilinpäätöserien osalta.

Suorittamalla nämä toimenpiteet raportointiyksiköissä ja konsernitasolla olemme hankkineet tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konsernitilinpäätöksestä annettavan lausuntomme perustaksi.

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat ovat seikkoja, jotka ammatillisen harkintamme mukaan ovat olleet merkittävimpiä tarkastuksen kohteena olevan tilikauden tilintarkastuksessa. Nämä seikat on otettu huomioon tilinpäätökseen kokonaisuutena kohdistuneessa tilintarkastuksessa sekä laatiessamme siitä annettavaa lausuntoa, emmekä anna näistä seikoista erillistä lausuntoa.

Otamme kaikissa tilintarkastuksissamme huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontrolleja. Tähän sisältyy arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyysriski.

Konsernitilinpäätöksen tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka	Miten seikkaa on käsitelty tilintarkastuksessa
<p><i>Biologisten hyödykkeiden arvostus</i></p> <p><i>Asiaa koskevia tietoja on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa 1, 2 ja 12.</i></p> <p>Konserni omistaa biologisia hyödykkeitä tytäryhtiöiden, yhteisten toimintojen sekä osakkuusyhtiöiden kautta. Näiden biologisten hyödykkeiden käypä arvo oli 3 327 miljoonaa euroa 31.12.2018.</p> <p>Biologiset hyödykkeet arvostetaan käypään arvoon vähennettynä myynnistä aiheutuvilla menoilla. Käypä arvo määritetään diskontattujen rahavirtojen pohjalta ottaen huomioon kestävä metsänhoito ja yhden syklin kasvupotentiaali. Sykli vaihtelee riippuen maantieteellisestä sijainnista sekä puulajista. Diskontattujen kassavirtojen määrittäminen sisältää kasvuun, puunkorjukseen,</p>	<p>Muodostimme käsityksen johdon prosessista liittyen biologisten hyödykkeiden arvostukseen. Arvioimme suoraan ja epäsuoraan omistettujen biologisten hyödykkeiden arvostukseen liittyvien avainkontrollien rakennetta ja tehokkuutta.</p> <p>Tarkastustoimenpiteemme suoraan omistettujen biologisten hyödykkeiden arvostukseen liittyen sisälsivät:</p> <ul style="list-style-type: none">• johdon käyttämän arvostusmetodologian arvioinnin• arvostusmallin matemaattisen oikeellisuuden testauksen• arvostuksessa käytettyjen diskonttokorkojen asianmukaisuuden arvioinnin• arvostusmallin muiden keskeisten olettamien

myyntihintaan sekä myynnin kustannuksiin liittyviä arvioita.

Biologisten hyödykkeiden arvostus on katsottu tilintarkastuksen kannalta keskeiseksi seikaksi siihen sisältyvän arvionvaraisuuden, hallintorakenteen monimutkaisuuden sekä konsernin biologisten hyödykkeiden tase-arvon olennaisuuden vuoksi.

asianmukaisuuden arvioinnin

- arvostusmallissa käytettyjen syöttötietojen, kuten myyntihintojen, kasvuolettamien sekä myynnin kustannuksiin liittyvien ennusteiden testauksen.

Hyödynsimme erityisasiantuntijoita suoraan omistettujen biologisten hyödykkeiden arvostuksen tarkastuksessa.

Epäsuoraan omistettujen biologisten hyödykkeiden osalta kommunikoimme neljän suurimman osakkuusyhtiön ja yhteisen toiminnon tilintarkastajien kanssa. Kommunikoinnin yhteydessä arvioimme heidän tarkastustoimenpiteitään sekä johtopäätöksiään liittyen biologisten hyödykkeiden arvostukseen.

Varaukset ja ehdolliset velat

Asiaa koskevia tietoja on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa 2, 22 ja 29.

Konsernitilinpäätökseen 31.12.2018 sisältyvien ympäristövarausten, uudelleenjärjestelyvarausten ja muiden varausten arvo oli 117 miljoonaa euroa.

Tämän lisäksi konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 29 on esitetty olennaiset avoimet oikeudenkäynnit ja ehdolliset velat.

Varausten ja ehdollisten velkojen asianmukainen kirjaaminen ja esittäminen konsernitilinpäätöksessä edellyttää johdolta harkintaa, joka liittyy oikeudellisen tai tosiasiallisen veloitteen olemassaoloon, taloudellista hyötyä ilmentävien voimavarojen pois siirtymisen todennäköisyyteen sekä veloitteen määrän arviointiin.

Varausten ja ehdollisten velkojen kirjaaminen, arvostaminen ja esittäminen sisältää arvionvaraisuutta ja tämän vuoksi varaukset ja ehdolliset velat on katsottu tilintarkastuksen kannalta keskeiseksi seikaksi.

Muodostimme käsityksen johdon prosessista, jolla havaitaan uusia veloitteita ja seurataan olemassaolevien veloitteiden muutoksia sen varmistamiseksi, että toimitaan konsernin laskentaperiaatteiden ja IAS 37 Varaukset, ehdolliset velat ja ehdolliset varat –standardin mukaisesti.

Arvioimme aikaisemmilla raportointikausilla kirjattuihin olennaisiin varauksiin tehtyjä merkittäviä muutoksia tutustumalla niihin olettamiin, joihin muutokset perustuvat.

Tarkastustoimenpiteemme olennaisiin varauksiin sisälsivät:

- kirjaamisen ehtojen täyttymisen arvioinnin
- varauksen suuruuden määrittämisessä käytetyn metodologian arvioinnin
- arvostusmallin matemaattisen oikeellisuuden testauksen
- arvostuksessa käytettyjen diskonttokorkojen asianmukaisuuden arvioinnin
- arvostusmallissa käytettyjen syöttötietojen ja muiden olettamien arvioinnin.

Lähetimme ulkopuolisille lakimiehille tiedustelukirjeet liittyen merkittävimpiin avoimiin oikeudenkäynteihin.

Luimme hallituksen sekä hallituksen valiokuntien kokousten pöytäkirjat.

Arvioimme merkittävimpien ehdollisten velkojen esittämisen asianmukaisuutta

konsernitilinpäätöksessä.

Emoyhtiön tilinpäätöksen osalta emme ole tunnistaneeet sellaisia tilintarkastuksen kannalta keskeisiä seikkoja, joista olisi viestittävä kertomuksessamme.

Konsernitilinpäätöksen tai emoyhtiön tilinpäätöksen osalta emme ole tunnistaneeet EU-asetuksen 537/2014 10. artiklan 2 c -kohdassa tarkoitettuja merkittäviä olennaisen virheellisuuden riskejä.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuviissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.

- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoidimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoidimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuvissa tapauksissa niihin liittyvistä varoimista.

Päätämme, mitkä hallintoelinten kanssa kommunikoiduista seikoista olivat merkittävimpiä tarkasteltavana olevan tilikauden tilintarkastuksessa ja näin ollen ovat tilintarkastuksen kannalta keskeisiä. Kuvaamme kyseiset seikat tilintarkastuskertomuksessa, paitsi jos säädös tai määräys estää kyseisen seikan julkistamisen tai kun äärimmäisen harvinaisissa tapauksissa toteamme, ettei kyseisestä seikasta viestitä tilintarkastuskertomuksessa, koska siitä aiheutuvien epäedullisten vaikutusten voitaisiin kohtuudella odottaa olevan suuremmat kuin tällaisesta viestinnästä koituva yleinen etu.

Muut raportointivelvoitteet

Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot

Olemme toimineet yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana 28.3.2018 alkaen.

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä.

Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että

- toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia
- toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomuksessa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Muut lausumat

Puollamme tilinpäätöksen vahvistamista. Hallituksen esitys taseen osoittaman voiton käyttämisestä ja osingonmaksusta päättämisestä on osakeyhtiölain mukainen. Puollamme vastuuvapauden myöntämistä emoyhtiön hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Helsingissä 13. helmikuuta 2019

PricewaterhouseCoopers Oy
Tilintarkastusyhteisö

Samuli Perälä
KHT